

ARKEOLOGISKE UNDERSØKELSER I 2010 I FORBINDELSE MED Kv420 KRAFTLINJE BALSFJORD HAMMERFEST

Registreringer langs traseen i Troms: Balsfjord, Storfjord,
Gaivuotna/Kåfjord, Nordreisa og Kvæningen kommuner

Anne Drageset, Anne Mette Haugen & Anders Hesjedal (red.)

TROMS fylkeskommune

ROMSSA fylkkasuohkan

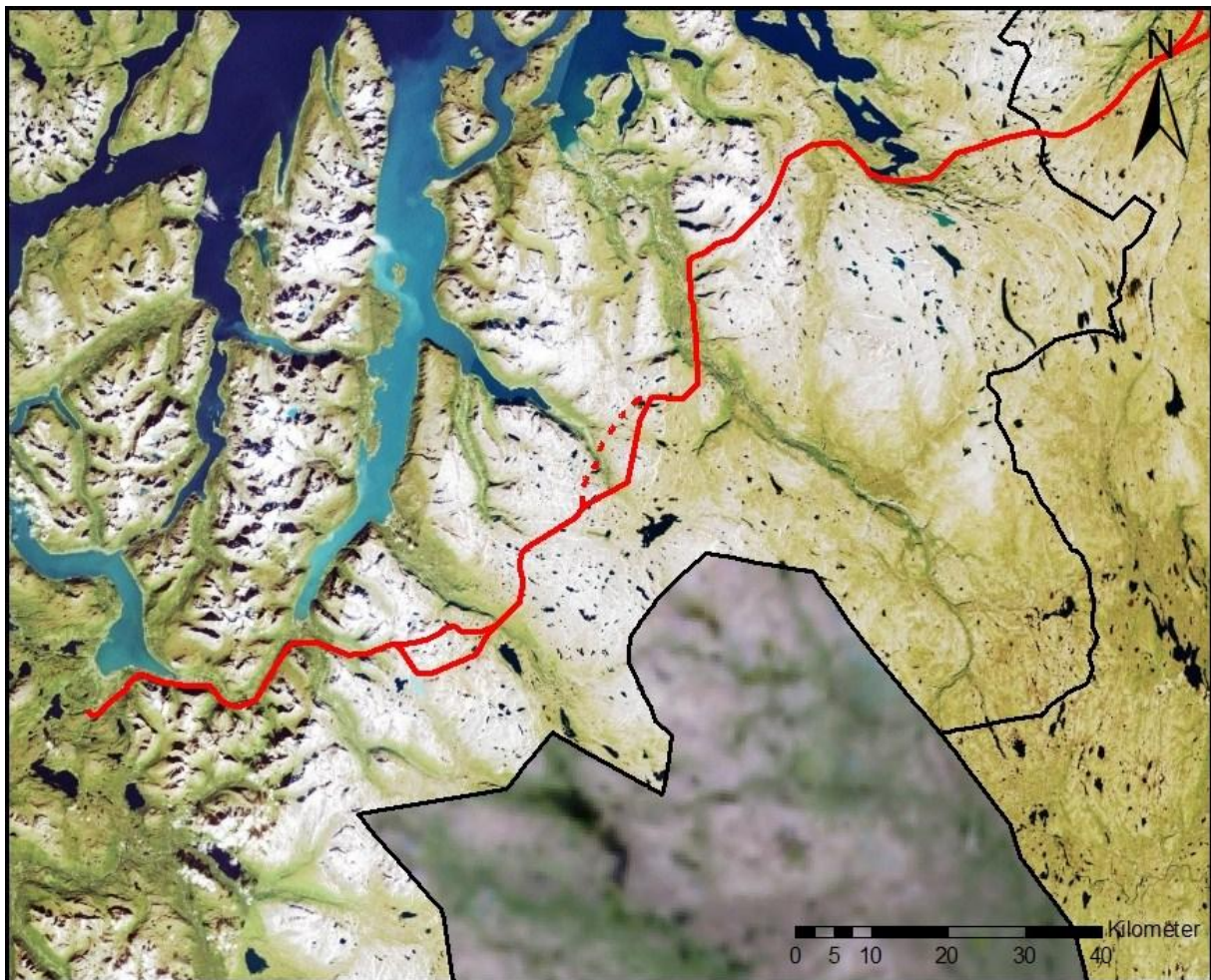
BEFARINGSRAPPORT
KULTURETATEN - 2010

Innhold

INNLEDNING	5
BALSFJORD KOMMUNE	19
STORFJORD KOMMUNE	27
GÁIVUOTNA - KÅFJORD KOMMUNE	99
NORDREISA KOMMUNE.....	125
KVÆNANGEN KOMMUNE.....	145
OPPSUMMERING - KONKLUSJON.....	173
LITTERATUR.....	183

INNLEDNING

I forbindelse med planlagt 420 kV overføringslinje mellom Balsfjord og Hammerfest gjennomførte Troms fylkeskommune arkeologiske undersøkelser på strekninga Balsfjord stasjon i Balsfjord til Finnmark fylkegrense sommeren 2010 og 2011. Traséen ble gjennomført i henhold til kulturminnelovens § 9. Formålet var å undersøke traséen for eventuelle automatisk freda kulturminner. Etter avtale med tiltakshaver, Statnett, ble det også brukt et månedsverk på å registrere moderne kulturminner, dvs. industriminne og krigsminner som ble berørt av eller lå i tilknytning til traséen.

420kV traseen mellom Balsfjord og fylkesgrensa mellom Troms og Finnmark. Ill.: A. Drageset.

Undersøkt strekning, tidsrom, deltagere, gjennomføring

Ikke alle traséalternativene i Troms ble befart i 2010, dette skyldtes delvis knapphet på tid og delvis perioder med svært dårlige værforhold. Se også informasjon under de enkelte kommuner og strekninger. Fra kommunegrensa mot Balsfjord ble alternativ 1.0 befart til Luchajavri. I 2011 ble alternativ 1.23 innerst i Balsfjordeen undersøkt. Fra Luchajavri ble alternativ 1.2 befart fram til Lavkaskaidi der det går sammen med alternativ 1.19. Dette ble så fulgt videre mot Guhkolasjavri, der det går sammen med alternativ 1.0 videre mot Magervatnet i Gaivuotna-Kåfjord kommune. Videre over Kåfjorddalen ble alternativ 1.5 undersøkt til den møter eksisterende linje ved Njuorjojohka. Alternativ 1.0 ble befart på vestsida av Kåfjorddalen, det vil si over Magervatnet og til Miessevárri. Den resterende delen av trasealternativet ble undersøkt i 2011. Fra Njuorjojohka og videre mot Kvænangen og Finnmark er trasévalg 1.0 befart. Dette inkluderer alternativ 1.20 vest for Naviteidet.

Registranter i tåka. Pause på fjellet mellom Reisadalen og Kåfjorddalen. Foto: A. Hesjedal

Undersøkelsene i felt pågikk fra 7. juni til 30. august 2010, og 14. til og med 20. juli 2011. Registranter var Anne Drageset og Anne Mette Haugen (feltledere), Silje Christine Sandness og Laura Bunse (feltassistenter) og Anders Hesjedal (prosjektleder). Anja Niemi var med i uke 32 på strekningen Navit-Gæiradalen. Feltarbeidet ble gjennomført uten andre problemer enn at sommeren 2010 var usedvanlig våt og kald. Snøen ble liggende lenge noe som førte til at juni og begynnelsen av juli ble brukt til å undersøke de mer lavtliggende delene av traséen. Resten av perioden ble stort sett brukt på fjellområda, som i fra midten av juli av stort sett var fri for snø. Været førte også til at enkelte områder måtte besøkes flere ganger fordi det første gang var eller ble så dårlige forhold at det ble vanskelig å utføre en god jobb. Feltarbeidet i 2011 gikk uten problemer.

Julivær i fjellet vest for Kåfjorddalen. Foto: A. Hesjedal

Metode

Ved denne kulturhistoriske undersøkelsen ble det gjort bruk av to undersøkelsesmetoder: overflateregistrering og prøvestikking.

Overflateregistrering innebærer en visuell inspeksjon av landskapet. Den foregår ved at registrantene systematisk undersøker terrenget for å få øye på kulturminner. Overflateregistrering kan også inkludere små markinngrep, avhengig av faren for å ødelegge funn. Vanligst er bruk av jordbor, en ca. 1 meter lang metallstang hvor det er frest ut et spor. Ved hjelp av denne kan man påvise kulturlag, men også steinsetting i undergrunnen, for eksempel i forbindelse med ildsteder. Graveskje kan brukes for påvise trekull i utydelige eller usikre strukturer. I tillegg kan det foretas andre små intrusive grep, både med spade og graveskje for å undersøke forholda i undergrunnen. Alle registrerte funn blir dokumentert gjennom beskrivelse, oppmåling, fotografi og en GPS-posisjon.

I praksis ble hele den aktuelle traséen undersøkt ved bruk av overflateregistrering. Unntaket er områder som ble vurdert for farlige til å bevege seg i, og hvor sannsynligheten for å finne kulturminner også anses som svært liten. Mastepunkter ble sjekket særlig grundig. I tillegg ble terrengformasjoner med større potensial for forhistorisk aktivitet undersøkt nærmere. Dette dreier seg blant annet om tørre flater, innløp/utløp av vann, rygger, elvesletter og urer.

Prøvestikking benyttes for å påvise kulturminner som ikke er synlige på markoverflaten. Dette gjelder primært lokaliteter fra steinalder og tidlig metalltid. Metoden innebærer at man graver ruter på ca. 40 x 40 centimeter ned til undergrunnen eller berggrunnen. Massene som blir spadd opp blir vannsåldet etter bøttelag, gjennom en netting med 4 millimeter maskevidde. Registrator analyserer så det som blir liggende igjen i såldet. Den sterkeste indikatoren på forhistorisk aktivitet vil være funn av redskaper, avfall etter redskapsproduksjon, brente bein og kull. Utbredelsen av de funnførende og funntomme prøvestikkene viser til en lokalitet. Etter endt undersøkelse blir prøvestikkene fylt igjen, målt opp, beskrevet og gitt en GPS-posisjon. Eventuelle positive prøvestikk blir også tegnet i profil og fotografert, samt gjenfylt med kulturminnebånd, påført prøvestikknummer og funnummer.

Prøvestikkene i denne undersøkelsen ble plassert på breddene av flere fjellvann i Kvænangen. Erfaringsmessig vil det være størst sjanse for å påvise steinalderboplassområder i tilknytning til vann. Det er likevel viktig å være oppmerksom på at dette skyldes en lang og tradisjonell lokaliseringmodell hvor synet på nærhet til strand og vann har dominert (Berg-Hansen 2009). Ved å introdusere alternative lokaliseringmodeller vil man kunne få ny innsikt i bruken av det forhistoriske landskapet.

Datagrunnlag

Bakgrunnsmateriale og informasjon ble henta fra ei konsekvensutredning lagd av NIKU (Myrvoll et al. 2009), Riksantikvarens kulturminnedatabase Askeladden, tidligere arkeologiske registreringsrapporter fra de aktuelle områda, muntlig informasjon fra tidligere registranter og til en viss grad fra lokalbefolkninga.

Traséen fra et kulturminneperspektiv

Nord-Norge og dermed også Troms har ei bosetningshistorie som strekker seg langt tilbake i tid. Pionerbosetninga langs kysten ser ut til å ha tatt til for ca. 12000 år siden, og etter hvert ble også innlandet tatt i bruk i varierende grad. Det ser ut til at man ikke får ”fast” bosetning i innlandet før i tidlig metalltid (1800 f.Kr til Kr.f) (Olsen 1994) , men fra da av intensiveres bruken av innlandet. Først og fremst skjer dette i form av jakt, fangst og fiske, men etter hvert også i form av tamreindrift. Generelt kan man kanskje si at kulturminner i innlandet og fjellområda er spor etter samfunn med en høy grad av mobilitet.

I mellom Balsfjord og fylkesgrensa til Finnmark går traséen gjennom varierte natur- og kulturmiljø, fra indre fjordstrøk til høyfjellsområder. Den går også gjennom områder der det tidligere ikke har vært arkeologiske undersøkelser. En god del av traséen går i områder der potensialet for å finne kulturminner ansees som lite. Dette gjelder særlig der den går i, og langsmed, bratte skogkledder, som er vanskelig tilgjengelig. Traséen ligger også stort sett langs eksisterende linje(r), og på en del strekninger nokså kloss i. Den nye traséen er nokså konsekvent lagt mer utilgjengelig enn de eksisterende linjene, og der det er bebyggelse, lengre unna denne. (eksempelvis langs Balsfjorden, i Kvænangen og i Reisadalen). På strekninga mellom Boatkajávrrit øst for Kåfjordalen og Skibotndalen er det ingen eksisterende linjer. Her vil den planlagte linja (alt. 1.2-1.19) derfor representere et helt nytt tiltak/inngrep. Deler av alternativ 1.23 er også uten parallellføring og vil være et helt nytt inngrep der den krysser Skibotnelva og dalbunnen fram til Lulleskogen, og fra høyde 354 og fram til kommunegrensa mot Gaivuotna/Kåfjord. Nærmere beskrivelse av de landskapsrom som traséen går gjennom finnes under hver kommune.

Forventninger

De aller fleste av de tidligere registreringene som var gjort i eller i nærheten av traséen var gjort i lavlandet. De aller fleste automatisk freda kulturminner i Nord-Norge ligger langs kysten, mens det er registrert lite kulturminner i innlandet, noe som har ulike årsaker. De fleste moderne tiltak,

og de medfølgende kulturminneundersøkelsene, er stort sett lokalisert ved kysten og langs fjordene. Registreringene for Økonomisk Kartverk er også utført i de samme områda, mens fjell og viddeområda er utelatt. Selv om det geografiske bildet vi har av fortidig aktivitet er skjevt på grunn av skjevhet i registreringsaktiviteten, er det nok allikevel slik at kyst og fjordstrøka har vært lengre befolka, og hatt en større og etter hvert mer permanent befolkning enn fjell og innlandsområda. Naturlig nok vil det derfor være flere kulturminner her enn i innlandet.

Deler av traséen går gjennom områder der man skulle forvente at det kunne være spor fra steinalder/tidlig metalltid. Dette gjelder både dalføra som strekker seg fra fjordbotnene og opp i høyfjellet, og som derfor kunne ha vært aktuelle ferdselsveger inn i innlandet, og det gjelder områder i tilknytning til vann og elver som kan ha vært utnyttet i forbindelse med ulike typer fangst og fiske. Traséen går også gjennom områder der topografiske forhold skulle tilsa at det var mulighet for å finne fangstanlegg. Deler av traséen ligger også i områder der det ville ha vært naturlig å ferdes dersom man skulle bevege over land seg fra et fjordsystem til et annet. Flintfjellet er et slikt område der man forholdsvis enkelt har kunnet komme seg fra Kvænanngbotn til Alta over land.

De steder der traséen gikk i lavlandet (det vil si under skoggrensa) var den stort sett lagt i nokså utilgjengelig terreng, som bratte skråler der det har vært liten eller ingen aktivitet. Traséen krysser også områder med tett furuskog, som for eksempel i Kvænanngbotn og deler av Reisadalen. Over tregrensa var jordsmonnet stort sett svært tynt, og vegetasjonsdekket sparsomt, slik at det er sannsynlig at også svært gamle strukturer ville være synlig i overflata. I tillegg var det på en del morenerygger og også på andre områder ikke vegetasjon i det hele tatt, slik at eventuelle strukturer eller løsfunn her lett ville bli oppdaga

Mesteparten av traséen går gjennom områder der man kunne forvente å finne spor etter reindrif og også annen fortidig samisk aktivitet. I tillegg ligger en del av traséen slik til at fjellområda også kan ha vært utnyttet av jordbruksbefolkninga langs kysten, uansett etnisitet. Man kunne også anta at man ville kunne finne fangstanlegg fra den tida man holdt på med villreinsfangst, eventuelle boplasser, graver og andre spor etter tidlig utnytting av fjellområda. På begge sider av Kåfjordalen ble det også sett etter anlegg/inngrep i forbindelse med kobberproduksjonen i Ankerlia. Endelig ble det også sett etter krigsminner, først og fremst spor etter tyske forsvarsverk. Lite eller ingenting av disse kultursporene er registrert fra før, og få er avmerka på kart.

Kulturminnetyper

Til sammen ble det registrert 380 kulturminner. Av disse kan 56 anees å være automatisk freda, 231 er krigsminner, 5 industriminne og 284 er sannsynligvis yngre enn fredningsgrensa. I noen tilfelle vil det være vanskelig å fastslå et kulturminnes alder. Metodene som er brukt for å anslå alder på de ulike kulturminnene som ble registrert i sommer er en vurdering av kulturminnets form og funksjon, sammenligning med andre lignende kulturminner vi kjenner alderen på, beliggenhet i terrenget, samt graden av overgroing. I noen tilfelle har kulturminner fått vernestatus uavklart, dette fordi vi ikke har vært i stand til å vurdere alder og dermed heller ikke kan si om det er automatisk fredet eller ikke. Dersom man vil ha en sikrere datering må dette gjøres gjennom radiologisk datering av organisk materiale fra kulturminnet, for eksempel ved å datere trekull fra et ildsted, eller gjennom dendrokronologi (trerings- eller årringsdatering) dersom kulturminnet inneholder egnet trevirke.

Samiske kulturminner

En stor del av de kulturminna som ble registrert i 2010 er knytta til samisk reindrift. Dette gjelder først og fremst ildsteder, teltplasser, kjøttgjemmer, oppmurte ledegjerder og samlingsgjerder/innhegninger. Ildsteder av varierende form og størrelse finnes overalt i utmarksområda, noen av disse kan være svært gamle. Ofte kan man se at ildstedet er omkranset av stein, lave valler eller en kombinasjon av disse, denne teltringen er spor etter en lett boligkonstruksjon, som en for eksempel en lavvo.

Det ble også registrert et par steinovner. Disse er lagd av fem store steinheller, og kan være isolert med for eksempel torv på utsida. Man har fyrt opp ved i kammeret og etter at ilden er brent ut og steinene er varma opp, rakes glørne ut av ovnen. Det som da skal varmebehandles, for eksempel reinkjøtt eller fisk, legges inn i ovnen, den lukkes og maten stekes/bakes av strålevarmen fra steinene i ovnen.

Det ble også funnet en struktur som muligens kan være en grav. I tillegg til dette ble de registrert to små fangstanlegg. Et besto av en heller og muligens to skytestillinger, det andre av to vardelignende oppmuringer. Sannsynligvis er de brukt i forbindelse med jakt på villrein, noe som gir dem en viss alder i og med at de må være eldre enn tamreindriften.

Kulturminne Kv38, et åttetallsildsted på Kvænangsfjellet. Foto A. Drageset.

De fleste av disse kulturminna lå i høymfjellet, det vil si godt over tregrensa. En del av kulturminna vil, selv om de skulle være yngre enn fredningsgrensa, være viktig for å forstå bruks- og bosetningsmønster også for eldre perioder. Spesielt gjelder dette kulturminner knytta til reindrift. Vesentlige endringer i reindriften har skjedd i nyere tid. Dette gjelder særlig overgangen til motorisert ferdsel i fjellet, gjeting med snøskuter, ATV og helikopter, noe som har ført til endringer i og intensivering av driftsmåten. Sammen med statlige reguleringer har dette blant annet ført til ei anna utnytting av beiteområda, og områder som tidligere ble brukt i den mer ekstensive førmotoriserte reindriften er nå gått ut av bruk. Dette betyr at kulturminner som er yngre enn 100 år, og som kan defineres som samiske, allikevel representerer en driftsform som er eldre og som i hvert fall har røtter tilbake til 1800- og 1700- tallet. Disse ”nye” kulturminna vil derfor være en av flere viktige innfallsporner til å forstå tidligere tiders bruk av landskapet traséen går i gjennom. Det er viktig å ha i mente at hva kulturminna i samspill med omgivelsene forteller, kan være like viktig som kulturminnets verdi i seg selv. Slik sett vil en del av de ikke-freda kulturminna ha like stor informasjonsverdi som de som er automatisk freda.

Krigsminner

Det ble registrert en rekke kulturminner fra andre verdenskrig. Dette gjelder først og fremst i Storfjord kommune, nærmere bestemt i Oteren, i Kitdalen-Nordalen og i Skibotndalen der traséen krysser dalen sør-øst for Lávkaohka/Rovveohka. De fleste av disse anlegga er fra 1944 og er knytta til den tyske okkupasjonsmaktens etablering av Lyngelinja, som skulle være siste skanse for tysk tilbaketrekking fra Nord-Finland og Finnmark. Lyngelinja går fra svensk/finsk grenseområde, og følger fjellet utover mot Storfjorden-Lyngsfjorden, som i seg selv utgjør en forsvarsbarriere mot øst. Det høye antallet krigsminner langs traséen er et resultat av at den i Skibotndalen krysser en strategisk viktig del av Lyngelinja, der det var gravd en stor mengde skyttergraver, særlig på nordøstsida av dalen.

I Norddalen går traseen gjennom to krigsfangeleirer. Selv om man her har visst hvor leirene var har man ikke hatt oversikt over de ulike bygningsrestene og anleggene i leirene og disse har heller ikke vært kartfestet før nå. Det har vært lite aktivitet i de områdene der disse kulturminnene ligger, slik at restene etter anleggene framstår nokså uforstyrret, noe som gir kulturminnene stor pedagogisk og opplevelsesmessig verdi. Fangeleirene inngikk i et system av i alt åtte leirer som ligger i et begrenset område. Alle disse leirene ble ironisk nok oppkalt etter vintersportssteder i Alpene, de to berørte leirene ble kalt Gastein og Mallnitz. Mallnitz gikk også under navnet dødsleiren da fanger som ikke lengre var i stand til å arbeide på Lyngelinja ble sendt hit for å dø. I 1945 ble det funnet fire massegraver nær Mallnitzleiren med omlag 150 døde. I 1986 ble ytterligere en grav med 16 døde fanger funnet.

Lite eller ingenting av de tyske anleggene er dokumentert og kartfesta. Det er også få og mangelfulle opplysninger om enkeltanlegga i tyske dokumenter og kart. Anlegga vil på sikt gro igjen og forsvinne. Vi mener at disse anlegga har militærhistorisk verdi og viser lokale og regionale materielle manifestasjoner av en global konflikt. De viser en aktuell feltsituasjon i en bestemt landskapstype i en faktisk krigssituasjon. Derfor er det viktig at de nå blir kartfesta og dokumentert, noe vi har gjort i de områdene kraftlinja krysser Lyngelinja og de tyske krigsfangeleirene. Den militærhistoriske verdien av dette området forsterkes av at det norske forsvaret senere anla en rekke mer permanente forsvarsstillinger her i forbindelse med den kalde krigen. De tyske skyttergravslinjene er til en viss grad også gjenbrukt av det norske forsvaret i forbindelse med øvelser. Når teksten omtaler skytestillinger eller skyttergraver er dette rester etter de tyske forsvarsverka som var en del av Lyngelinja. Når bunkere omtales kan disse være tyske eller norske, dette er presisert i hvert enkelt tilfelle. Ved siden av rene forsvarsverk ble også

de gjenværende strukturene i to fangeleire i Kitdalen/Norrdalen beskrevet og kartfesta. Det ble også registrert flere groper og nedgravninger med ukjent funksjon i forbindelse med skytestillingene

Tysk skyttergrav i Skibotndalen, Storjord kommune. På grunn av sementmangel (all sement ble i 1944 sendt til forsvarsverker på kontinentet) ble betongmurer erstattet av tørrmurer som vist på bildet Foto: S.Sandess.

Industriminer

Det ble også lett etter industriminer i forbindelse med traséen. Områda der dette var aktuelt var først og fremst på begge sider av Kåfjordalen. På 1860-tallet ble det funnet kobber i fjella her og det ble lett etter drivverdige forekomster og tatt ut skjerp mange steder. I 1898 starta man opp med gruvedrift i Kåfjord. Malmen ble brutt i fjellet, først og fremst i gruvene ved Moskkugáisi, Sabitjohka og Skáidi. Smeltehytta lå i Ankerlia, her lå også administrasjon, skole, butikk og boliger. Drifta varte fram til 1919.

Ankerlia sett fra anleggsveien opp mot gruvene ved Moskkugaisi. Forurensning fra smeltehytta har hindret tilgroing av området. Foto: A.Hesjedal

Det ble gjort en registrering som ligger i traséen ved Magervatnet på sørvestsida av Kåfjorddalen, og tre registreringer ved Skáidejohka på nordøstsida av Kåfjorddalen. De sistnevnte ligger imidlertid langt unna traséen og blir ikke berørt av denne.

Andre kulturminner

Det ble også registrert en rekke udefinerte inngrep i terrenget. Dette dreier seg om ulike nedgravninger, groper og steinkonstruksjoner, helt klart menneskeskapte, men av ukjent

opprinnelse, bruk og alder. I Reisadalen ble det registrert en tjæremile, det eneste kulturminnet av denne typen som vi fant langs traséen. En tjæremile er en produksjonsenhet der det framstilles trekull og/eller tjære. En stor grop graves i bakken og fylles med ved som legges på en spesiell måte. Deretter dekkes veden med torv. Så tenner man på veden som brennes kontrollert med et minimum av lufttilførsel, en prosess som kan ta flere dager alt etter milas størrelse. Etter at denne tørredestilleringsprosessen er ferdig, fjernes torva og det ferdige trekullet kan tas ut og benyttes i forbindelse med jernframstilling. Dersom tjære er hovedproduktet lages det en kanal ut fra bunnen av gropa slik at tjæra, etter hvert som tørredestilleringa pågår, kan renne ut og tappes på egne beholdere.

I tillegg er det skriftlige opplysninger om et hellig eller sakralt område i Gæiradalen. Kulturminner deles i to grupper materielle og immaterielle kulturminner. Den første gruppen er de vi kan ta og føle på, den sistnevnte er kulturminner som lever videre i form av kulturytringer i skriftlig form, som for eksempel fortellinger, sagn, myter. I dette området ble det ikke påvist materielle kulturminner, men nedtegnelser på begynnelsen av 1900-tallet vitner om at dette området har vært betraktet som hellig/sakralt for samiske reindriftsutøvere (Myrvoll et al 2009). Dette er en tradisjon som sannsynligvis kan strekke seg lang tilbake i tid.

Erfaringer fra feltsesongen 2010 og 2011

Feltsesongen 2010 var værmessig krevende, det var kaldt med mye nedbør og lavt skydekke som i fjellet manifesterte seg som tett tåke. Snøen ble liggende lenge i de høyeste områdene og ut fra årets erfaringer bør man ikke planlegge arkeologiske registreringer i fjellet før i juli. Logistisk sett var også registreringa langs 420kV traséen utfordrende med lange strekninger i høyfjellet, med kupert og til dels bratt terreng. På strekningene Navitdalen - Kåfjorddalen hadde vi tilgang til Statnett sine linjehytter, noe som var til stor hjelp. I høyfjellet ble ellers telt benytta til overnatting. I lavlandet bodde vi stort sett i leide hus/hytter eller telt. Vi forflytta oss rundt med bil og utnytta de skogsbilveier som var tilgjengelige og kjørbare med vanlige personbiler. I tillegg hadde vi et helikopterløft fra Birtavarre, der vi ble satt ut ved traseen nord-øst for Vuopmegasnippat. Ved framtidige kraftlinjeregistreringer som går i samme type terreng og som ligger like uveisomt til, bør man vurdere å ta i bruk ATV. Da kan man i stor grad benytte seg av ATV-løyper der slike finnes. Dette vil helt klart forenkle logistikken i felt, man kan ha med seg mer utstyr/proviant og dermed ha lengre opphold i felt uten å måtte bunkre underveis, og det vil gjøre registreringa mer effektiv ved at mindre tid blir brukt til rein transport og mer på faktisk registrering.

Vi var hele tiden fire eller fem (i uke 32 seks) arkeologer i felt. Vi hadde også muligheten til å dele gruppa i to team som jobbet uavhengig av hverandre der dette var hensiktsmessig eller å gå ganske bredt i forhold til traséen der det var behov for dette. Det var også en klar fordel å være såpass mange i tett tåke (noe det var mye av i sommer) da det gav muligheter for å gå ”manngard” langs, og på begge sider av, traséen. I utgangspunktet er feltsesongen i Nord-Norge kort når man sammenligner med forholdene i sør. Dersom det arkeologiske feltarbeidet i tillegg stort sett skal foregår i høyfjellet, slik som i sommer, blir det aktuelle tidsvinduet for befaring ennå trangere. Det er derfor viktig å kunne benytte seg effektivt av et større antall medarbeidere i felt den forholdsvis korte perioden det er mulig å gjennomføre arkeologiske befaringer.

Om rapporten.

Rapporten presenterer de registrerte kulturminna langs traséen kommunevis fra sør mot nord. Balsfjord er den første kommunen, detter følger Storfjord, Gáivuotna-Kåfjord, Nordreisa og til slutt Kvænangen. Først i hvert hovedkapittel kommer en generell beskrivelse av traséen i den aktuelle kommunen. Hver kommune er igjen delt opp i ulike strekninger eller landskapsrom som traséen går igjennom, først og fremst basert på terrenotype og vegetasjon, for eksempel høyfjellsområde, furuskogsområde, dalføre etc, og/eller områder som skiller seg ut gjennom at de er spesielt funnrrike. Landskapsromma er kort beskrevet og deretter følger en gjennomgang av de registrerte kulturminna. Disse er nummerert fortløpende kommunevis. Kulturminner i Balsfjord har signaturen B foran nummeret, Storfjord S, Gaivuotna-Kåfjord Kf, Nordreisa N og Kvænangen Kv. Vi har også en kort vurdering av hvordan den planlagte kraftlinja vil påvirke kulturminna, kulturmiljøa og landskapsromma den går i gjennom. Vurderingene er gjort ut fra de samme kriteriene som NIKU benytta seg av i sin konsekvensutredning av tiltaket (Myrvoll et al. 2009:2-3) der utgangspunktet er Riksantikvarens rettleiding *Kulturminne og kulturmiljø i konsekvensutgreiingar*.

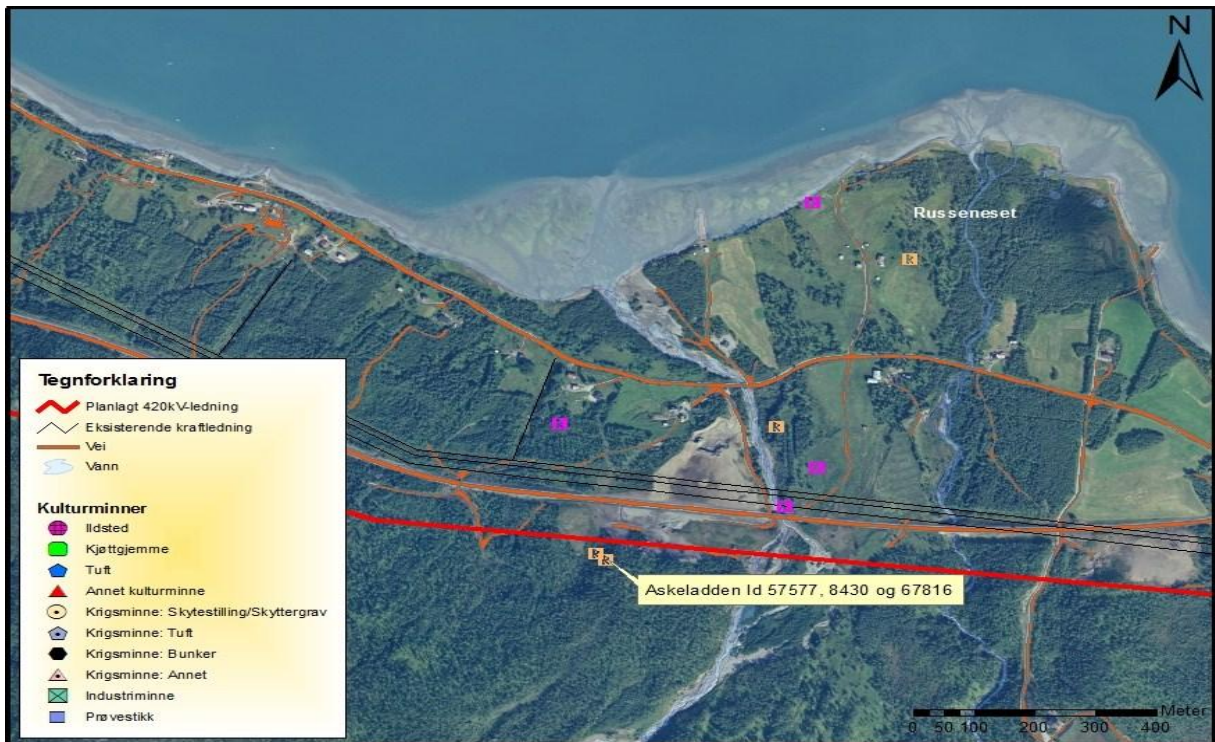
BALSFJORD KOMMUNE

I Balsfjord kommune starter den planlagte 420 kV-ledningen ved Balsfjord transformatorstasjon, går over Høgberget, videre oppe i skråningen under Guvvgosvákkigáisimassivet, og krysser Kjusakdalen og Tamokdalen, før den fortsetter mot kommunegrensa til Storfjord. 1.0 alternativet ble undersøkt i 2010 mens 1.25 som ligger noe høyere i terrenget, ble undersøkt sommeren 2011.

Tidligere kjente kulturminner

I Balsfjord er det tidligere registrert en rekke automatisk fredet kulturminner. Flesteparten av kulturminna innenfor i de aktuelle områdene ligger nær Balsfjorden, eller i dalbunnen langs Nordkjoselva opp til Øvergård, og langs Balsfjordelva i områdene inn mot kommunegrensa til Storfjord. Kun ett kulturmiljø, Buktelva, blir berørt av kraftlinjetraséen. Buktelva består av en antatt samisk offerplass, datert til jernalder, (Askeladden Id 57577), ei grop/steinuttak (Askeladden Id 67816), som muligens kan settes i sammenheng med den antatte offerringen, og en heller, sannsynligvis fra nyere tid (Askeladden Id 8430). Den nye kraftlinja vil gå rett nord for dette kulturmiljøet som vurderes å ha stor verdi (Myrvoll et al. 2009:62). Det er fare for at deler av, eller hele kulturmiljøet, kan skades eller ødelegges i anleggsfasen, og tiltaket ansees å ha svært store negative konsekvenser for dette kulturmiljøet (Myrvoll et al. 2009:XII-XIII).

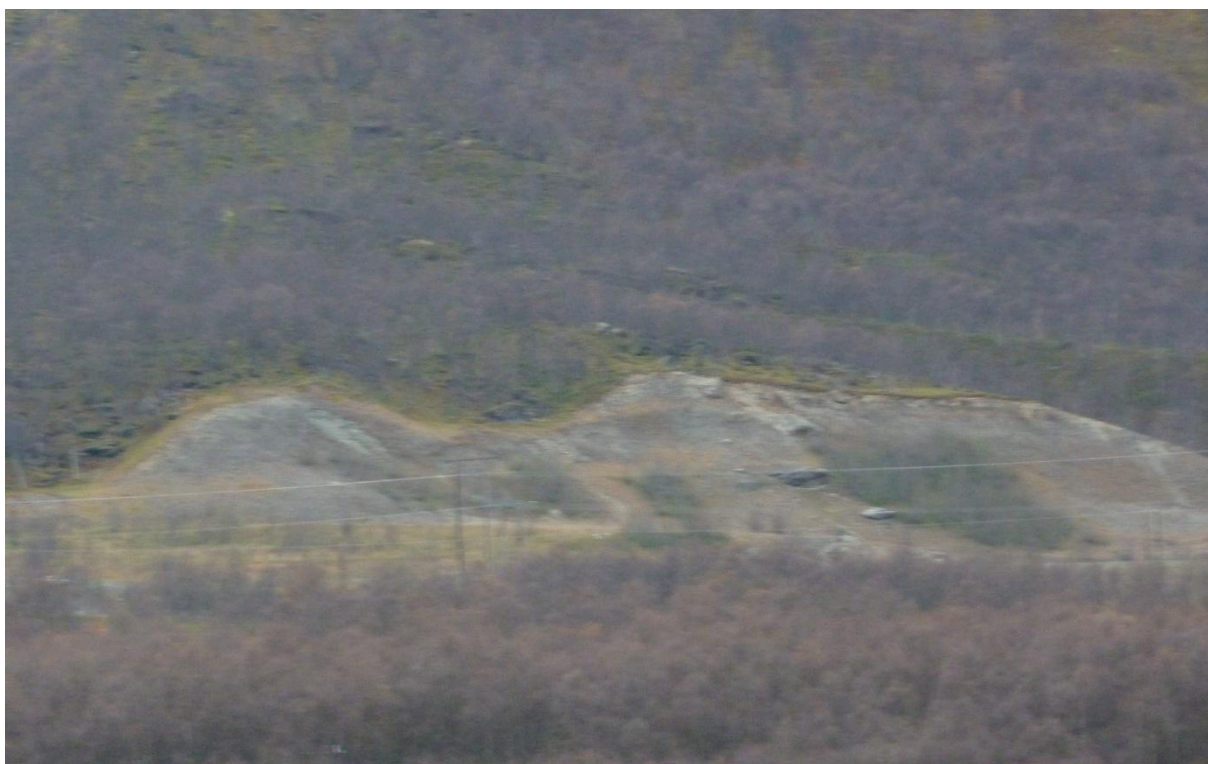
Etter flere besøk på denne lokaliteten, og etter å ha konferert med sametingets registrarer, har vi imidlertid konkludert med at denne lokaliteten sannsynligvis ikke er et kulturminne, men er resultatet av naturlige formasjonsprosesser i moremassene. Dessverre lot det seg ikke gjøre å få til en felles befaring på lokaliteten i løpet av høsten 2010 for å ta endelig stilling til hva lokaliteten representerer. Imidlertid vil vi forsøke å få utført en felles befaring så snart snøen er gått våren 2011 for å avgjøre dette spørsmålet.

Russeneset sør i Balsfjorden. Den problematiske lokaliteten ligger rett sør for den planlagte kraftlinja. Ill.: A. Drageset.

Sørsida av Balsfjorden. Bildet er tatt mot Russeneset. Lokaliteten ligger oppå skjæringa til venstre. Foto: A.Hesjedal

Lokaliteten ligger rett bak kanten av skjæringa, belt ute til høyre. Foto: A. Hesjedal.

Antatt samisk kultsted. Steinformasjonen har en hesteskolignende form og kan anes bak bjørkestammene. Foto: A. Hesjedal.

Registreringer i Balsfjord kommune feltsesongen 2010.

Det ble til sammen gjort 8 nyregistreringer. Alle 8 er krigsminner, ingen er automatisk freda.

Delområder, Balsfjord kommune.

Traséen i Balsfjord er inndelt i tre delområder:

- 1) Balsfjord transformatorstasjon – Nordkjosbotn
- 2) Nordkjosbotn - kommunegrensa mot Storfjord
- 3) Alternativ 1.25 mellom Sætervang-Bjørnveita.

1) Balsfjord transformatorstasjon - Nordkjosbotn

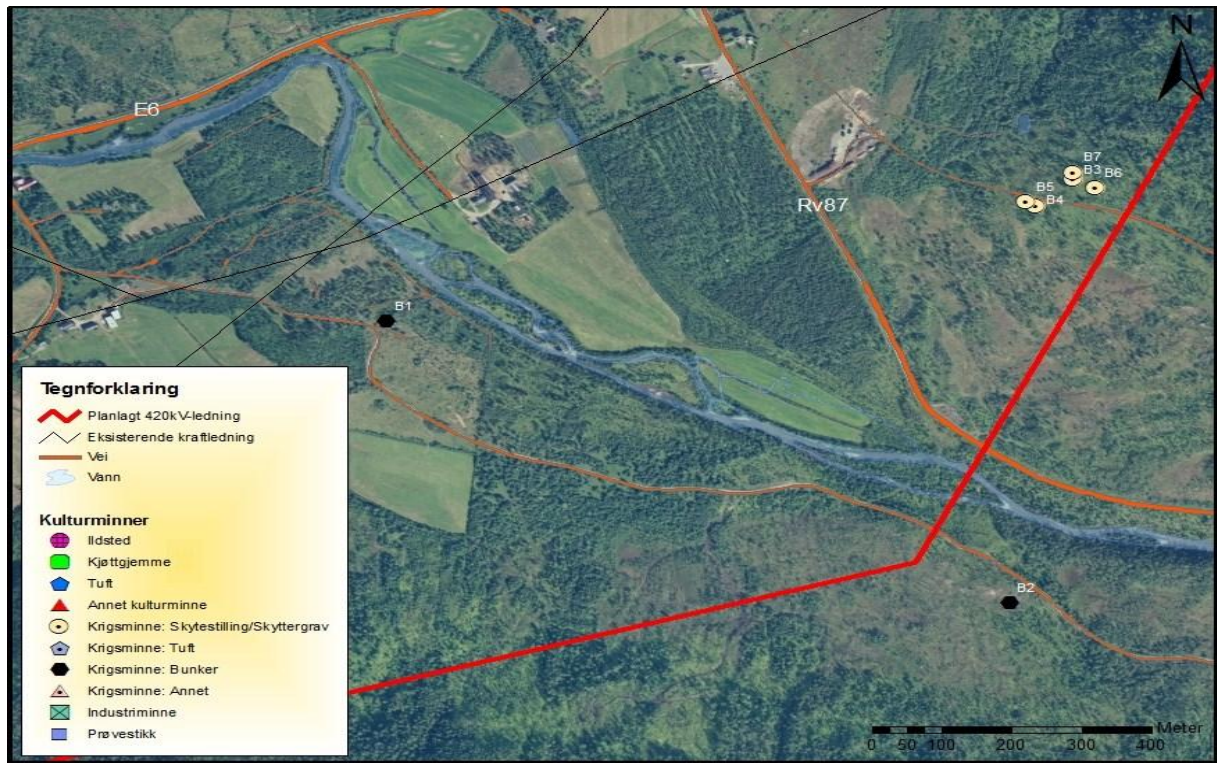
Områda fra Balsfjord transformatorstasjon, og videre nordøst til Gåre, er prega av store myrområder med elver og juv. Traséen videre mot Nordkjosbotn, og videre øst mot Rv87, går i bratt terreng med tett løvskog, noe som gjør området uoversiktlig. Området er også fuktig på grunn av små bekker og vannsig som kommer ned fra fjellmassivet i sør. Det ble ikke registrert nye automatisk fredet kulturminner langs denne strekninga.

2) Nordkjosbotn – kommunegrensa Balsfjord/Storfjord

Langs Nordkjoselva endrer terrenget seg, og traséen går her i områder med større, flate partier. På østsida av Balsfjordelva og E6, fram til kommunegrensa mot Storfjord går traséen oppe i den nordvest-vendte lia under Sørfjelltinden. Lia er bevoskt med løvskog, og det er også her flere bekker, og mindre vannsig fra fjellet i sørøst. Det bratte, kuperte og fuktige terrenget har i utgangspunktet lavt potensial for kulturminner, og det ble ikke registrert noen automatisk freda kulturminner langs denne strekninga.

3) Alternativ 1.25.

Ved Sætervang tar dette alternativet av fra 1.0 alternativet og går opp lia i retning Høltinden. Ved Litjehølen dreier traseen nordover og går sammen med 1.0 alternativet ved Bjørnveita øst for gårdene Stigarmoen og Gåre. På denne delen av linja ligger alternativ 1.25 lengre unna bebyggelsen og i et mer uveisomt område enn 1.0 alternativet. Terrenget her er prega at tett vegetasjon, og en rekke nok så dype smådaler og juv som gjør området lite tilgjengelig. Potensialet for kulturminner ansees som lite. Det ble ikke registrert kulturminner langs 1.25 alternativet.

Kulturminnene B1-B7 i munningen av Tamokdalen. De tyske skyttergravene fra krigen ligger nord for Nordkjoselva, de norske bunkersene fra den kalde krigen på sørsiden. Ill.: A. Drageset

Ved Nordkjoselva, på begge sider av Rv87 mot Tamokdalen, ble det registrert både norske og tyske krigsminner. Disse består henholdsvis av fem tyske skytestillinger fra 2. verdenskrig og tre bunkere bygget i etterkrigstida av det norske forsvaret som beredskap foran en eventuell russisk invasjon. De tyske skytestillingene må sees som en del av Lyngenlinja, og inngår i et større forsvarssystem som det også ble registrert spor etter i Storfjord kommune, særlig ved Oterbakken, i Norddalen og i Skibotndalen. Det finnes for øvrig fremdeles mange andre spor etter tysk aktivitet i dette området, men disse ligger langt fra traséen, og midt i dalføret der dagens bebyggelse ligger.

B1 Bunker. N69 11.472 E19 44.331, 92 m.o.h. på vestsida i krysset mellom E6 og Rv87. Bunkeren er av betong. Vernestatus: ikke fredet.

B2 To bunkere. N69 11.156 E19 45.613, 142 m.o.h. på vestsida i krysset mellom E6 og Rv87. Bunkerne er av betong. Vernestatus: ikke fredet.

B3 Skyttergrav. N69 11.572 E19 45.844, 114 m.o.h. på østsida i krysset mellom E6 og Rv87. Skyttergrave har et indre mål på 1 x 1,5 meter. Den er 0,5 meter dyp. Vernestatus: ikke fredet.

B7 - tysk skyttergrav ved Rv 87. Foto: A. Drageset.

B4 Skyttergrav. N69 11.547 E19 45.758, 112 m.o.h. på østsida i krysset mellom E6 og Rv87. Skyttergrava har et indre mål på 1,5 x 1,5 meter. Den er 0,4 meter dyp. Vernestatus: ikke fredet.

B5 Skyttergrav. N69 11.552 E19 45.738, 122 m.o.h. på østsida i krysset mellom E6 og Rv87. Skyttergrava har et indre mål på 2 x 2 meter. Den er 0,4 meter dyp. Vernestatus: ikke fredet.

B6 Skyttergrav. N69 11.561 E19 45.889, 134 m.o.h. på østsida i krysset mellom E6 og Rv87. Skyttergrava har et indre mål på 2 x 2 meter, Den er 0,5 meter dyp. Skyttestillinga har en ekstra forsenkning i midten og er overgrodd av lyng. Vernestatus: ikke fredet.

B7 Skyttergrav. N69 11.578 E19 45.846, 126 m.o.h. på østsida i krysset mellom E6 og Rv87. Skyttergrava har et indre mål på 2 x 2 meter, Den er 0,3 meter dyp. Skytestillinga er overgrodd av lyng. Vernestatus: ikke fredet.

Godt kamuflert bunker ved Rv 87. To av lukene til anlegget skimtes i forkant av bjørkeskogen til venstre. Foto: A. Drageset.

Konklusjon/vurdering

Det ble ikke registrert noen nye automatisk fredet kulturminner i Balsfjord i forbindelse med 420 kV-ledningen. Ved Tamokdalen, nær E6 og Rv87 ble det imidlertid registrert flere krigsminner, i alt 3 bunkere og 5 skytestillinger.

I Balsfjord vil den planlagte kraftledningen ha liten innvirkning på landskapsrommet sett fra et kulturminnesynspunkt. Unntaket er som tidligere nevnt det eventuelle kulturmiljøet Buktelva som kan bli direkte berørt av tiltaket. Fra et landskapshensyn vil kraftlinja være synlig, både på grunn av de store mastene, men også på grunn av den gata som må ryddes i skogen. I Balsfjord er det snakk om en parallellføring med eksisterende linje (riktignok med varierende avstand), og den nye traséen er plassert lengst vekk av de mange inngrep som er foretatt på dette strekket. Unntaket er

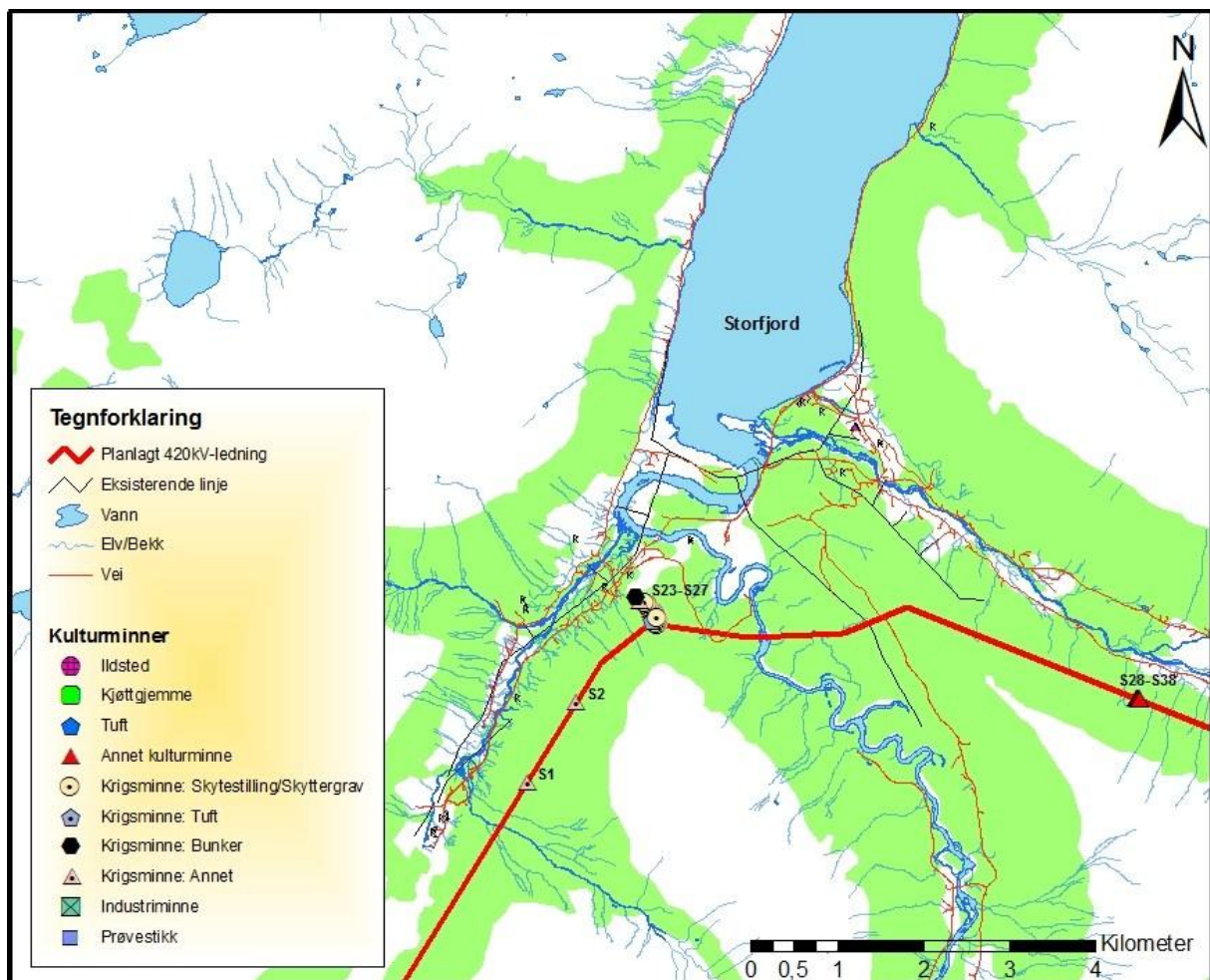
den delen som utgjøres av alt. 1.25 som er plassert høyere og mer uveisomt i terrenget. På strekninga Balsfjord transformatorstasjon – Nordskjosbotn ligger linja forholdsvis høyt oppe i lia, og også på strekninga Nordkjosbotn-grensa mot Storfjord ligger den forholdsvis perifert. Denne siste strekninga er fra før av prega av kraftlinjer, veier og bebyggelse, alt pressa sammen i det relativt trange dalføret. Den planlagte kraftlinja vil være med å forsterke den påvirkning tidligere tiltak har påført landskapsrommet.

STORFJORD KOMMUNE

I Storfjord kommune skal den planlagte 420 kV-ledningen gå fra kommunegrensa mot Balsfjord og inn mot Oteren, for deretter å fortsette videre i retning Kitdalen og Norddalen. Fra øverst i Norddalen skal linja gå over fjellet og krysse Skibotndalen, før den fortsetter mot kommunegrensa til Gáivuotna-Kåfjord. Sommeren 2010 ble alternativ 1.0 -1.19 undersøkt mens alternativ 1.23 som krysser Skibotndalen lengre nord ble undersøkt i 2011.

Tidligere kjente kulturminner

I Storfjord ligger tidligere registrerte funn konsentrert i de lavereliggende områda rundt Oteren. Fangstgroper er den dominerende funnkategorien, men det er også registrert hustufter, gammetufter og kjøttgjemmer. To árran (samiske ildsteder) øverst i Norddalen ligger i umiddelbar nærhet av den planlagte kraftlinjen. Et fåtall teltboplasser er kjent i fra fjellområdet mellom Norddalen og Skibotndalen, men alle disse ligger langt unna det befarte området.

Oversikt Storfjord. Registrerte kulturminner på strekningen kommunegrensa–Kitdalen. Ill.: A. Drageset.

Registreringer i Storfjord kommune feltesongen 2010.

Det ble til sammen registrert 251 kulturminner. Av disse er kun ett automatisk freda, mens 14 har uavklart vernestatus, de resterende er ikke freda. 234 kulturminner er krigsminner, seks er samiske, ingen er industriminne.

Delområder, Storfjord kommune.

Traséen i Storfjord er inndelt i seks delområder:

- 1) Kommunegrensa Balsfjord/Storfjord – Signaldalen
- 2) Signaldalen – Kitdalen – Norddalen
- 3) Norddalen – Skibotndalen
- 4) Skibotndalen
- 5) Skibotndalen – Kommunegrensa Storfjord/Gáivuotna-Kåfjord
- 6) Alternativ 1.23, Luchajavri-øst for Langvatnet.

1) Kommunegrensa Balsfjord/Storfjord – Signaldalen

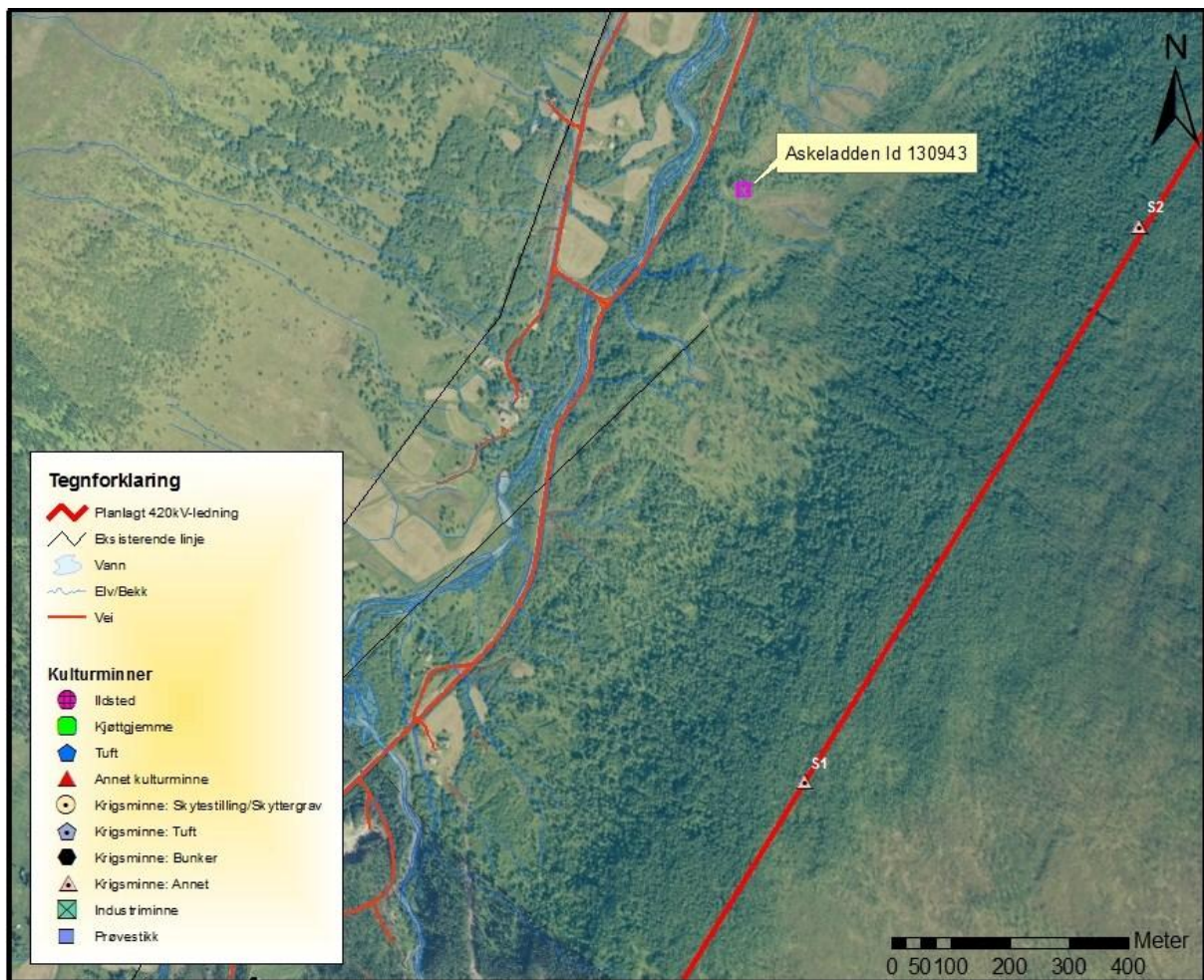
Fra grensa mot Balsfjord skal den nye kraftlinja gå nordøstover mot Oteren, hvor den går rundt på nordsida av Oteraksla, og videre i sørvestlig retning mot Signaldalen og Kitdalen. Terrenget mellom kommunegrensa og Oterbakken, på nedsida av Oteraksla, heller til dels bratt mot nordvest, og er bevokst med skog, hovedsakelig bestående av bjørk. I området sørøst for Oterbakken, er hellinga bratt, før en kommer ned til et flatere område som strekker seg fram mot Signaldalelva. En del løvskog vokser i det flatere området, som ellers består av en del myr og noen rydda flater. De første par kilometerne etter kommunegrensa følger den eksisterende kraftlinja nordvestsida av Balsfjordelva, før den krysser elva og fortsetter på sørøstsida. Fram til Signaldalelva skal den nye traséen gå omtrent parallelt med den eksisterende, men om lag 100 høydemeter lengre opp i lia. Det ble ikke registrert noen automatisk fredet kulturminner i tilknytning til denne delen av traséen.

Et stykke lenger sørvest for Oterbakken ble det registrert to strukturer, en heller (S2) og en oppmuring (S1), som begge ser ut til å være relativt moderne. Begge strukturene har en noe uklar funksjon, men det er rimelig å anta at de kan ha tilknytning til krigsminna som ligger ved Oterbakken.

S1 Oppmuring med ukjent funksjon. Mulig skyttergrav.

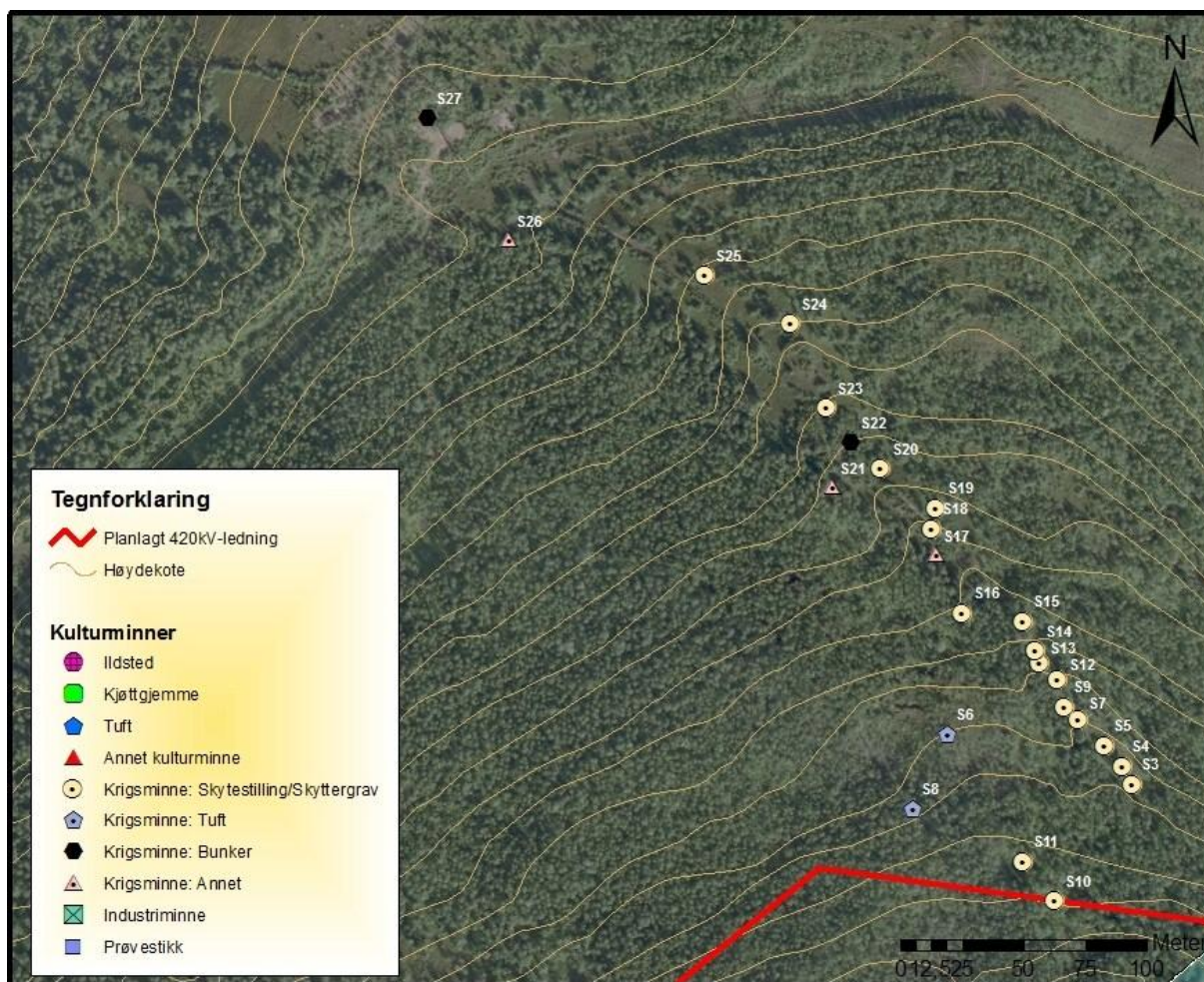
N69 14.127 E19 51.202, 253 m.o.h. Den ligger på en naturlig, langstrakt bergrabb som strekker seg nord-sør, i terreng som heller fra sørøst mot nordvest. Området er bevokst med bjørk, mose og gress. Oppmuringa består av heller som er 0,4-0,8 meter i diameter og 0,1-0,2 meter tykke. Strukturen er 5 meter lang, 1,5 meter bred og 0,9 meter høy. I bakkant av bergrabben med oppmuringene er det naturlig berg som danner en bakvegg. Denne må sees i sammenheng med de øvrige krigsminnene i området. Vernestatus: ikke fredet.

S2 Heller. N69 14.604 E19 52.169, 245 m.o.h. Den består av en steinblokk med overheng som ligger i hellende terreng fra sørøst-nordvest i område bevokst med bjørk, mose og gress. Hellen har en tørr gulvflate på 1,1 x 1 meter og høyden fra gulv til tak er 0,8-0,9 meter. I framkant av helleren er det en liten stabel med stein som er ca. 0,4 x 0,4 meter og 0,3 meter høy. Stablene er bygd opp av flate heller på 0,14-0,4 meter i diameter og 0,02-0,07 meter tykke. Det ligger også mye stein i bunnen innvendig. Denne må sees i sammenheng med de øvrige krigsminnene i området. Vernestatus: ikke fredet.

Kulturminnene S1 og S2 ligger i den planlagte traseen. Ill.: A. Drageset.

Ved Oterbakken ble det funnet en rekke krigsminner, for det meste skyttergraver. Skyttergravene ligger på begge sider av en sti som går langs en rygg som strekker seg fra sør-sørvest, og nedover mot fjordbunnen i nord-nordvest. Den øverste skyttergrava (lengst mot sør-sørvest), ligger bare om lag 15 meter fra et planlagt mastefeste. I alt ble det registrert 17 skyttergraver langsmed stien, i tillegg til tre større groper som kan ha vært vaktposter eller lignende. En bunker med tilknytning til skyttergravene, samt en bunker fra nyere tid ble også registrert i samme område. Litt lenger mot vest fra de øverste skyttergravene, ble det også dokumentert to tufter, en skyttergrav og en skytestilling.

Skyttergraver ved Oterbakken. Ill.: A. Drageset.

S3 Skyttergrav. N69 15.079 E19 53.781, 186 m.o.h. Den består av en oval nedgravning som er om lag 0,8 x 0,6 meter i indre mål og ca. 0,6 meter dyp. Det er tydelig voll rundt hele forsengkninga, og ungbjørk vokser i vollen. Denne skyttergrava ligger om lag 15 meter sør for et planlagt mastefeste. Vernestatus: ikke fredet.

S4 Skyttergrav. N69 15.083 E19 53.776, 187 m.o.h. Den ligger ca. 10 meter nord-nordvest for S3 og 1,5 meter nordvest for en sti. Nedgravninga er rektangulær og måler om lag 1 x 1,10 meter og er 0,4 meter dyp. Skyttestillinga er orientert mot nordøst, med antydning til voll, og bratt helling på nedsida. Bjørk vokser i kanten av skyttestillinga i nordvest og sørøst. Vernestatus: ikke fredet.

S5 Skyttergrav. N69 15.088 E19 53.766, 186 m.o.h. Den ligger ca. 12 meter nord-nordvest for S4. Rektangulær nedgravning som måler ca. 2 x 2,5 meter innvendig, og er om lag 0,3-0,6 meter dyp. Det er tydelige voller rundt hele nedgravninga, bortsett fra i sørøst der

stien går i kanten av gropa. Mye småbjørk vokser i vollen og inne i forsenkninga. I nordøst heller terrenget like i ytterkant av vollen. Vernestatus: Ikke fredet.

Skyttergrav ved Oterbakken med utsikt mot nord-nordøst og Storfjorden. Denne skyttergrava er bevokst med småbjørk. Foto: A.M. Haugen.

S6 Tuft/rest av bygning. N69 15.093 E19 53.670, 172 m.o.h., Den ligger på ei flate ca. 50 meter vest for S5, og er synlig i form av en voll som er mellom 0,6-1,5 meter bred og om lag 0,4 meter høy. Innvendig måler tufta 2 x 2 meter, men det mangler en klar avgrensning i sørøst. Vernestatus: ikke fredet.

S7 Skyttergrav. N69 15.094 E19 53.752, 171 m.o.h. Den ligger på vestsida av stien, og er synlig med en rektangulær nedskjæring på ca. 1,5 x 1 meter som er om lag 0,5 meter dyp. Skyttergrava er fora innvendig med stein, men det er ingen tydelig voll. Vernestatus: ikke fredet.

S8 Tuft/rest av bygning. N69 15.078 E19 53.645, 173 m.o.h. Den ligger på en flate i nord-sør vendt skråning, vest for de øverste skytestillingene (S5 og S6). Tufta er øst-vest orientert og måler ca. 8 x 7 meter innvendig, med utflytende voller som er et par meter brede, og som inneholder mye store steiner i vest, sør og nord. Tufta har ingen tydelig avgrensning eller voll i øst. Innvendig i tufta er det flere kantsatte heller med uklar funksjon. Vernestatus: ikke fredet.

S9 Skyttergrav. N69 15.097 E19 53.743, 172 m.o.h. Den ligger på vestsida av stien, og ca. 10-12 meter nordvest for S7. Nedskjæringa er rektangulær, ca. 2 x 1,5 meter og 0,8 meter dyp. Vernestatus: ikke fredet.

S10 Skyttergrav. N69 15.055 E19 53.728, 193 m.o.h. Den ligger i helling fra sør mot nord, og er orientert mot nord. Skyttergrava er oppmurt i framkant og er ca. 1,5 meter bred og 2,5 meter dyp på det meste. Den svinger seg i om lag 10 meter fra øst-nordøst mot vest-nordvest, og fra enden i vest-nordvest går en grøft med 0,5 meter høye voller ca. 16 meter i vestlig retning. Vernestatus: ikke fredet.

S11 Skyttergrav. N69 15.064 E19 53.711, 187 m.o.h. Den ligger ca. 15 meter nordvest for S10. Skyttergrava er rektangulær og måler ca. 2 x 2 meter innvendig og er 0,5 meter dyp. I framkant, mot nord, er det en tydelig voll som delvis består av naturlig berg, og delvis er oppmurt. Vernestatus: ikke fredet.

S12 Skyttergrav. N69 15.103 E19 53.741, 171 m.o.h. Den ligger på vestsida av stien som går langs ryggen, om lag 4-5 meter nord for S6. Nedgravinga er kvadratisk, og måler ca. 1,5 x 1,5 meter og er 0,5 meter dyp. Vernestatus: ikke fredet.

S13 Skyttergrav. N69 15.107 E19 53.730, 171 m.o.h. Den ligger ca. 10 meter nord for S12, på vestsida av stien. Skyttergrava måler om lag 0,5 x 0,5 meter innvendig, har tydelige voller og er ca. 0,5 meter dyp. Vernestatus: ikke fredet.

S14 Skyttergrav. N69 15.109 E19 53.728, 168 m.o.h. Den ligger på østsida av stien, ca. 8 meter nord-nordøst for S13. Rektangulær nedgraving som er om lag 1 x 1,5 meter og 0,7-0,8 meter dyp. Vernestatus: ikke fredet.

S15 Skyttergrav. N69 15.116 E19 53.722, 167 m.o.h. Den ligger på østsida av stien, ca. 10 meter nord for S14. Skyttergrava er avlang og strekker seg på tvers av hellinga i terrenget. Innvendig måler den 2,5 x 0,5 meter og er 0,3 meter dyp. Vernestatus: ikke fredet.

S16 Skyttergrav. N69 15.119 E19 53.686, 167 m.o.h. Den ligger på østsida av stien, ca. 25 meter nordvest for S15. Skyttergrava har kvadratisk nedskjæring som måler 0,5 x 0,5 meter og er 0,4 meter dyp. Vernestatus: ikke fredet.

S17 Hvilestue/varmebu. N69 15.132 E19 53.671, 157 m.o.h. Stor grop som ligger i helling på vestsida av stien. Gropa måler om lag 5 x 5 meter i skjæringa og 3 x 3 meter i bunnen, og er 1,5-2,5 meter dyp. Det er store voller i vest, nordvest og sørvest, og i sørvest går det en passasje ut fra gropa. Funksjonen til strukturen er usikker, men en kan se for seg at gropa kan ha hatt overdekning, og at det har fungert som hvile-/varmestue eller eventuelt som bunker. To andre lignende anlegg ble også funnet i samme området (S21 og S26). Vernestatus: ikke fredet.

S18 Skyttergrav. N69 15.138 E19 53.671, 160 m.o.h. Den ligger på vestsida av stien. Skyttestillinga er avlang, ca. 3 x 0,5 meter og 0,3-0,4 meter dyp med voll mot vest. Vernestatus: ikke fredet.

S19 Skyttergrav. N69 15.142 E19 53.675, 156 m.o.h. Den ligger på østsida av stien, i terreng som heller mot nord og øst. Skyttergrava har noe uklar form og avgrensning, men måler om lag 1,5 x 1 meter, er 0,5 meter dyp og har voll mot nord og nordøst. Det er uklart om det er en nedgravning eller en naturlig forsenkning. Vernestatus: ikke fredet.

S20 Skyttergrav. N69 15.152 E19 53.643, 151 m.o.h. Den ligger på østsida av stien i helling mot nord og nordøst. Nedgravninga er om lag 1 x 1 meter og 0,7-0,8 meter dyp. Vernestatus: ikke fredet.

S21 Hvile-/varmestue. N69 15.149 E19 53.611, 147 m.o.h. Stor grop av samme type som S17 og S26. Gropa ligger på vestsida av stien, er oval og måler om lag 6 x 4,5 meter innvendig og er 1-2 meter dyp (størst dybde i øst). I vest er det en passasje/sti inn mot gropa. Vernestatus: ikke fredet.

S22 Bunker. N69 15.158 E19 53.626, 147 m.o.h. Den ligger på østsida av stien, helt ut mot kanten med helling mot nord og nordøst. Bunkeren måler om lag 10 x 8 meter og har synlige trekonstruksjoner innvendig. Omtrent på midten er det en forhøyning med en konstruksjon av tre, og anlegget er her om lag 1,5 meter høyt. Bunkeren er tilvokst med gress, trær og busker. Bunkeren antas å være samtidig med skytestillingene. Vernestatus: ikke fredet.

S23 Skyttergrav. N69 15.166 E19 53.612, 142 m.o.h. Den ligger på østsida av stien, ca. 10 meter nord for S22, i helling mot nord og nordøst. Skyttergrava er avlang, ca. 3,5 x 1,5 meter og 0,4 meter dyp. Vernestatus: ikke fredet.

S24 Skyttergrav. N69 15.185 E19 53.595, 137 m.o.h. Den ligger på østsida av stien i helling mot nord og nordøst. Skyttergrava er avlang, ca. 3 x 1 meter og 0,8-1 meter dyp. Det er ingen tydelig voll i framkant (mot nordøst), noe som kan skyldes at det er bratt helling og vollen kan ha rast ut. Vernestatus: ikke fredet.

S25 Skyttergrav. N69 15.197 E19 53.545, 120 m.o.h. Den ligger på østsida av stien i terreng som heller mot nord og nordvest. Skyttergrava er kvadratisk, ca. 1,5 x 1,5 meter og 0,8 meter dyp, og har tydelig voll i nordvest. Vernestatus: ikke fredet.

S26 Hvile-/varmestue. N69 15.208 E19 53.425, 96 m.o.h. Stor grop av samme type som S17 og S121. Gropa ligger på østsida av stien, på vei ned mot et flatere område og er den strukturen som ligger lengst ned (nord) av de registrerte krigsminnene ved Oterbakken (bortsett fra S27, som er av nyere dato). Gropa er oval, måler ca. 4 x 5 meter innvendig og er 1,5-2 meter dyp. Det er tydelig voll i sørøst, nordvest og sørvest og passasje/inngang i sørvest. Vernestatus: ikke fredet.

S27 Bunker. N69 15.236 E19 53.382, 92 m.o.h. Norsk bunker fra nyere tid. Den utgjøres av mur med metallkonstruksjon med 1 luke og 1 ventil. Bunkeren ligger på ei flate et stykke nedenfor (nord for) rekka med skyttergraver som er registrert ved stien som strekker seg opp langsmed ryggen ved Oterbakken. Vernestatus: ikke fredet.

Skyttergraver langs stien ved Oterbakken, sett mot nord-nordvest. S14 i forgrunnen, S15 bak Foto: A.M. Haugen

Fra grensa mot Balsfjord og fram til Signaldalelva skal den nye kraftlinja ligge litt høyere opp i lia enn eksisterende linje. Den nye kraftlinja vil dermed ligge lenger unna bebyggelsen i området, men en utbygging vil allikevel medføre en ganske stor endring i landskapet med tanke på at mastene vil ruve høyere i terrenget og at det vil kreve rydding av store mengder med skog. Den nye kraftlinja vil dermed bli godt synlig fra de omkringliggende områdene innerst i Storfjorden.

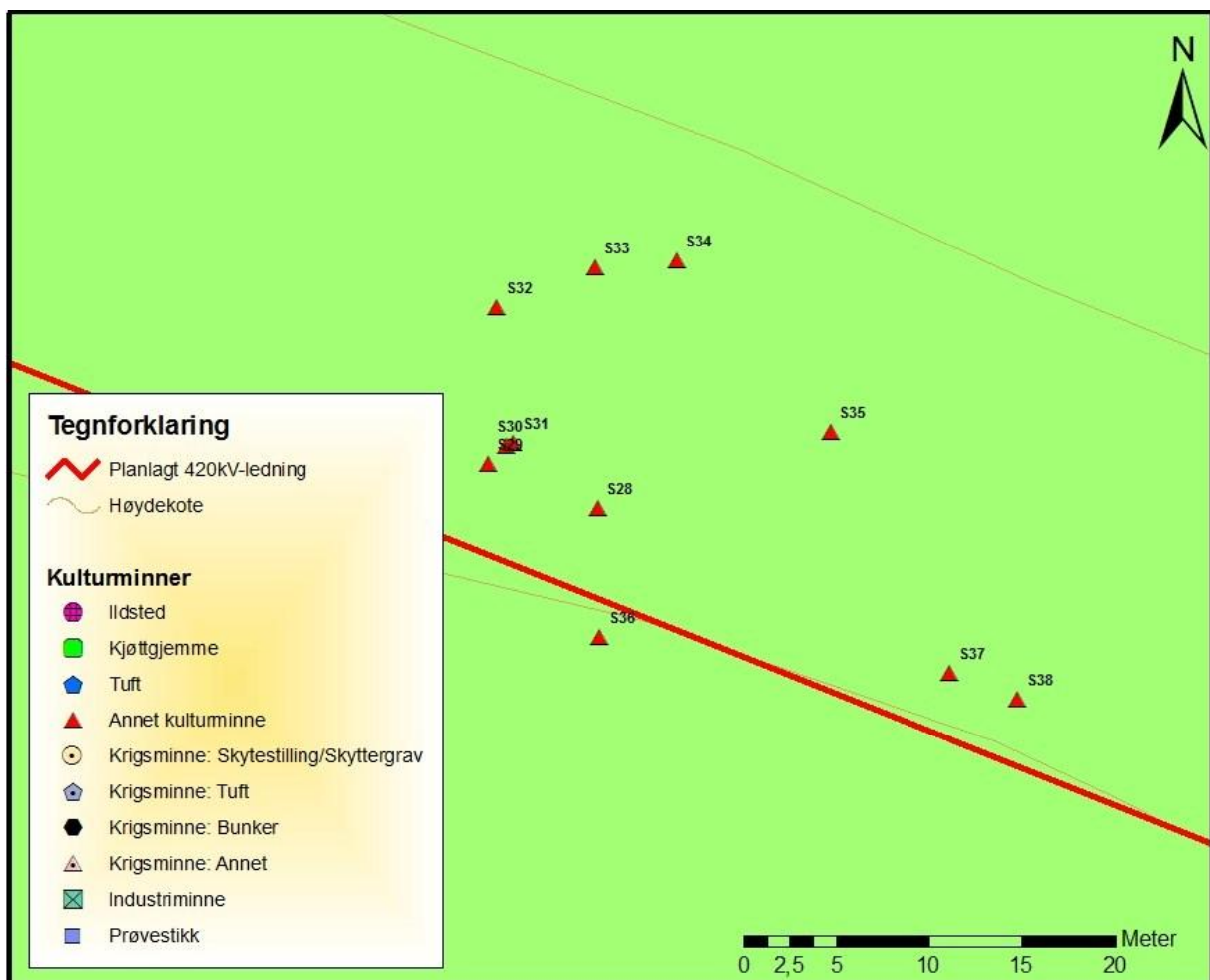
Anlegget ved Oterbakken har flott utsyn ut over Storfjord og Lyngen og har en klar pedagogisk verdi fordi man nokså umiddelbart forstår hvorfor anlegget ligger akkurat her og hvordan det må ha vært tenkt brukt, både i forhold til forsvar mot en framrykkende fiende, og i forhold til en eventuell tilbaketrekking innover Balsfjordeidet.

2) Signaldalen – Kitdalen – Norddalen

Fra Signaldalelva skal traséen gå østover forbi Stormyra. Deretter skal den fortsette på sørvestsida av Kitdalen hvor den skal gå noenlunde parallelt med den eksisterende kraftlinja. Linja endrer retning ved Sjørdalselva, men fortsetter å følge den eksisterende linja østover opp Norddalen.

Området rundt Signaldalelva omfatter et betydelig myrområde (Stormyra), samt små partier med myr ellers langs traséen. Øverst i Kitdalen følger den planlagte ledningen en stor flate, men følger så det skrånende terrenget sørvest i Kitdalen og i Norddalen. Langs Kitdalen strekker linja seg tett på eksisterende gårdsbebyggelse med en avstand på omkring 400-500 meter. Vegetasjonen domineres av relativt åpen bjørkeskog, med lyng og tuer på bakken. Flere steder er det noe fuktig.

Sørvest for gården Sørli i Kitdalen ble det registrert 10 udefinerte nedgravinger og en steinansamling som ligger i tilknytning til disse. Gropene er irregulære, ved å lete nærmere kan man oppdage enda flere mindre og mer uttydelige groper. Gropene kan være naturskapte, men ingenting liknende ble oppdaget ellers i dalen. De ligger også svært konsentrerte, like ved et mastefeste.

Oversikt over groper med ukjent funksjon og ukjent alder og vernestatus i Kitdalen. Ill.: A. Drageset.

S28 Grop 1, ukjent funksjon. N69 14.345 E20 02.080, 191 m.o.h. Den ligger på sørsida av Kitdalen. Den er ca. 1 x 1,2 meter og 0,6 meter dyp i sørøstre ende. Nedgravinga er ujevn og delvis plan med bakkenivå i nordvest. Vernestatus: uavklart.

S29 Grop 2, ukjent funksjon. N69 14.346 E20 02.071, 191 m.o.h. Den ligger på sørsida av Kitdalen. Den er 1,6 x 2,4 meter og 0,6 meter dyp. Nedgravinga er ujevn og delvis plan med bakkenivå i nord. Vernestatus: uavklart.

S30 Grop 3, ukjent funksjon. N69 14.347 E20 02.073, 192 m.o.h. Den ligger på sørsida av Kitdalen. Den er ca. 1,5 x 1,3 meter og 0,5 meter dyp. Gropa har trekanta form med mange jordfaste steiner, samt løse steinflak. Den er i delvis plan med bakkenivå i nordvest. Vernestatus: uavklart.

S31 Grop 4, ukjent funksjon. N69 14.347 E20 02.073, 191 m.o.h. Den ligger på sørsida av Kitdalen. Den ca. 1,5 x 1,20 meter og 0,4 meter dyp. Gropa har en rektangulær form, inneholder noen jordfaste steiner og er bevokst med lyng. Vernestatus: uavklart.

S32 Grop 5, ukjent funksjon. N69 14.351 E20 02.073, 188 m.o.h. Den ligger på sørsida av Kitdalen. Den er 3 x 2,5 meter og 0,6 meter dyp. Nedgravinga er ujevn og delvis plan med bakkenivå i nord. Gropa inneholder mange løse steiner. Den er noe bevokst med lyng. Vernestatus: uavklart.

S33 Grop 6, ukjent funksjon. N69 14.352 E20 02.081, 188 m.o.h. Den ligger på sørsida av Kitdalen. Den er 1,9 x 2,10 meter og 0,4 meter dyp. Den inneholder noen større steiner, samt en del mindre løse steiner. Vernestatus: uavklart.

S34 Steinansamling i tilknytning til de omkringliggende gropene. N69 14.352 E20 02.088, 187 m.o.h. Den ligger på sørsida av Kitdalen. Den er 1,5 x 2,8 meter og ca. 0,4 meter høy. Vernestatus: uavklart.

S35 Grop 7, ukjent funksjon. N69 14.346 E20 02.099, 189 m.o.h. Den ligger på sørsida av Kitdalen. Den er 1,4 x 1,5 meter og 0,4 m dyp. Vernestatus: uavklart.

S36 Grop 8, ukjent funksjon. N69 14.341 E20 02.079, 192 m.o.h. Den ligger på sørsida av Kitdalen. Den er 3,3 x 2 meter og 0,5 meter dyp. Gropa er avlang og bevokst med lyng. Vernestatus: uavklart.

S37 Grop 9, ukjent funksjon. N69 14.339 E20 02.107, 192 m.o.h. Den ligger på sørsida av Kitdalen. Den er 1,2 x 1,2 meter og ca. 0,10 meter dyp. Gropa er bevokst med lyng. Vernestatus: uavklart.

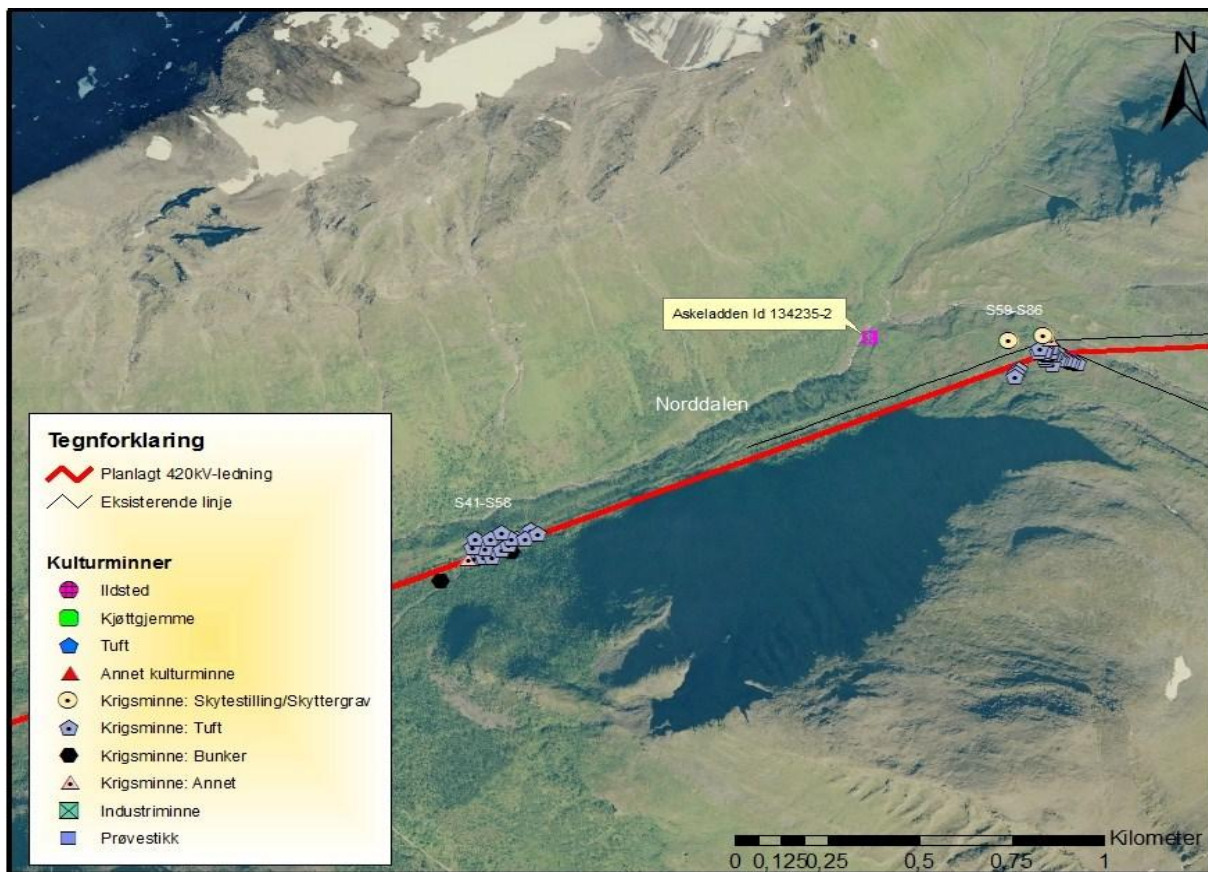
S38 Grop 10, ukjent funksjon. N69 14.338 E20 02.113, 192 m.o.h. Den ligger på sørsida av Kitdalen. Den er 2 x 1,40 m og 0,3 meter dyp. Gropa er mosegrodd. Vernestatus: uavklart.

Noe lenger øst i Kitdalen, sørvest for gården Søreng ligger det to tufter av nyere dato. S39 kan tenkes å ha vært et sommerfjøs eller et annet uthus i forbindelse med utmarksutnyttelse.

S39 Nyere tids tuft. N69 13.731 E20 05.411, 198 m.o.h. Den ligger på sørsida av Kitdalen. Tufta har rektangulær form. Den er 17 x 10 meter med tydelige voller. Det ligger rester etter plank med rustne spiker på plassen. Vernestatus: ikke fredet.

S40 Nyere tids tuft. N69 13.807 E20 05.627, 187 m.o.h. Den ligger på sørsida av Kitdalen. Tufta har rektangulær form. Den er 11 x 5 meter og minst 1 meter dyp. Det ligger store steiner i kantene. Det er svært fuktig i bunnen av tufta. Her ligger det også et rustent oljefat. Vernestatus: ikke fredet.

Omtrent midt i Norddalen, langs grusveien som strekker seg oppover dalen, ligger det to betongbunkere. Disse er bygd i etterkrigstida av det norske forsvaret som beredskap foran en eventuell russisk invasjon. Begge har godt utsyn østover (lengre inn i dalen) og vestover (nedover mot Kitdalen).

Tyske fangeleire i Norddalen. Ill.: A. Drageset.

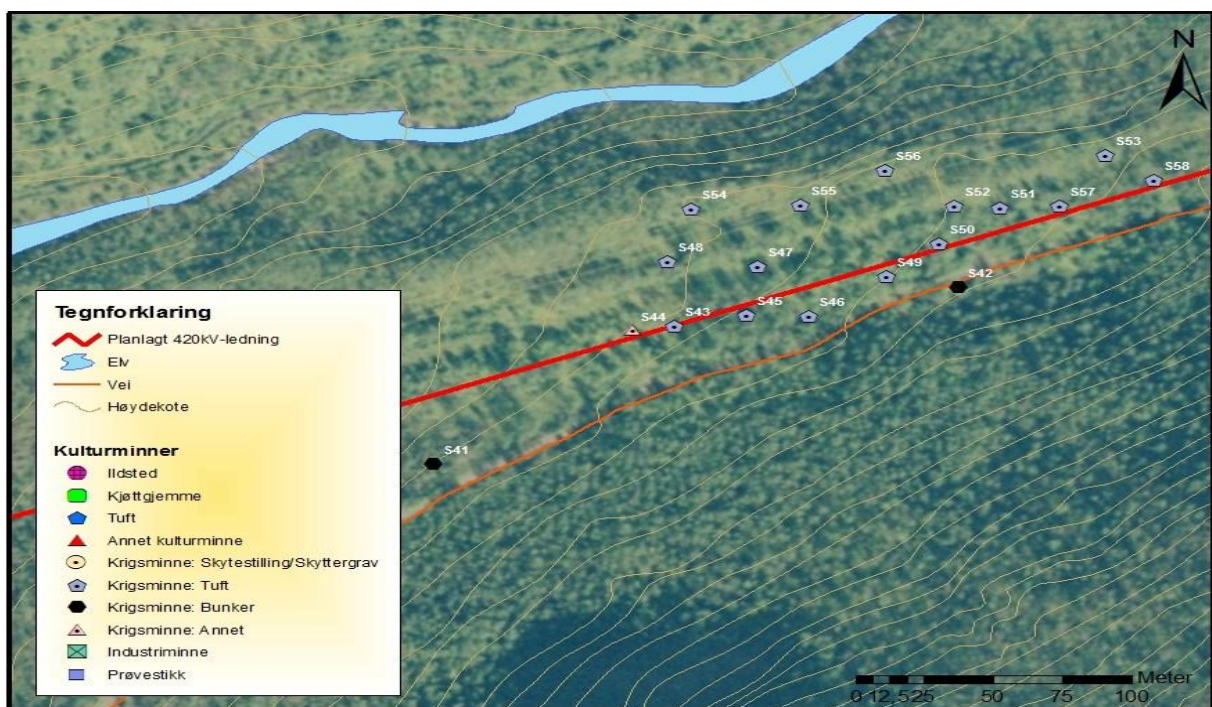

Bunker for MG-stilling i Norddalen, sett mot sørvest. Foto: A. Drageset

S41 Bunker. N69 14.081 E20 10.078, 330 m.o.h. Den ligger på nedsida/nordsida av grusveien som strekker seg oppover Norddalen, ca. 40 meter nord for eksisterende linje, og midt i den nye traséen. Mastepunkt nr. 150 ligger ca. 50 meter nordøst for bunkeren. Bunkeren er av betong og har et mål på ca. 40 x 20 meter. Den består blant annet av 1 stor luftekanal, 3 skytestillinger og 2 synlige lemmer. Vernestatus: ikke fredet.

S42 Bunker. N69 14.121 E20 10.377, 357-374 m.o.h. Den ligger på oppsida/sørsida av grusveien som strekker seg oppover Norddalen, ca. 60 meter sør for eksisterende linje. Bunkeren er av betong og har et mål på ca. 40 x 20 meter. Den består blant annet av luftekanaler og lemmer lagt over skytestillinger. Vernestatus: ikke fredet.

Like ved bunkerne, på nedsida/nordsida av grusveien finnes det rester etter brakker for russiske krigsfanger som av tyskerne ble satt i arbeid i forbindelse med Lyngelinja. Leirens navn var Lager Mallnitz og den var en av åtte leire i området. Leiren gikk også under navnet ”Dødsleiren” da fanger som ikke var i stand til å arbeide på Lyngelinja ble sendt hit for å dø. Grusveien som strekker seg oppover i Norddalen er anlagt av krigsfanger og er transportåra mellom Mallnitz Gastein og Kitzbühl leirene. I alt ble det registrert 15 slike tufter og en grop med ukjent funksjon i midtre delen av Norddalen. I nærheten av Mallnitz ble det i 1945 avdekket 4 massegraver med omlag 150 døde. I 1986 ble en grav med ytterligere 16 døde funnet i dette området.

Distribusjon av tufter i fangleiren Mallnitz i nedre del av Norddalen. Ill.: A. Drageset.

S43 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.115 E20 10.219, 318 m.o.h. Den ligger i Norddalen. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 5 meter. Vollen er 0,8 – 1 meter høy og 0,7 meter bred, og inneholder stein. Det er en forsenkning i midten av tufta. Inngangspartiet er synlig som en markant åpning i vollen og ligger i vest. Strukturen er overgrodd av bregner, strå og løvtrær. Vernestatus: ikke fredet.

S44 Grop i forbindelse med fangebrakkene. N69 14.114 E20 10.195, 327 m.o.h. Den ligger i Norddalen. Gropa er 1 x 2 meter og 1,5 meter dyp. Den er firkanta i bunn og fylt med vann. Vernestatus: ikke fredet.

S45 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.117 E20 10.258, 331 m.o.h. Den ligger i Norddalen, ca. 20 meter øst for S43. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 5,8 meter. Vollen er 0,7 meter høy og 0,9 meter bred, og inneholder stein. Inngangspartiet er synlig som en markant åpning i vollen og ligger i vest. Strukturen er overgrodd av bregner, strå og løvtrær. Vernestatus: ikke fredet.

Tuft etter fangebrakke i Norddalen, sett mot nord. Foto: A. Drageset

S46 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.115 E20 10.293, 332 m.o.h. Den ligger i Norddalen, ca. 20 meter øst for S45. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 5 meter. Vollen er 0,8 meter høy og 0,7 meter bred, og inneholder stein. Inngangspartiet er synlig som en markant åpning i vollen og ligger i vest. Det er steiner i vollen rundt inngangspartiet. Her ligger det også et rustent jernkar. Strukturen er overgrodd av bregner, strå og løvtrær. Vernestatus: ikke fredet.

S47 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.130 E20 10.268, 330 m.o.h. Den ligger i Norddalen, ca. 20 meter øst for S46. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 5 meter. Vollen er 0,8 meter høy og 1 meter bred, og inneholder stein. Inngangspartiet er synlig som en markant åpning i vollen og ligger i vest. Inngangen stikker 1,5 x 3 meter ut fra den øvrige strukturen. Strukturen er overgrodd av bregner, strå og løvtrær. Vernestatus: ikke fredet.

S48 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.133 E20 10.219, 323 m.o.h. Den ligger i Norddalen, ca. 20-25 meter vest for S47. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 4,2 meter. Vollen er 0,5 meter høy og 0,8 meter bred, og inneholder stein. Inngangspartiet er synlig som en markant åpning i vollen og ligger i vest. Inngangen stikker 1,5 x 3 meter ut fra den øvrige strukturen. Strukturen er overgrodd av bregner, strå og løvtrær. Vernestatus: ikke fredet.

S49 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.125 E20 10.338, 332 m.o.h. Den ligger i Norddalen, ca. 25 meter øst for S47. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 4,6 meter. Vollen er 1 meter høy og 0,7 meter bred, og inneholder stein. Inngangspartiet er synlig som en markant åpning i vollen og ligger i vest. Det er to mindre forsenkninger i midten av tufta, her ligger det rustne jernkar. Strukturen er overgrodd av bregner, strå og løvtrær. Vernestatus: ikke fredet.

S50 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.133 E20 10.369, 347 m.o.h. Den ligger i Norddalen. Tufta er rektangulær, 7 x 4 meter. Vollen er ca. 0,5 meter høy, og inneholder stein. Den har en voll i midten som indikerer at tufta har hatt flere rom. Strukturen er overgrodd av bregner, strå og løvtrær. Vernestatus: ikke fredet.

S51 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.141 E20 10.405, 323 m.o.h. Den ligger i Norddalen. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 5,8 meter. Vollen er 1,1 meter høy og 1 meter bred, og inneholder stein. Inngangspartiet er synlig som en markant åpning i vollen og ligger i vest. Inngangen stikker ut fra den øvrige strukturen. Det står en rusten ovn i midten av tufta. Strukturen er overgrodd av bregner, strå og løvtrær. Vernestatus: ikke fredet.

S52 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.143 E20 10.380, 322 m.o.h. Den ligger i Norddalen, ca. 10 meter vest for S51. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 5,5 meter. Vollen er 0,5 meter høy og 0,7 meter bred, og inneholder stein. Inngangspartiet er synlig som en markant åpning i vollen og ligger i sørvest. Strukturen er overgrodd av bregner, strå og løvtrær. Vernestatus: ikke fredet.

S53 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.154 E20 10.465, 324 m.o.h. Den ligger i Norddalen, ca. 25 meter øst for S51. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 6 meter. Vollen er 0,60-1,20 meter høy og 1 meter bred, og inneholder stein. Inngangspartiet er synlig som en markant åpning i vollen og ligger i vest. Inngangen stikker 1,5 x 3 meter ut fra den øvrige strukturen. Strukturen er overgrodd av bregner, strå og løvtrær. Vernestatus: ikke fredet.

S54 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.146 E20 10.235, 326 m.o.h. Den ligger i Norddalen. Tufta er rektangulær, 8 x 5 meter. Vollen er 0,6 meter høy, og inneholder stein. Strukturen er overgrodd av bregner, strå og løvtrær. Vernestatus: ikke fredet.

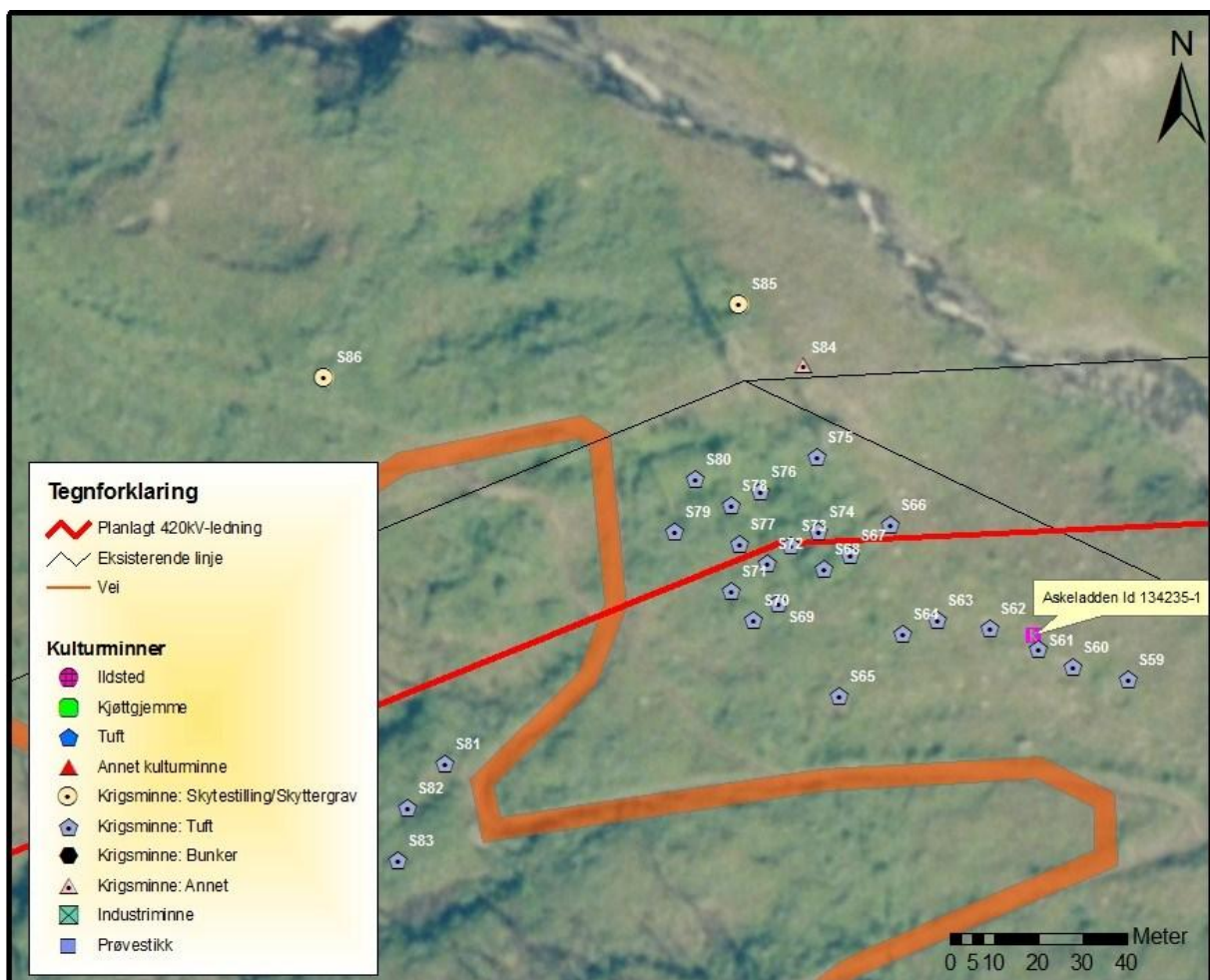
S55 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.146 E20 10.296, 325 m.o.h. Den ligger i Norddalen. Tufta er rektangulær, 6 x 8 meter. Vollen er 0,9 meter høy, og inneholder stein. Strukturen er overgrodd av bregner, strå og løvtrær. Vernestatus: ikke fredet.

S56 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.154 E20 10.344, 329 m.o.h. Den ligger i Norddalen. Tufta er rektangulær, 7 x 7 meter. Vollen er 0,4 meter høy, og inneholder stein. Strukturen er overgrodd av bregner, strå og løvtrær. Vernestatus: ikke fredet.

S57 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.141 E20 10.437, 335 m.o.h. Den ligger i Norddalen. Tufta er rektangulær, 7 x 8 meter. Vollen er 0,6 meter høy, og inneholder stein. Strukturen er overgrodd av bregner, strå og løvtrær. Vernestatus: ikke fredet.

S58 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.147 E20 10.490, 337 m.o.h. Den ligger i Norddalen. Tufta er rektangulær, 6 x 8 meter. Vollen er 0,5 meter høy, og inneholder stein. Strukturen er overgrodd av bregner, strå og løvtrær. Vernestatus: ikke fredet.

Øverst i Norddalen lå krigsfangeleiren Gastein. Her ble det registrert 25 tufter etter krigsfangebrakker. I tillegg til krigsfangebrakkene ble det registrert to skyttergraver og ei mulig vaktbu.

Fangeleiren Gastein øverst i Norddalen. Traseen går rett gjennom restene etter fangeleiren. Ill.: A. Drageset.

S59 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.361 E20 12.767, 516 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen, 15 meter sør for en høyspentmast. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 4,5 meter. Vollen er 1 meter høy og 1-1,5 meter bred, og inneholder stein. En liten forhøyning er synlig midt i tuften. Vernestatus: ikke fredet.

S60 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.363 E20 12.748, 514 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen, ca. 5 meter vest for S59 Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 5 meter. Vollen er 0,7-0,8 meter høy og 1 meter bred, og inneholder stein. Midt i tufta er det en sirkulær forhøyning. Vernestatus: ikke fredet.

Kulturminne S60, tuft etter krigsfangebrakke øverst i Norddalen, sett mot nordvest. Foto: A.M. Haugen

S61 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.366 E20 12.737, 513 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen, ca. 4 meter vest-nordvest for S60. Tufta er tilnærma sirkulær og har et innvendig tverrmål på 5 meter. Vollen er 0,5 meter høy og 0,5-1 meter bred, og inneholder mye stein. Midt i tufta er det en liten forhøyning. Vernestatus: ikke fredet.

S62 Tuft etter krigsfangebrakke N69 14.368 E20 12.721, 511 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen, ca. 3 meter nordvest for S61. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 4,5 meter. Vollen er 0,5-0,7 meter høy og 0,5-1 meter bred, og inneholder stein. Vernestatus: ikke fredet.

S63 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.370 E20 12.703, 510 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen, ca. 6 meter vest for S62. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 4,5 meter. Vollen er 0,5 meter høy og 0,5-1 meter bred, og inneholder stein. Vernestatus: ikke fredet.

S64 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.369 E20 12.691, 509 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen, ca. 5 meter vest-nordvest for S63. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 4,5 meter. Vollen er 0,4-1 meter høy og 1 meter bred, og inneholder stein. Vernestatus: ikke fredet.

S65 Tuft etter krigsfangebrakke N69 14.362 E20 12.667, 511 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen, ca. 12 meter sørvest for S64. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 6 meter. Vollen er 1 meter høy og 1-1,5 meter bred. Den har en noe uklar avgrensning enkelte steder og inneholder mer jord og mindre stein enn i S1-S5. Et ildsted på ca. 1,1 meter i diameter ligger inntil kanten inne i tufta i sørøst. Vernestatus: ikke fredet.

Fangeleiren Gastein, øverst i Norddalen. Det sentrale leirområdet til venstre for mastene er overgrodd med tett vegetasjon, noe som indikerer at det har vært god tilførsel av organisk materiale. De to registrantene midt i bildet står i hver sin tuft. Foto: A. Hesjedal

S66 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.382 E20 12.690, 506 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen, ca. 15 meter sørøst for S64. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 5 meter. Vollen er 0,3 meter høy og 0,5 meter bred, og inneholder litt stein. Vernestatus: ikke fredet.

S67 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.379 E20 12.675, 505 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen, i utkanten av overgrodd område, ca. 3 meter sørvest for S66. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 5 meter. Vollen er 0,6-0,7 meter høy og 1 meter bred. Tufta er overgrodd med busker og kratt. Vernestatus: ikke fredet.

S68 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.378 E20 12.666, 505 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen, ca. 2 meter sørvest for S67. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 5 meter. Vollen er 0,6-0,8 meter høy og 1 meter bred. Tufta er overgrodd med Geitrams og trær som vokser i vollen. Vernestatus: ikke fredet.

S69 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.374 E20 12.649, 503 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen, ca. 3 meter sørvest for S68. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 5 meter. Vollen er 0,2-0,5 meter høy og 0,5-1 meter bred. Tufta er overgrodd og noe utflytende i formen. I den sørøstlige delen er det synlig trevirke i bunnen. Vernestatus: ikke fredet.

S70 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.372 E20 12.640, 504 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen, like vest for og nesten kant i kant med S69. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 4 meter. Vollen er noe utflytende, den er 1,1 meter høy og 1 meter bred. Tufta er overgrodd med busker og trær. Vernestatus: ikke fredet.

S71 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.376 E20 12.633, 502 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen, 2 meter nordvest for S70. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 5 meter. Vollen er 0,7 meter høy og 1 meter bred. Det vokser mye busker og trær i vollen. Vernestatus: ikke fredet.

S72 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.379 E20 12.647, 502 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen, ca. 5 meter nordøst for S71. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 4 meter. Vollen er 0,7 meter høy og 1 meter bred. Det vokser mye busker og trær i tufta, spesielt i vollen. Vernestatus: ikke fredet.

S73 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.381 E20 12.655, 501 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen, ca. 5 meter nord-nordøst for S72. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på ca. 4 meter. Vollen er 0,4 meter høy og 0,5-1 meter bred. Tufta er svært overgrodd og vanskelig å avgrense. Vernestatus: ikke fredet.

S74 Tuft etter krigsfangebrakke N69 14.382 E20 12.665, 501 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen, 4-5 meter nordøst for S73. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 5 meter. Vollen er 0,3 meter høy og 0,3-0,5 meter bred. Det vokser mye trær og busker både i vollen og inne i tufta. Vernestatus: ikke fredet.

S75 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.391 E20 12.667, 500 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 4 meter. Vollen er 0,4 meter

høy og 1 meter bred. Tufta er overgrodd og vanskelig å få øye på. Ei høyspentmast står helt i kanten av tufta i nordøst. Vernestatus: ikke fredet.

S76 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.388 E20 12.647, 500 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen, ca. 6 meter sørvest for S75. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 4 meter. Vollen er 0,2-0,3 meter høy og 0,5 meter bred. Tufta er svært overgrodd med gress og geitrams, og vanskelig å få øye på. Vernestatus: ikke fredet.

S77 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.381 E20 12.638, 500 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen, ca. 5 meter sørvest for S76. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 6 meter. Vollen er 0,5 meter høy og 1 meter bred. Gress og trær vokser i vollen og inne i tufta. Vernestatus: ikke fredet.

Det ligger mye piggråd igjen i marka i forbindelse med krigsminnene. Her en del av piggrådgjerdet i fangeleiren Gastein øverst i Norddalen. Foto: A. Hesjedal

S78 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.386 E20 12.636, 498 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen, ca. 2 meter nordvest for S77. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål

på 6 meter. Vollen er 0,5-0,6 meter høy og 1 meter bred. Tufta er overgrodd med trær og busker. Vernestatus: ikke fredet.

S79 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.384 E20 12.616, 498 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 5 meter. Vollen er 0,4-0,5 meter høy og 0,5 meter bred. Tufta er overgrodd med busker og trær og vanskelig å få øye på. Ei høyspentmast står i tufta. Vernestatus: ikke fredet.

S80 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.390 E20 12.624, 497 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen, ca. 7 meter nordøst for S79 og høyspentmast. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 4 meter. Vollen er 0,4 meter høy og 0,5 meter bred. Vollen er gjengrodd og noe vanskelig å avgrense. En del jernskrot ligger midt i tufta. Vernestatus: ikke fredet.

Kulturminne S84, sannsynligvis rester etter fundament for taubane i fangeleiren Gastein øverst i Norddalen, sett mot nordvest. Foto: A. Drageset.

S81 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.358 E20 12.531, 496 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 5 meter. Vollen er 1 meter

høy og utflytende i bredda. Trær og busker vokser i vollen som har en uklar avgrensning. Mastefeste 158 står midt i tufta. Vernestatus: ikke fredet.

S82 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.353 E20 12.516, 496 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen, ca. 10 meter sørvest for S81. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 5 meter. Vollen er 0,3 meter høy og utflytende i bredda. Tufta er svært overgrodd med trær og busker. Vernestatus: ikke fredet.

S83 Tuft etter krigsfangebrakke. N69 14.346 E20 12.511, 497 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen, ca. 10 meter sørvest for S82. Tufta er sirkulær og har et innvendig tverrmål på 6 meter. Vollen er 0,3-0,4 meter høy og 0,5 meter bred. Det er en nedgravning i østre bakkant, og tufta er overgrodd med busker og trær. Vernestatus: ikke fredet.

S84 Mulige rester etter taubane. N69 14.402 E20 12.664, 504-507 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen. Denne består av to konsentrasjoner, den ene er 2,5 x 1,5 meter og 0,4 dyp, den andre 2,10 x 2,2 meter og 0,2 meter dyp. Det finnes en del piggrådrester, plank og spiker i strukturen. Vernestatus: ikke fredet.

S85 Skyttergrav. N69 14.410 E20 12.645, 495 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen. Skyttergraven har et ytre mål på 3 x 5 meter. og den er 0,7 meter dyp. Det ligger mye jernskrot og piggrådrester i den. Vernestatus: ikke fredet.

S86 Skyttergrav. N69 14.406 E20 12.501, 488 m.o.h. Den ligger øverst i Norddalen. Skyttergraven har et ytre mål på 2,5 x 3 meter. Den er 0,8 meter dyp. Det ligger jernskrot og tre baller med piggråd i den. Vernestatus: ikke fredet.

Fra et kulturhistorisk ståsted vil den planlagte kraftlinjetraséen få små følger i Signaldalen og Kitdalen, med unntak av 10 uavklarte groper i Kitdalen. I Norddalen vil derimot tiltaket få større konsekvenser, hovedsakelig med tanke på krigsminnene i dalen. Blant annet var mastefeste 158 planlagt plassert slik at det ville havne midt i en av krigsfangebrakkene og ødelegge deler av grusveien. Dette mastefestet er nå flyttet.

Det er tidligere registrert to árran (Askeladden Id 134235) øverst i Norddalen. Askeladden-Id 134235-1 er stedfesta til plataet oppfor elva hvor to eksisterende kraftlinjer skiller lag. Dette árran

kan tenkes å komme i konflikt med den planlagte kraftlinja. Det ble imidlertid, til tross gjentatte forsøk, ikke gjenfunnet. Askeladden Id 134235-2 ligger lenger vest, 3,5 meter fra elva. Dette ble gjenfunnet, men ligger noen hundre meter utenfor den planlagte traséen, og vil dermed ikke bli direkte berørt av tiltaket.

3) Norddalen – Skibotndalen

Øverst i Norddalen deler den eksisterende kraftlinja seg i to. Den nye traséen skal her følge den linja som i dag går i østlig retning, mot Viessogasvággi. Ved Viessogasvággi endrer linja retning mer mot øst-nordøst og ender opp ved utløpsosen på sørsida av Luhčajávri. Fra Luhčajávri skal den nye traséen gå parallelt med den eksisterende linja i ca. 1,5 kilometer, før den går videre østover på sørsida av Stuoratonibba i 2,5 kilometer. Linja skal deretter svinge nordøstover og ned mot Skibotndalen der den skal krysse E8 omtrent 400 meter sørøst for veibrua over Rovvejohka.

Fjellpartiet fra øverst i Norddalen og over til Luhčajávri på Skibotnsida, ligger i høyalpin sone, på det meste 960 m.o.h. Traséen følger eksisterende kraftlinje. Den starter med en bratt oppstigning, flater så ut, før den følger Viessogasvággi langs foten av Davimus Viessogasgáisi på nordre side. I sør er området preget av flere høydedrag. Til slutt skråner terrenget ned mot Luhčajávri. Langs fjellpartiet er det ingen sammenhengende vegetasjon, bare stein og ur. Den planlagte ledningen går langs flere fjellvann (Viessogasjavrrit), og det ble undersøkt nærmere rundt disse.

Fra Luhčajávri og frem til der hvor traséen krysser Lávkejohka før den fortsetter ned mot dalbunnen, er terrenget kupert. Området er bevokst med mose, gress og lav, samt noe busker og løvskog i den lavereliggende delen. I store deler av området er det mye myr og potensialet for funn av kulturminner er lite. Under registreringa ble det derfor fokusert på å undersøke de tørre ryggene som ligger rundt myrene. Landskapet i området er åpent og oversiktlig, og det ble registrert i et bredt belte på begge sider av traséen.

På strekninga mellom Norddalen og Skibotndalen ble det kun registrert en struktur som ligger helt ut mot kanten der terrenget heller bratt ned mot Skibotndalen.

Fjellområdet mellom Skibotn og Norddalen sett mot vest. Eksisterende linje til høyre. Foto: A. Drageset.

Oppmuring/varde S87 på fjellet ovenfor Skibotndalen, sett mot nord. Foto: A. Drageset

S87 Varde/oppmuring. N69 15.101 E20 34.099, 449 m.o.h. Den ligger på sørvestsida av Skibotnelva. Strukturen utgjøres av store steiner som er stablet opp i 3-5 lag opp mot en stor permanent stein. Strukturen er 2 meter lang og 0,5 meter bred. Strukturen kan muligens settes i sammenheng med Lyngelinja. Vernestatus: ikke fredet.

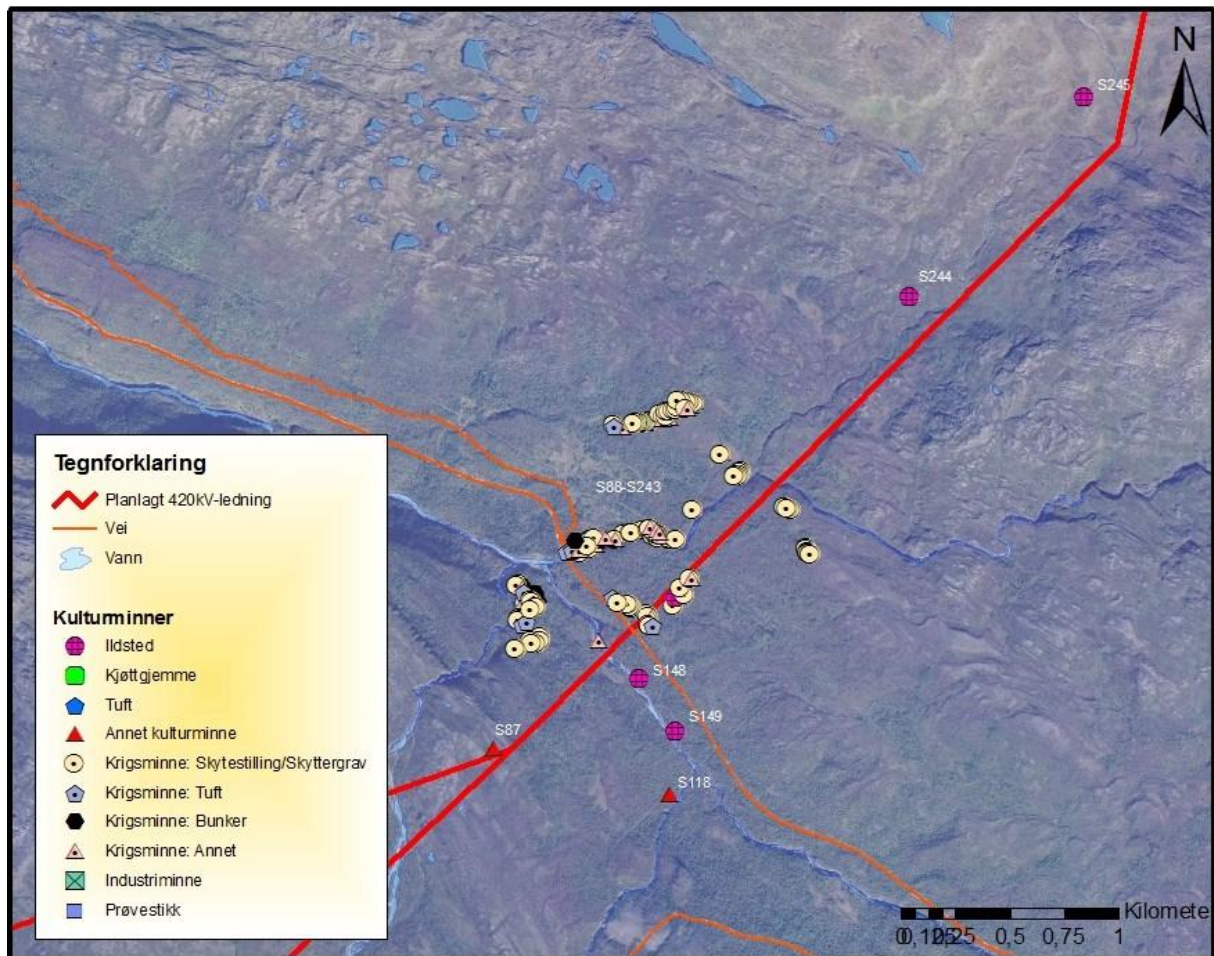
Oversiktsbilde tatt mot øst i området sør for Stuoratainibba. Skibotndalen skimtes i det fjerne. Eksisterende linje kan sees ved snøflekken til høyre. Foto: A. M. Haugen

De kulturhistoriske konsekvensene av en kraftlinje fra Norddalen fram til hellinga ned mot Skibotndalen er små. Tiltaket kommer ikke i konflikt med automatisk fredet kulturminner. Området er også i stor grad prega av aktivitet i nyere tid. Det er flere regulerte vassdrag i fjellområdet fra Luhčajávri og østover, og i forbindelse med kraftutbygginga er det blitt bygd en anleggsvei som går fra Skibotndalen og langt inn i fjellet. I tillegg til dette kommer eksisterende kraftlinjer. En utbygging av ny kraftlinje i dette området vil dermed ikke medføre store endringer i landskapet.

4) Skibotndalen

Gjennom Skibotndalen renner Skibotnelva fra nordvest mot sørøst. I området hvor den nye kraftlinjetraséen skal krysse dalen, er det bratt stigning opp på begge sider av elva og det vokser mye løvskog i området. På begge sidene av elva ble et stort område undersøkt i og i nærheten av traséen, og det ble registrert i alt 162 strukturer i dette området. De fleste av disse registreringene er krigsminner, for det meste skytestillinger, men også rester av bygninger, bunkere og en del

nedgravninger eller oppmuringer med ukjent funksjon. En stor del av de registrerte strukturene, da særskilt de åpne, jordgravne strukturene som skytestillinger og lignende, antas å være knyttet til Lyngen-linja, mens en del, som bunkerne trolig er yngre. Både Helligskogen og Brennfjell militærleir ligger like i nærheten, og sannsynligvis har skytestillingene også blitt brukt under øvelser i nyere tid, noe funn av blant annet ammunisjonsrester og hermetikk fra det norske forsvaret i og rundt skytestillingene vitner om.

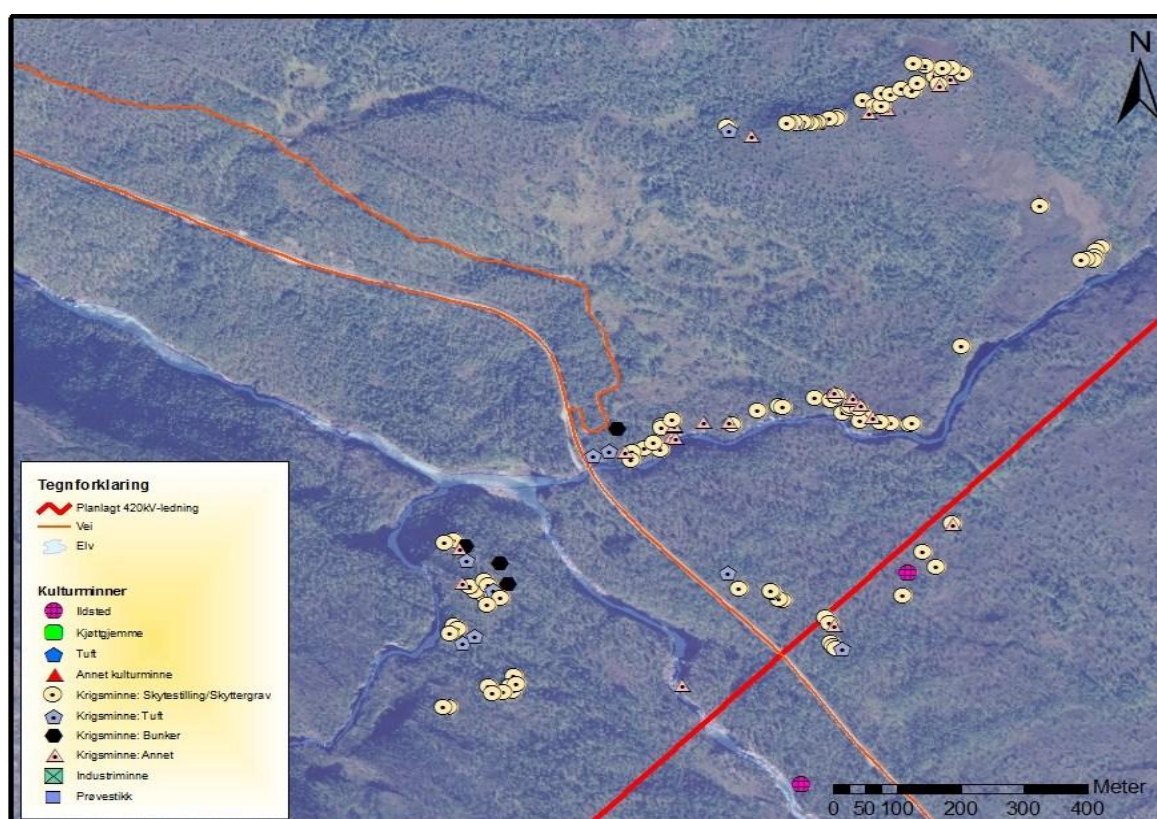

Oversikt over registrerte kulturminner i Skibotndalen. Ill.: A. Drageset

Sørvestsida av Skibotnelva

På sørvestsida av Skibotnelva, og sørøst for Lávka johka, ble det registrert i alt 31 strukturer. Av disse var det 20 skytestillinger, 1 skyttergrav, 4 tufter, 2 nedgravninger med ukjent funksjon og 1 oppmuring med ukjent funksjon. I tillegg til de registrerte strukturene fantes flere nedgravninger som ikke ble målt inn og registrert. De lå innenfor det samme området som skytestillingene og de andre krigsminna, og har dermed ingen betydning for avgrensinga av området. En struktur (S118) lå et stykke vekk fra området med de registrerte krigsminna, og det er usikkert om denne har sammenheng med krigsminnene, eller har en annen funksjon. Vernestatus: ikke fredet.

S88 Bunker. N69 15.463 E20 34.504, 205 m.o.h. Den ligger på ei lita flate med bratt berg i bakkant (i sørvest) og ei steinrøys i framkant (nordøst) og i omtrent samme høyde som veien (E8) som går på motsatt side av elva. Siden bunkeren kan være bygd videre innover i berget, er det vanskelig å anslå størrelsen, men ut fra det som er synlig fra utsida, måler bunkeren ca. 8 x 12 meter. Bunkeren har 2 innganger, en i nordøst og en i nordvest, samt 2 ventiler. I tilknytning til bunkeren ble det også funnet et fundament til et lite bygg like sør for bunkeren. Fundamentet består av en oppmuring med uregelmessig form på ca. 2 x 2 m. Vernestatus: ikke fredet.

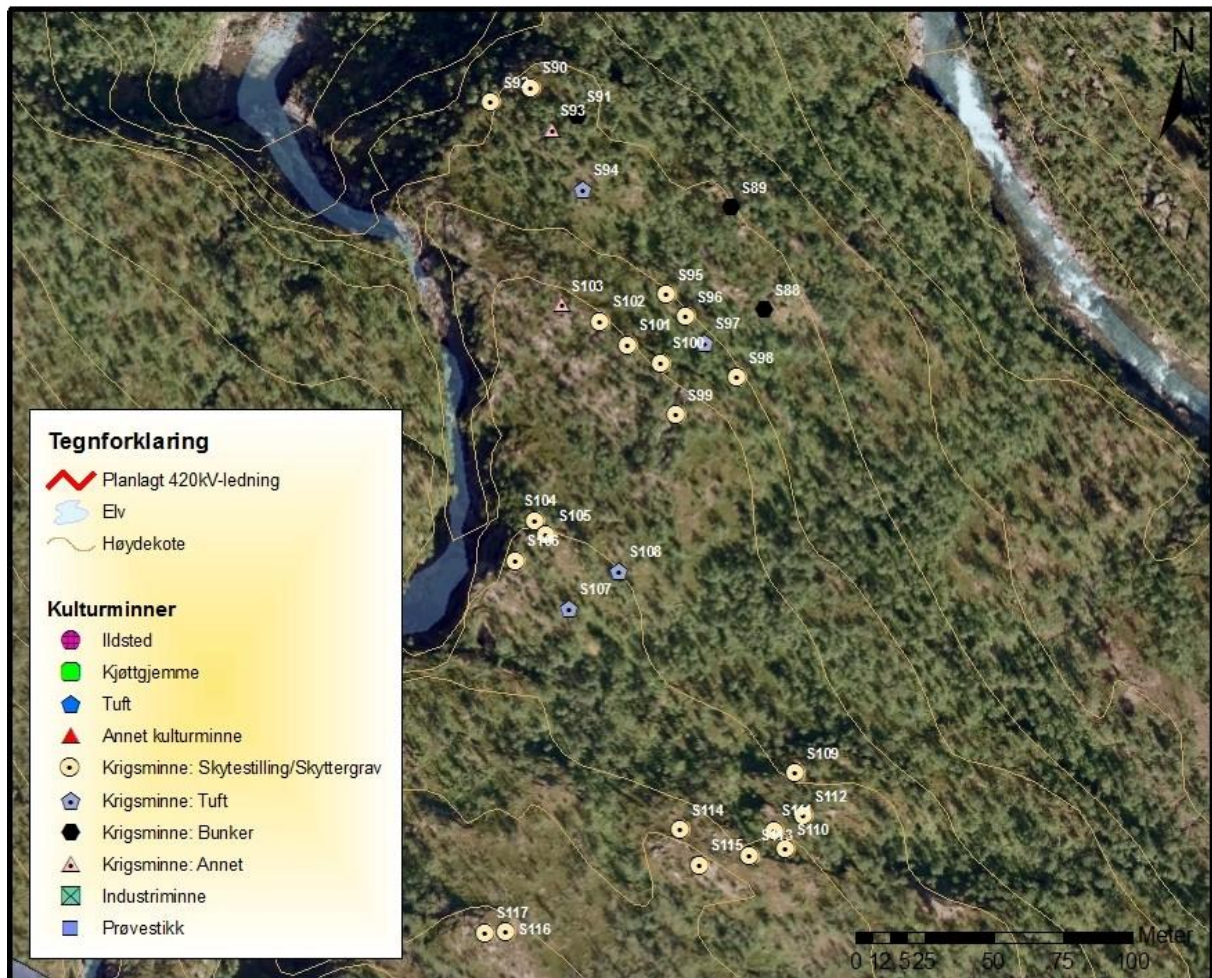
Lyngelinja i Skibotndalen. Ill.: A. Drageset

S89 Bunker. N69 15.483 E20 34.491, 236 m.o.h. Den ligger ca. 30 meter nord for S88, helt ut mot en liten kant i terrenget med bratt helling nedfor (mot nordøst). I bakkant av bunkeren (mot sørvest) ligger ei lita flate. Bunkeren er om lag 10 x 8 meter og har 3 ventiler og inngang fra sida i nord. Vernestatus: ikke fredet.

S90 Skyttergrav. N69 15.510 E20 34.388, 236 m.o.h. Den ligger vest for S89 med god utsikt mot E8 og andre sida av Skibotnelva. Mot vest er det en bratt skrent og mot nord

ei lita flate før det stuper bratt ned 5 meter foran skyttergrava. Nedgravninga er rektangulær, ca. 1 x 2 meter og 0,4 meter dyp. Vernestatus: ikke fredet.

S91 Bunker. N69 15.504 E20 34.411, 238 m.o.h. Liten bunker som ser ut til å være ca. 4 x 4 meter. Bunkeren har ei luke/skytestilling i framkant (mot nordøst), og inngang via ei luke på toppen. Vernestatus: ikke fredet.

Sørvestsida av Skibotnelva. Lavkajohka til venstre. Ill.: A. Drageset.

S92 Skyttergrav. N69 15.508 E20 34.365, 234 m.o.h. Den ligger helt utpå en kant med bratt skråning nedenfor. Skyttergrava er orientert mot vest og er synlig som ei lita forsenkning på 1,5 x 2 meter. Det er ikke tegn til synlig voll i framkant, noe som kan skyldes at vollen har rast utfor skråninga. 4 meter sør for skyttergrava ligger ei lita, rektangulær flate hvor det er mulig at det har stått en bygning. Det var imidlertid uklart om det var ei tuft eller en naturlig formasjon, og det ble derfor ikke tatt med som en egen struktur. Vernestatus: ikke fredet.

S93 Grop/nedgravning med ukjent funksjon. N69 15.502 E20 34.396, 241 m.o.h. Den ligger like sørvest for S91. Gropa er sirkulær, 1 x 1 meter og 0,5 meter dyp. Vernestatus: ikke fredet.

S94 Tuft/bygningsrest. N69 15.490 E20 34.411, 243 m.o.h., Den ligger ca. 20-30 meter sør-sørøst for S93. Rest av bygning med bjørkestokker som fremdeles ligger igjen. Ut fra stokkene ser bygningen ut til å ha vært 2 x 3 meter, og en mulig tolkning er at det har vært ei vaktbu eller lignende. Flere groper av samme type som S93 ligger i nærheten av bygningsresten. Disse ble i felt tolka som mulige depot/lager og ble ikke målt inn som egne strukturer. Vernestatus: ikke fredet.

S95 Skyttergrav. N69 15.468 E20 34.451, 248 m.o.h. Den ligger ut mot en kant med terrasse nedenfor (nordøst). Det er bratt berg i bakkant. Skyttergrava er rektangulær, ca. 0,5 x 1 meter med tydelige voller. Den er orientert mot nordøst. Vernestatus: ikke fredet.

S96 Skyttergrav. N69 15.463 E20 34.461, 249 m.o.h. Den ligger ca. 10 meter sør-sørvest for S95. Skyttergrava er vendt mot nordøst og er kvadratisk med indre mål på 2 x 2 meter og tydelige voller. Vernestatus: ikke fredet.

S97 Tuft/grunnmur. N69 15.458 E20 34.469, 249 m.o.h. Den ligger ca. 8 meter sør-sørøst for S96, helt ut mot en kant. Tufta er 6 x 3 meter innvendig og har tydelig oppmuring mot nordøst og sør-sørøst. Den ser ut til å ha vært todelt, med et rom på ca. 3 x 3 meter i sør-sørøstre delen. Muren i tufta er opp til 1 meter høy og 1-1,5 meter bred og er bygd opp av flate steiner som varierer i størrelse fra 0,2-1 meter i diameter og 2-30 cm i tykkelse. Bjørkestokker ligger i bakkant i sørvest og i endevegg i sør-sørøst, og et ildsted/ovn er oppmurt i hjørnet i øst-sørøst. Inngangspartiet er i nord-nordøst og er ca. 1 meter bredt og 2 meter langt. Vernestatus: ikke fredet.

S98 Skyttergrav. N69 15.450 E20 34.486, 248 m.o.h. Den ligger sør-sørøst for S97, helt ut mot en skrent med en terrasse nedenfor. Rektangulær nedgravning på ca. 0,8 x 1,5 meter. Skyttergrava er orientert mot nordøst, men har ingen tydelig voll i framkant, noe som kan skyldes at vollen har rast ut. To jernbolter står midt oppi skyttergrava. Vernestatus: ikke fredet.

Del av skyttergrav S99. Legg merke til tørrmuren midt i bildet. Foto: A.M. Hangen

S99 Skyttergrav. N69 15.444 E20 34.451, 267 m.o.h. Den ligger ut mot kanten på ei flate. Skyttergrava er om lag 44 meter lang og svinger seg fra nord mot sør. Skyttergrava er oppmurt med flate steiner som varierer i størrelse fra 0,2-1 meter i diameter og 5-40 centimeter i tykkelse. Muren er opp mot 1,5 meter høy og skyttergrava er ca. 2 meter i bred i bunnen. En del bjørkestokker ligger innvendig i skyttergrava. Fra enden i sør, går det en grøft på om lag 50 meter i sørvestlig retning. Denne ligger midt på flata og ikke ut mot kanten som skyttergrava, og den er mer overgrodd og synlig som en tydelig fordypning på 0,2-0,3 meter. Muligens er det en skytestilling for å kontrollere området i bakkant, mot sørvest. Vernestatus: ikke fredet.

S100 Skyttergrav. N69 15.455 E20 34.445, 266 m.o.h. Den utgjøres av en delvis naturlig forsinking/sprekk som er 2 meter på det bredeste og smalner fra sør-sørøst mot nord-nordvest. Skyttergrava er 0,5-1,5 meter dyp og orientert mot Skibotnelva og veien i nordøst. Vull med synlige stokker er bygd opp i framkant. Vernestatus: ikke fredet.

S101 Skyttergrav. N69 15.459 E20 34.428, 266 m.o.h. Den ligger 8-10 meter nord-nordvest for S100. Rund nedgravning som er 2,5 x 2 meter innvendig og 1 meter dyp. Skyttergrava er vendt mot nordøst og har tydelige voller i framkant. Vernestatus: ikke fredet.

S102 Skyttergrav. N69 15.464 E20 34.414, 266 m.o.h. Den utgjøres av en rektangulær nedgravning på 3 x 1 meter med tydelig voll i framkant. Skyttergrava er orientert mot NØ. Vernestatus: ikke fredet.

S103 Nedgravning med ukjent funksjon. N69 15.468 E20 34.393, 268 m.o.h. Strukturen er vanskelig å avgrense, men måler ca. 1 x 1,5-2 meter innvendig og er 1 meter dyp. Strukturen avgrenses med mur i nordøst og sørøst og en naturlig bergkant i sørvest, mens avgrensninga er uklar i nordvest. En mulig tolkning av nedgravninga er at den har fungert som lager/depot. Vernestatus: ikke fredet.

S104 Skyttergrav. N69 15.426 E20 34.368, 271 m.o.h. Den utgjøres av to rektangulære nedgravninger på 1 x 1,5 meter som ligger parallelt med en kant i mellom. Mellom dem ligger også ei steinhelle på ca. 0,5 x 0,5 meter. Skyttergrava er vendt mot nordøst og har tydelig voll med bevarte stokker i framkant og i sidene. Vernestatus: ikke fredet.

S105 Skyttergrav. N69 15.423 E20 34.374, 275 m.o.h. Den ligger 10-15 meter sørøst for S104. Tilnærma kvadratisk nedgravning på 1,5 x 1,5 meter som er 0,4 meter dyp. Skyttergrava er vendt mot nordøst. Vernestatus: ikke fredet.

S106 Skyttergrav. N69 15.419 E20 34.356, 278 m.o.h. Den ligger helt ut mot kanten med stup nedenfor i vest. Nedgravninga er 3 x 1,5 meter og 0,5 meter dyp. I nordøst er det tydelig voll med bevarte stokker. Vernestatus: ikke fredet.

S107 Tuft. N69 15.409 E20 34.382, 276 m.o.h. Tufta er kvadratisk, og måler 2,5 x 2,5 meter. Den er synlig som en forsenkning som er inntil 1 meter dyp og har liggende stokker i kantene. Vernestatus: ikke fredet.

Skyttergrav S104 på sørvestsida av Skibotndalen. Sett mot nord. Foto: S. Sandness

S108 Tuft. N69 15.415 E20 34.411, 271 m.o.h. Den ligger 15-20 meter nordøst for S107. Tufta ligner på S107, men er noe mindre. Tufta er kvadratisk, og måler ca. 1,5 x 1,5 meter innvendig. Den er synlig som en 0,5 meter dyp forsenkning med liggende stokker i kanten. Vernestatus: ikke fredet.

S109 Skyttergrav. N69 15.373 E20 34.498, 274 m.o.h. Den utgjøres av en hesteskoforma nedgravning på 2 x 1,5 meter. Skyttergrava er orientert mot nordøst, og er kantsatt med stein i framkant og på sidene. Vernestatus: ikke fredet.

S110 Skyttergrav. N69 15.358 E20 34.489, 280 m.o.h. Den utgjøres av en rektangulær nedgravning på 3,5 x 1 meter med tydelig vull i framkant. Skyttergrava er orientert mot nordvest. Vernestatus: ikke fredet.

S111 Skyttergrav. N69 15.362 E20 34.484, 278 m.o.h. Den ligger 4 meter nordvest for S110. Nedgravning på ca. 3,5 x 1 meter uten tydelig voll. Orienterert mot nordøst. Vernestatus: ikke fredet.

S112 Skyttergrav. N69 15.364 E20 34.500, 276 m.o.h. Den ligger litt lavere enn S110 og S111 og 15 meter sør for S109. Innvendig er skyttergrava 1 x 1,5 meter og opp mot 1 meter dyp. Skyttergrava har tydelig voll og er vendt mot nordøst og sørøst. Vernestatus: ikke fredet.

S113 Skyttergrav. N69 15.358 E20 34.469, 282 m.o.h. Den ligger ut mot kanten av framskutt berg ovenfor S112. Nedgravninga er 2 x 1 meter og 0,5-0,6 meter dyp og skytestillinga er oppmurt med stein i framkant, mot nordøst. Vernestatus: ikke fredet.

S114 Skyttergrav. N69 15.364 E20 34.433, 284 m.o.h. Nedgravningen er kvadratisk med indre mål på 1,5 x 1,5 meter og dybde på 0,1-0,2 meter. Skyttergrava er orientert mot nordøst med tydelig voll i framkant og på sidene. Vernestatus: ikke fredet.

S115 Skyttergrav. N69 15.357 E20 34.442, 288 m.o.h. Nedgravningen er halvsirkulær og måler ca. 2 x 1,5 meter og er 0,3-0,4 meter dyp. Skyttergrava er orientert mot øst og nordøst og har tydelig voll med oppmuringer av stein i framkant og på sidene. Vernestatus: ikke fredet.

S116 Skyttergrav. N69 15.347 E20 34.333, 303 m.o.h. Den svinger seg ytterst langs kanten av en bergrygg, og er synlig som en 10 meter lang, 0,5 meter bred og 0,3 meter dyp grøft. Skyttergrava er orientert mot nordøst. Vernestatus: ikke fredet.

S117 Skyttergrav. N69 15.347 E20 34.321, 304 m.o.h. Den utgjøres av en nedgravning på 2 x 1 meter med 0,4 meters dybde. Skyttergrava er orientert mot nordøst og har tydelig voll i framkant og på sidene. S117 er den øverste av strukturene som er registrert på sørvestsida av Skibotnelva. Vernestatus: ikke fredet.

S118 Oppmuring med ukjent funksjon. N69 14.944 E20 35.293, 278 m.o.h. Den ligger på sørvestsida av Skibotnelva. Strukturen har en diameter på 1,8 meter og er 0,6 meter høy. Den utgjøres av en tørrmur som er delvis sammenrast. Vernestatus: ikke fredet.

Nordøstsida av Skibotnelva og sørøstsida av Rovvejohka

På nordøstsida av Skibotnelva, sørøst for Rovvejohka, ble det registrert 34 strukturer, S119-S149. Av disse var 26 skyttergraver, tre tufter og en steinovn. Alle disse strukturene lå på oppsida av E8 (nordøst for), mens en struktur, ei oppmurt trapp lå på sørvestsida av veien, helt ned mot Skibotnelva. Tre ildsteder av nyere dato som trolig ikke har noen sammenheng med krigsminnene, ble også funnet i det samme området. Vernestatus: ikke fredet.

S119 Trapp. N69 15.350 E20 34.893, 235 m.o.h. Den ligger på nordøstsida av elva, men sørvest for E8. Oppmurt trapp med 16 trinn som ligger på nordøstsida av Skibotnelva, om lag der hvor den nye kraftlinja skal krysse elva. På nedsida av trappa (i sør) er det ei lita flate, og en liten heller/innhuk ligger ca. 2 meter øst for trappa. Nedenfor flata er det et bratt juv ned mot elva. Trappa har ingen klar funksjon, men må ses i sammenheng med de mange registrerte krigsminna på begge sider av Skibotnelva. Det ble ikke funnet spor av brofester eller lignende i nærheten av trappa, heller ikke på motsatt breidd. Vernestatus: ikke fredet.

S120 Skyttergrav. N69 15.405 E20 35.256, 292 m.o.h. Den består av to rektangulære forsenkninger på ca. 1 x 0,5 meter som ligger side ved side, ca. 0,4-0,5 meter fra hverandre. Skyttergrava har en oppmurt voll i forkant, er orientert mot sørvest og ligger ca. 100 meter nordøst for riksveien. Vernestatus: ikke fredet.

Området nordøst for Skibotnelva og sørøst for Rovejohka. Kulturminnene S119-S138. Ill.: A. Drageset.

S121 Skyttergrav. N69 15.400 E20 35.264, 292 m.o.h. Den ligger ca. 10 meter sør-sørvest for S120, og er vendt mot veien og elva i sørvest. Nedgravninga er rektangulær og måler om lag 1,5 x 0,5 meter, og har en 1,5 meter bred oppmuring i framkant. Vernestatus: ikke fredet.

S122 Mur/tuft? N69 15.398 E20 35.270, 289 m.o.h. Muren ligger like bak S121, og kan muligens være en del av samme struktur. Den består av en ca. 3 meter lang mur som går i øst-vest retning. Strukturen er bygd opp av store steiner med uregelmessig form som er opp mot 0,3-0,5 meter i diameter. Vernestatus: ikke fredet.

S123 Skyttergrav. N69 15.380 E20 35.261, 283 m.o.h. Skyttergrava er avlang og måler 4 x 1,5 meter. Den er delt innvendig i nord-sør retning. Skyttergrava er orientert mot sør med tydelig voll i framkant. Vernestatus: ikke fredet.

Steintrapp S119 på nordøstsida av Skibotnelva, sett mot nord. Foto: A.M. Hangen

S124 Skyttergrav. N69 15.377 E20 35.266, 281 m.o.h. Den ligger 5 meter sørøst for S123 og er en naturlig fordypning som ligger helt ut mot kanten av en liten knekk i terrenget

med bratt skråning på nedsida. Innvendig er skyttergrava ca. 0,5 x 0,5 meter. Vernestatus: ikke fredet.

S125 Skyttergrav. N69 15.374 E20 35.272, 279 m.o.h. Skyttergrava utgjøres av en naturlig, avlang sprekk på ca. 4 meter som ligger i øst-vest retning. 0,5-1 meter bred og 1-2 meter dyp. Skyttergrava er orientert mot sør og sørvest med tydelig voll i framkant. Vernestatus: ikke fredet.

S126 Tuft/bygningsrest? N69 15.374 E20 35.285, 277 m.o.h. Den ligger rett sørøst for S125. Den mulige tufta er rektangulær og ca. 1,5 x 2 meter stor og 1 meter høy. Naturlig berg danner vegg i nordøst, og berg med stein avgrensner i øst-sørøst og øst-nordøst. En naturlig åpning/inngang finnes i sørøst. Vernestatus: ikke fredet.

S127 Skyttergrav. N69 15.425 E20 35.158, 273 m.o.h. Den ligger på nordøstsida av Skibotnelva. Skyttergrava har et ytre mål på 3,1 x 3 meter, og et indre mål på 1,7 x 1,2 meter. Den er 0,8 meter dyp. Vollen er orientert mot sørvest. Vernestatus: ikke fredet.

S128 Skyttergrav. N69 15.428 E20 35.148, 272 m.o.h. Den ligger på nordøstsida av Skibotnelva. Skyttergrava har et ytre mål på 1,8 x 2,4 meter, og et indre mål på 0,6 x 0,9 meter. Den er 0,55 meter dyp. Vollen er orientert mot sørvest. Vernestatus: ikke fredet.

S129 Skyttergrav. N69 15.434 E20 35.136, 271 m.o.h. Den ligger på nordøstsida av Skibotnelva. Skyttergrava har et ytre mål på 2,8 x 2,6 meter, og et indre mål på 0,8 x 0,7 meter. Den er 0,84 meter dyp. Vollen er orientert mot sørvest. Vernestatus: ikke fredet.

S130 Skyttergrav. N69 15.435 E20 35.131, 271 m.o.h. Den ligger på nordøstsida av Skibotnelva. Skyttergrava har et ytre mål på 1,8 x 1,2 meter, og et indre mål på 1,2 x 1,4 meter. Den er 0,4 meter dyp. Vollen er orientert mot sørvest. Vernestatus: ikke fredet.

S131 Tuft i forbindelse med skyttergrav. N69 15.457 E20 35.032, 259 m.o.h. Den ligger på nordøstsida av Skibotnelva. Tufta er rektangulær, 3 x 4 meter. Vollen er 0,7 meter. Inngangspartiet er synlig som en markant åpning i vollen og ligger i nordøst. Vernestatus: ikke fredet.

S132 Skyttergrav. N69 15.441 E20 35.057, 260 m.o.h. Den ligger på nordøstsida av Skibotnelva. Skyttergrava har et ytre mål på 2 x 1,1 meter, og et indre mål på 1,1 x 1,1 meter. Den er 0,34 meter dyp. Vollen er orientert mot sørvest. Vernestatus: ikke fredet.

S127-S132 danner en rekke med skyttergraver.

S133 Skyttergrav. N69 15.420 E20 35.444, 310 m.o.h. Den ligger på nordøstsida av Skibotnelva. Skyttergrava har et ytre mål på 3,8 x 3 meter, og et indre mål på 1,15 x 1,4 meter. Den er 1 meter dyp. Vollen er orientert mot sørvest. Vernestatus: ikke fredet.

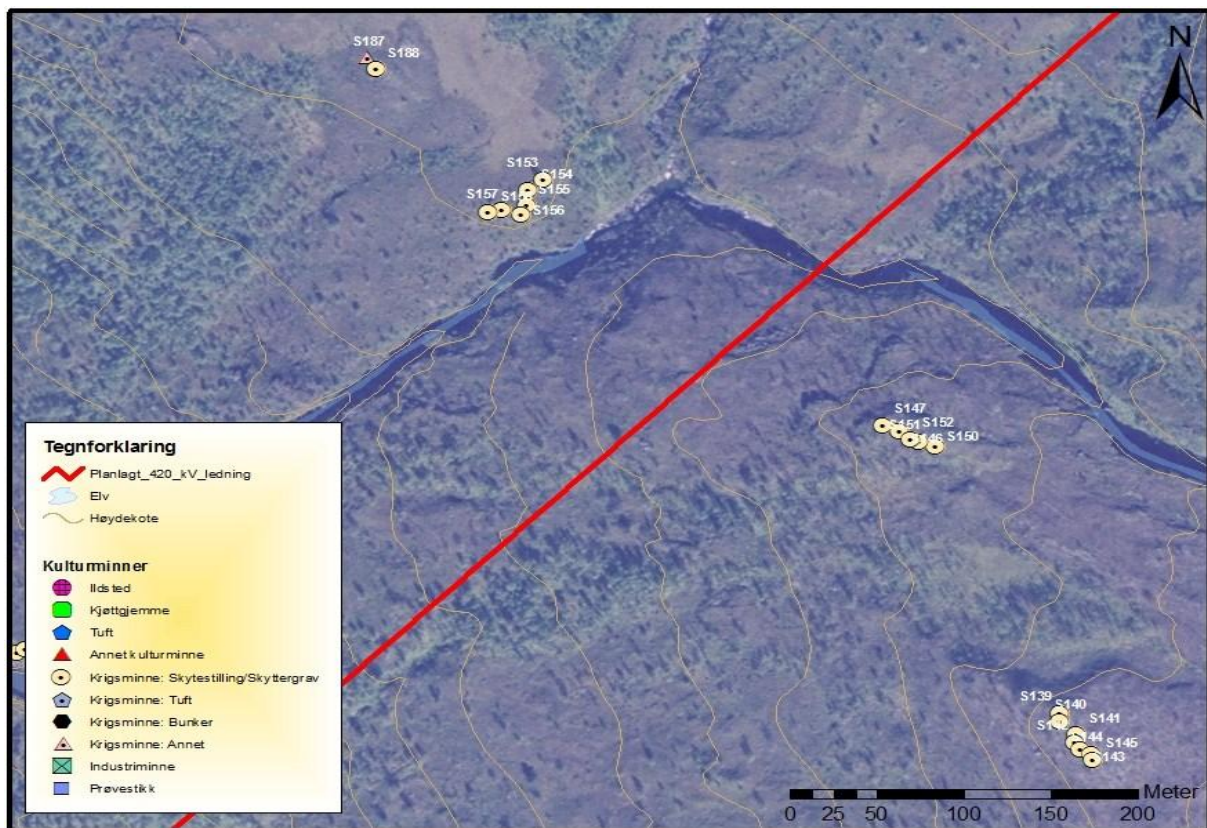
S134 Ildsted av nyere dato. N69 15.443 E20 35.461, 312 m.o.h. Den ligger på nordøstsida av Skibotnelva. Ildstedet er 0,65 x 0,56 meter. Det består av 4 hodestore steiner, samt biter av trekull. Vernestatus: ikke fredet.

S135 Skyttergrav. N69 15.447 E20 35.531, 317 m.o.h. Den ligger på nordøstsida av Skibotnelva. Skyttergrava har et ytre mål på 1,6 x 1,7 meter, og et indre mål på 1 x 1,1 meter. Den er 0,75 meter dyp. Vollen er orientert mot sørøst.

S136 Skyttergrav. N69 15.463 E20 35.505, 317 m.o.h. Den ligger på nordøstsida av Skibotnelva. Skyttergrava har et ytre mål på 3 x 1,7 meter, og et indre mål på 1 x 0,8 meter. Den er 0,6 meter dyp. Vollen er orientert mot sør. Vernestatus: ikke fredet.

S137 Skyttergrav. N69 15.488 E20 35.581, 333 m.o.h. Den ligger på nordøstsida av Skibotnelva. Skyttergrava har et ytre mål på 3,2 x 5 meter, og et indre mål på 1,8 x 1,9 meter. Den er 0,65 meter dyp. Vollen er orientert mot øst. Vernestatus: ikke fredet.

S138 Steinovn i forbindelse med skytestilling. N69 15.487 E20 35.578, 332 m.o.h. Den ligger på nordøstsida av Skibotnelva. Ovnen er 0,63 x 0,74 meter. Den består av heller og hodestore steiner. Vernestatus: ikke fredet.

Skyttergravssystemer langs Rovjohka. Ill.: A. Drageset

S139 Skyttergrav. N69 15.537 E20 36.407, 444 m.o.h. Den ligger på nordøstsida av Skibotnelva. Skyttergrava har et ytre mål på 2,3 x 2 meter, og et indre mål på 0,6 x 1,3 meter. Den er 0,5 meter dyp. Vollen er orientert mot nordøst. Vernestatus: ikke fredet.

S140 Skyttergrav. N69 15.534 E20 36.406, 444 m.o.h. Den ligger på nordøstsida av Skibotnelva. Skyttergrava har et ytre mål på 2,3 x 1,8 meter, og et indre mål på 1 x 0,6 meter. Den er 0,6 meter dyp. Vollen er orientert mot nordøst. Vernestatus: ikke fredet.

S141 Skyttergrav. N69 15.529 E20 36.420, 444 m.o.h. Den ligger på nordøstsida av Skibotnelva. Skyttergrava har et ytre mål på 4,5 x 3,6 meter, og et indre mål på 1,4 x 1,6 meter. Den er 0,6 meter dyp. Vollen er orientert mot nordøst. Vernestatus: ikke fredet.

Skyttergrav S141 nordøst for Skibotnelva og sørøst for Rovvejobka, sett mot nordøst Foto: A. Drageset

S142 Skyttergrav. N69 15.526 E20 36.418, 444 m.o.h. Den ligger på nordøstsida av Skibotnelva. Skyttergrava har et ytre mål på 4,5 x 2,4 meter, og et indre mål på 1 x 1,4 meter. Den er 0,6 meter dyp. Vollen er orientert mot nordøst. Vernestatus: ikke fredet.

S143 Skyttergrav. N69 15.523 E20 36.422, 444 m.o.h. Den ligger på nordøstsida av Skibotnelva. Skyttergrava har et ytre mål på 2,3 x 2,3 meter, og et indre mål på 0,7 x 0,8 meter. Den er 0,7 meter dyp. Vollen er orientert mot nordøst. Vernestatus: ikke fredet.

S144 Skyttergrav. N69 15.521 E20 36.431, 446 m.o.h. Den ligger på nordøstsida av Skibotnelva. Skyttergrava har et ytre mål på 2,5 x 2,2 meter, og et indre mål på 1 x 1,6 meter. Den er 0,6 meter dyp. Vollen er orientert mot øst. Vernestatus: ikke fredet.

S145 Skyttergrav. N69 15.519 E20 36.432, 446 m.o.h. Den ligger på nordøstsida av Skibotnelva. Skytergrava har et ytre mål på 2,3 x 3,7 meter, og et indre mål på 1,9 x 0,7 meter. Den er 0,8 meter dyp. Vollen er orientert mot nordøst. Vernestatus: ikke fredet.

S139-S145 danner en rekke med skyttergraver på en rygg.

S146 Skyttergrav. N69 15.645 E20 36.294, 426 m.o.h. Den ligger på nordøstsida av Skibotnelva. Skyttergrava har et ytre mål på 3 x 4,2 meter, og et indre mål på 1,1 x 1,7 meter. Den er 0,65 meter dyp. Vollen er orientert mot nordøst. Vernestatus: ikke fredet.

S147 Skyttergrav. N69 15.648 E20 36.280, 426 m.o.h. Den ligger på nordøstsida av Skibotnelva. Skyttergrava har et ytre mål på 2,9 x 3,3 meter, og et indre mål på 1,8 x 1,4 meter. Den er 0,4 meter dyp. Vollen er orientert mot nordøst. Vernestatus: ikke fredet.

S148 Ildsted av nyere dato. N69 15.244 E20 35.153, 234 m.o.h. Det ligger på nordøstsida av Skibotnelva, på ei skjerna flate ca. 7 meter fra Skibotnelva, og det er lett adkomst til denne. Ildstedet er ca. 0,8 x 0,4 meter, og er rektangulært. Det består av ca. 10 hodestore og mindre steiner. En del trekull er bevart. Vernestatus: ikke fredet.

S149 Ildsted av nyere dato. N69 15.104 E20 35.374, 237 m.o.h. Det ligger på nordøstsida av Skibotnelva, i ei svak skråning ca. 10 meter fra Skibotnelva, hvor det er lett adkomst til denne. Ildstedet er ca. 0,5 x 0,6 meter. Vernestatus: ikke fredet.

S150 Skyttergrav. N69 15.638 E20 36.324, 429 m.o.h. Den ligger på nordøstsida av Skibotnelva. Skyttergrava har et ytre mål på 1,7 x 3,2 meter, og et indre mål på 1,4 x 1,7 meter. Den er 0,7 meter dyp. Vollen er orientert mot nordøst. Vernestatus: ikke fredet.

S151 Skyttergrav. N69 15.641 E20 36.310, 429 m.o.h. Den ligger på nordøstsida av Skibotnelva. Skyttergrava har et ytre mål på 2,2 x 2,5 meter, og et indre mål på 1 x 1 meter. Den er 0,4 meter dyp. Vollen er orientert mot nordøst. Vernestatus: ikke fredet.

S152 Skyttergrav. N69 15.642 E20 36.303, 429 m.o.h. Den ligger på nordøstsida av Skibotnelva. Skyttergrava har et ytre mål på 2,8 x 2,6 meter, og et indre mål på 1,2 x 0,9 meter. Den er 0,65 meter dyp. Vollen er orientert mot nordøst. Vernestatus: ikke fredet.

S146-S152 danner en rekke med skyttergraver på en rygg.

Nordøstsida av Skibotnelva, nordvestsida av Rovvejohka

Nordøst for Skibotnelva og nordvest for Rovvejohka, ble det registrert 99 strukturer. Av disse var 64 skyttergraver, 6 tufter, 1 heller og 27 nedgravninger eller lignende med ukjent funksjon. I tillegg var det en bunker av nyere dato som ble registrert like på oppsida av E8.

Skyttergraver nordøst for Rovvejohka. Ill.: A. Drageset

S153 Skyttergrav. N69 15.747 E20 36.007, 413 m.o.h. Den ligger helt ut mot kanten på vestsida av Rovvejohka. Nedgravingen er rektangulær med indre mål på 2 x 1 meter og en dybde på 0,3-0,5 meter. Skyttergrava er orientert mot øst og har tydelig voll i nord, sør og øst. Vernestatus: ikke fredet.

S154 Skyttergrav. N69 15.744 E20 35.993, 401 m.o.h. Den ligger 10 meter sørvest for S153. Skyttergrava er rektangulær, 1,5 x 1 meter og 0,5 meter dyp og er orientert mot øst. Det er tydelig voll med stein i framkant og på sidene. Vernestatus: ikke fredet.

Utsikt mot nordøstsida av Skibotndalen. Bildet er tatt mot nordøst fra S102 som ligger på sørvestsida av dalen. Foto: S. Sandness.

Skyttergravene ligger gjerne på langstrakte rygger i landskapet, slik som den man ser omtrent midt i bildet. Bildet er tatt mot sørvest, på nordøstsida av Skibotndalen og nordvest for Rovejobka. I bakgrunnen sees sørvestsida av dalen. Foto: A. M. Haugen

S155 Skyttergrav. N69 15.738 E20 35.990, 402 m.o.h. Den ligger ca. 7 meter sør for S154. Nedgravning er rund, 2 x 1,5 meter og 0,4 meter dyp. Skyttergrava er orientert mot øst og har voll i framkant og på sidene. Vernestatus: ikke fredet.

S156 Skyttergrav. N69 15.735 E20 35.984, 401 m.o.h. Den ligger ca. 5 meter sør for S155. Nedgravninga er rektangulær, 2 x 1 meter og 0,3 meter dyp. I tillegg går en 2 meter lang grøft i vestlig retning. Skyttergrava er orientert mot sør, mot Rovvejohka og andre sida av elva, og har en tydelig voll i framkant. Vernestatus: ikke fredet.

S157 Skyttergrav. N69 15.737 E20 35.968, 400 m.o.h. Skyttergrava ligger litt inn på flata og lengre vekk fra kanten enn S153-S156. Nedgravninga er 1,5 x 1,5 meter og 0,4 meter dyp med voll i framkant, mot sørøst. Vernestatus: ikke fredet.

S158 Skyttergrav. N69 15.737 E20 35.956, 401 m.o.h. Den ligger 2 meter nordvest for sti. Rektangulær nedgravning på 1,5 x 1 meter og 0,4 meters dybde. Skyttergrava er orientert mot sør, og har tydelig voll i framkant og på sidene. Vernestatus: ikke fredet.

S159 Skyttergrava. N69 15.589 E20 35.504, 332 m.o.h. Skyttergrava ligger helt ut mot kanten av elvejuvet, og er orientert mot sør og ei flate på andre side av elva. Nedgravningen er kvadratisk, 1 x 1 meter og 0,3 meter dyp med tydelig voll i framkant. Vernestatus: ikke fredet.

S160 Skyttergrav. N69 15.591 E20 35.460, 330 m.o.h. Den ligger helt ut mot elvejuvet med en orientering mot sørvest og ei flate på andre sida av elva. Nedgravningen er sirkulær, 1 x 1 meter og 0,4 meters dyp. Skyttergrava har tydelig voll i framkant. Vernestatus: ikke fredet.

S161 Skyttergrav. N69 15.593 E20 35.435, 329 m.o.h. Nedgravningen er kvadratisk, 2 x 2 meter og 0,2 meter dyp. Skyttergrava er orientert mot sør-sørvest og ei flate på andre side av elva, og har en tydelig voll i framkant. Vernestatus: ikke fredet.

S162 Skyttergrav. N69 15.602 E20 35.400, 327 m.o.h. Skyttergrava ligger helt fram på kanten ned mot elvejuvet og er orientert mot ei flate i sør-sørvest på andre sida av

Rovvejohka. Nedgravingen er halvsirkulær, 1 x 2 meter og 0,3 meters dyp. I framkant og på sidene er det tydelig voll med treverk. Vernestatus: ikke fredet.

S163 Skyttergrav. N69 15.621 E20 35.286, 312 m.o.h. Den ligger mellom en skrent og en sti. Nedgravingen er rektangulær, 2 x 1,5 meter og er 0,3 meter dyp. Skyttergrava har flate heller på høykant i framkant (mot sør). Vernestatus: ikke fredet.

S164 Skyttergrav. N69 15.613 E20 35.144, 293 m.o.h. Nedgravingen er rektangulær, 1 x 0,5 meter og med 0,6 meters dybde. Skyttergrava er orientert mot sørvest og har tydelig voll i framkant. Like i bakkant i nordøst går en sti. Vernestatus: ikke fredet.

S165 Skyttergrav. N69 15.601 E20 35.082, 283 m.o.h. Skyttergrava ligger helt ut mot kanten av elvejuvet. Nedgravingen er avlang, 2,5 x 1 meter og 0,3 meter dyp. Den har en orientering mot sør-sørvest og tydelig voll i framkant. Vernestatus: ikke fredet.

S166 To rektangulære nedgravninger med ukjent funksjon. N69 15.604 E20 35.071, 283 m.o.h. Den ene nedgravninga er 1 x 0,5 meter og 0,5 meter dyp, mens den andre er 0,7 x 0,4 meter og 0,4 meter dyp. Vernestatus: ikke fredet.

S167 Skyttergrav. N69 15.583 E20 34.905, 260 m.o.h. Nedgravingen er kvadratisk, 1,5 x 1,5 meter og 0,4 meters dyp. Skyttergrava er orientert mot sør og har en voll som går rundt hele nedgravninga. Vernestatus: ikke fredet.

S168 Skyttergrav. N69 15.586 E20 34.866, 257 m.o.h. Nedgravingen er rektangulær, 2 x 1 meter og 0,3 meter dyp. Skyttergrava er orientert mot sør og har en kraftig oppbygd voll med mye stein i framkant og på sidene. Vernestatus: ikke fredet.

S169 Skyttergrav. N69 15.583 E20 34.836, 257 m.o.h. Nedgravingen er oval, 2 x 1 meter og 0,3 meter dyp. Skyttergrava har en tydelig oppmurt voll i framkant og er orientert mot sør. Vernestatus: ikke fredet.

S170 Skyttergrav. N69 15.575 E20 34.833, 253 m.o.h. Den ligger ca. 20 meter øst for E8 og brua over Rovvejohka. Nedgravninga er 2 x 1 meter og 0,5 meter dyp, og i framkant, i

sør, er det en tydelig voll med masse stein i. Mye utrast stein ligger også oppe i skyttergrava. Vernestatus: ikke fredet.

S171 tuft/grunnmur sett mot sørøst. Foto: A. M. Haugen

S171 Tuft/grunnmur. N69 15.583 E20 34.739, 239 m.o.h. Den ligger ut mot elva i sørvest, og ca. 10 meter øst-nordøst for E8. den består av en kvadratisk oppmuring som er 2,5 x 2,5 meter innvendig, og med en mur som er 1 meter høy og opp til 0,5 meter bred. Muren er bevokst med mose og lyng. Vernestatus: ikke fredet.

S172 Tuft/grunnmur. N69 15.586 E20 34.780, 254 m.o.h. Den ligger like ved sti og ca. 20 meter øst for E8. Tufta måler 2 x 2 meter innvendig, og består delvis av oppmuringer og delvis av naturlig berg. Naturlig berg danner vegg i øst og nord og i sør er det en sammenrast oppmuring. Inngangen er plassert i nordvest. Vernestatus: ikke fredet.

S173 Oppmuring med ukjent funksjon. Mulig rest av bygning. N69 15.583 E20 34.814, 261 m.o.h. Den ligger ca. 15-20 meter øst for S172. Den består av en 2 meter lang oppmuring av stein som går i nordvest-sørøst retning. Naturlig berg danner fundament i nordvest. Den mulige bygningsresten har en noe uklar avgrensning og størrelse. Vernestatus: ikke fredet.

S174 Nedgravning med ukjent funksjon. N69 15.594 E20 34.930, 274 m.o.h. Den ligger ca. 4 meter sørvest for heller. Nedgravninga er kvadratisk, 0,5 x 0,5 meter og 0,3 meter dyp, og er fora med stein innvendig. Vernestatus: ikke fredet.

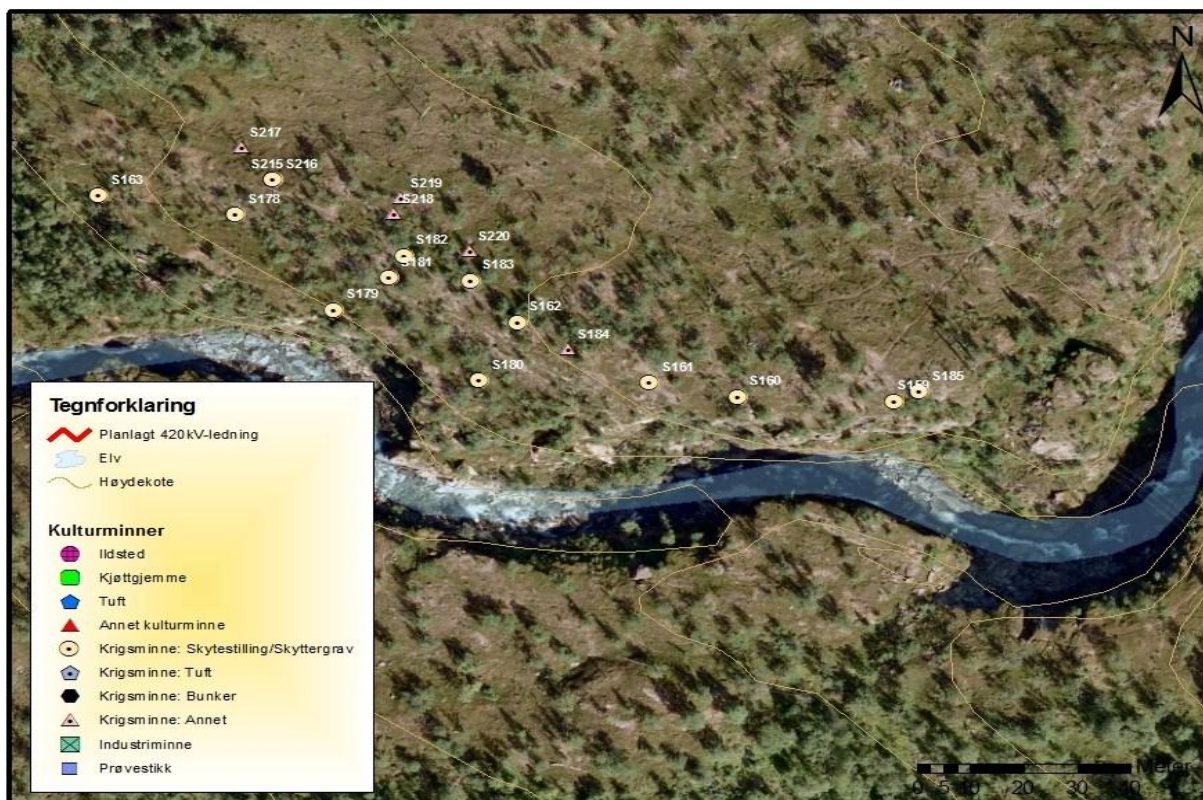
S175 Heller. N69 15.593 E20 34.938, 275 m.o.h. Den ligger 4 meter nordøst for S174, like ved sti og helt ut mot kanten av elvejuvet. Lokalteten avgrenses i bakkant (nord-nordøst) av selve helleren, og mot sørøst av en steinblokk som skjermer fra elvejuvet. I framkant, mot sørvest ligger en oppmuring av stein som er 2 x 1 meter og 0,5 meter høy. Området i mellom helleren, steinblokka og oppmuringa er 2 x 4 meter. Vernestatus: ikke fredet.

S176 Skyttergrav + nedgravning med ukjent funksjon. N69 15.616 E20 35.198, 309 m.o.h. De to strukturene ligger samla. Nedgravninga er rektangulær, ca. 0,7 x 0,5 meter og 0,2-0,3 meter dyp. Den ligger i tilknytning til skytestillinga, som er 0,6-0,7 meter bred og har en dybde på 0,3 meter. Skyttergrava er orientert mot sør med en tydelig voll i framkant, og ei flate i bakkant. Vernestatus: ikke fredet.

S177 Skyttergrav. N69 15.616 E20 35.208, 310 m.o.h. den ligger ca. 5 meter øst for S176. Innvendig er skytestillinga 1,5 meter bred og 0,6 meter dyp, og har ei flate i bakkant. I bakkant går det også en sti. Skyttergrava er orientert mot sør og det er tydelig voll med jord og stein i framkant og på sidene. Vernestatus: ikke fredet.

S178 Skyttergrav. N69 15.618 E20 35.324, 325 m.o.h. den ligger like ved sti. Nedgravningen er kvadratisk, 1,5 x 1,5 meter og 0,3 meter dyp. Skyttergrava er orientert mot sørvest og har antydning til voll i framkant. Vernestatus: ikke fredet.

S179 Skyttergrav. N69 15.605 E20 35.349, 325 m.o.h. Den ligger i overheng ned mot Rovvejohka, med ca. 30 meters fallhøyde nedenfor. Den er synlig som en delvis utrast oppmuring på ca. 2 meters bredde som ligger utafor kanten av elvejuvet. Vernestatus: ikke fredet.

Tysk forsvarslinje langs Rovvejobka. Elva skjærer seg ned i berggrunnen og er vanskelig å krysse. Ill.: A. Drageset.

S180 Skyttergrav. N69 15.595 E20 35.387, 326 m.o.h. Nedgravingen er kvadratisk, 1,5 x 1,5 meter og 0,3 meter dyp. Den har tydelig oppbygd voll med stein og orientering mot sør-sørvest. Vernestatus: ikke fredet.

S181 Skyttergrav. N69 15.609 E20 35.365, 330 m.o.h. Den ligger like ved sti. Skytestillingen har et innvendig mål på 2 x 1 meter og har utrast voll i framkant. Skyttergrava er orientert mot sørvest. Vernestatus: ikke fredet.

S182 Skyttergrav. N69 15.611 E20 35.370, 331 m.o.h. Den ligger ca. 1 meter øst for S181. Nedgravingen er kvadratisk, 1,5 x 1,5 meter innvendig og 0,2 meter dyp. Skyttergrava er orientert mot sør-sørvest og har tydelig voll i framkant og på sidene. Vernestatus: ikke fredet.

S183 Skyttergrav. N69 15.607 E20 35.388, 332 m.o.h. Nedgravingen er rektangulær, 1,5 x 2 meter, 0,4 meter dyp. Skyttergrava har tydelig voll i framkant og på sidene og er orientert mot sør. En sti går tvers igjennom skyttergrava. Vernestatus: ikke fredet.

S184 Nedgravning med ukjent funksjon. N69 15.598 E20 35.413, 332 m.o.h.

Nedgravningen ligger på en flate helt ut mot elvejuvet i sørvest. Nedgravninga er rektangulær, 1 x 0,5 meter og 0,1 meter dyp. Vernestatus: ikke fredet.

S185 Skyttergrav. N69 15.590 E20 35.512, 338 m.o.h. Den ligger i forbindelse med, eller like i bakkant av S159 (mot nordøst). Indre mål er 2 x 1,5 meter og skyttergrava er 0,4 meter dyp. Skyttergrava er orientert mot sør-sørvest og sørvest og har tydelig voll med stein. Masse bjørk vokser i vollen og rundt skyttergrava. Vernestatus: ikke fredet.

S186 Skyttergrav. N69 15.661 E20 35.647, 352 m.o.h. Skyttergrava er 2,5 meter lang, 1 meter bred og 0,5 meter dyp. Den ligger i en forsenkning mellom naturlig berg og steinblokk med oppmuring i framkant. Orientering mot sør-sørøst. Vernestatus: ikke fredet.

S187 To nedgravninger med ukjent funksjon. N69 15.797 E20 35.863, 407 m.o.h.

Nedgravningene ligger ca. 10 meter nordvest for S188 på ei flate i øvre del av området med skytestillinger. Den ene nedgravningen er 0,3 x 1 meter og 0,1 meter dyp, mens den andre er 0,2 x 1 meter og 0,1 meter dyp. Vernestatus: ikke fredet.

S188 Mulig skyttergrav. N69 15.792 E20 35.871, 407 m.o.h. Nedgravningen er rektangulær, 2 x 1,5 meter og 0,1-0,2 meter dyp. Massene er kasta opp på sida i sørøst. Nedgravningen ser relativt ny ut, og det er usikkert om det er en skyttergrav eller en mer moderne nedgravning. Vernestatus: ikke fredet.

S189 Skyttergrav. N69 15.895 E20 35.412, 418 m.o.h. Skyttergrava ligger helt ut mot kanten av en bergrygg, med helling mot nordvest. Skyttergrava måler 0,5 x 2 meter og er 0,5 meter dyp. Den er orientert mot sør og i framkant er det tydelig voll med treverk. Vernestatus: ikke fredet.

S190 Skyttergrav. N69 15.893 E20 35.406, 416 m.o.h. Den ligger på samme rygg som S189. Kvadratisk nedgravning på 1 x 1 meter og med 0,4 meters dybde. Skyttergrava har ingen tydelig voll. Vernestatus: ikke fredet.

S191 Skyttergrav. N69 15.893 E20 35.392, 417 m.o.h. Nedgravninga er rektangulær, 1,5 x 1 meter og 0,3 meter dyp. Skyttergrava er orientert mot sør-sørøst og har tydelig voll i framkant og på begge sidene. I bakkant av skyttergrava heller terrenget mot nord-nordvest. Vernestatus: ikke fredet.

S192 Tuft/rest av bygning? N69 15.892 E20 35.365, 415 m.o.h. Den ligger i helling mot nordvest. Tuften har et indre mål på 2 x 2 meter og 1 meters dybde med trevirke og stein i kanten. Inngang/passasje i nordvest. Det er naturlig å se for seg at strukturen kan ha hatt overdekke. Vernestatus: ikke fredet.

S192, mulig tuft/rest av bygning, sett mot vest. Foto: A. M. Haugen

S193 Skyttergrav. N69 15.892 E20 35.361, 415 m.o.h. Nedgravningen er rektangulær, 1,5 x 2 meter og 0,4 meter dyp. Skyttergrava er orientert mot sør-sørøst og har tydelig voll i framkant og på sidene. Vernestatus: ikke fredet.

S194 To nedgravninger med ukjent funksjon. N69 15.891 E20 35.352, 415 m.o.h. Begge nedgravningene er rektangulære og ca. 0,4 x 0,7 meter og 0,4 meter dype. De ligger like

ved siden av hverandre, og i tilknytning til registrerte skytestillinger. Vernestatus: ikke fredet.

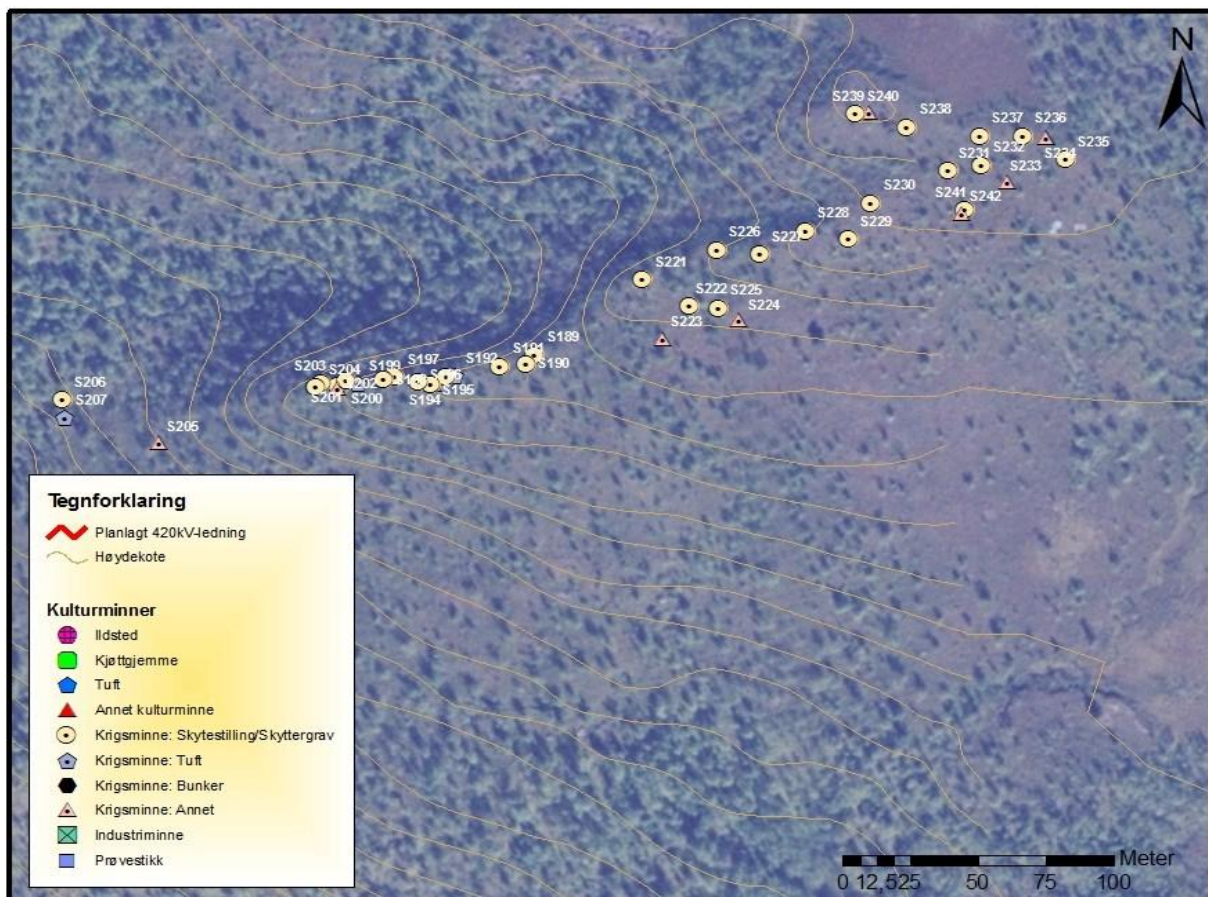
S195 Skyttergrav. N69 15.891 E20 35.352, 416 m.o.h. Nedgravingen er kvadratisk, med et indre mål på 1,5 x 1,5 meter og dybde på 0,3 meter. Skyttergrava er orientert mot sør. Vernestatus: ikke fredet.

S196 Skyttergrav. N69 15.891 E20 35.345, 415 m.o.h. Nedgravingen er rektangulær, 2 x 1 meter og 1,2 meters dybde. Den har tydelig voll med stein i framkant og på begge sidene. Skyttergrava er orientert mot sør. Vernestatus: ikke fredet.

S197 Skyttergrav. N69 15.893 E20 35.333, 414 m.o.h. Den måler 1 x 1,5 meter og er 0,4-0,5 meter dyp. Skyttergrava er orientert mot sør, men har ingen tydelig voll. Mye treverk ligger oppi og i kanten av skyttergrava. Vernestatus: ikke fredet.

S198 Skyttergrav. N69 15.893 E20 35.326, 414 m.o.h. Nedgravninga er 0,5 x 1,5 meter og 0,4 meter dyp. Skyttergrava har en orientering mot sør-sørøst. Vernestatus: ikke fredet.

S199 Tuft/rest av bygning. N69 15.893 E20 35.312, 412 m.o.h. Den består av en kvadratisk nedgravning på 2 x 2 meter av samme type som S192, Inngangen har vært i nord-nordøst, og strukturen har trolig hatt overdekke. Vernestatus: ikke fredet.

Skyttergraver nordvest for Rovvejobka. Ill.: A. Drageset.

S200 Skyttergrav. N69 15.892 E20 35.300, 411 m.o.h. Nedgravingen er kvadratisk, 1 x 1 meter og 1 meters dybde. Skyttergrava er orientert mot sør og det er tydelig voll med trevirke i framkant. S202 ligger like sør for vollen til S200, og en ca. 2 meter lang, smal forsenkning går ut i nordlig retning. Vernestatus: ikke fredet.

S201 Skyttergrav. N69 15.893 E20 35.305, 412 m.o.h. Nedgravingen er kvadratisk, 1,5 x 1,5 meter innvendig og 0,4-0,5 meter dyp. Skyttergrava har tydelig voll i framkant og er orientert mot sør-sørøst. Vernestatus: ikke fredet.

S202 Nedgravning med ukjent funksjon. N69 15.892 E20 35.298, 412 m.o.h. Den ligger i tilknytning til S199. Nedgravingen er 1 x 0,8 meter og 0,4 meter dyp. Vernestatus: ikke fredet.

S203 To skyttergraver. N69 15.893 E20 35.291, 410 m.o.h. Skyttergravene ligger like ved siden av hverandre og er 1 x 1,5 meter og 1 x 1 meter. Begge er 0,3-0,4 meter dype og er orientert mot sør med en synlig voll i framkant. Vernestatus: ikke fredet.

S204 Skyttergrav. N69 15.892 E20 35.288, 409 m.o.h. Den ligger ca. 3 meter øst for S203. Skytestillinga er rektangulær, og måler 2 x 2,5 meter innvendig og er 0,4 meter dyp. Det er tydelig voll i framkant og på sidene, og skyttergrava er orientert mot sør-sørøst. Vernestatus: ikke fredet.

S205 Nedgravning med ukjent funksjon. Mulig skyttergrav. N69 15.883 E20 35.195, 385 m.o.h. Nedgravning på 0,5 x 1 meter og 0,4-0,5 meters dybde. Nedgravninga ligger med hellinga som går mot sørvest, og det er også en synlig voll i sørvest. Vernestatus: ikke fredet.

S206 Skyttergrav. N69 15.894 E20 35.145, 381 m.o.h. Den ligger i helling mot sørvest og litt vest for ryggen hvor S189-S204 er plassert. Den er 1,5 x 0,5 meter og 0,5 meter dyp. Skyttergrava er orientert mot sørøst og har tydelig voll i framkant og på sidene. Vernestatus: ikke fredet.

S207 Tuft/rest av bygning. N69 15.890 E20 35.145, 379 m.o.h. Rektangulær bygning som er orientert ca. øst-vest. Tufta er delvis oppbygd av naturlig berg og stein og delvis av oppmuringer, og er ca. 6 meter lang og 3 meter bred og 1 meter høy på det meste. I bakkant danner naturlig berg en 2 meter bred vegg. Tufta er overgrodd med mose, bjørk og einer som vokser i og omkring, og det er vanskelig å avgrense strukturen nøyaktig. Vernestatus: ikke fredet.

S208 Skyttergrav. N69 15.606 E20 34.912, 270 m.o.h. Den ligger på en tørr rygg. Nedgravningen er rektangulær, med et indre mål på 0,5 x 1,5 meter og en dybde på 1 meter. Skyttergrava er orientert mot sør-sørvest og har tydelig voll i framkant. Trevirke ligger i bunnen av skyttergrava. Vernestatus: ikke fredet.

S209 Skyttergrav. N69 15.604 E20 34.914, 270 m.o.h. Den ligger ca. 5 meter sørøst for S208. Nedgravningen er rektangulær, 1 x 1,5 meter og 1 meter dyp. Det er tydelig voll i

framkant og på sidene. Skyttergrava er orientert mot sør-sørvest. En del trevirke ligger i bunnen av den. Vernestatus: ikke fredet.

S210 Nedgravning med ukjent funksjon. N69 15.604 E20 34.937, 271 m.o.h. Den ligger 1 meter sørøst for S211, og er rektangulær, 1 x 2 meter og 0,1-0,2 meter dyp. Nedgravningen er bevokst med mose og lyng. Vernestatus: ikke fredet.

S211 Nedgravning med ukjent funksjon. N69 15.606 E20 34.938, 271 m.o.h. Den ligger like nordvest for S210, og i tilknytning til skyttergraver (S208 og S209). Nedgravninga er rektangulær og har et indre mål på 1 x 0,5 meter og dybde på 0,4 meter. Vernestatus: ikke fredet.

S212 Skyttergrav. N69 15.611 E20 34.941, 270 m.o.h. Den ligger på en flate i bakkant av (nordøst for) S208 og S209. Nedgravningen er rektangulær, 1 x 1,5 meter og 0,3 meter dyp. Det er ingen tydelig voll. Rester av øvelsesammunisjon ligger i nedgravninga. Vernestatus: ikke fredet.

S213 Skyttergrav. N69 15.590 E20 34.890, 261 m.o.h. Den ligger på en flate nordvest for elvejuv. Nedgravningen er halvsirkulær, 1,5 x 1 meter innvendig og 1 meter dyp. Det ligger trevirke og stein i vollen. Vernestatus: ikke fredet.

S214 Nedgravning med ukjent funksjon. N69 15.607 E20 35.010, 277 m.o.h. Den ligger 2 meter vest for S213. Den måler 1,5 x 0,3 meter og er 0,4 meter dyp. Vernestatus: ikke fredet.

S215 Skyttergrav. N69 15.622 E20 35.335, 325 m.o.h. Skyttergrava ligger på en framskutt kant like nordvest for stien og elvejuvet. Nedgravningen er rektangulær, 1 x 2 meter og er 0,4 meter dyp. Skyttergrava er orientert mot sørvest og har synlig voll i framkant og på sidene. Bjørk vokser i vollen. Vernestatus: ikke fredet.

S216 Skyttergrav. N69 15.622 E20 35.335, 325 m.o.h. Den ligger helt i kanten av sti. Nedgravningen er kvadratisk, 1 x 1 meter og er 0,3-0,4 meter dyp. Skyttergrava er orientert mot sør og har tydelig voll i framkant. Vernestatus: ikke fredet.

S217 Nedgravning med ukjent funksjon. N69 15.626 E20 35.327, 324 m.o.h. Den ligger på en flate i søkk mellom bergrygger med skyttergraver. Den er 1,2 x 0,8 meter og 0,4 meter dyp. Strukturen er udefinert, kan muligens være en naturlig formasjon. Vernestatus: ikke fredet.

S218 Nedgravning med ukjent funksjon. N69 15.616 E20 35.368, 328 m.o.h. Den er rektangulær, 1,5 x 2 meter og 0,1 meter dyp. En lignende nedgravning (S219) ligger like i nærheten. Vernestatus: ikke fredet.

S219 Nedgravning med ukjent funksjon. N69 15.618 E20 35.371, 328 m.o.h. Nedgravningen ligger like i nærheten av S218. Nedgravningen er rektangulær, 1,2 x 2 meter og er 0,1 meter dyp. Vernestatus: ikke fredet.

S220 Nedgravning med ukjent funksjon. N69 15.611 E20 35.388, 332 m.o.h. Nedgravningen likner på S218 og S219. Den er rektangulær og har et indre mål på 4 x 1,5 meter og er 0,1-0,2 meter dyp. Vernestatus: ikke fredet.

S221 Skyttergrav. N69 15.910 E20 35.477, 429 m.o.h. Den ligger på samme rygg som S189 og med helling i bakkant mot nord. Nedgravningen er rektangulær, 1,5 x 2 meter og 0,5 meter dyp. Skyttergrava har synlig voll i framkant og på sidene og er orientert mot sør. Vernestatus: ikke fredet.

S222 Skyttergrav. N69 15.903 E20 35.501, 426 m.o.h. Den ligger på flate øst for S221. Nedgravningen er rektangulær, 2 x 1 meter og er 1 meter dyp. Skyttergrava er orientert mot sørøst og har voll i framkant. Oppi skyttergrava ligger øvelsesammunisjon av nyere dato. Vernestatus: ikke fredet.

S223 Nedgravning med ukjent funksjon. N69 15.897 E20 35.483, 424 m.o.h. Den ligger på samme flata som S222. Den er rektangulær, med et indre mål på 0,4 x 0,7 og er 0,7 meter dyp. Nedgravninga er tilgrodd med lyng. Vernestatus: ikke fredet.

S224 Nedgravning med ukjent funksjon. N69 15.899 E20 35.527, 426 m.o.h. Den ligger på samme flata som S222-S225. Nedgravninga er kvadratisk, 0,8 x 0,8 meter og er 0,6-0,7

meter dyp. Strukturen er tilgrodd med lyng og det vokser bjørk midt i nedgravninga.

Vernestatus: ikke fredet.

S225 Skyttergrav. N69 15.902 E20 35.517, 426 m.o.h. Den ligger på samme flata som S222-S224, ca. 10 meter øst for S222. Nedgravningen er rektangulær, 1,5 x 1 meter og er 0,7 meter dyp. Skyttergrava er orientert mot sør-sørøst, og har tydelig voll med treverk i framkant og på sidene. Vernestatus: ikke fredet.

S226 Skyttergrav. N69 15.915 E20 35.520, 432 m.o.h. Den ligger på samme rygg som S189 og S221 m.fl. Nedgravninga er rektangulær med et indre mål på 0,5 x 1,5 meter. Skyttergrava har en orientering mot sør med tydelig voll i framkant og på sidene. Vernestatus: ikke fredet.

S227 Skyttergrav. N69 15.913 E20 35.543, 433 m.o.h. Den ligger ca. 15 meter øst for S226. Nedgravningen er rektangulær, 1,2 x 0,7 meter og 1 meter dyp. Skyttergrava er orientert mot sør og har store tydelige voller i framkant og på sidene. Vernestatus: ikke fredet.

S228 Skytestilling. N69 15.917 E20 35.570, 437 m.o.h. Nedgravningen er oval, 1 x 2 meter og 0,4 meter dyp. Skyttergrava har tydelig voll i framkant og på sidene og er orientert mot sør. Vernestatus: ikke fredet.

S229 Skyttergrav. N69 15.915 E20 35.594, 438 m.o.h. Nedgravningen er rektangulær, 2 x 1,5 meter og er 1,2 meter dyp. Skyttergrava er orientert mot sørvest og har tydelig voll i framkant og på sidene. Bjørk vokser i vollen. Vernestatus: ikke fredet.

S230 Skyttergrav. N69 15.922 E20 35.609, 442 m.o.h. Nedgravningen er rektangulær, 2,5 x 1 meter innvendig og 0,8 meter dyp. Skyttergrava er orientert mot sør og har synlig voll i framkant. Vernestatus: ikke fredet.

S231 Skyttergrav. N69 15.928 E20 35.653, 445 m.o.h. Nedgravningen er rektangulær, 1,2 x 1 meter og er 0,6 meter dyp. Antydning til voll i sør-sørøst. Vernestatus: ikke fredet.

S232 Skyttergrav. N69 15.928 E20 35.672, 446 m.o.h. Den er 1 x 1 meter og 0,3 meter dyp. Den har antydning til voll i sør-sørøst. Det ligger mye trevirke i bunnen, og skyttergrava er tilgrodd med lyng og bjørk. Vernestatus: ikke fredet.

S233 Nedgravning med ukjent funksjon. N69 15.924 E20 35.685, 444 m.o.h. Nedgravningen er rektangulær, 0,8 x 0,5 meter og er 0,4 meter dyp. Vernestatus: ikke fredet.

S234 Tre nedgravninger med ukjent funksjon N69 15.933 E20 35.709, 448 m.o.h. Disse ligger med 1-3 meters avstand like i nærheten av S235 og S236. Nedgravningene er rektangulære, om lag 1 x 0,5 meter og 0,2-0,3 meter dype. Vernestatus: ikke fredet.

S235 Skyttergrav. N69 15.928 E20 35.720, 446 m.o.h. Nedgravningen er kvadratisk, 1 x 1 meter og 0,3-0,4 meter dyp. Skyttergrava er orientert mot sør-sørøst, og har tydelig voll i framkant og på sidene. Vernestatus: ikke fredet.

S236 Skyttergrava. N69 15.934 E20 35.697, 448 m.o.h. Nedgravninga er 2 x 1 meter og 1 meter dyp. Skyttergrava er orientert mot sør-sørøst med tydelig voll i framkant og på sidene. Trær vokser i skyttergrava. Vernestatus: ikke fredet.

S237 Skyttergrav. N69 15.935 E20 35.673, 448 m.o.h. Nedgravningen er rektangulær, 2 x 1 meter og er 0,3 meter dyp. Skyttergrava har tydelig voll i framkant og er orientert mot sør. Vernestatus: ikke fredet.

S238 Skyttergrav. N69 15.938 E20 35.633, 448 m.o.h. Nedgravninga er 1,2 x 1 meter og 0,6 meter dyp. Skyttergrava har tydelig voll i framkant og på sidene og er orientert mot sør. Vernestatus: ikke fredet.

S239 Nedgravning med ukjent funksjon. N69 15.942 E20 35.611, 450 m.o.h. Nedgravninga er 1,5 x 0,4 meter og 0,2 meter dyp. Det er ikke antydning til voll. Vernestatus: ikke fredet.

S240 Skyttergrav. N69 15.942 E20 35.605, 450 m.o.h. Nedgravingen er oval, 2 x 1 meter og 0,4 meter dyp. Skyttergrava har tydelig voll i framkant og er orientert mot sør. Vernestatus: ikke fredet.

S241 Skyttergrav. N69 15.919 E20 35.661, 444 m.o.h. Nedgravingen er rektangulær, 1 x 0,4 meter og 0,4 meter dyp. Det er antydning til voll i framkant og på sidene og skytestillinga er orientert mot sør. Det er noe usikkert om det er en skyttergrav eller en nedgravning med en annen funksjon. Vernestatus: ikke fredet.

S242 Nedgravning med ukjent funksjon. N69 15.918 E20 35.657, 442 m.o.h. Den er 0,8 x 0,5 meter og 0,5 meter dyp. Vernestatus: ikke fredet.

S243 Bunker. N69 15.607 E20 34.803, 249 m.o.h. En grusvei går 10-15 meter vest for bunkeren og tvers over bunkeren går en sti orientert øst-vest. Bunkeren er om lag 8 x 5 meter stor og har en liten og en stor ventil, en åpning i vest og inngang i øst. Vernestatus: ikke fredet.

Mange av de registrerte krigsminna i Skibotndalen ligger såpass langt unna den planlagte kraftlinjetraséen at en utbygging ikke vil ha noen direkte innvirkning. Bare strukturene som er registrert på nordøstsida av Skibotnelva og sørøstsida av Rovvejohka vil kunne bli forstyrret fysisk, og da kanskje særlig i forbindelse med anleggsarbeid.

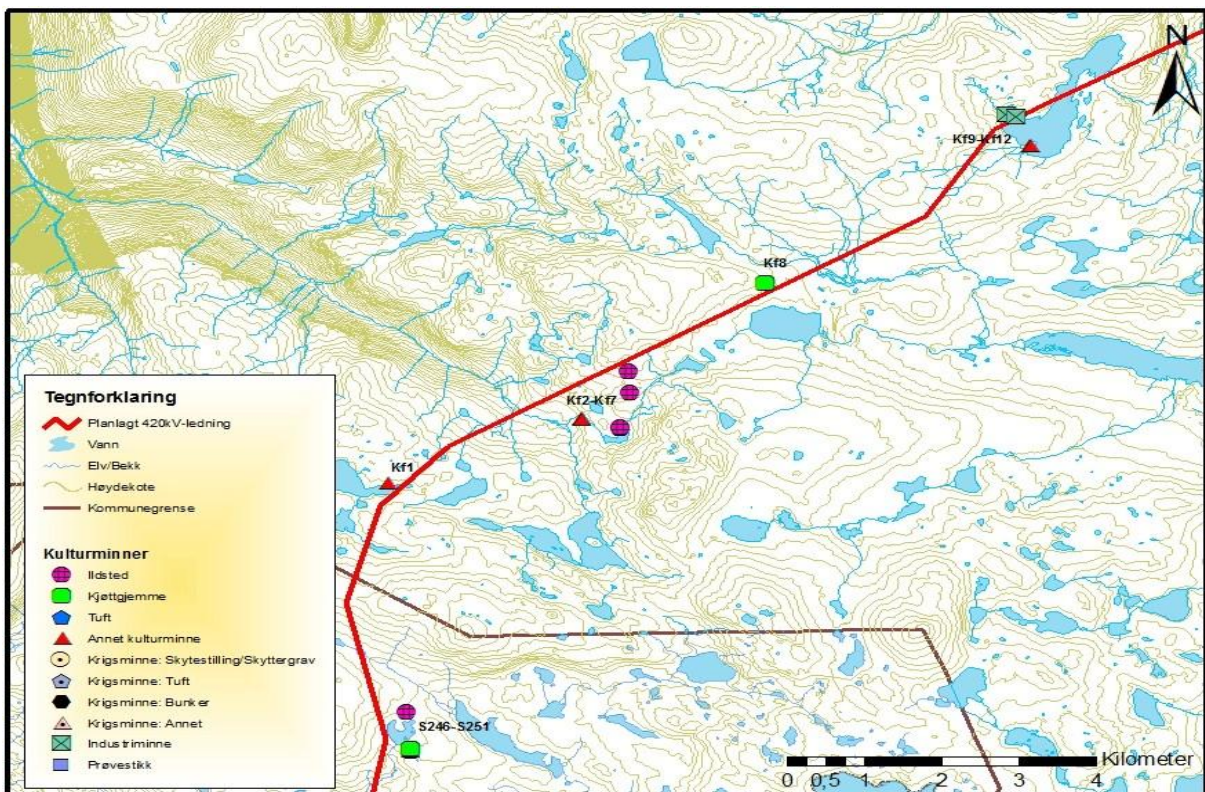
Over Skibotndalen skal kraftlinja krysse i ny trasé. Det er lite bosetning i nærområdet hvor linja skal krysse dalen, men en ny trasé vil bli godt synlig både fra veien og fjellområda på begge sider av dalen. Med tanke på at området er dominert av skogkledte lier, vil hogst av skog i den nye traséen framheve en ny kraftlinje ytterligere.

5) Skibotndalen – Gáivuotna-Kåfjord

Fra Skibotndalen, ovenfor tregrensa og området med alle de registrerte krigsminnene, går traséen nordøstover langs Doggejohka mot Doggevággi, der den knekker i retning Stálonjárgajávri, for så og fortsette mot nord-nordvest før den krysser grensa mot Gáivuotna-Kåfjord, ca. 1 kilometer nordøst for Stálujávri.

Der hvor traséen går langs Doggejohka og opp vannene som ligger ved utgangen av Doggevággi, stiger terrenget jevnt fra sørvest mot nordøst. Området er frodig og bevest med gress, mose og lyng. På nordvestsida av Doggejohka strekker det seg tørrygger i samme retning som elva og stigninga i terrenget, og i dette området ble det registrert to ildsteder. Begge disse er noe tilgrodd med lav og lyng, og ligger tett opp i den nye kraftlinja.

S244 Ildsted. N69 16.150 E20 37.286, 623 m.o.h. Det ligger på en tørr rygg som strekker seg nedover mot Skibotndalen på vestsida av Doggejohka. Ildstedet er sirkulært, 0,75 x 0,7 meter. Det består av 6 steiner på 0,1-0,2 meter i diameter, i tillegg til en stein på 0,05 meter i diameter som ligger i midten. Ildstedet er noe tilgrodd med lav og lyng og steinene ligger forholdsvis dypt nede i jorda, samtidig som deler av dem stikker noen centimeter over overflata. Vernestatus: uavklart.

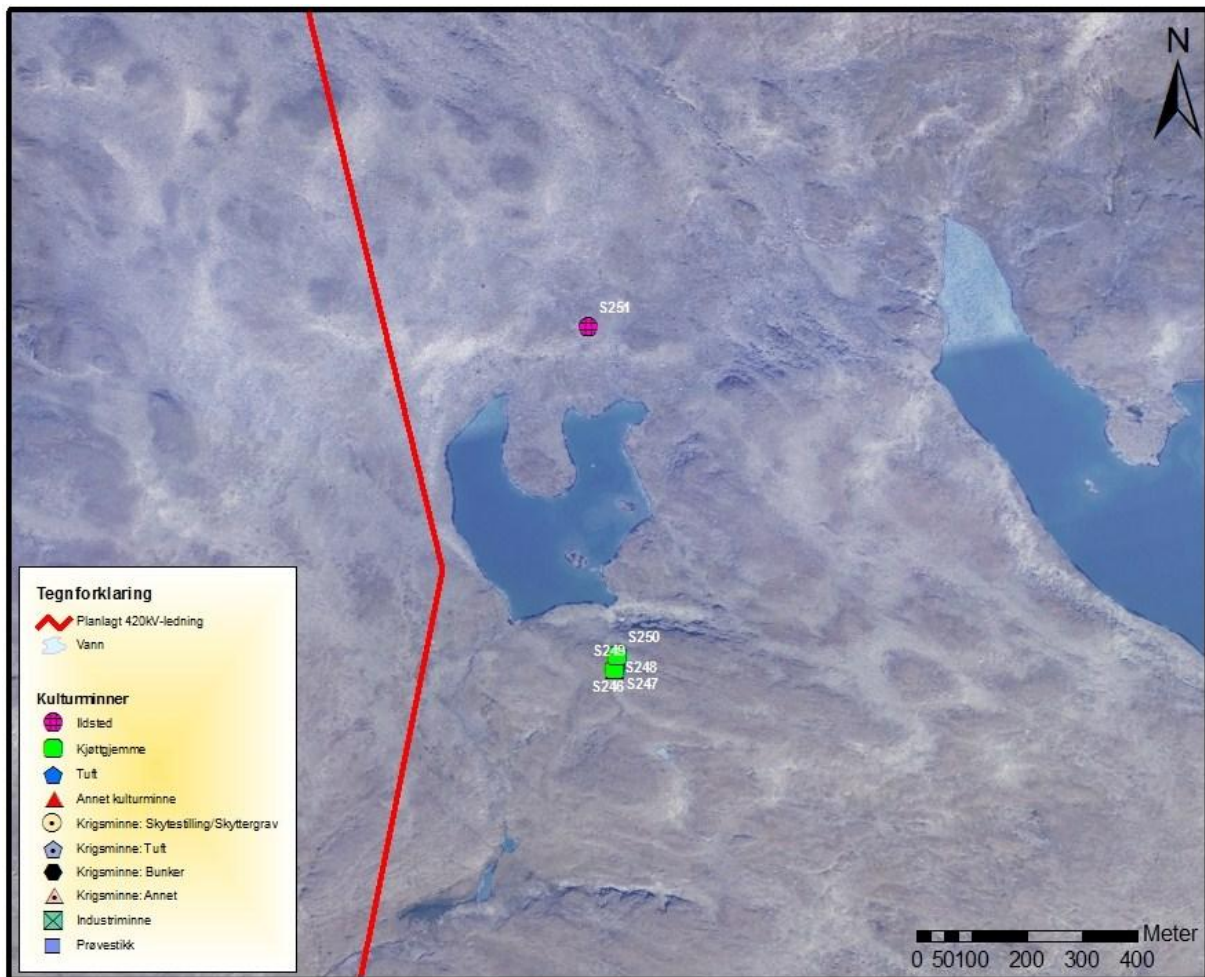
Oversikt området Storjord-Kåfjord. Ill.: A. Drageset.

Skibotndalen sett fra området sørvest for Doggevaggi. Foto: A.M. Haugen

S245 Ildsted av nyere dato. N69 16.617 E20 38.638, 787 m.o.h. Det ligger på en langsgående rygg mellom to elver på vei ned mot Skibotndalen. Doggejohka renner i øst. Ildstedet er ovalt, 0,85 x 0,6 meter, bestående av 6 steiner på ca. 0,2 meter i diameter. Ildstedet er tilgrodd med lav, lyng og kjerr. Vernestatus: ikke fredet.

I området fra utløpet av Doggejohka og til Stálonjårgajávri, er terrenget kupert, med en stigning fra sørvest mot nordøst. Området er frodig og i stor grad bevokst med gress. Det er også mange små vann med tørre flater og rygger rundt. Området ble ansett som å ha stort potensial for funn av kulturminner, og det ble derfor dekket i et bredt belte på begge sider av traséen. Ved Stálonjårgajávri ble det registrert to lokaliteter.

Registreringer ved Stálonjargajávri. Ill.: A. Drageset

Den første ligger på et lite høydetrak på sørøstsida av Stálonjargajávri, og består av 5 strukturer. Fire av strukturene lå konsentrert rundt en steinblokk, mens den siste strukturen lå ca. 25 meter vekk fra de andre. To av strukturene i tilknytning til steinblokka er trolig relativt moderne. Dette gjelder S246 og S247, en oppmuring/innhegning og et ildsted. S248, som er en mulig tuft, er eldre enn S246 og S247, mens to kjøttgjemmer, S249 og S250 er usikre i forhold til datering. En tolkning av lokaliteten kan være at det har vært en slakteplass, og at innhegninga og kjøttgjemmene har vært brukt i tilknytning til denne aktiviteten. Med tufta som ligger på stedet, er det også mulig at lokaliteten tidligere har vært en boplass.

Lokaliteten med S246-S250 sett mot sør. Bilde tatt fra nordsida av Stálonjárgajávri. Foto: A.M. Haugen

S246 Oppmuring, innhegning. N69 17.811 E20 40.487, 955 m.o.h. Innhegningen bygd opp av flate steinheller. Den har en åpning i nordøst og i bakkant (i sørvest) danner den store steinblokka en naturlig vegg. Innvendig har innhegninga et areal på 3 x 2 meter, mens muren er 0,8-1 meter tykk og 1,3 meter høy. Vernestatus: ikke fredet.

S247 Ildsted. N69 17.814 E20 40.491, 995 m.o.h. Den ligger 1 meter nord-nordøst for S246, og er bygd opp med levegg av stående steinheller i en halvsirkel. Ildstedet er 1,2 x 1 meter og 0,3 meter høyt. Vernestatus: ikke fredet.

S248 Tuft? N69 17.811 E20 40.489, 995 m.o.h. Den ligger på sør-sørøstsida av steinblokka, som danner en naturlig vegg i bakkant (mot nord-nordvest). Ut fra steinblokka går en halvsirkelforma voll med et indre mål på 2 x 1,5 meter. Vollen er 1 meter bred og 0,2-0,4 meter høy og består av overgrodde jordmasser og en del stein. Vernestatus: automatisk fredet.

S248 i midten, S246 til høyre. Silje Sandness sitter ved S249. Sett mot nordvest. Foto: A.M. Haugen

S249 Kjøttgjemme. N69 17.811 E20 40.488, 995 m.o.h. Det ligger i et innhuk innunder søndre hjørnet av steinblokka. I sørøst og vest er det oppmuringer med steiner på 0,3-0,4 meter i diameter. Ved åpningen til kjøttgjemmet er det et hulrom som er 0,6 x 0,7 meter og 0,4 meter høyt. Dette hulrommet smalner av og blir mindre i omfang, men fortsetter innunder steinblokka i 2 meter til. Vernestatus: uavklart.

S250 Kjøttgjemme. N69 17.825 E20 40.498, 960 m.o.h. Det ligger ca. 25 meter nord for steinblokka ved S246 – S249. Kjøttgjemmet består av en stor steinblokk på 2 x 2 meter med et hulrom innunder i forkant (mot nord). Det er delvis sammenraste oppmuringer av steinheller på framsida i nord, og på sidene i øst og vest. Det ligger også noen heller på toppen av steinblokka. Hulrommet i kjøttgjemmet er vinkelforma, ca. 2 x 0,5 meter og 0,4 meter høyt i fremre delen. Helt i øst strekker det seg et hulrom på 0,4 x 0,5 meter videre innover. Vernestatus: uavklart.

På ei lita forhøya flate på nordøstsida av Stálonjárgajávri, ble det registrert et ildsted. Ildstedet er noe tilgrodd med mose, men er trolig relativt moderne. Det ligger om lag 200 meter øst for den nye kraftlinjetraséen, og vil dermed ikke bli direkte berørt av tiltaket.

S251 Ildsted. N69 18.148 E20 40.503, 955 m.o.h. på en tørr rygg nord for Stálonjárgajávri. 4 meter mot vest finnes det en lepass/innhuk som ligger inntil en steinblokk, og som har blitt brukt i nyere tid. Ildstedet er ovalt, 0,7 x 0,6 meter og består av 5 steiner på 0,2-0,35 meter i diameter. Ildstedet er tilgrodd med mose. Vernestatus: ikke fredet.

Nordvest for Stálonjárgajávri og fram til der hvor traséen skal krysse grensa mot Gáivuotna-Kåfjord kommune, er landskapet kupert og hovedsakelig dominert av ur. Enkelte mindre vann og elver finnes også i området. I denne delen av traséen ble det ikke registrert noen kulturminner.

Oversikt over området ved grensa mellom Storjord og Gáivuotna-Kåfjord, sett mot sør-sørøst Foto: A.M. Haugen

På hele strekket mellom Skibotndalen og inn til grensa mot Gáivuotna-Kåfjord kommune, skal den nye kraftlinja komme i helt ny trasé. Området er fra før av lite påverka av moderne aktivitet og framstår som tilnærma uberørt. Et stort inngrep som bygging av kraftlinje, vil dermed føre til store endringer i landskapet, og kraftlinja vil bli svært dominerende i omgivelsene. Den vil også bli synlig fra store avstander, både fra Skibotndalen og fra fjellområda på andre sida av dalen. Dette gjelder først og fremst området sørvest for Stálonjárgajávri. I tillegg til dette kommer nærheten til de registrerte kulturminnene i området.

6) Alternativ 1.23 Luchajavri-øst for Langvatnet.

Trasealternativ 1.23 krysser Luchajavri før den møter eksisterende linje og stuper etter hvert bratt ned i Skibotndalen. Terrenget ved Luchajavri er relativt flatt, vegetasjonen er lyng og mose. Traseen går langs og krysser elva som renner ut fra Luchajavri. Nede i Skibotndalen preges landskapet på vestsida av elva av tett granskog i blandet noe bjørk. Mellom Skibotnelva og riksveien er vegetasjonen mer åpen og består av furuskog. Nord og øst for E8 går traseen delvis i furuskog og delvis i granplantefelt før den knekker nordøstover rett før den går inn i Lulledalen naturreservat. Opp lia og gjennom naturreservatet følger traseen eksisterende linje. Øst for høyde 354 forlater traseen eksisterende linje og går rett mot Aksogaikunvarri (884moh). Terrenget fram mot fjellfoten er preget av koller, dalsøkk og myrer, vegetasjonen bjørk og furu. Traseen krysser Aksogaikunjohka forholdsvis høyt oppe og knekker mot nordøst rett vest for 884. Herfra går den mot Cazajavri og knekker mot øst rett sør for innsjøen. Herfra går den videre over nord delen av Langvatnet før den treffer trasealternativ 1.19. Landskapet her er høyfjellsterreng.

Tidligere registreringer.

Det er registrert et kulturminne her. Askeladden Id 143502, er et fiskegjemme som ligger på odden som stikker ut i Luchajavri. I tillegg er det funnet en tjæremile som ligger i tilknytning til naturstien i Lulledalen naturreservat. Denne er imidlertid ikke lagt inn i Askeladden.

Nye registreringer.

Det ble kun registrert et kulturminne langs denne delen av traseen. Dette var en grop som lå nede i Skibotndalen, rett vest for Silobakken, ikke langt fra E8.

S252 Grop, surhøygrop evt kullmile. 34W 0504900 / 7707445

Sirkulær forsenkning med diameter på ca 2,5m. Dybden er ca 0,7m. Det er lave voller rundt nedgravningen. Gropa ligger på en flate mellom E8 og en bratt skrent. Vegetasjonen er furuskog, bakken er dekket med gress, mose og lyng. I nedgravningen ligger det en del skrot, blant annet forskjermen til en motorsykkel, muligens fra andre verdenskrig. Vernestatus: Ikke fredet.

Konklusjon/vurdering.

I Storfjord kommune ble det flere steder registrert anlegg med krigsminner, og forsvarsanlegg fra moderne tid. Dette omfatter blant annet skytestillinger og skyttergraver, rester etter fangeleire og bunkere. Slike lokaliteter ble registrert ved Oterbakken, i Norddalen og i Skibotndalen.

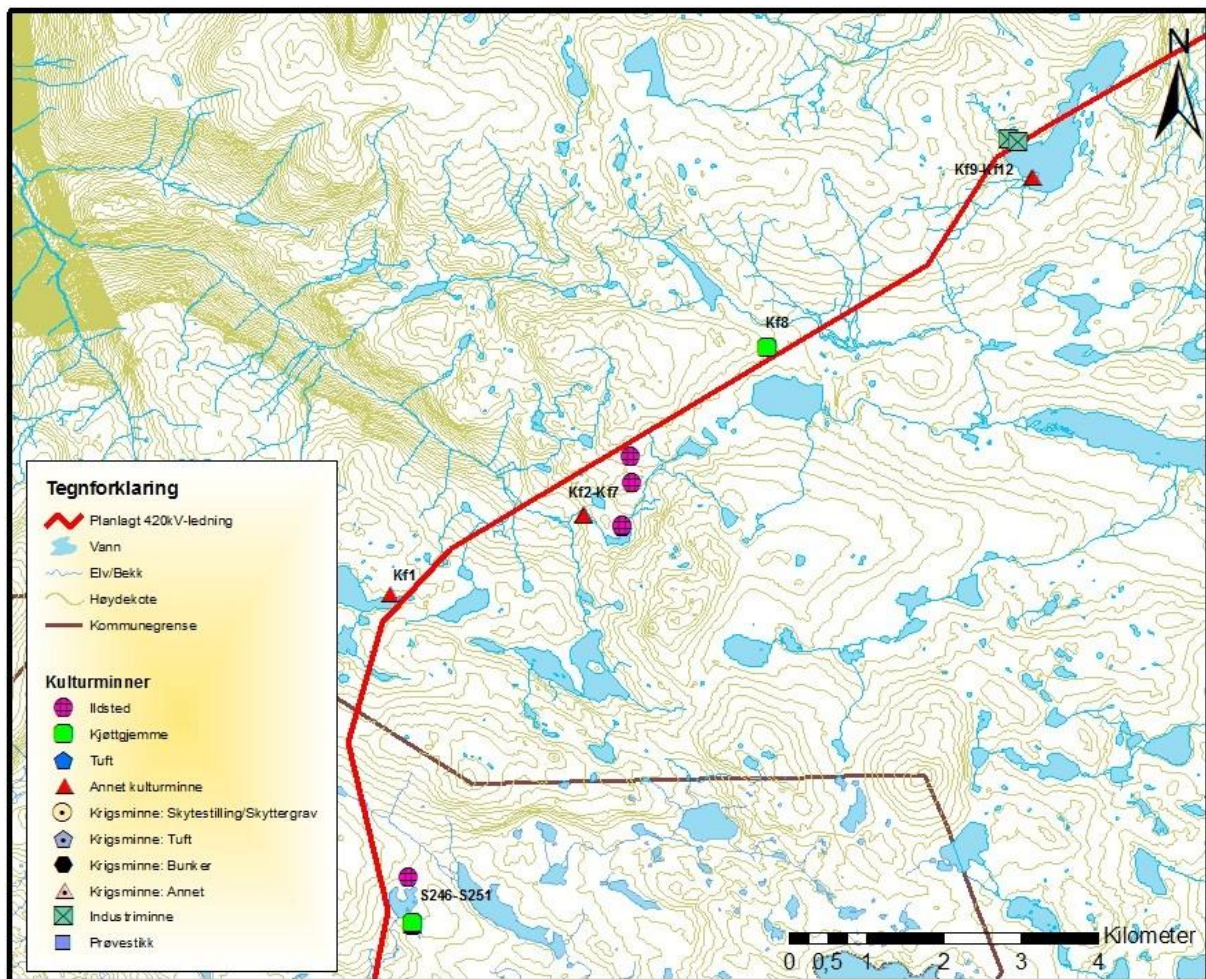
De registrerte krigsminnene i Storfjord kommune står i en særstilling. Etter å ha trukket seg tilbake fra de framrykkende russiske styrkene og brent det meste av bebyggelsen i Finnmark og Nord-Troms grov de tyske troppene seg ned langs det frontavsnittet som ble kalt Lyngenlinja. Denne må sees i en større sammenheng og kan rent teknisk sees som en del av Østfronten. Lyngenlinja ble etablert under relativt kaotiske forhold og det finnes lite dokumentasjon som viser hvor de ulike stillingene og anleggene ble lagt. Skyttergravsystemene og de ulike anleggene er derfor ikke kartlagt og dokumentert i historisk arkivmateriale, mot slutten av krigen ble forøvrig mye dokumentasjonsmateriale ødelagt av tyskerne, særlig det som angikk krigfangeleirene. Disse anleggene er heller ikke tidligere kartfestet gjennom kulturhistoriske registreringer. Særlig gjelder dette anlegg som ligger vekk fra kysten. Den delen av Lyngenlinja som ble registrert feltsesongen 2010 har derfor ikke tidligere vært kartfestet. Det samme gjelder de to fangeleirene i Norddalen. Selv om man her har visst hvor leirene var har man ikke hatt oversikt over de ulike bygningsrestene og anleggene i leirene og disse har heller ikke vært kartfestet før nå. Det har vært lite aktivitet i de områdene der disse kulturminnene ligger, slik at restene etter anleggene framstår nokså uforstyrret, noe som gir kulturminnene stor pedagogisk og opplevelsesmessig verdi. Fangeleirene inngikk i et system av i alt åtte leirer som ligger i et begrenset område. Alle disse leirene ble ironisk nok oppkalt etter vintersportssteder i Alpene, de to berørte leirene ble kalt Gastein og Mallnitz. Mallnitz gikk også under navnet "Dødsleiren" da fanger som ikke lengre var i stand til å arbeide på Lyngenlinja ble sendt hit for å dø. I 1945 ble det funnet fire massegraver nær Mallnitzleiren med omlag 150 døde. I 1986 ble ytterligere en grav med 16 fanger funnet.

Den nye kraftlinja vil berøre eller komme svært nær flere av disse lokalitetene. Den vil komme nær skyttergravlinja ved Oterbakken og i Norddalen vil den gå midt gjennom restene etter de to krigsfangeleirene som ligger der. I den øverste leiren var et mastefeste lagt slik at det kom i direkte konflikt med disse kulturminnene, som selv om de ikke er fredet utgjør viktige deler av regionens nære historie. Etter en felles befaring med Statnett ble det bestemt å trekke mastefestet lengre opp i fjellsida og noe lengre vest slik at det ikke berører fangeleiren. Også i Skibotndalen vil traseen berøre deler av Lyngenlinja dersom alt. 1.0 velges. Ellers ble det i Kittdalen registrert nyere tids kulturminner i form av 10 groper med ukjent funksjon og to tufter. Hvorvidt disse kan knyttes til tysk aktivitet i området er uklart.

Mellom Skibotndalen og grensa mot Gáivuotna-Kåfjord, ble det registrert i alt fire lokaliteter. To av disse er ildsteder med uviss alder som ligger på nordvestsida av Doggejohka, mens de to andre lokalitetene ligger ved Stálonjårgajávri. Lokalitetene ved Doggejohka ligger tett opp i den nye kraftlinjetraséen, mens lokalitetene ved Stálonjårgajávri ligger 200-300 meter unna den nye traséen. Ved Stálonjårgajávri har den ene av lokalitetene trolig vært i bruk over lengre tid. Lokaliteten, som ligger på sørøstsida av Stálonjårgajávri, består av fem ulike strukturer der de eldste av strukturene kan være eldre enn hundre år, mens noen av strukturene trolig er av relativt ny dato. En lokalitet med et ildsted som trolig er moderne ligger på nordøstsida av vannet. Nordøst for Skibotndalen er det i dette området ingen store naturinngrep og den nye linja vil derfor utgjøre et stort og synlig inngrep i dette landskapet, og den vil også redusere kulturminnenes verdi.

GÁIVUOTNA - KÅFJORD KOMMUNE

Gáivuotna-Kåfjord er den kommunen i Troms som har mest fjell, og nesten hele traséen går i fjellandskap. Fra kommunegrensa mot Storfjord, går traséen nordøstover mot Magervatnet og rundt på nordvestsida av Moskkugáisi. Videre skal den krysse Kåfjorddalen og fortsette på nordøstsida av dalen ved Hánskkečohkka i retning Stuora Njuorjojávri, før den krysser grensa mot Nordreisa like nordvest for Vuoddočohkka.

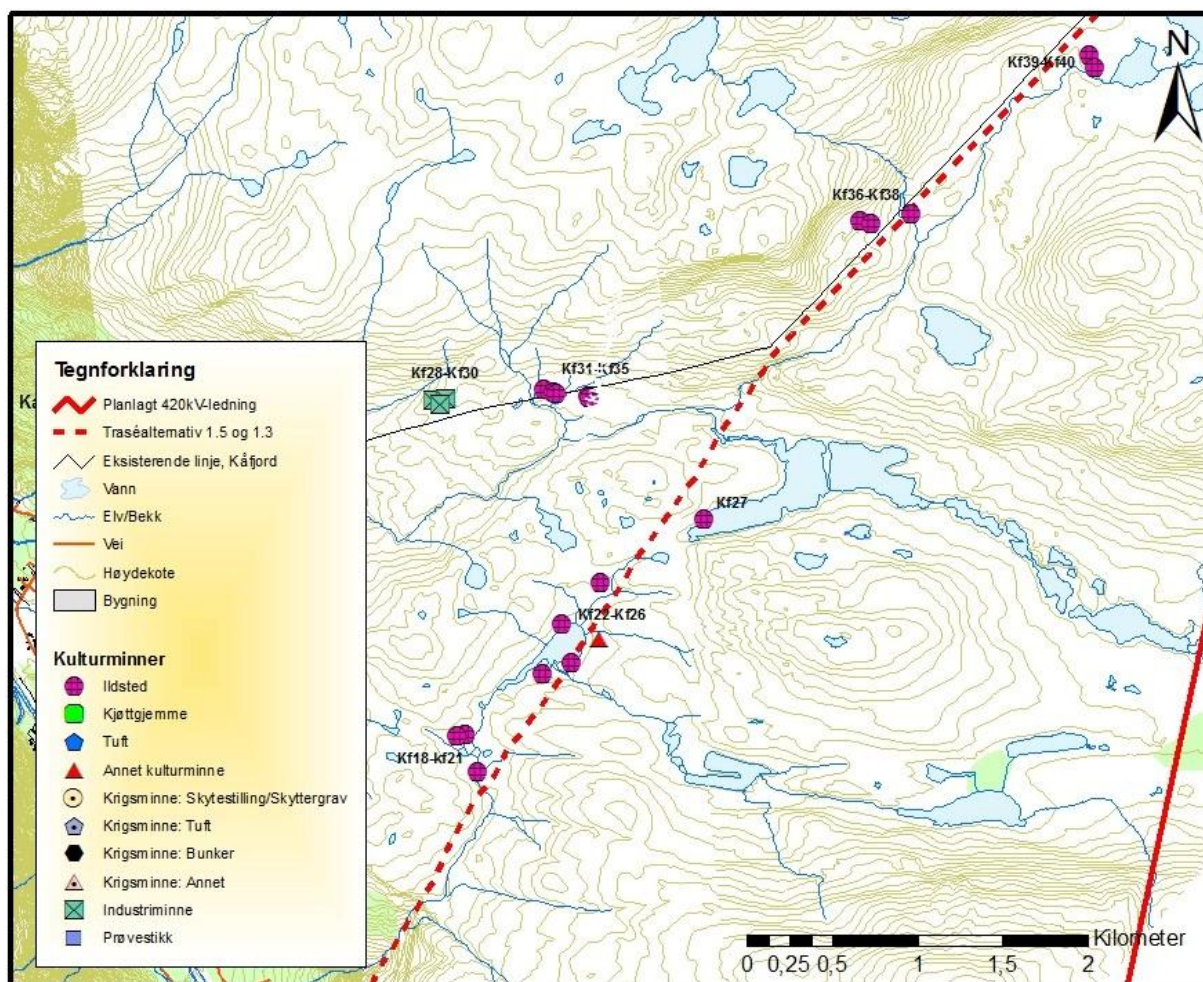

Registreringer sørvest for Kåfjorddalen. Ill.: A. Drageset.

Ved Magervatnet deler traséen seg i ulike alternativer. I 2010 ble alternativ 1.5-1.3, fra Magervatnet og til traséen møter eksisterende kraftlinjer ved Njuorjojohka og videre mot Nordreisa, befart. Alternativ 1.0 ble undersøkt fra Magervatnet til Miessevárri. Den resterende delen av 1.0 (med justeringer) ble undersøkt i 2011. Fjellsidene der linja skal krysse Kåfjorddalen er ikke undersøkte da det er farlig å bevege seg i disse områdene.

Tidligere registreringer.

I denne kommunen er det gjort svært få registreringer i fjellområda, og tidligere registreringer av automatisk fredete kulturminner er stort sett gjort i lavlandet, langs fjorden og innover i selve Kåfjorddalen og Manndalen. Det er et registrert automatisk fredet kulturminne i umiddelbar nærhet til traséen. Dette er en teltring ved Njuorjojavri (Askeladden Id 56906-2). Denne var

Registreringer nordøst for Kåfjorddalen. Ill.: A. Drageset.

feilplassert på kartet, men har nå fått ny geometri (se Kf 39 nedenfor). Kulturmiljøa i Sabetjohka, som ligger inne på fjellet sør og øst for Kåfjorddalen, og kulturmiljøet i Njuorjojohka, som ligger under eksisterende linje oppe på fjellet øst for Kilen i Kåfjorddalen vil også kunne bli berørt. Konsekvensen for begge kulturmiljøene regnes imidlertid som små og ubetydelige fordi de ligger langt unna de ulike trasevalgene. Sabetjohka (Askeladden-ID 74124) omfatter en lokalitet med tre automatisk fredede kulturminner, en gammel samisk boplass, en hengebro og en intensjonelt anlagt grop. Området har sannsynligvis vært et hellig område i førkristen samisk religion. Dersom alternativ 1.0 velges vil kraftlinja kunne sees fra kulturmiljøet, men avstanden er over 500 meter. Njuorjojohka (Askeladden-id 56906-1 og 59912) omfatter to lokaliteter med til sammen 8

automatisk fredete kulturminner som kan knyttes til reindriftssamisk aktivitet, hvor det er registrert en gammetuft, teltplasser, arran og bogastelle. Dersom alternativ 1.5-1.3 velges vil kraftlinja kunne sees fra kulturmiljøet, avstanden mellom linja og kulturminnene anslås til å være over 500 meter. (Myrvoll et al 2009:XVIII).

Registreringer gjort sommeren 2010.

Det ble registrert til sammen 40 kulturminner langs traseen. Av disse er 22 automatisk fredet, 8 har status som uavklart, de øvrige er ikke fredet. Fem kulturminner er industriminne, fire er kulturminner med usikkert opphav, de øvrige 31 er samiske. Det ble ikke påvist krigsminner langs traseen.

Delområder, Gaivuotna – Kåfjord kommune.

Traséen i Gaivuotna-Kåfjord er inndelt i tre delområder:

- 1) Kommunegrensa mot Storfjord – Kåfjorddalen
- 2) Alternativ 1.5-1.3 Kåfjorddalen – kommunegrensa mot Nordreisa
- 3) Alternativ 1.0 fra Magervatnet til Njujoro.

1) Kommunegrensa mot Storfjord – Kåfjorddalen

Fjellpartiet fra kommunegrensa mellom Storfjord og Gaivuotna-Kåfjord over til Kåfjorddalen ligger i høyalpin sone, på det meste 1100 m.o.h. På hele dette strekket er det ingen kraftlinjer fra før og den nye traséen vil gå i gjennom store områder der det ikke er gjort andre moderne inngrep. Kommunegrensa mot Storfjord går langs vannskillet Fávrrrosvárri-Geasášvárri og fra grensa skal kraftlinja gå nord-nordøstover mot Langvatnet. Herfra går traséen ned mot Vuopmegeašjohka og Vuopmagašnipat, før den fortsetter nordøstover mot Magervatnet. Videre krysser linja Viessogielasjohka og går fram til Magervatnet. Her knekker den mot nord (alternativ 1.5-1.3), går i dalføret vest for Moskkugáisi, forbi Moskkujávri og kommer ned i Kåfjorddalen omtrent ved Oterholmen. Alternativ 1.0 fortsetter nordøst over Magervatnet og videre i retning Miessevárri.

Området fra grensa mot Storfjord og fram til der hvor Manndalen kommer inn ved Vuopmegeašnipat, består i stor grad av hellende terreng som er dominert av ur. Ved Langvatnet finnes flatere områder med mose- og gresskledde flater, og siden det ble ansett som et område med potensial for funn av kulturminner, ble disse flatene sjekka ekstra nøye. Det ble imidlertid bare registrert en struktur i dette området.

Kf1 Oppmuring fra nyere tid med ukjent funksjon, mulig varde. N69 20.124 E20 40.673, 973 m.o.h. på ei flate 15 meter nordøst for Langvatnet. Strukturen er bua og ca. 2 meter lang, 0,6 meter bred og 0,5 meter høy. Den er bygd opp av flate heller på ca 0,5 meter i diameter som er satt på høykant. Funksjonen til strukturen er ikke kjent, men det kan være en varde som er satt opp i forbindelse med scooterløype, eller en konstruksjon for å bygge opp en lavvo som har stått der på vinterstid. Området hvor strukturen står er fuktig og vil derfor ikke være egna som bosted på sommerstid, særlig med tanke på at det finnes tørrere områder like i nærheten. Vernestatus: ikke fredet.

Øverst i Olmmaiavzi, hvor den planlagte linja skal krysse Vuopmegeašjohka, finnes et beite og samlingsområde for rein. Området skiller seg ut i fra omgivelsene, og den flate dalbunnen er her bevokst med gress og framstår som svært frodig sammenlignet med de omkringliggende områda. Nordøst for dette området, stiger terrenget i en drøy kilometer, før det flater mer ut. Fram til Magervatnet er terrenget kupert med små koller og høydedrag. Det er også en del ur i området og sparsomt med vegetasjon. Flere fjellvann og elver finnes også i området, og det ble lett etter kulturminner i tilknytning til disse. I området ved Vuopmegeašnipat ble det registrert seks strukturer. Fire av disse var ildsteder, mens to av strukturene, en heller og et mulig skyteskjul, utgjør et fangstanlegg.

Oversikt Olmmaiavzi/Olmmaivaggi. Fangstanlegget Kf1 og Kf2 ligger midt i bildet til høyre for den lille snøfonna ved elvejuvet. Foto: A. Hesjedal

Kf2 Mulig skyteskjul. N69 20.552 E20 44.608, 887 m.o.h. ved Vuopmegeašnippat. Strukturen er oppmurt av flate steiner foran en blokk som delvis kan ha fungert som tak. Mesteparten av steinhellene er rast eller revet ned, det settes derfor spørsmålstejn ved denne. Det er god utsikt over ryggen og slettene nedenfor. Fra skyteskjulet og 5 meter mot sør ligger en ny oppmuring mellom to blokker. Denne muren eller ”gjerdet” leder mot en tørr heller. Kf2 og Kf3 utgjør et fangstanlegg. Vernestatus: automatisk fredet.

Kf3 Heller. N69 20.545 E20 44.611, 891 m.o.h. ved Vuopmegeašnippat. Hellingen ligger under en stor flyttblokk. Rett sør for inngangen er det en blokk som fungerer som et ”brystvern” og som skjuler inngangen til hellingen. Oppå denne er det en oppmuring av flate steiner både i sør, der oppmuringa lager en vegg, og i vest, der muren gjør det mulig å overvåke dalbunnen og ryggen usett. Muren fortsetter mot nord og mot det antatte skyteskjulet (Kf2). Dette kan sees som et anlegg i forbindelse med reinsjakt. Det finnes ingen spor etter aktivitet i hellingen. Inngangen er ca. 1,4 meter høy og 2 meter bred. Den smalner av innover og blir en trang gang, med plass til 1 liggende person. Kf2 og Kf3 utgjør et fangstanlegg. Vernestatus: automatisk fredet.

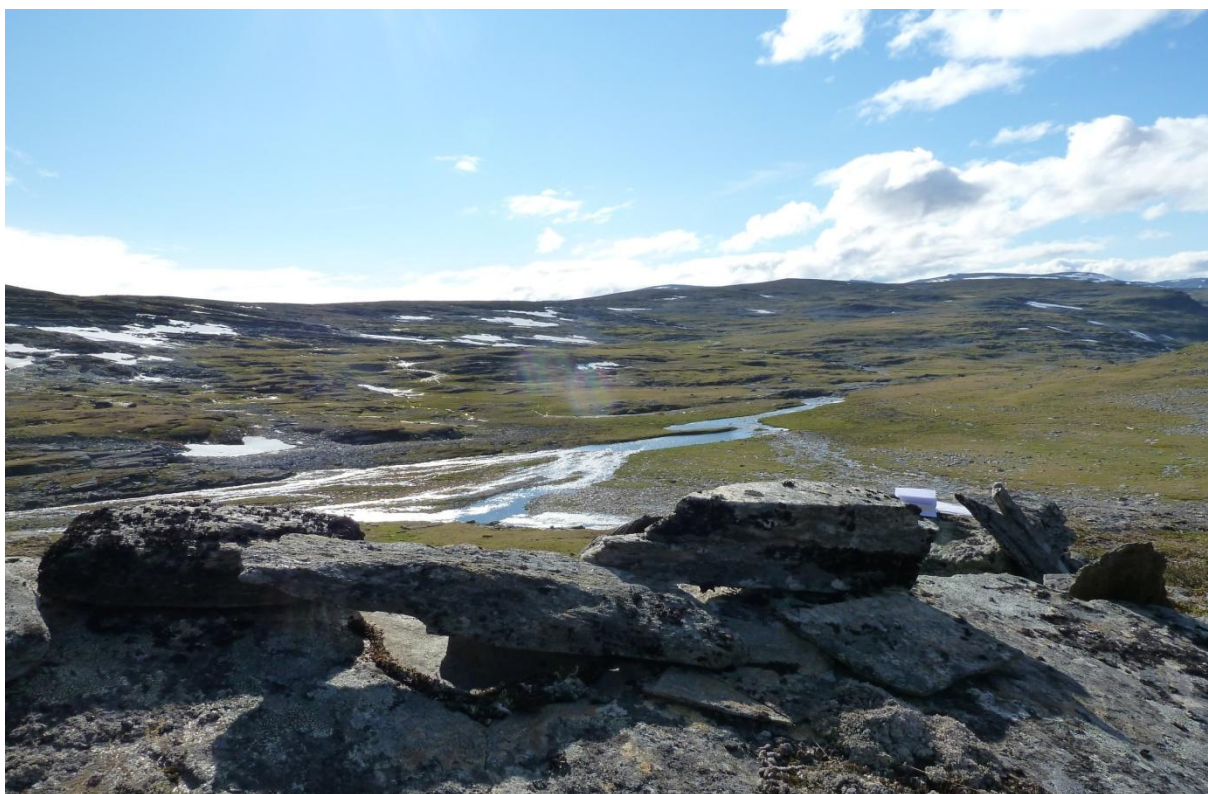
Kf4 Ildsted, trolig av nyere dato. N69 20.440 E20 45.363, 910 m.o.h. mellom Gáivuotna-Kåfjord og Skibotn, ved ei elv, 20 meter sør for Kf5. Ildstedet er 1 x 0,6 meter og består av 5 flate steiner. Ei stor stående helle utgjør nordenden av ildstedet. Steinen stikker opptil 0,10 meter over bakkenivået. Ildstedet er bevokst med mose og lyng. Vernestatus: ikke fredet.

Kf5 Ildsted. N69 20.452 E20 45.364, 913 m.o.h. mellom Gáivuotna-Kåfjord og Skibotn, ved ei elv, 20 meter nord for Kf4. Ildstedet er 1,1 x 1,2 meter, og består av 5 hodestore steiner, samt trekull. Steinene ligger forholdsvis plant med bakkenivået, og er delvis overgrodd. Vernestatus: automatisk fredet.

Kf6 Ildsted/rasteplass av nyere dato. N69 20.750 E20 45.648, 972 m.o.h. Ildstedet består av 4 flate steiner. Det er åpent i begge ender og ligger i tilknytning til et gammelt reingjerde. Det er mosebevokst. Vernestatus: ikke fredet.

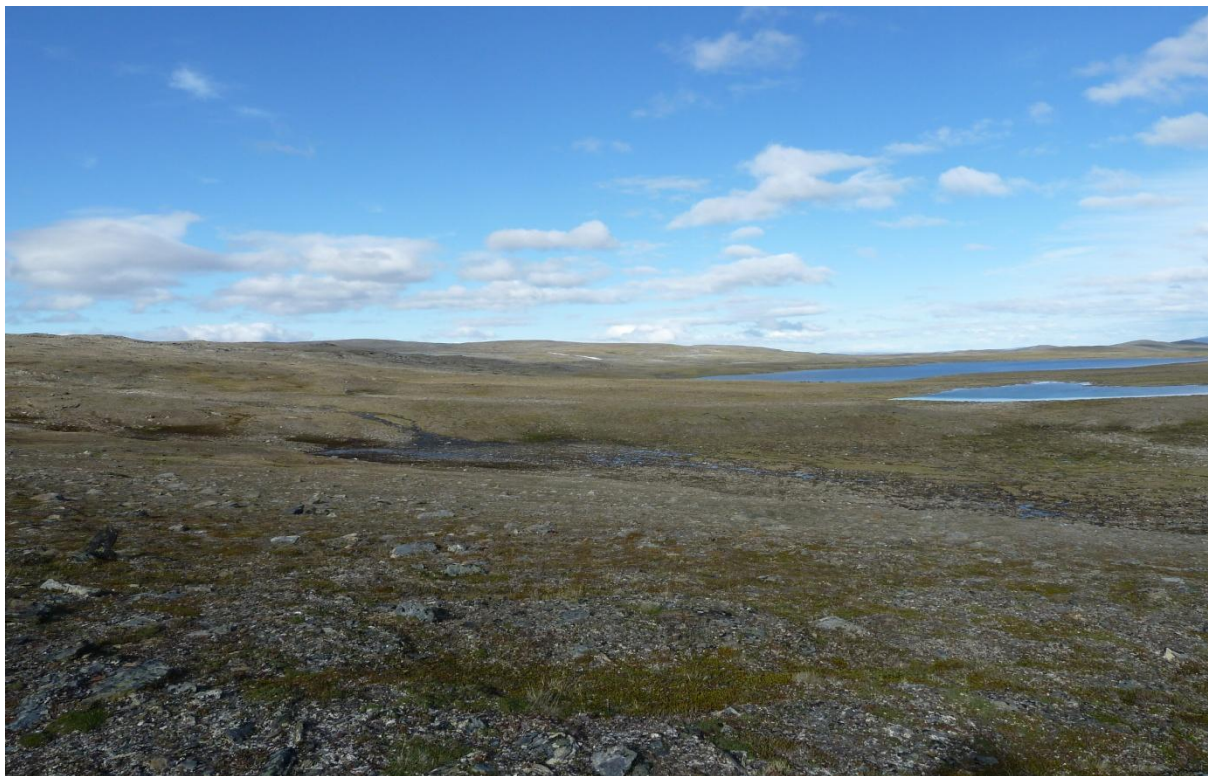

Heller og skyteskjul Kf3. Legg merke til oppmuringa midt i bildet. Foto: A. Hesjedal

Utsikt fra Kf3 med "brystvernet" i forgrunnen. Bildet er tatt mot stedet bildet på forrige side er tatt fra. Foto: A. Hesjedal

Kf7 111 N69 20.931 E20 45.661, 1006 m.o.h. mellom Gáivuotna-Kåfjord og Skibotn. Ildstedet er 0,45 x 0,5 meter, og består av 5 hodestore steiner, samt trekull. Steinene ligger forholdsvis plant med bakkenivået. Vernestatus: automatisk fredet.

Oversiktsbilde tatt i området mellom Vuopmegeašniipat og Viessogielasjávri, sett mot nordøst. Den nye traséen skal gå ca 200 meter til venstre for vannet Foto: A.M. Haugen

En struktur ble registrert lenger nordøst for Kf2 – Kf7, i området ved Viessogielasjávri.

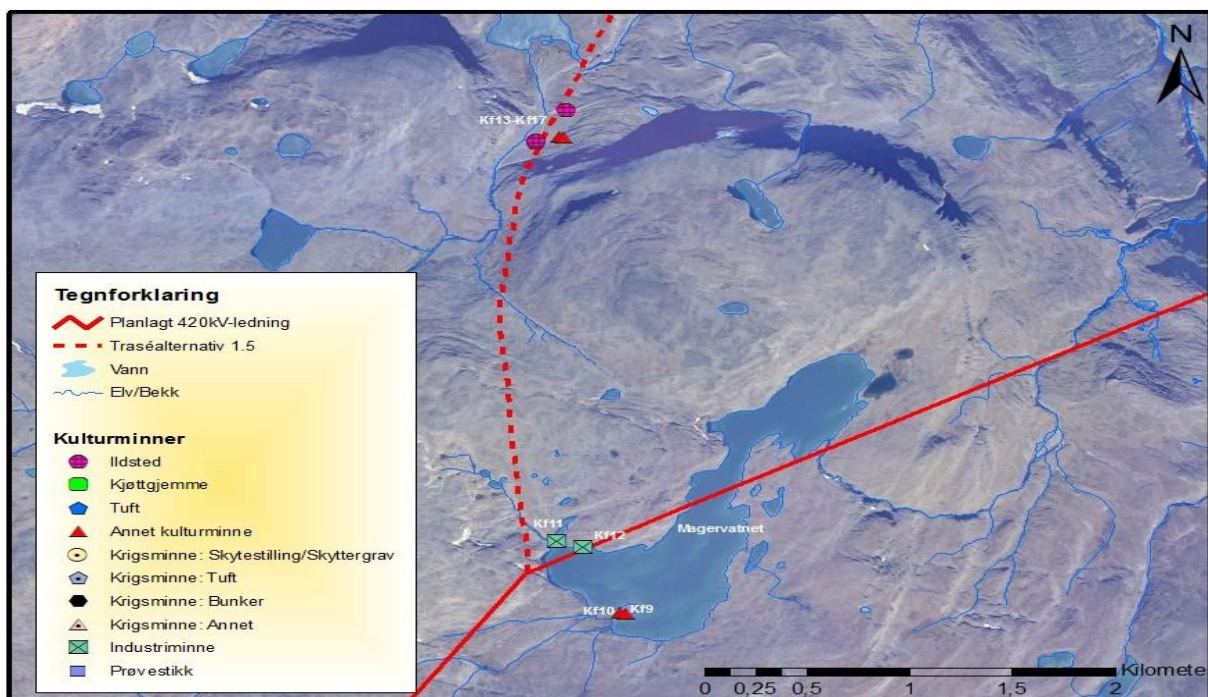
Kf8 Kjøttgjemme N69 21.595 E20 48.546, 1027 m.o.h. på et høydedrag sørøst for Viessogielasjávri, og omtrent midt i den planlagte traséen. Kjøttgjemmet består av naturlig berg som danner et overheng og en vegg i bakkant, og stående heller på 0,2 - 0,9 meter i diameter som er oppmurt i framkant (mot sørvest) og i ene kortveggen (mot vest). Innvendig er det et hulrom som er 2 x 1 meter i plan og 0,7 meter høyt. Kjøttgjemmet har en åpning i øst, og på nedsida av åpningen (i sørvest) er det ei skråning med en del fjerna/utraste steiner. Berget med overhengen fortsetter videre østover fra åpninga. Vernestatus: automatisk fredet.

Kjøttgjemme, Kf8, sett mot vest Foto: A.M. Haugen

Området omkring begge sider av Magervatnet og Moskkugáisi ble undersøkt. Et av alternativene (trasévalg 1.0) går over Magervatnet og krysser Kåfjorddalen sør for Miessevárri.

Området rundt Magervatnet er goldt med tynt vegetasjonsdekke. Nord og vest for vannet er det sammenhengende ur uten vegetasjon. Denne terrengtypen strekker seg over høydedraga "1106" og "1095" sørvest for Moskkugáisi og ned mot Moskkuráššajohka. Traséalternativ 1.5-1.3 går oppe i fjellsida mot Moskkugáisi. Den nederste delen av dalen består av flate gressbevokste elvesletter lagt opp av Moskkuráššajohka. Ved sida av å være et flott område for friluftsliv, ble det her registrert flere kulturminner. Traséen krysser så gruveområdet ved Moskkujávri og går ned i Kåfjorddalen. Det ble ikke registrert noen kulturminner langs alternativ 1.0 fra Magervatn og nordøstover, men det er en rekke spor langs sørøstsida av vannet som vitner om at området er brukt i rekreasjonsøyemed. Nordøst for Magervatn krysser traséen en høyde før den går bratt ned til Magerelva og Guolasjohka. Høyden er eksponert med lite eller ingen vegetasjon, mens lengre ned er dalen svært frodig og grønn.

Kulturminner i området Magervatnet-Moskekugalsi. Ill.: A. Drageset.

Øst for Magervatn. Utsyn mot øst-nordøst, mot Miessevarri midt i bildet og Biertavarri til venstre og bak. Trasealternativ 1.0 går om lag midt i bildet. Foto: A. Hesjedal

Her går det en ATV løype/tursti videre inn mot Guolasjávri. På grunn av mye nedbør var vannstanden i Magervatnet høy da befaringa fant sted. Dette betyr at de registrerte kulturminnene ved vannet normalt sett vil ligge lengre fra vannkanten enn de gjorde på registreringstidspunktet.

I området ved Magervatnet ble det gjort i alt fire registreringer, der en, muligens to, kan knyttes til gruvedrifta i Ankerlia, og to er automatisk fredet.

Del av innhegningen Kf9 ved Magervatnet. Foto: A. Hesjedal

Kf9 Innhegning. N69 22.599 E20 54.135, 996 m.o.h., ved Magervatnet. Innhegninga er sirkelforma, 20 meter i diameter og opptil 1,4 meter høy. Den ligger helt i vannkanten, sør på det lille neset eller odden sørvest i Magervatnet. Den er oppmurt av både stående og liggende heller. Det er også mur mot vannet. Åpninga er mot nord, men den ser ut til å ha hengt sammen med Kf10. Vernestatus: automatisk fredet.

Kf10 Innhegning. N69 22.604 E20 54.105, 1000 m.o.h., ved Magervatnet. Innhegninga er rektangulær, 40 x 23 meter og opptil 1 meter høy. Den er oppmurt av heller, og er mer

utrast og ødelagt enn Kf9. En del heller er brukt til moderne eller nyere aktiviteter i forbindelse med telting/friluftsliv etc., og området er mye forstyrret. På den høyeste delen av flata som er innhegna, ligger det sannsynligvis et gammelt ildsted, men det er vanskelig å identifisere pga moderne forstyrrelser. Det er mose- og gressbevokst. Vernestatus: automatisk fredet.

Kf11 Feisel/markering av skjerp? N69 22.884 E20 53.702, 990 m.o.h., langs Magervatnet. Åttekanta feisel/spett er slått ned i grunnen ca. 1 meter fra vannet. Dette markerer sannsynligvis et skjerp. Det finnes ingen andre spor i nærheten (men merk Kf12) Feiselen/spettet er rustent og bøyd, det siste skyldes sannsynligvis trykket fra vinterisen på Magervatnet. Vernestatus: ikke fredet.

Kf12 Ildsted. N69 22.856 E20 53.891, 967 m.o.h., langs Magervatnet. Ildstedet er atypisk, og består av store heller reist mot hverandre, 2 store og 3 mindre. Det er begrodd med lyng og mose. Ildstedet kan muligens settes i forbindelse med leting etter malm. Vernestatus: ikke fredet.

Fem registreringer ble gjort i området ved Moskkuráššajohka.

Kf13 Ildsted av nyere dato. N69 24.353 E20 53.955, 902 m.o.h. ved bredda av Moskkuráššajohka. Ildstedet er 0,45 x 0,54 meter, og består av 4 hodestore steiner. Strukturen er åpen i øst. Vernestatus: ikke fredet.

Kf14 Ildsted. N69 24.359 E20 53.956, 873 m.o.h. ved bredda av Moskkuráššajohka. Ildstedet er 0,65 x 0,6 meter, og består av i overkant 10 nevestore steiner, samt noen litt større. Vernestatus: uavklart

Kf15 Ledegjerde. N69 24.369 E20 54.130, 896 m.o.h. Ledegjerdet er 16 meter langt og 1 meter høyt. Det er oppmurt av flate heller. I enden av muren ligger det en del av en jernbaneskinne (sikkert henta fra gruveanlegget), samt noe ståltråd. Det ser ut til at dette er kommet til etter at muren var ferdig. Muren ligger på sørvestsida av dalbunnen, og utgår fra en bratt bergknaus. På toppen av bergknausen ligger et nytt (lede)gjerde, Kf 16, som strekker seg lengre opp i lia. Vernestatus: automatisk fredet.

Utsikt mot Ankerlia fra Hanskekecobkka. Foto: A. M. Haugen

Gruveanlegg i Kåfjord med Moskeknjavri i bakgrunnen. Foto: A. Drageset

Kf16 Ledegjerde. N69 24.362 E20 54.157, 902 m.o.h. Ledegjerdet er 12 meter langt og 1 meter høyt. Det er murt opp av flate heller og går inntil en ny berghammer. Vernestatus: automatisk fredet.

Ledegjerde Kf16 til venstre og Kf15 til høyre i bildet. Foto: A. Hesjedal

Kf17 Ildsted. N69 24.465 E20 54.204, 910 m.o.h. på en rygg ved bredda av Moskkuráššajohka. Ildstedet er 0,95 x 0,65 meter, og består av 5 neve- og hodestore steiner. Vernestatus: uavklart.

På hele strekket fra grensa mot Storfjord kommune og ned til Kåfjorddalen, skal den planlagte kraftlinja gå i helt ny trasé. Fra før av er det gjort få inngrep i naturen innenfor dette fjellområdet. Det finnes ingen eksisterende kraftlinjer, men enkelte steder er det tydelige spor av ferdsel med ATV. Ved Vuopmegeašjohka, der Manddalen kommer inn, vil den nye linja være et svært synlig

inngrep i et gammelt kulturlandskap knytta til reindrift og sannsynligvis også villreinsfangst, i og med at det ble registrert et lite fangstanlegg sørøst og øverst i dalen. Her vil den planlagte linja endre området karakter og må anses som å være et stort inngrep i forhold til kulturmiljøet.

I det åpne landskapet ved Magervatnet vil den planlagte linja være svært synlig, uansett alternativ. De registrerte automatisk fredete kulturminnene sør ved Magervatnet (Kf9 og Kf10) vil ligge ca. 450 m fra linja.

Det samme gjelder i området ved Moskkugáisi, der den nye kraftlinjetraséen vil endre dalføret karakter og være et svært synlig inngrep i landskapet. NIKU hevder i sin KU at kulturmiljøet i Ankerlia heller ikke vil bli nevneverdig berørt. Velges traséalternativ 1.0 er dette riktig. Velges traséalternativ 1.5-1.3 vil derimot gruveanlegga ved Moskkujávri bli berørt. Traséen vil i dette området komme ut av dalen (Moskkuvággi) på østsida og gå rett øst for gruveområdet og de industriruinene, som ligger her. Den vil så krysse den gamle og delvis sammenraste taubanen før den krysser elva fra Moskkujávri og går bratt ned til Kåfjorddalen. Den nye linja vil bli svært

Industriminne ved Moskkujávri. Foto: A. Hesjedal

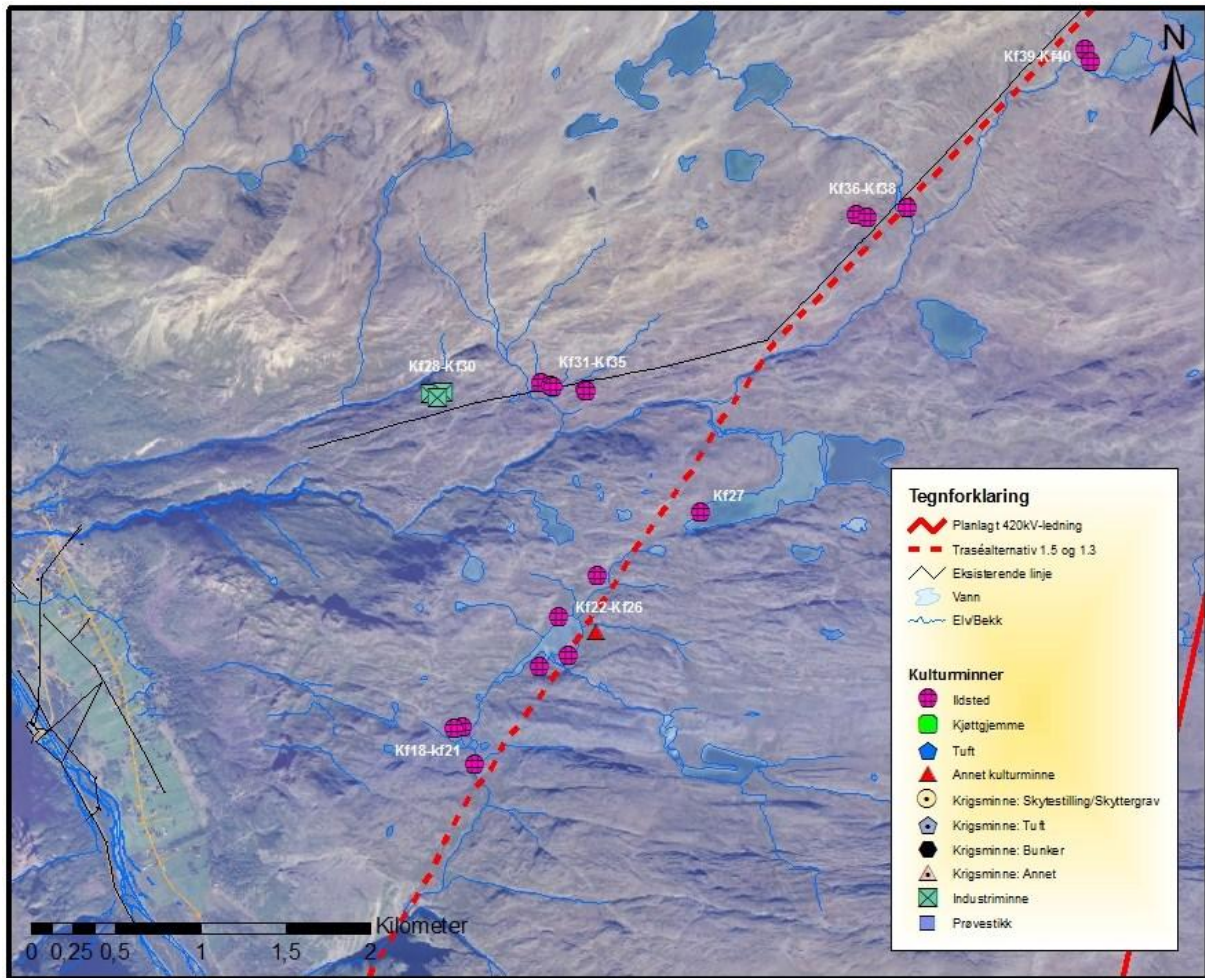

Teglstein fra Star Works i Glenboig i Skottland ble ansett for å være Storbritannias beste tegl og ble brukt for å bygge anlegget i Kåfjord. Foto: A. Hesjedal

synlig fra gruveområdet og det vil være fare for at området kan bli direkte berørt, særlig under anleggsfasen. Linja vil også bli godt synlig fra Ankerlia, der smeltehytta og administrasjonen til gruveselskapet lå.

2) Alternativ 1.5-1.3 Kåfjorddalen – kommunegrensa mot Nordreisa

På nordøstsida av Kåfjorddalen stiger fjellet bratt opp fra dalen og opp mot Hånskečohkka ca. 700 m.o.h. Fra Hånskečohkka skal kraftlinjetraséen gå i nordøstlig retning fram til Stuora Njuorojávri. På nordøstsida av Stuora Njuorojávri knekker linja og fortsetter mot øst og krysser grensa mot Nordreisa nordvest for Vuoddočohkka. Fra nordsida av Boatkajávrit og fram til der hvor traséen krysser grensa til Nordreisa, skal den nye traséen gå parallelt med eksisterende kraftlinje.

Kulturminner på nordostsida av Kåfjorddalen. Ill.: A. Drageset

I området mellom Hånskečohkka og Boatkajávrrit er terrenget kupert med en del berg og stein som stikker opp i dagen. Området er ellers bevokst med gress, og en del mindre elver og vann finnes også i området. Rundt det største av vanna, som ligger sørøst for Silbačohkka, ble det registrert flere lokaliteter. I alt var det åtte ildsteder, derav et mulig åttetallsildsted og en teltring. Noen av ildstedene som ble registrert er muligens av nyere dato. Traseén skal gå langs nordvestsida av vannet, litt høyere opp enn vannkanten, mens funna ble gjort på tørre flater og bergrygger rundt hele vannet. En ny kraftlinje vil dermed komme i direkte konflikt med noen av de registrerte kulturminnene, mens lokalitetene som ligger på sørvestsida ikke vil bli fysisk berørt av en utbygging.

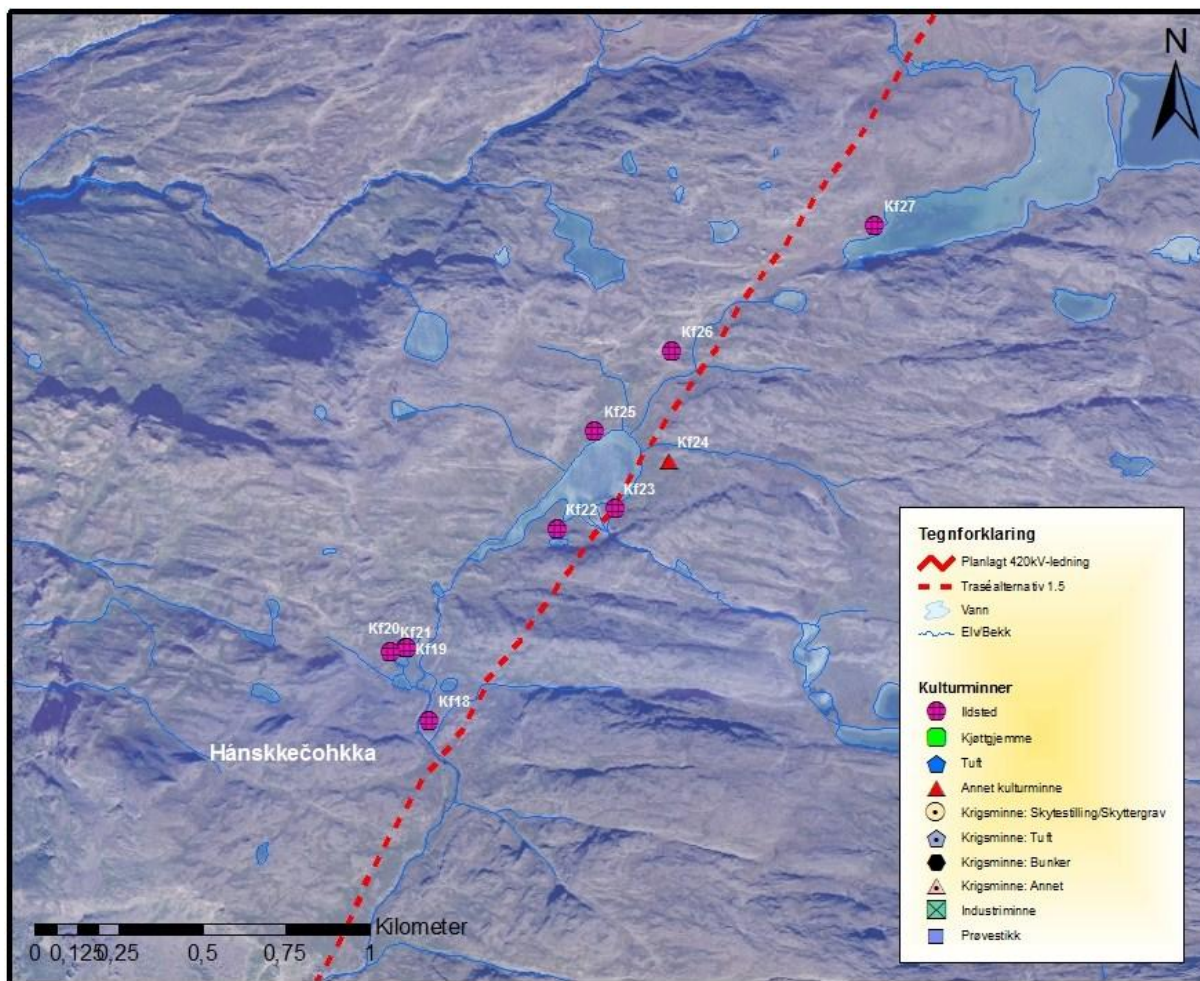

Funna i området mellom Hånskečohkka og Boatkajávrrit ligger konsentrert rundt dette navnløse vannet, utsikt mot sørvest A.M. Haugen

Kf18 Ildsted av nyere dato. N69 27.378 E20 59.035, 649 m.o.h. mellom Hånskečohkka og Boatkajávrrit. Ildstedet er 0,7 x 0,9 meter, og består av 5 hodestore steiner og trekull. Vernestatus: ikke fredet.

Kf19 Ildsted. N69 27.499 E20 58.961, 644 m.o.h. mellom Hånskečohkka og Boatkajávrrit. Ildstedet er 0,8 x 0,85 meter, og er svært overgrodd, noe som gjør det vanskelig å fastslå det eksakte antall steiner. Vernestatus: automatisk fredet.

Kf20 Ildsted. N69 27.500 E20 58.963, 645 m.o.h. mellom Hånskečohkka og Boatkajávrrit. Ildstedet er 1,7 x 0,8 meter, og består av mange neve- og hodestore steiner av irregulær form. Det er litt overgrodd. Vernestatus: uavklart.

Kulturminne Kf18-Kf27 langs trasealternativ 1.5. Ill.: A. Drageset.

Kf21 Ildsted. N69 27.495 E20 58.890, 652 m.o.h. på en tørr rygg like sørvest for vann i området mellom Hånskkečohkka og Boatkajávrrit. Ildstedet er 0,7 x 0,8 meter i diameter og består av 5 steiner på 0,1-0,3 meter i diameter som er synlige i overflata. Stein mangler i nordvest, men det er avtrykk av en stein som er fjerna. Steinene ligger langt nede i jorda og er overgrodd med lav. Trekull er synlig helt opp i overflata inne i ildstedet og under steinene. Vernestatus: uavklart.

Kf22 Ildsted. N69 27.665 E20 59.702, 656 m.o.h. mellom Hånskkečohkka og Boatkajávrrit. Ildstedet er 1,2 x 0,7 meter, og består av 6 hodestore steiner. Det ligger et forlatt fuglereide, samt en gravd forsenkning i strukturen. Vernestatus: uavklart.

Kf23 Ildsted av nyere dato. N69 27.690 E20 59.974, 655 m.o.h. mellom Hånskkečohkka og Boatkajávrrit. Ildstedet er 0,8 x 0,8 meter, og består av 7 hodestore steiner. Vernestatus: ikke fredet.

Kf24 Teltring. N69 27.755 E21 00.242, 669 m.o.h. på ei tørr, forhøya flate ca. 30 meter øst for et vann, mellom Hånskečohkka og Boatkajávrrit. Teltringen består av 12 steiner og er 4,5 x 3 meter i diameter. Noen steiner ligger helt opp i dagen, mens andre er mer overgrodd og ligger dypere. Det er derfor sannsynlig at plassen har vært gjenbrukt, og har flere faser. Vernestatus: uavklart.

Kf25 Åttetallsildsted. N69 27.816 E20 59.919, 645 m.o.h. mellom Hånskečohkka og Boatkajávrrit. Selve ildstedet er 0,8 x 0,9 meter, og består av 9 neve- og hodestore steiner. Ellers har strukturen 1 arm (1 arm mangler) bestående av 4 steiner som fører ned til 6 store dørstokksteiner. Hele strukturen er 2,2 x 1,9 meter og noe overgrodd. Vernestatus: automatisk fredet.

Kf26 Ildsted. N69 27.933 E21 00.306, 669 m.o.h. mellom Hånskečohkka og Boatkajávrrit. Ildstedet er 0,8 x 0,6 meter, og har en firkanta form. Det består av 7 neve- og hodestore steiner. Strukturen er noe overgrodd. Vernestatus: automatisk fredet.

En lokalitet med ett ildsted ble registrert i vika på vestsida av Boatkajávrrit. Ildstedet ligger ca. 200 meter sørøst for den planlagte kraftlinjetraséen, og en ny kraftlinje vil dermed ikke komme i direkte konflikt med lokaliteten.

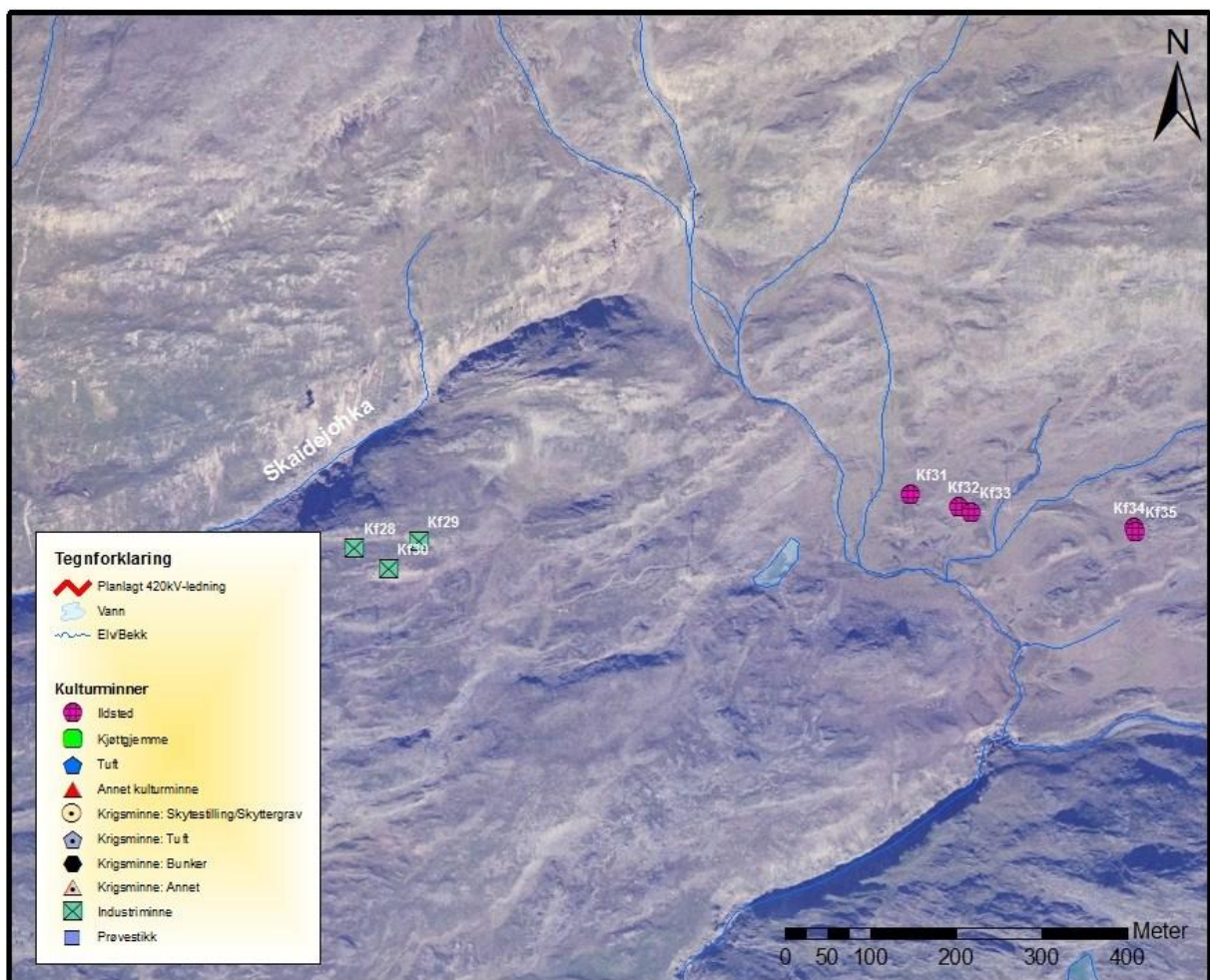
Kf27 Ildsted. N69 28.102 E21 01.288, 701 m.o.h. på en tørr rygg på vestsida av Boatkajávrrit, ca. 10-15 meter fra vannkanten. Ildstedet er ovalt, 0,8 x 0,6 meter i diameter, og består av 6 steiner på 0,1-0,2 meter i diameter som er synlige i overflaten. Ildstedet er svært overgrodd med lav, og kan antas å være eldre enn hundre år. Vernestatus: automatisk fredet.

Fra Kåfjorddalen går det en ATV-løype på sørsida av Skáidejohka, som i stor grad følger den eksisterende kraftlinja inn i undersøkelsesområdet. Denne løypa ble brukt flere ganger for å ta seg inn og ut av området og det ble i den sammenhengen registrert flere kulturminner som ligger like ved stien. Kulturminna ligger på et skáidi, og om lag 1-1,5 kilometer nordøst for traséen. De vil dermed ikke bli direkte berørt av den nye kraftlinja, men om ATV-løypa skal brukes til transporterung i forbindelse med utbygginga, vil dette kunne ha innvirkning på kulturminna. Da

området på sørsida av Skáidejohka ligger såpass langt unna den nye traséen, ble en grundig undersøkelse av området ikke prioritert.

I dette området ble det registrert tre tufter som kan knyttes til gruvedrift i området. Tuftene som ble målt inn ble registrert i tjukk tåke og det var derfor vanskelig å få oversikt over gruveanlegget og området rundt. Det vil derfor være flere strukturer som kan knyttes til gruvedriften i dette området.

Kf28 Tuft, i tilknytning til gruvedrift. N69 28.557 E20 58.968, 682 m.o.h. på ei flate på framskutt berg, og på nordsida av sti og sørsida av Skáidejohka. Tufta er rektangulær, 6 x 5 meter. Den har en 0,5 meter bred og 0,3 meter høy mur som er synlig i framkant (mot vest) og på sidene i nord og sør. Murene er overgrodd med mose og gress. Inne i tufta er det en kvadratisk nedgravning på 1 x 1 meter som er fora med stein. Vernestatus: ikke fredet.

Kulturminne Kf28-Kf35. Ill.: A. Drageset

Kf29 Tuft, i tilknytning til gruvedrift. N69 28.558 E20 59.083, 693 m.o.h. langs den eksisterende linja og Skáidejohka. Tufta er 17 x 5 meter. Tufta har delvis sammenraste tørrmurte vegger på hver kortside, fra ca. 1, 2 meter til 2, 2 meter. Bygningen har stått inntil en bergvegg og benytta denne som nordvestligste vegg. Løse heller markerer tuftas avgrensing i sørøst. Her er det også mye utrast stein. Vernestatus: ikke fredet.

Kf30 Tuft, i tilknytning til gruvedrift. N69 28.543 E20 59.024, 687 m.o.h. langs den eksisterende linja og Skáidejohka. Den er ca. 6 x 11 meter i grunnplan, og har en større oppmuring. Vernestatus: ikke fredet.

I tillegg til gruvetuftene, ble det i området på sørsida av Skáidejohka også registrert fem ildsteder. Det er tidligere registrert flere ildsteder innenfor det samme området (Askeladden-id 59912), men utfyllende opplysninger om disse mangler, og det er derfor vanskelig å avgjøre om nyregistreringene er identiske med de tidligere kjente ildstedene.

Kf31 Ildsted. N69 28.557 E20 59.969, 684 m.o.h. rett under eksisterende kraftlinje og like ved sti på sørsida av Skáidejohka. Lokaliteten ligger ca 1,5 kilometer nordvest for den planlagte kraftlinjetrasén, og vil dermed ikke bli direkte påvirket av en utbygging. Ildstedet er sirkulært 0,8 x 0,75 meter i diameter, og består av 6 steiner med en diameter på 0,15-0,3 meter. Flere steiner ligger oppi ildstedet, som er tilgrodd med gress og lyng. Vernestatus: ikke fredet.

Kf32 Ildsted. N69 28.546 E21 00.053, 679 m.o.h. og 10 meter vest for Kf33. Ildstedet ligger rett under eksisterende kraftlinje og ved sti på sørsida av Skáidejohka. Ildstedet er sirkulært, 0,65 x 0,7 meter i diameter. Det består av 3 steiner på 0,3-0,5 meter i diameter, samt en stein som ligger litt utafor. Vernestatus: Uavklart

Kf33 Ildsted. N69 28.543 E21 00.072, 680 m.o.h. og 10 meter øst for Kf32. Ildstedet ligger rett under eksisterende kraftlinje og like ved sti på sørsida av Skáidejohka. Ildstedet er ovalt, 0,8 x 0,7 meter i diameter, og består av 5 steiner på 0,2-0,3 meter i diameter. Ildstedet er svært overgrodd med mose og lyng. Vernestatus: Automatisk fredet

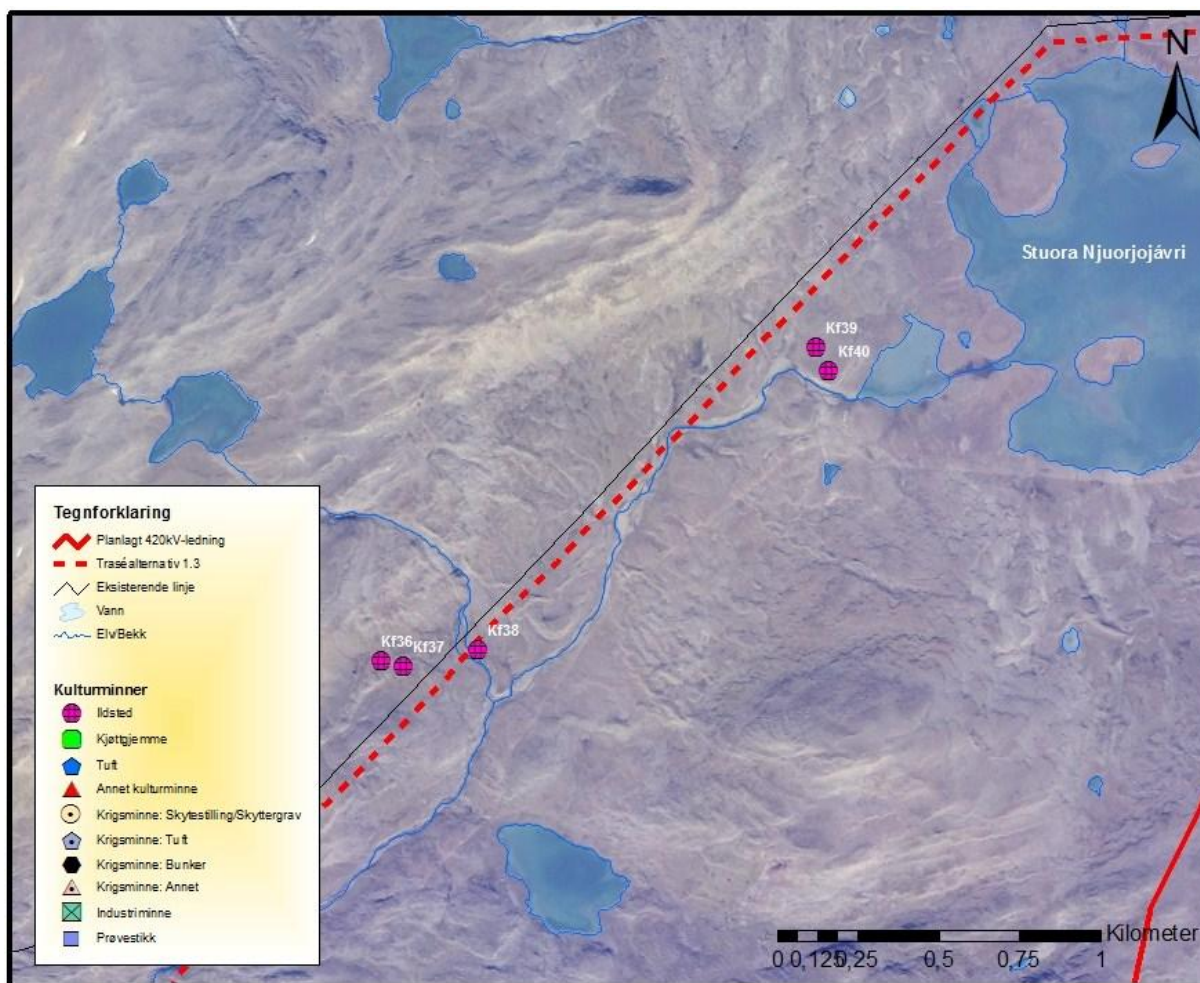
Kf34 Ildsted. N69 28.523 E21 00.360, 676 m.o.h. langs den eksisterende linja og Skáidejohka. Ildstedet er 0,7 x 0,9 meter, og består av 10 neve- og hodestore steiner, samt en stor stein i sør. Steinene ligger forholdsvis plant med bakkenivået, og er delvis overgrodde. Vernestatus: automatisk fredet.

Kf35 Ildsted, av nyere dato. N69 28.520 E21 00.363, 685 m.o.h. langs den eksisterende linja og Skáidejohka. Ildstedet er 0,61 x 0,72 meter, og består av 6 hodestore steiner. Vernestatus: ikke fredet.

Fra Boatkajávrit går traséen i bratt stigning på nordvestsida av Njuorjojohka i om lag en kilometer, før terrenget går over i en slakere stigning fram mot Stuora Njuorjojávri. Terrenget her er kupert med en del tørre rygger og høydedrag, og det renner flere elver i området. Rundt Stuora Njuorjojávri og vanna som ligger i tilknytning, ble et større område undersøkt. Her ble i alt 5 lokaliteter registrert. En av disse, Kf39, er en nyregistrering av en lokalitet som allerede er registrert i Askeladden, men med feil plassering på kart.

Kf36 Ildsted. N69 28.991 E21 02.946, 829 m.o.h. på en brink som går parallelt med, og på sørsida av, eksisterende linje. Den ligger 280 meter vest for Kf38 og 80 meter nordvest for Kf37, vest for Njuorjojohka. Ildstedet er 0,6 x 0,6 meter og består av 5 avlange steiner som ligger 0-0,1 meter over bakkenivå. Vernestatus: automatisk fredet.

Kf37 Teltboplass med ildsted. N69 28.979 E21 03.046, 815 m.o.h. på en brink som går parallelt med, og på sørsida av eksisterende linje. Den ligger 200 meter vest for Kf38, og 80 meter sørøst for Kf36, vest for Njuorjojohka. Ildstedet er ovalt, 1 x 0,5 meter og består av 6-8 stein. Steinene ligger 0-0,04 meter over bakkenivå og er bevokst med gress og mose. Dette kan være ildstedsdelen av et åttetallsildsted der resten har vært av tre/tømmer. Teltringen er ca. 6 meter i diameter og består av 17 store heller uregelmessig fordelt rundt ildstedet, som for øvrig ligger noe forskjøvet i forhold til ringens midtpunkt. Teltringen ligger i en liten eller svak forsenkning på brinken. Området er dekket med gress. Det er sannsynligvis svært god utsikt over dalen her når det ikke er tåke, noe det var da registreringa fant sted. Vernestatus: automatisk fredet.

Kulturminner sørvest for Stuora Njuorjoväri. Ill.: A. Drageset.

Kf38 Ildsted, mulig åttetallsildsted. N69 28.994 E21 03.408, 798 m.o.h. på en elvebredde lang Njuorjohka, i grenseområdet mellom Nordreisa og Kåfjorddalen. Ildstedet er 0,8 x 0,71 meter, og består av 6 hodestore steiner. Vernestatus: uavklart.

Kf39 Ildsted/teltplass. N69 29.439 E21 05.146, 824 m.o.h. Dette er den samme lokaliteten som Askeladden-Id 56906-2. Kartreferansa på denne er litt feil men den har nå fått korrekt plassering i terrenget. Lokaliteten består av en teltring markert av flate heller. Noen av disse er sannsynligvis flytta på og teltringen framstår nå som avlang i formen. Størrelsen er i dag 4 x 8 meter, men det er sannsynligvis en lavvo som opprinnelig har stått her. Ildstedet består av 7-8 stein som stikker opp til 0,4 meter over overflata. Det virker gammelt, men dessverre er det gjort opp ild på nytt i ildstedet. Vernestatus: automatisk fredet.

Kf40 Ildsted. N69 29.398 E21 05.193, 828 m.o.h. Ildstedet er 1,2 x 1,2 meter og består av 7 hodestore steiner. Steinene ligger jevnt med overflaten og er overgrodd med lyng og mose. Det ser ut til å være gammelt. 7 meter sør for ildstedet ligger en tilnærma kvadratisk grop på 1,2 x 1,2 meter, ca. 0,5 meter dyp. Vernestatus: automatisk fredet.

Fra Stuora Njuorjojavri og videre østover mot grensa til Nordreisa, skal den nye traséen gå i forholdsvis flatt lende. Det er mange steder vått i området, spesielt i tilknytning til noen mindre vann som ligger like nord for traséen, helt inn mot kommunegrensa. Potensialet for funn var derfor størst på sørsida av traséen der det er tørrere områder i stigninga mot Vuodđočkka. Området er ellers i stor grad påvirket av å ha blitt utnyttet intensivt som beiteområde for rein. Det ble ikke registrert noen kulturminner i området nærmest grensa mot Nordreisa.

I området mellom Hånskečkka og Boatkajávrit skal den nye kraftlinjetraséen legges i et område der det ikke har vært noen store inngrep i moderne tid. Det finnes ingen eksisterende kraftlinje eller veier her, og landskapet framstår i stor grad som uforstyrret. En utbygging av kraftlinje i dette område vil derfor medføre store endringer i omgivelsene. I tillegg vil den nye kraftlinja komme i konflikt med en rekke kulturminner som ble registrert i denne delen av traséen. Fra Boatkajávrit og videre fram mot grensa til Nordreisa skal den nye traséen følge to eksisterende linjer, samtidig som området er sterkt preget av bruk i moderne tid, med ATV-spor og intensiv utnyttning som beiteområde. En ny kraftlinje i denne delen av traséen vil derfor ikke medføre store, nye inngrep i landskapet.

Trasealternativ 1.0 mellom Magervatnet og Njuorjojavri.

Det ble ikke registrert noen kulturminner langs alternativ 1.0 fra Magervatn og nordøstover, men det er en rekke spor langs sørøstsida av vannet som vitner om at området er brukt i rekreasjonsøyemed. Nordøst for Magervatn krysser traséen en høyde før den går bratt ned til Magerelva og Guolasjohka. Høyden er eksponert med lite eller ingen vegetasjon, mens lengre ned er dalen svært frodig og grønn. Her går det en ATV løype/tursti videre inn mot Guolasjávri.

Fra Miessevarri går traseen bratt opp til høyde 915 mellom Sabasjohka og Sabetjavri. Her knekker den mot nord-nordøst og går rett øst for toppene på Biertavarri. Terrenget her er høyfjellsterreng, vegetasjonen er lyng og gress som etter hvert forsvinner med økende høyde over havet. I området sør og nord for Loamijavri består landskapet av sammenhengende ur. Traseen

går så ned i dalbunnen og krysser Boatkajávrrit. Her er vegetasjonen gress og lyng – landskapet er dominert av flate myrer som markerer vannskillet. Videre fortsetter traseen opp fjellsiden til passet øst for Njuorjovarri der den knekker mot nordøst og fortsetter mellom de to Njuorjovannene til den treffer eksisterende linjer. Over 750-800 moh er det stort sett stein og ur, lavere noe gress og lyng.

Tidligere registreringer.

Det er registrert et kulturminne på denne delen av traseen. Der er en steinbu som ligger ved Miessevarri, Askeladden Id 143462.

Det ble ikke registrert noen kulturminner langs traseen på denne delen av strekningen. Dette til tross for at potensialet er til stede. Blant annet i dalbunnen øst for Hanskkevarri ville vi forvente at det ville kunne være kulturminner. Her er relativt gode beiteforhold for rein og sannsynligheten for at det skulle være spor etter aktiviteter relatert til feks. reindrift, skulle være tilstede.

Konklusjon/vurdering

I Gáivuotna-Kåfjord kommune ble det registrert i alt 40 kulturminner i områda hvor den nye kraftlinjetraséen skal gå. En stor del av funna kan relateres til aktiviteter i tilknytning til reindrift, slik som ildsteder, teltringer, innhegninger, ledegjerder, fangstanlegg og kjøttgjemmer. På begge sidene av Kåfjorddalen, i områdene ved Ankerlia og Skáidejohka, er det også registrert flere kulturminner i tilknytning til gruvedrift. Dette gjelder hovedsakelig tufter, men det ble også registrert et mulig skjerp.

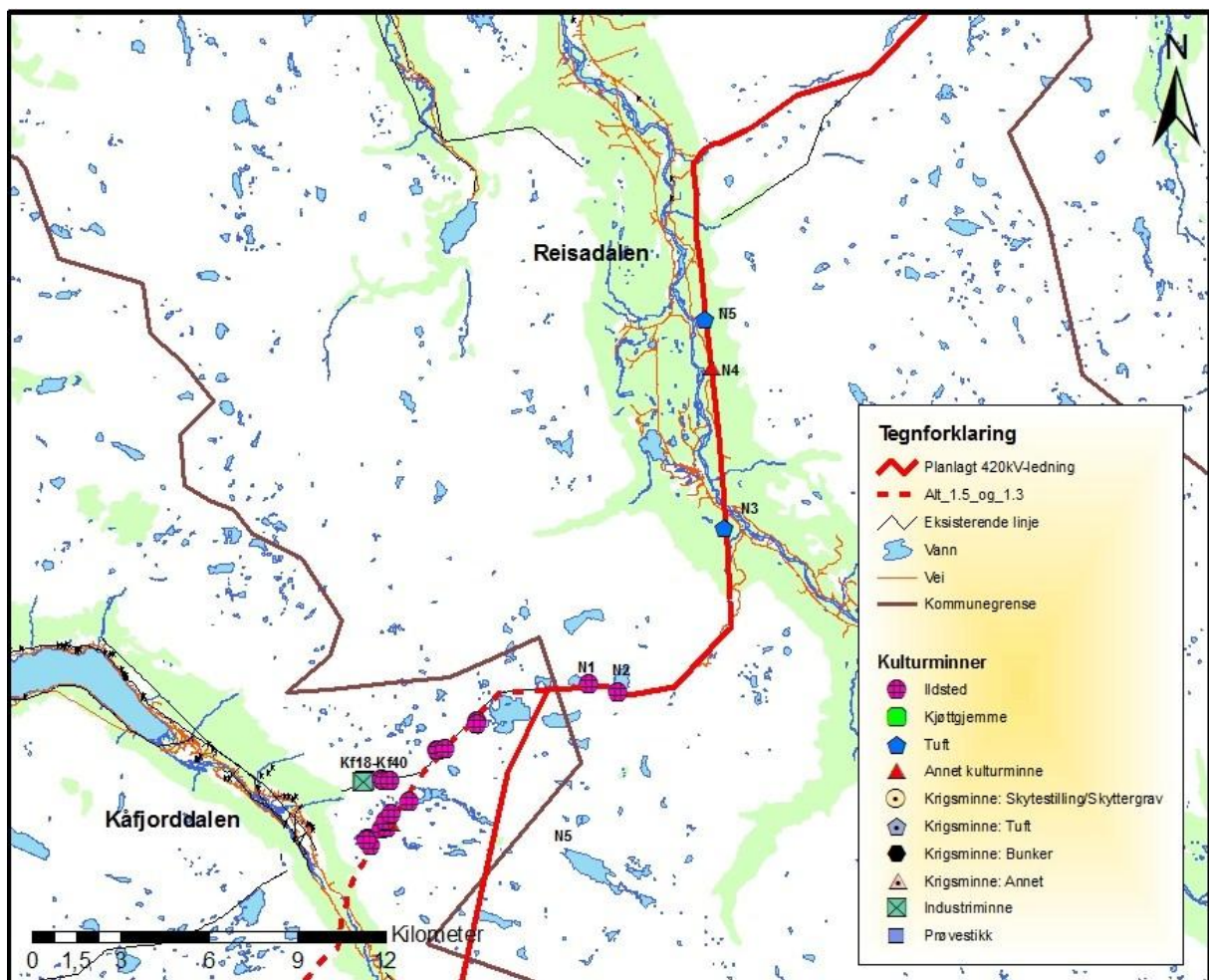
På sørvestsida av Kåfjorddalen, ligger de registrerte kulturminnene hovedsakelig i områda ved Vuopmegeašnippat og Moskkugáisi, mens funna på nordøstsida av dalen er konsentrert til området mellom Hánskečohkka og Boatkajávrrit og et område vest for Stuora Njuorjojavri. I tillegg ble det registrert flere strukturer ved Skáidejohka som ikke vil komme i konflikt med en ny kraftlinje.

I Gaivoutna-Kåfjord vil den nye linja, uavhengig av trasevalg, komme til å gå i gjennom store områder der det tidligere ikke har vært store naturinngrep. Dersom det østlige trasealternativet (1.0) blir valgt for strekket videre vil linja gjennom hele Kåfjord kommune være uten parallellføring med eksisterende linjer og må kunne karakteriseres som et stort inngrep i

landskapet. Kraftlinja vil være godt synlig og vil også forringe områdenes verdi sett fra et kulturminnesynspunkt.

NORDREISA KOMMUNE

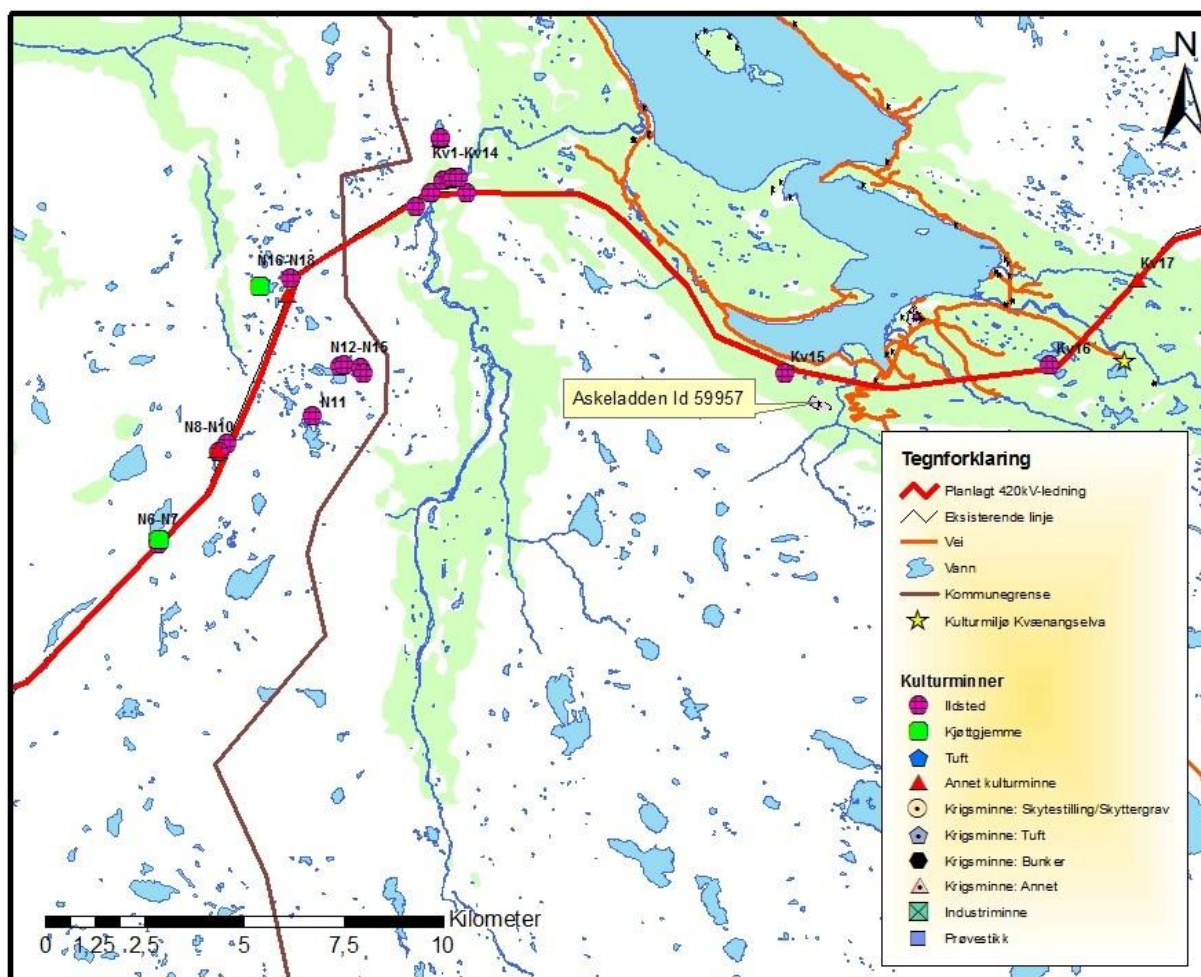
I Nordreisa går traséalternativ 1.0 i fjellet østover fra kommunegrensa mot Gáivuotna-Kåfjord. Etter hvert dreier traséen nordover og går ned i Reisadalen. Den krysser Reisaelva litt sør for Sappen og fortsetter i kupert skogsterreng på østsida av elva og oppe i sidene av Reisadalen. Ved Gæirajohka går den bratt opp i Gæiradalen, gjennom dalen og videre i fjellterreng til kommunegrensa mot Kvænangen. Bortsett fra i gjennom Reisadalen går traséen i fjellområder med sparsom vegetasjon og en del ur. Området traséen går gjennom preges på sørvestsida av Reisadalen av intensiv bruk, særlig av reindriftsnæringa, mens det på østsida er mindre besøkt. Dette gjelder særlig Gæiradalen vest for Gæiraskardet men også området videre mot Navitdalen. Traséen går stort sett hele veien parallelt med eksisterende kraftlinjer.

Oversikt over kulturminner langs traseen i Nordreisa fram til Gæiraskardet. Ill.: A. Drageset

Tidligere registrerte kulturminner.

I denne kommunen er det tidligere registrert ett automatisk fredet kulturminne langs traséen. Dette gjelder kulturmiljøet Girjegáisá (ikke registrert i Askeladden), som omfatter et samisk hellig sted (Myrvoll et al 2009:91, se også Qvigstad 1926:348-49).

Oversikt over kulturminner i Nordreisa mellom Gairaskardet og kommunegrensa mot Kvænangen. Ill.: A. Drageset.

Registrerte kulturminner i 2010.

Det ble til sammen registrert 18 kulturminner langs traséen i Nordreisa kommune. Av disse er sju automatisk freda mens fire har uavklart vernestatus. Femten av kulturminnene er samiske, mens tre har ukjent opphav. Det ble ikke registrert krigs- eller industriminne langs traséen.

Delområder, Nordreisa kommune.

Traséen i Nordreisa er inndelt i tre delområder:

- 1) Kommunegrensa mot Kåfjord – Reisadalen

- 2) Reisadalen, det vil si strekninga Gahperusjohka – Geairajohka
- 3) Gæiradalen – kommunegrensa mot Kvænangen.

1) Kommunegrensa mot Gáivuotna-Kåfjord – Reisadalen

Fra kommunegrensa går den nye traséen stort sett parallelt med eksisterende linjer, først østover nord for Vuodočohkka og så nordover og ned mot Reisadalen ved Gahperusvággi. Under og delvis ved siden av eksisterende linjer går det en ATV kjørevei som synes å være mye i bruk. Denne veien er kjørbær med bil fra Reisadalen og opp til om lag 600 m.o.h. Da vi var der i uke 30 ble veien reparert etter ødeleggelsene flommen i mai førte med seg, og den ble også delvis utvidet. Denne veien og ATV løypa inn mot Stuora Njuorjojávri vil sannsynligvis bli brukt som anleggsvei i forbindelse med etableringa av den nye kraftlinja. Traséen går i småkupert lende og krysser flere elver før den går nokså bratt ned mot Reisadalen nord for Gahperusmassivet. Øverst er terrenget fuktig, delvis myrlendt, og landskapet bærer en del steder preg av stor slitasje, noe som skyldes en kombinasjon av beiting, trakking av mange dyr og utstrakt kjøring med ATV.

Område langs eksisterende linjer nord for Vuoddojohka. Den nye traseen skal her ligge sør for de eksisterende, dvs. til høyre i bildet. Foto: A. Hesjedal

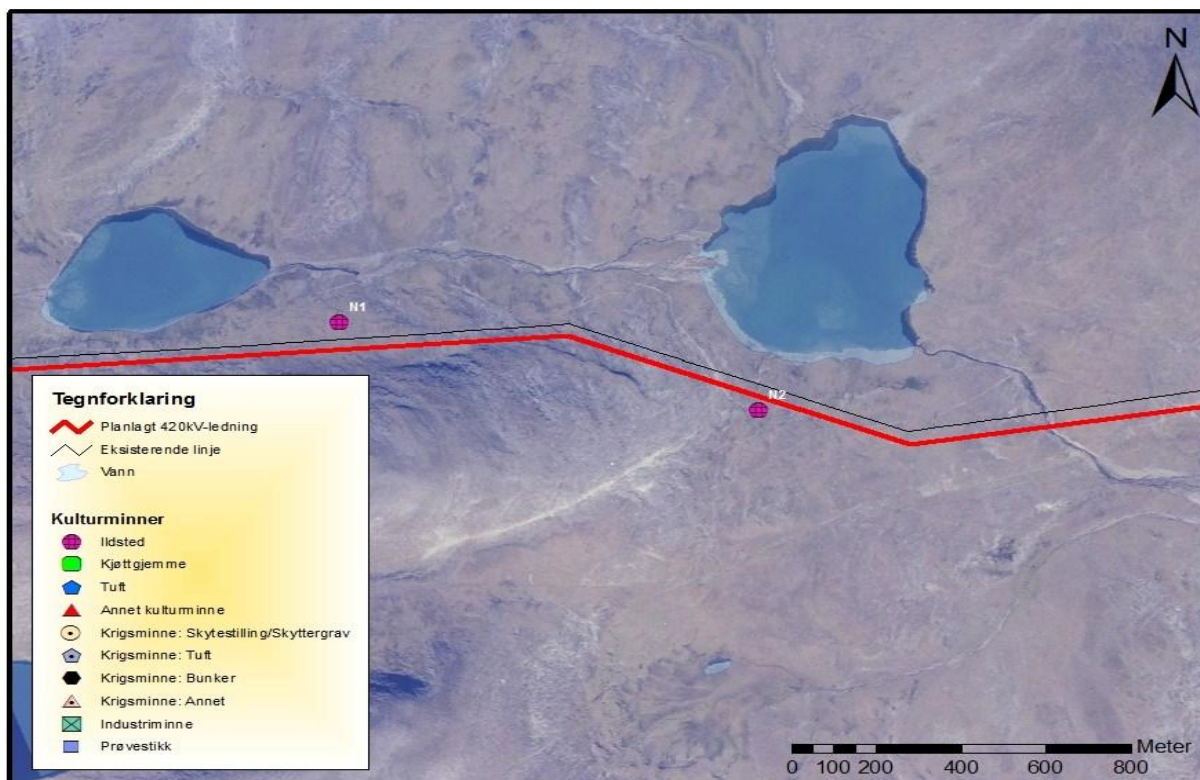
Særlig langs reingjerdet som stort sett går parallelt med traséen er dette tilfelle. Lengre ned preges terrenget av morener og tørre rygger, men også her bærer området tydelige spor etter utstrakt bruk i moderne tid. Til tross for at vi anså kulturminnepotensialet for denne strekningen som relativt stort ble det gjort få registreringer i dette området. Kun to lokaliteter ble registrert, begge like i nærheten av grensa mot Gáivuotna-Kåfjord.

N1 Ildsted. N69 29.918 E21 11.135, 823 m.o.h. mellom Nordreisa og Gáivuotna-Kåfjorddalen. Ildstedet er 1,5 x 1,2 meter, og består av 9 hodestore steiner. Vernestatus: uavklart.

N2 Ildsted. N69 29.726 E21 12.599, 789 m.o.h. i området øst for Vuoddočohkka, på sørsida av et vann og omtrent midt i den planlagte kraftlinjetraséen. Eksisterende kraftlinje går omtrent 30 meter nord for strukturen. Ildstedet er sirkulært, 0,75 x 0,7 meter i diameter og har 6 steiner på 0,2-0,4 meter i diameter som ligger et stykke ned i jorda. Gress og mose vokser i og rundt ildstedet. Vernestatus: ikke fredet.

Oversikt vestover ved Vuoddojavrrit. Ildstedet N1 i forgrunnen. Foto: A. Drageset.

Kulturminne N1 og N2 ved Vuoddojavrrit. Ill.: A. Drageset.

2) Reisadalen

Den nye traséen skal krysse over til østsida av Reisaelva like ved Bjørnlund og fortsette å følge den eksisterende linja nordover hele veien gjennom Reisadalen fram til Nyheim. Der den eksisterende linja går inn i Doaresdalen, skal den nye linja fortsette videre i nordlig retning før den ca 200 meter nord for Gæiraelva knekker og går videre i nordøstlig retning mot Gæiradalen.

Gjennom Reisadalen går traséen forholdsvis lavt i terrenget. Området er i stor grad bevokst med skog, der bjørk og blandingskog dominerer i den sørlige delen av traséen, mens det vokser mye furu lenger nord i dalen. I sørenden, i området hvor linja krysser Reisaelva, er det forholdsvis flatt.

Reisadalen. Hogstgata preger landskapet. Den nye traseen ligger til høyre for eksisterende linjer. Foto: A. Hesjedal

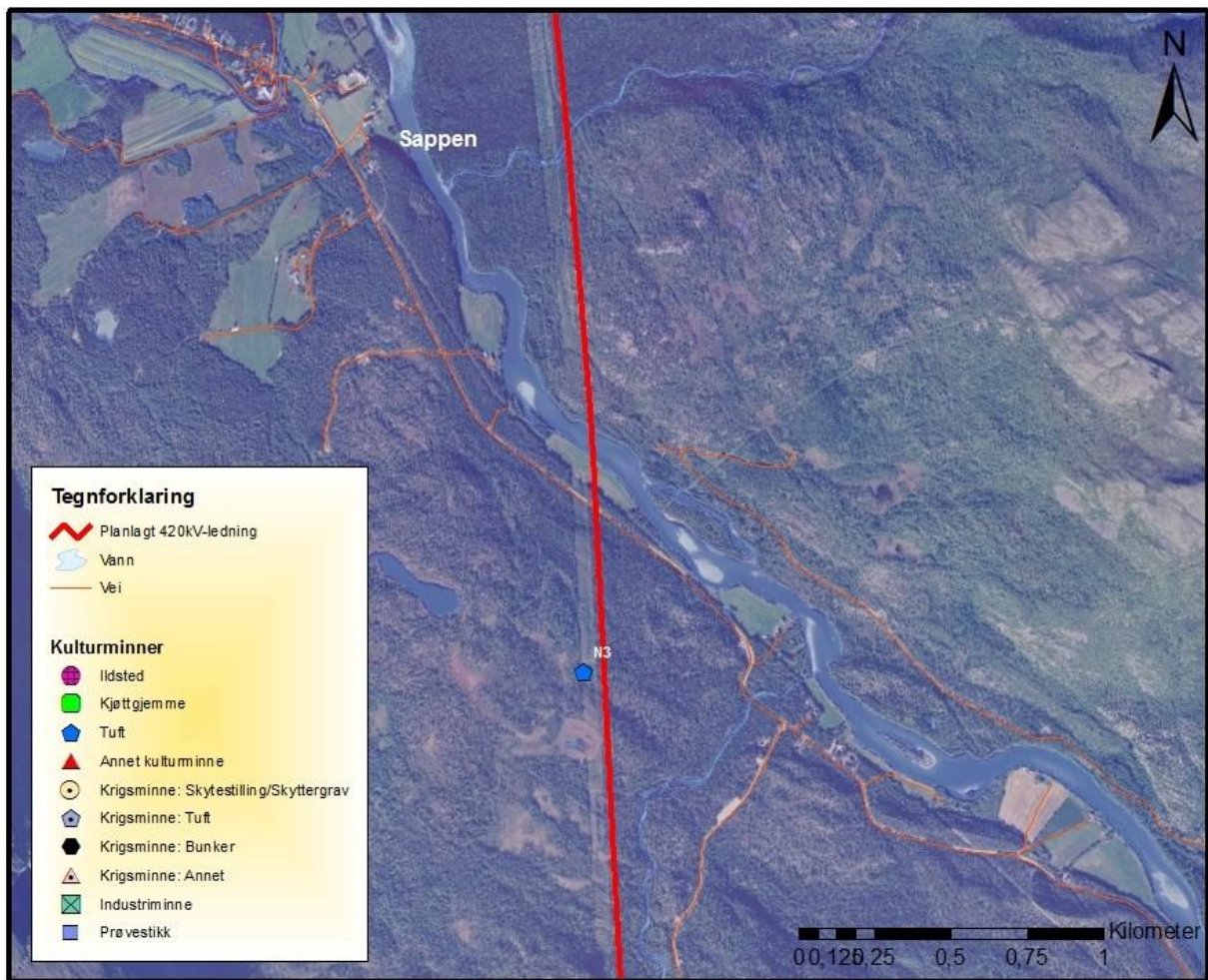

Nordover i Reisdalen. Eksisterende linjer til venstre. Bildet er tatt fra høyde 228 øst for Sappen og elva. Foto: A. Hesjedal.

Ellers gjennom dalen er terrenget kupert, med koller og høydedrag. Et større, flatere område finnes i området ved Vinnelys. Der går linja like i bakkant av, eller øst for, bosetninga og dyrka mark. Gjennom hele dalen kommer en rekke sideelver ned fra øst. En del av disse har gravd seg langt ned og danna elvejuv, og mange steder er det også fuktig med myrer og myrdrag i områdene hvor elvene kommer ned i dalen.

Det ble gjort tre funn i den sørlige delen av Reisdalen. En registrering ble gjort på vestsida av Reisaelva like ved Bjørnlund, mens de to andre strukturene lå på østsida av elva i området mellom Ingebrigtsholmen og Lyngstad. Alle de registrerte kulturminna i dalen fra nyere tid og ligger tett opp i kraftlinjetraséen.

N3 Grop/mulig tuft. N69 32.495 E21 18.965, 102 m.o.h. under den eksisterende linja, ikke langt fra Bjørnlund, på sørsida av Reisaelva. Strukturen er ca. 3 x 4 meter inkludert vollene, og rektangulær. Selve forsenkninga er 1,5 x 1 meter. Strukturen er fylt med en del kvist. Vernestatus: ikke fredet.

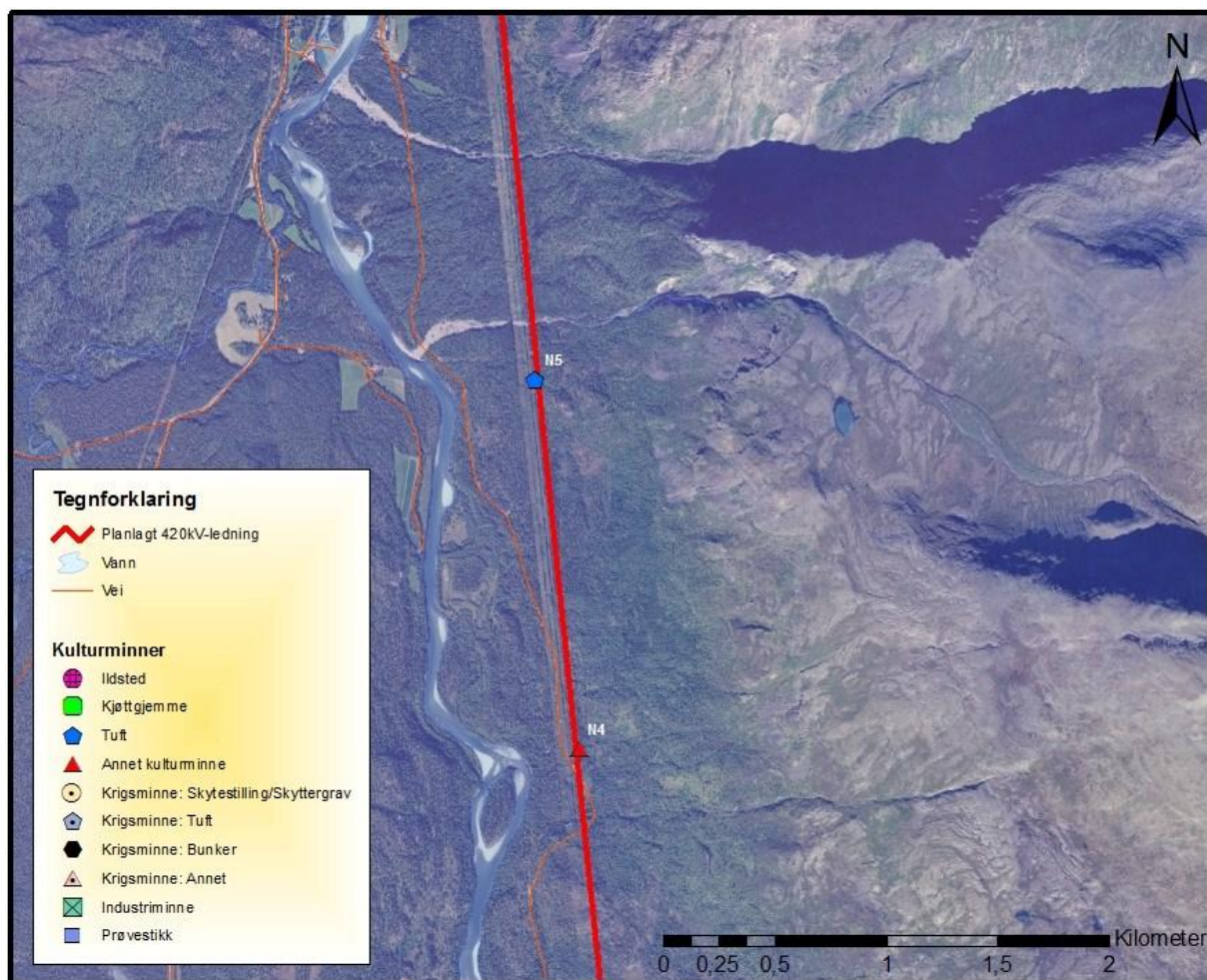
Traseen krysser Reisaelva rett sør for Sappen. Kulturminne N3, en grop/ mulig tuft, ligger sør og vest for elva. Ill.: A. Drageset.

N4 Tjæremile. N69 35.416 E21 19.169, 103 m.o.h. på østsida av Reisaelva. Gropa er ca. 8 meter i tverrmål og ca. 2 meter dyp, uten markerte voller. Det finnes steiner i bunnen og i kantene. Vernestatus: ikke fredet.

N5 Grop/mulig tuft. N69 36.310 E21 19.135, 103 m.o.h. på østsida av Reisaelva. Strukturen er ca. 2,5 x 3 meter inkludert vollene, og rektangulær. Selve forsenkninga er ca. 1,5 x 1 meter. Det ble funnet en rusten jernbøtte i bunnen. Vernestatus: ikke fredet.

Den nye kraftlinja vil ha stor innvirkning på landskapet gjennom Reisdalen. Selv om den nye traséen skal legges tett opp i eksisterende linjer, vil nye og større master bli mer dominerende, og også her vil hogging av skog i forbindelse med bygginga bli lett synlig. I tillegg finnes noen steder gjennom dalen allerede flere parallelle linjer. Med en trasé til, vil kraftlinjer oppta store arealer.

Siden traséen går på langs av dalen, vil den ha innvirkning på et ganske langstrakt område med forholdsvis mye bebyggelse som ligger tett opp til linja. I sørenden av traséen skal linja også krysse

Utsnittet viser området mellom Ingebrigtsbolmen i sør og Vinnelys i nord. N4 og N5 ligger her. Ill.: A. Drageset.

Reisaelva, som er et viktig landskapselement igjennom Reisdalen. I forhold til kulturminna som ble registrert i Reisdalen, vil en ny kraftlinje ha liten eller ingen innvirkning på disse.

3) Gæiradalen – kommunegrensa Nordreisa/Kvæanangen

Fra nede i Reisdalen, ved Brattfjell og like nord for Gæiraelva, knekker traséen og går i nordøstlig retning opp ei bratt fjellside. Dette stykket er ikke undersøkt. På toppen kommer linja opp på nordsida av Gæiraelva, før den går videre østover og kommer over på sørsida av elva. Fram til sørenden av Gæiravatnet skal traséen gå noenlunde parallelt med Gæiraelva gjennom hele Gæiradalen. Fra Gæiravatnet skal den nye traséen følge den eksisterende linja hele veien inn mot grensa til Kvæanangen. Det vil si at den gjennom Gæiraskardet skal gå på sørøstsida av Gæiravatnet og Lånkjåvri. Nordøst for Lånkjåvri endrer traséen retning mer mot nord-nordøst

og ender opp på nordvestsida av Stuora Áibmevárri, før den svinger nordvestover og krysser grensa til Kvænangen kommune på nordsida av Stuora Áibmevárri.

Fra ca. 400 m.o.h. der Gæiradalen starter ovenfor Brattfjell og Mellomjorda, stiger terrenget opp mot 800 m.o.h. ved Gæiravatnet. Stigninga er sterkest i de første 3 kilometerne i sørvest, og avtar videre nordøstover. Områdene sørvest for Gæiravatnet er frodige med elvesletter og tørrygger hvor det vokser gress og lyng. Det frodige landskapet skulle tilsi at det var stort potensial for

Utsyn fra nederst i Gæiradalen og sørover Reisadalen. Foto: A. Hesjedal.

funn av kulturminner i Gæiradalen. Det ble allikevel ikke gjort noen registreringer i området. En forklaring på dette kan være at tilkomsten fra Reisadalen har vært for tung og vanskelig med de bratte fjellsidene. Det vil dermed ha vært vanskelig å drive dyr opp fra den sida, samtidig som det forhindrer naturlig gjennomfart gjennom Gæiradalen.

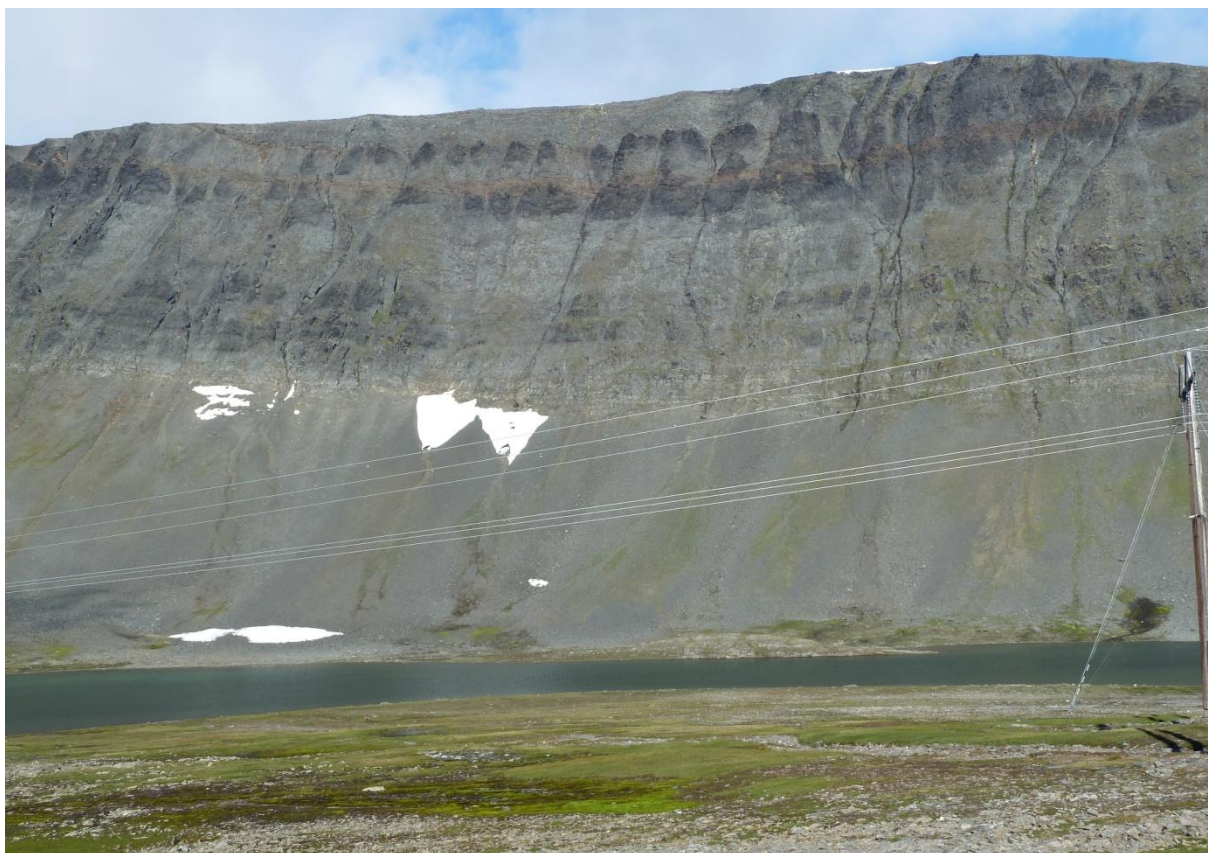

Gairadalen mot sørvest. Fjellene vest for Reisadalen i bakgrunnen. Foto: A. M. Haugen.

Gairadalen mot nordøst og Gairaskardet. Foto: A.M Haugen

Som nevnt innledningsvis finnes det skriftlige opplysninger om et kulturmiljø i Gæiradalen, Girjegáisá, et samisk hellig sted. Girjegáisá har navn etter de ”fargerike steinene som finnes der” (Myrvoll et al 2009:91). Opp mot toppen av den bratte fjellsida/veggen på Girjegáisá går det flere bånd av en bergart av en lysere og mer rødlig type enn det resten av fjellmassivet består av. Bånda strekker seg over en distanse på flere kilometer. Toppen av fjellet, en langsgående rygg med mange spisse topper byr også på et spesielt syn og det kan blant annet være kombinasjonen mellom de farga bånda og den takkete ryggen som har vært med på å gjøre området spesielt. Det ble brukt mye tid på å gjennomføre terrenget i dette området, som strekker seg fra Gæiraskardet og en tre-fire kilometer vestover i dalen. Dalbunnen på begge sider av elva og Gæiravatnet ble gått over flere ganger og urene på nordvestsida av dalen, det vil si ved fjellfoten til Girjegáisá, ble systematisk gjennomført uten at det ble funnet spor etter fortidig menneskelig aktivitet. Det ser altså ut til at dette sakrale landskapet ikke er markert med menneskeskapte strukturer, men ble ansett som å være hellig i kraft av sine naturkvaliteter. Om området sakrale status kan være med på å forklare mangelen på kulturminner vest for Gæiraskardet er kun spekulasjoner, men det kan muligens være en sammenheng her.

Rett under toppen går de fargede båndene. Foto.: A. Hesjedal

Fra fjellfoten ser egga ut som en tanngard som strekker seg opp i tåka. Foto: A. Hesjedal

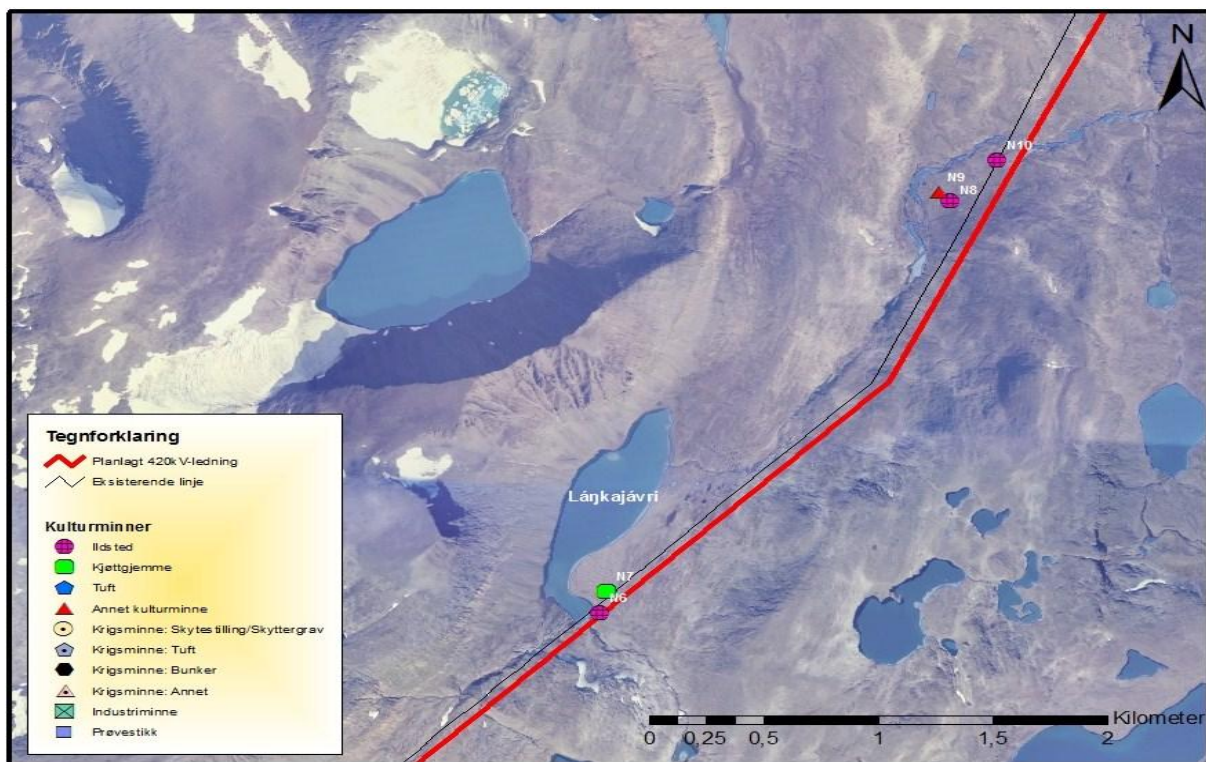

Masteskog i Gairaskardet. Foto: A. Hesjedal

Gjennom Gæiraskardet er terrenget kupert, og landskapet er i stor grad prega av ur og Gæiravatnet som strekker seg på langs gjennom store deler av skardet. I nordøstenden av skardet, heller terrenget bratt ned mot Lánkjávri. På sørøstsida av Lánkjávri er det store, tørre flate med en del stein og ur.

Omtrent midt under den eksisterende linja, i sørøstenden av Lánkjávri, ble det funnet to lokaliteter. I den ene strukturen står et mastefeste, og den nye kraftlinja vil komme i direkte konflikt med begge disse kulturminnene.

N6 Ildsted/teltring. N69 42.115 E21 34.674, 724 m.o.h. på sørøstsida av Lánkjávri. Teltringen har en diameter på ca. 5 meter. En del av steinhellene som utgjør teltringen synes flytta på. Asymmetrisk i teltringen ligger et mulig ildsted (mulig fordi det ikke ble påvist trekull her) som består av 4 steiner. Tre av disse er flate, mens den fjerde er mer massiv og rektangulær i formen. I nordøstre del av ildstedet ligger en stor helle (1 x 0,3meter). Teltringen og ildstedet er av uviss alder, men er sannsynligvis ikke så gammelt. Deler av stolpefeste FM 450 ligger inne i denne teltringen. Strukturen er bevokst med vier, lyng og gress, og er trolig fra nyere tid. Vernestatus: uavklart.

Kulturminne N6-N10 nord og øst for Gæiraskardet. Ill.: A. Drageset

N7 Kjøttgjemme. N69 42.178 E21 34.742, 735 m.o.h. på ei flate på sørøstsida av Lánkajávri, rett under eksisterende kraftlinje og 50 meter nord for registrert teltplass. Siden den nye kraftlinja er planlagt i omtrent samme trasé som den eksisterende, vil en utbygging komme i konflikt med lokaliteten. Kjøttgjemmet består av en stor steinhelle på 2 x 3 meter og en tykkelse på 0,3 meter som hviler på toppen av en annen stein og dermed danner et hulrom under. På sørsida av strukturen danner stående steinheller på 0,3-1 meter i diameter en sidevegg, og kjøttgjemmet har en åpning i øst. Innvendig måler kjøttgjemmet 1,6 x 0,7 meter i plan, mens høyden i framkant er 0,5 meter og blir lavere lengre innover. Vernestatus: automatisk fredet.

Fra Lánkajávri til kommunegrensa blir terrenget mer kupert, stedvis relativt bratt. Det finnes partier med ur i dalsidene. Den planlagte kraftlinjen skal krysse flere elver. Flere steder har disse elvene skåret seg ned i landskapet og skapt juv. Vegetasjonen domineres av dvergbusker. I områda rundt Bogijávri, Čierrejávri og Čierrejohka ligger det store, flate og tørre bredder med stort potensiale for funn av kulturminner, og områda i tilknytning til disse vanna og elvene ble grundig gjennomgått. I alt ble det registrert 11 kulturminner i området mellom Lánkajávri og grensa mot Kvænangen.

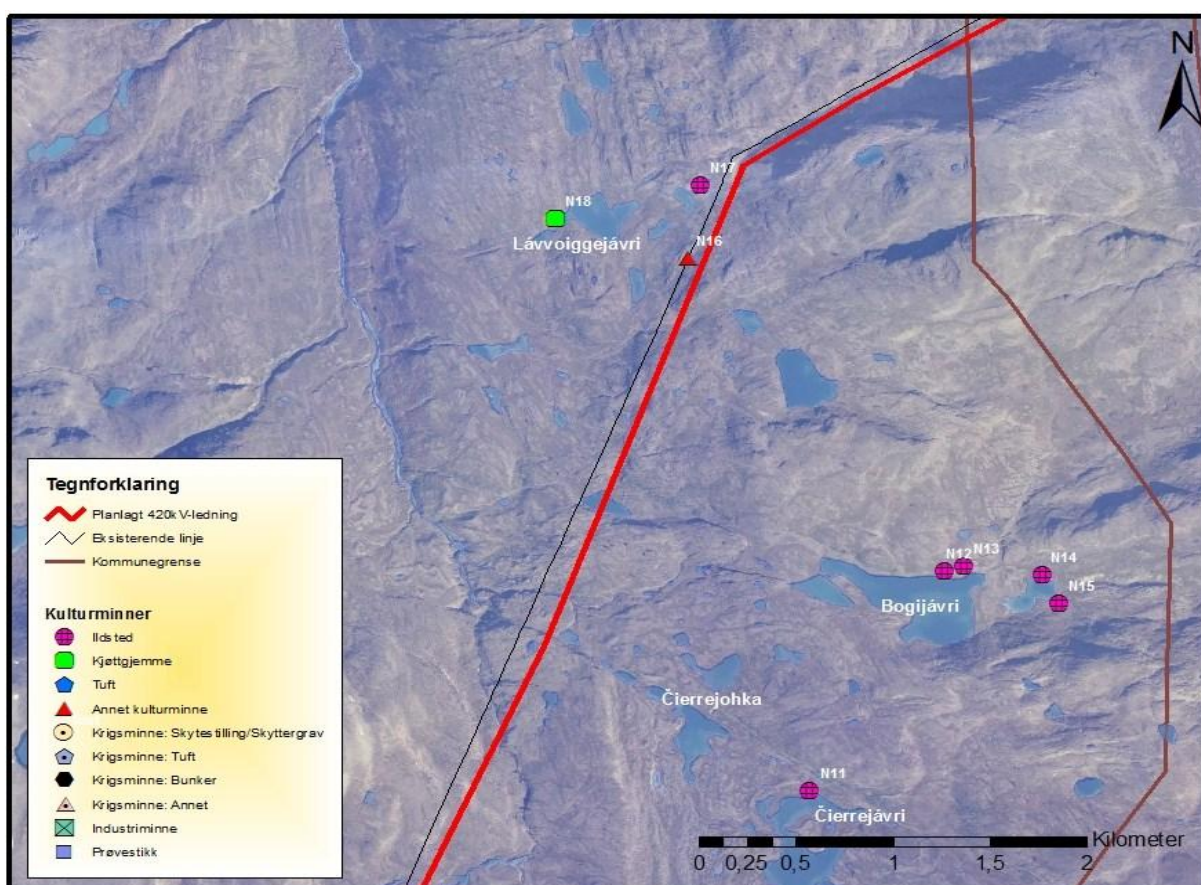
N8 Ildsted. N69 43.267 E21 37.418, 642 m.o.h. ved Lánkajohka. Ildstedet er 0,75 x 0,95 meter, og består av 7 synlige neve- og hodestore steiner. Det er overgrodd. Vernestatus: automatisk fredet.

N9 161 Gravrøys?. N69 43.295 E21 37.349, 639 m.o.h. i ei lita ur ved Lánkajohka. Graven er 2 x 1,8 meter og 0,6 meter høy. Den utgjøres av en halvsirkel oppmurte, delvis sammenraste steiner. Ved siden av ligger det ei stor flat helle. Vernestatus: automatisk fredet

N10 Ildsted. N69 43.376 E21 37.774, 636 m.o.h. ved Lánkajohka, rett under eksisterende linje. Ildstedet er 0,7 x 0,9 meter, og består av 8 hodestore, skjorbrente steiner. Det finnes trekull under steinene. Sørvest for ildstedet ligger det en stor kvartsstein. Vernestatus: uavklart.

Utsikt mot Lankajávri fra Gairaskardet. Foto: A. Hesjedal.

Området Lankajohka-grensa mot Kvænangen, kulturminne N11-N18. Ill.: A. Drageset

N11 Ildsted N69 43.603 E21 41.164, 535 m.o.h. langs Čierrejávri. Ildstedet er 0,8 x 0,75 meter, og består av 6 hodestore steiner som er delvis overgrodde, noe som gjør det vanskelig å fastslå det eksakte antall steiner. Vernestatus: automatisk fredet.

N12 Åttetallsildsted. N69 44.233 E21 42.448, 513 m.o.h. langs Bogijávri. Selve ildstedet er 0,8 x 0,8 meter, og er svært overgrodd. Armene utgjøres av 5 hodestore steiner som fører ned til 2 dørstokksteiner. Ildstedet er trolig fra 1700-1800 – tallet. Vernestatus: automatisk fredet.

N13 Ildsted, mulig åttetallsildsted. N69 44.241 E21 42.605, 542 m.o.h. langs Bogijávri. Selve ildstedet er 1 x 0,9 meter, bak dette ligger det en boaššustein. Noen steiner i sørlige del av strukturen indikerer at det kan dreie seg om et åttetallsildsted. Det går dyretråkk gjennom den. Ildstedet er trolig fra 1700-1800 tallet. Vernestatus: automatisk fredet.

N14 Åttetallsildsted. N69 44.191 E21 43.215, 538 m.o.h. langs Bogijávri. Selve ildstedet er 0,8 x 0,75 meter, og består av 6 steiner. Armene består av 6 steiner som ender i en dørstokkstein. Hele strukturen er 2,4 meter lang og mellom 0,6 og 0,9 meter bred. Ildstedet er trolig fra 1700-1800 – tallet. Vernestatus: automatisk fredet.

N15 Ildsted, trolig av nyere dato. N69 44.101 E21 43.324, 555 m.o.h. langs det lille vannet øst for Bogijávri. Ildstedet er 0,7 x 0,7 meter, og består av 5 neve- og hodestore steiner. Vernestatus: ikke fredet.

N16 Mulig bogastelle. N69 45.268 E21 40.712, 581 m.o.h., nær Áibmevárrihytta. Strukturen består av to små varder med en høyde på henholdsvis 0,8 og 0,9 meter. De står plassert i ura med ca 2,5 meters mellomrom, men dette mellomrommet kan også ha vært dekket av stein. Vernestatus: uavklart.

N17 Ildsted av nyere dato. N69 45.488 E21 40.883, 567 m.o.h. langs Lávvoiggejávri. Ildstedet er 0,76 x 0,95 meter, og består av 6 hodestore steiner, samt 3 steiner som ligger like utenfor i øst. Vernestatus: ikke fredet.

N16 et mulig bogastelle, sett mot sør. Foto: A. Drageset.

N18 Kjøttgjemme. N69 45.431 E21 39.700, 533 m.o.h. langs Lávvoiggejávri. Kjøttgjemmet er 1 x 0,75 meter og består av ei flat helle i bunn, og tørrmurte steiner i hesteskoform med åpning mot vannet. 5 flate heller ligger omkring og lent opp mot resten av steinene. Vernestatus: ikke fredet.

Hele veien gjennom Gæiradalen og Gæiraskardet skal den nye traséen føres gjennom en ganske smal passasje, noe som gjør at kraftlinja blir veldig ruvende og dominerende i landskapet. Gjennom Gæiraskardet går per i dag to parallelle linjer. På grunn av den trange passasjen er de eksisterende linjene allerede et dominerende trekk i området, noe som vil forsterkes med ytterligere en trasé. Fra Lánkajávri til kommunegrensa befinner det seg kulturminner i nærområdet til den planlagte krafttraséen, og 2 strukturer ligger rett under den eksisterende linja. Flere av disse kulturminnene er antatt å være automatisk fredet, og kan derfor komme i konflikt med tiltaket.

Vurdering/konklusjon.

I alt 18 strukturer ble registrert i eller i nærheten av den nye kraftlinjetraséen i Nordreisa kommune. I fjellområdet fra kommunegrensa mot Gáivuotna-Kåfjord og ned til Reisadalen, ble det kun registrert to kulturminner. Begge disse var ildsteder og kan knyttes til reindriften i området.

Nede i selve Reisadalen ble 3 strukturer registrert. Alle disse lå i den sørlige delen av traséen og inkluderer to groper/mulige tufter og en tjæremile. Den største konsentrasjonen av funn var i området mellom Láŋkajávri og kommunegrensa mot Kvænangen. Her ble det registrert en rekke ildsteder, teltring, kjøttgjemmer, bogastelle og ei urgrav.

Den nye traseen er lagt parallelt med eksisterende linjer, med noe varierende avstand, gjennom hele Nordreisa kommune. Store deler av traseen går i høyfjellet der mastene vil være godt synlig. Flere steder går de eksisterende linjene og den nye traseen gjennom trange dalfører, for eksempel fra Vouddojavrrit til Gapherusvaggi og gjennom Gæiradalen, noe som fører til at kraftlinjene blir svært dominerende i landskapet. Nede i selve Reisadalen er hogstgata for de eksisterende linjene et svært synlig og dominerende trekk ved landskapet. Den nye traseen vil være med på å forsterke dette.

KVÆNANGEN KOMMUNE

I Kvænangen går traséen i fjellet nordover og østover fra kommunegrensa mot Nordreisa og ned i Navitdalen. Her krysser den elva ved Navitvuopmi, går over nordaksla av Voupmenjunni, og fortsetter øst til Naviteidet hvor den dreier sørøstover. Her går linja i til dels tett skog og stort sett i lia som strekker seg opp mot fjella i sørvest. Traséen krysser Kvænangsbøtn der terrenget er flatt og vegetasjonen består av tett furuskog. Den går så opp på Flintfjellet etter å ha kryssa Nordbotnelva. Her fortsetter traséen i fjellterreng mot øst og fylkesgrensa til Finnmark.

Tidligere registreringer.

I Kvænangen var det på forhånd registrert flere kulturminner langs traséen, imidlertid synes ingen av disse å komme i direkte konflikt med ei ny kraftlinje. Unntaket er lokaliteten ”Kvænangselva” der NIKU under arbeidet med konsekvensutredninga for tiltaket registrerte en teltring og et ildsted. Lokaliteten antas å være automatisk fredet og kan komme i konflikt med tiltaket (Myrvoll et al. 2009:92-93, 169).

Registreringer i 2010.

Det ble til sammen gjort 64 registreringer langs traseen. Av disse er 28 automatisk freda mens 14 har status som uavklart. 48 av kulturminnene er definert som samiske. Det ble ikke registrert industri eller krigsminner.

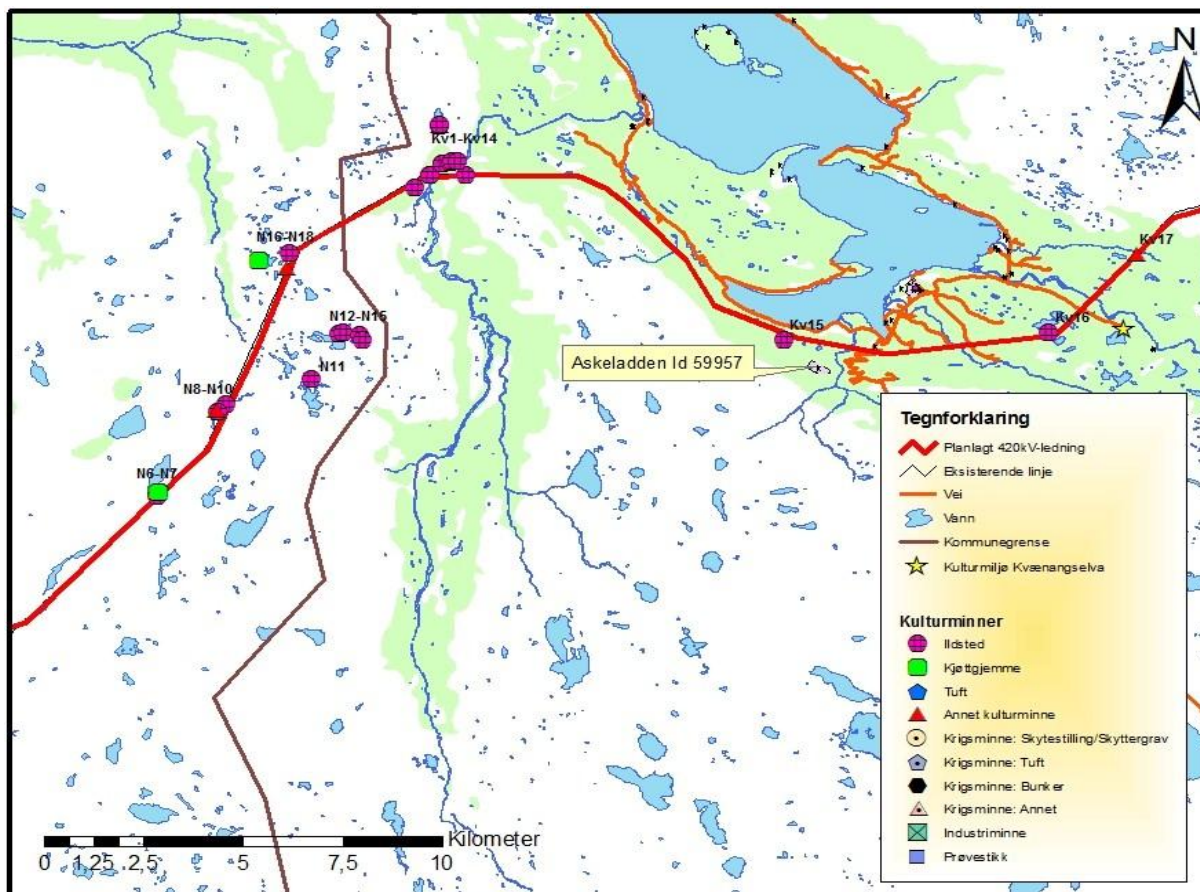
Delområder, Kvænangen kommune.

Traséen i Kvænangen er inndelt i tre delområder:

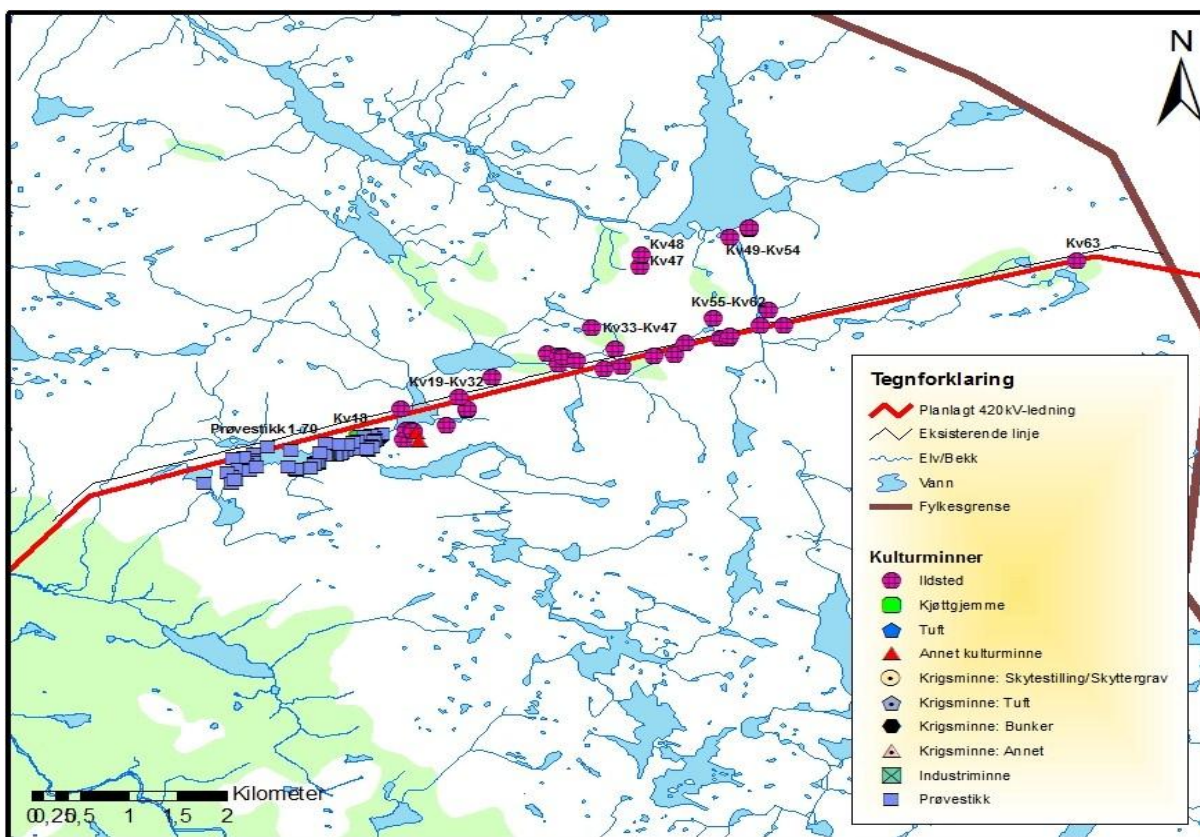
- 1) Kommunegrensa mot Nordreisa – Navit – Naviteidet
- 2) Naviteidet – Kvænangsbøtn – Nordbotnelva
- 3) Nordbotnelva – Flintfjellet – fylkesgrensa

1) Kommunegrensa mot Nordreisa – Navit – Naviteidet

Fra kommunegrensa går traséen i østvendt skrånende terreng ned mot Navitelva. Her tiltar vegetasjonen og det vokser bjørkeskog og dels lavvokst barskog. Langs begge sider av elva finnes store tørre flater, men også partier med fjellmyrer. Videre strekker den planlagte ledningen seg østover. Her utgjøres topografien av kupert terreng med små og store koller, søkk og myrflater. Enkelte småvann ligger i Naviteidet hvor traséen fortsetter mot Kvænangsbøtn langsmed en fjordvendt skråning.

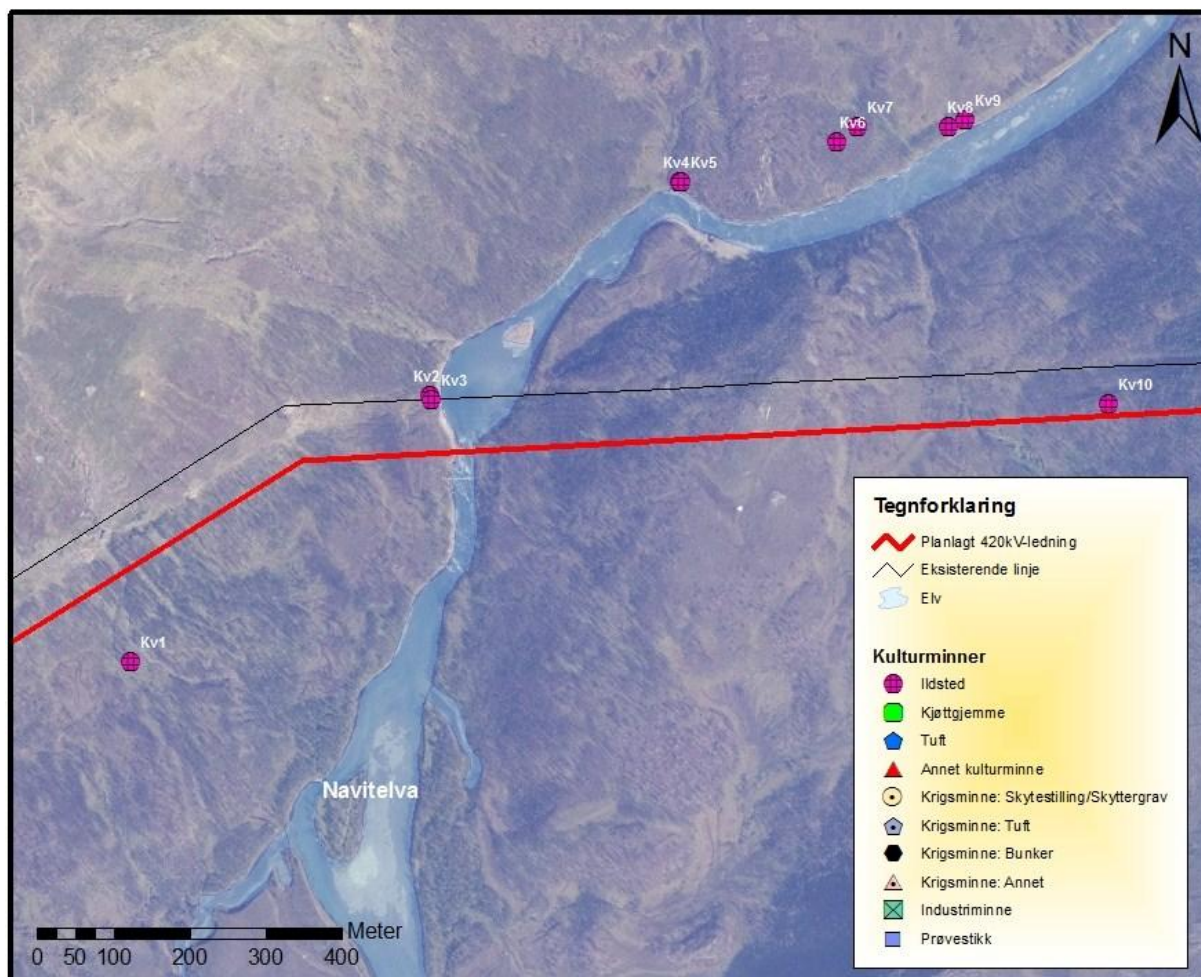

Oversikt over registreringer langs traseen i vestre del av Kvænangen. Ill.: A. Drageset.

Oversikt registreringer langs traseen i østre del av Kvænangen. Ill.: A. Drageset

Ved Navitelva ble det registrert i alt 10 ildsteder. 7 av disse ligger på vestsida av elva, mens 3 ligger på østsida. Det var fra før av kjent at det skulle være en teltboplass i området nord og øst for elva, men et stykke utenfor traséen. Et større område ble derfor undersøkt, og de fleste av de registrerte kulturminna ligger for langt unna traséen til å bli direkte berørt ved en utbygging.

Kulturminne Kv1-Kv10, Navit. Ill.: A. Drageset.

Kv1 Ildsted, trolig av nyere dato. N69 46.270 E21 46.042, 389 m.o.h. på vestsida av Navitelva. Ildstedet er 0,85 x 0,9 meter, og består av ca. 9 hodestore steiner. Vernestatus: ikke fredet.

Boplass/bruksområde. Det ble registrert to ildsteder (Kv2 og Kv3) som ligger rett under eksisterende trasé, på østsida av Navitelva, ca. 20 meter nedstrøms for gangbrua som krysser elva. Elva graver kraftig her og brinken som ildstedene ligger på er utsatt for sterk erosjon. Det er

sannsynligvis bare et tidsspørsmål før ildstedet som ligger nærmest elva (Kv3) vil forsvinne ved flom med høy og sterk vannføring.

Kv2 Ildsted. N69 46.434 E21 46.707, 356 m.o.h. på vestsida av Navitelva, på brinken ca. 20 meter nedenfor gangbrua over elva. Ildstedet er 0,5 x 0,5 meter og består av seks steiner, samt en stor stein i bakkant. Det vokser mose i midten. Vernestatus: automatisk fredet.

Kv3 Ildsted. N69 46.431 E21 46.710, 356 m.o.h., 6 meter nærmere elva enn Kv2 og ca. 1 meter fra elvebredda, rett under eksisterende linje. Ildstedet er overgrodd med mose og lyng. Steinene sitter dypt i bakken, slik at ildstedet må være av en viss alder. Vernestatus: automatisk fredet.

Lokalitet med to ildsteder. Denne ligger på ei lita flate 10 meter nord for Navitelva. I bakkant mot øst og nordøst stiger terrenget. 15 meter vest for lokaliteten er det myr. Det vokser litt bjørk i området rundt, som ellers er bevokst med lyng og gress. Begge ildstedene er av uvis alder, men Kv4 er trolig eldre enn Kv5, og kan være eldre enn 100 år. Kv5 er trolig av nyere dato.

Kv4 Ildsted. N69 46.563 E21 47.263, 357 m.o.h. på vestsida av Navitelva. Ildstedet er ovalt og måler 0,9 x 1 meter. Det består av sju steiner som er synlige i overflata. Størrelsen på steinene er litt varierende, med de største opp mot 20-25 centimeter i diameter. Ildstedet er tilgrodd med gress og lyng. Vernestatus: uavklart.

Kv5 Ildsted, trolig av nyere dato. N69 46.564 E21 47.264, 357 m.o.h. på vestsida av Navitelva, 0,5 meter sørøst for Kv4. Ildstedet er ovalt, 0,8 x 0,7 meter, og består av fem steiner på 0,15-0,25 meter, samt en større helle som ligger i utkanten. Det er usikkert om hella er en del av ildstedet. Et par store heller ligger også 0,5 meter nordøst for Kv5. Steinene i ildstedet ligger høyt opp i overflata, men ildstedet er ellers tilgrodd med gress og lyng. Vernestatus: ikke fredet.

Lokalitet med to ildsteder. Denne ligger på ei flate i en liten bjørkeskog/bjørkeholt et stykke vekk fra elva.

Kv6 Ildsted. N69 46.579 E21 47.588, 362 m.o.h. på ei flate i en bjørkeskog ca. 300-400 meter fra Navitelva, 35 meter sørvest for Kv7. Ildstedet består av fem knyttnevestore og større steiner. Det ligger ei stor flat helle ca. 1 meter vest for ildstedet. Det vokser gress i midten av ildstedet. Vernestatus: automatisk fredet.

Kv7 Ildsted. N69 46.589 E21 47.634, 362 m.o.h. på ei flate i en bjørkeskog ca. 300-400 meter fra Navitelva, 35 meter nordøst for Kv6. Det består av tre flate steiner, og er bevokst med mose og gress. Vernestatus: automatisk fredet.

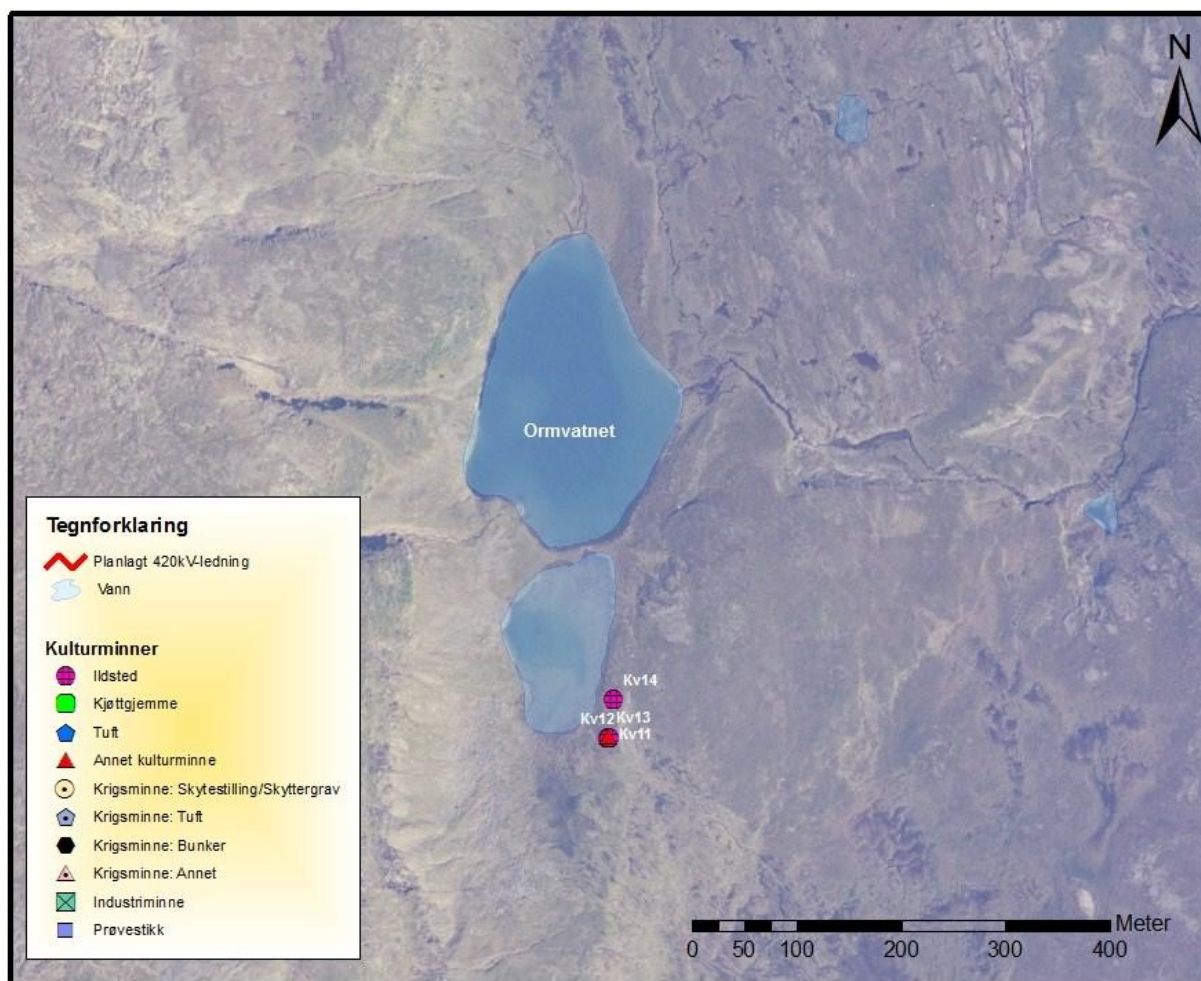
På østsida av Navitelva ble det registrert et boplassområde med to ildsteder. Det ligger på elvebredda, nært skråninga som går ned til elva. Det er sannsynlig at deler av boplassområdet kan ha erodert ut i elva ved høy og kraftig vannføring.

Kv8 Ildsted. N69 46.581 E21 47.818, 355 m.o.h., 25 meter lengre oppstrøms og på samme side som Kv9. Det består av fire synlige steiner, bevokst med mose. Overflata på steinene er nesten jevn med bakkenivået. Ei stor bjørkerot har vokst gjennom ildstedet. Vernestatus: automatisk fredet.

Kv9 Ildsted. N69 46.585 E21 47.855, 375 m.o.h. på elvebredda, 5 meter fra kanten, ca. 10 meter fra elva. Det ligger på ei flate, bevokst med gress, bjørk og einer. Ildstedet består av tre-fire hodestore steiner. Det har en viss alder. Det vokser en bjørk i og ved ildstedet. Vernestatus: automatisk fredet.

Kv10 Ildsted. N69 46.375 E21 48.081, 414 m.o.h. like ved den eksisterende kraftlinja på ei vestvendt flate i skråninga ned mot sørsida av Navitelva. Ildstedet er 0,78 x 0,92 meter, og består av seks hodestore steiner. Det er en del trekull bevart under steinene. Vernestatus: uavklart.

I tillegg til de registreringene som ble gjort i områda som ligger ned mot Navitelva, ble det ved Ormvatnet, om lag 1 kilometer lenger nord, også registrert tre ildsteder og en steinsirkel med ukjent funksjon. Alle disse kulturminna ligger imidlertid såpass langt unna kraftlinja at det ikke vil bli noen direkte konflikt ved en utbygging.

Kulturminne Kv11-Kv14 ligger ved Ormvatnet om lag 1 km nord for Navitelva. Ill.: A. Drageset.

Kv11 Ildsted. N69 47.132 E21 47.299, 456 m.o.h. på nordsida av Navitelva, på en liten rygg langs Ormvatnet. Det ligger 1 meter sør for Kv12. Ildstedet er 0,75 x 0,78 meter, og består av fem delvis overgrodde, hodestore steiner. Vernestatus: uavklart.

Kv12 Ildsted. N69 47.132 E21 47.301, 456 m.o.h. på nordsida av Navitelva, på en liten rygg langs Ormvatnet. Det ligger 1 meter nord for Kv 11. Ildstedet er 0,8 x 0,84 meter, og består av fem skjørbrente hodestore steiner, som er relativt overgrodd av mose. Det er noe trekull bevart under steinene. Vernestatus: uavklart.

Kv13 Steinsirkel. N69 47.133 E21 47.299, 457 m.o.h. på nordsida av Navitelva, på en liten rygg langs Ormvatnet, like vest for Kv11 og Kv12. Sirkelen er 1,8 x 2,2 meter, og består

av åtte neve- og hodestore steiner, noen skjørbrrente. Det er tettest mellom steinene i sør.
Vernestatus: uavklart.

Kv14 Ildsted av nyere dato. N69 47.152 E21 47.313, 448 m.o.h. på nordsida av Navitelva, på en liten rygg langs Ormvatnet. Ildstedet er 0,85 x 0,63 meter, og består av åtte hodestore steiner. Det er noe trekull bevart under steinene. Vernestatus: ikke fredet.

Navitdalen er benytta av samene i lange tider og er fremdeles et særdeles viktig kalvings- og beiteland for rein. Her ble det registrert en rekke kulturminner som sannsynligvis er knytta til reindrifft og Navitdalen er derfor et område med kulturell kontinuitet som strekker seg langt tilbake i tid. To av de registrerte kulturminnene, Kv2 og Kv3, kan komme i direkte konflikt med den nye linja da de ligger under eksisterende kraftlinje. Den planlagte nye linja vil bli godt synlig fra alle de registrerte lokalitetene, bortsett fra Kv6 og Kv7 da disse ligger inne i en liten skog. Selv om kun to kulturminner vil kunne bli direkte berørt vil den planlagte kraftlinjas synlighet klart forringe opplevelsen av kulturmiljøene i Navitdalen. Parallellføringa fører imidlertid til at konsekvensene reduseres.

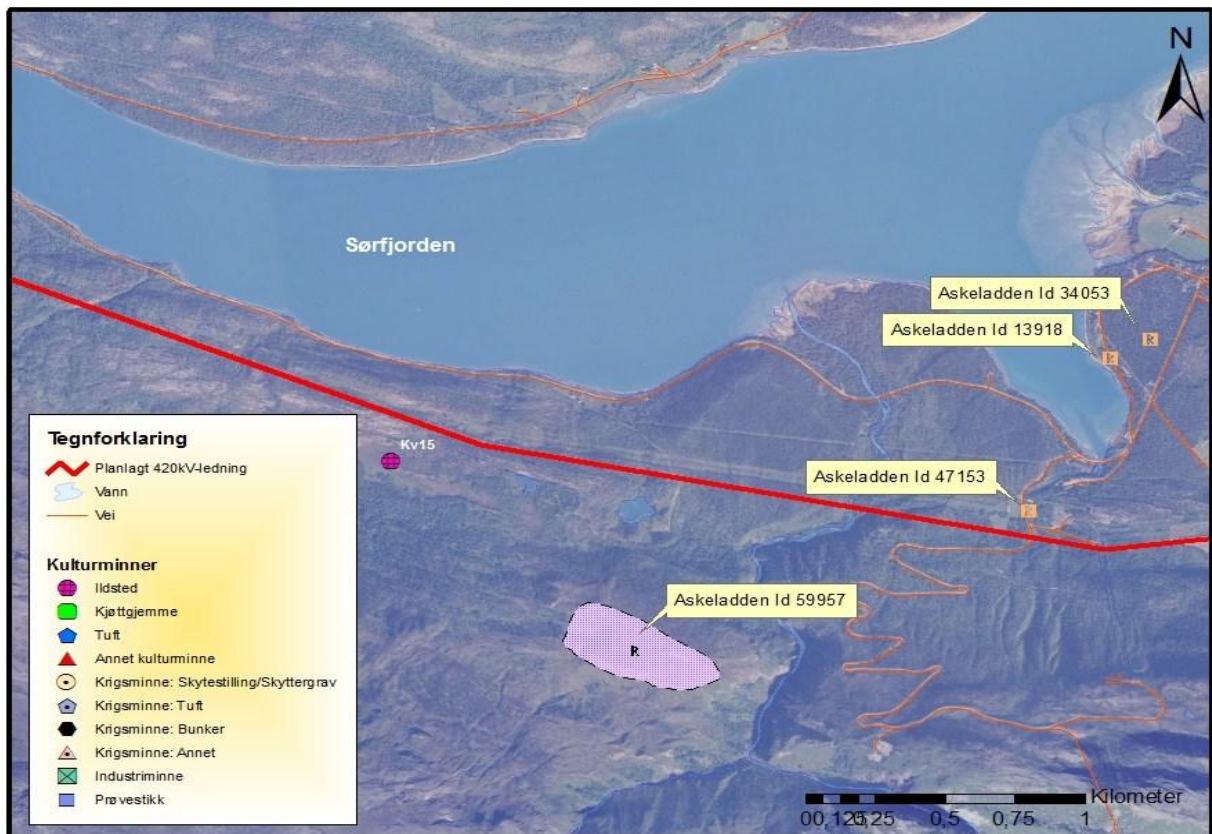
Naviteidet – Kvænangsbotnen – Nordbotnelva

Hele veien fra Naviteidet og til Nordbotnelva skal den nye traséen gå parallelt med eksisterende kraftlinjer. Fra Naviteidet og fram til Brennbykt, går traséen mot sørøst og øst-sørøst i til dels bratt terreng som heller ned mot fjorden. Innimellom finnes flatere terrasser med tørre bergrygger, men også en del myrområder. Flere steder renner elver ned fjellsidene i sørvest. I dette området ble det registrert et ildsted.

Kv15 Ildsted. N69 43.470 E21 59.599, 146 m.o.h. på en tørr rygg i området ovenfor Brennbykt. Ca. 20 meter nordvest for, og 20 meter sørvest for ildstedet, er det ei stor myr. På nedsida av lokaliteten, mot nordøst, ligger ei lita flate før terrenget begynner å helle ned mot fjorden om lag 40 meter fra ildstedet. Ildstedet er sirkulært med en diameter på 0,65 meter og består av sju steiner med en diameter på 0,1-0,4 meter. Ildstedet er noe tilgrodd med mose. Vernestatus: Ikke fredet.

I området ovenfor Brennbykt, ca. 700 meter fra den planlagte linjen, er det tidligere funnet en grav på en sandrygg (Askeladden Id 59957). Graven er opplagt med to langsiggende stein med tverrliggende steinheller oppå, og har fritt utsyn til alle kanter. Videre fra Brennbykt fortsetter

traséen østover i ca. 6 kilometer i et område som er kupert, men med store flate områder dekket av furuskog. Ved gården Seljevoll går linja tett opp i bosetninga og dyrka mark. I tillegg til den eksisterende kraftlinja, går en rørgate sørover fra Seljevoll. En rekke skogsveier og anleggsveier er også bygd i denne delen av traséen. Det ble ikke registrert noen automatisk fredet kulturminner på denne strekninga, men det er tidligere gjort løsfunn (Askeladden Id 47153) ca. 300 meter vest for rørgaten.

Kulturminner i Kvængsbotten. Ill.: A. Drageset.

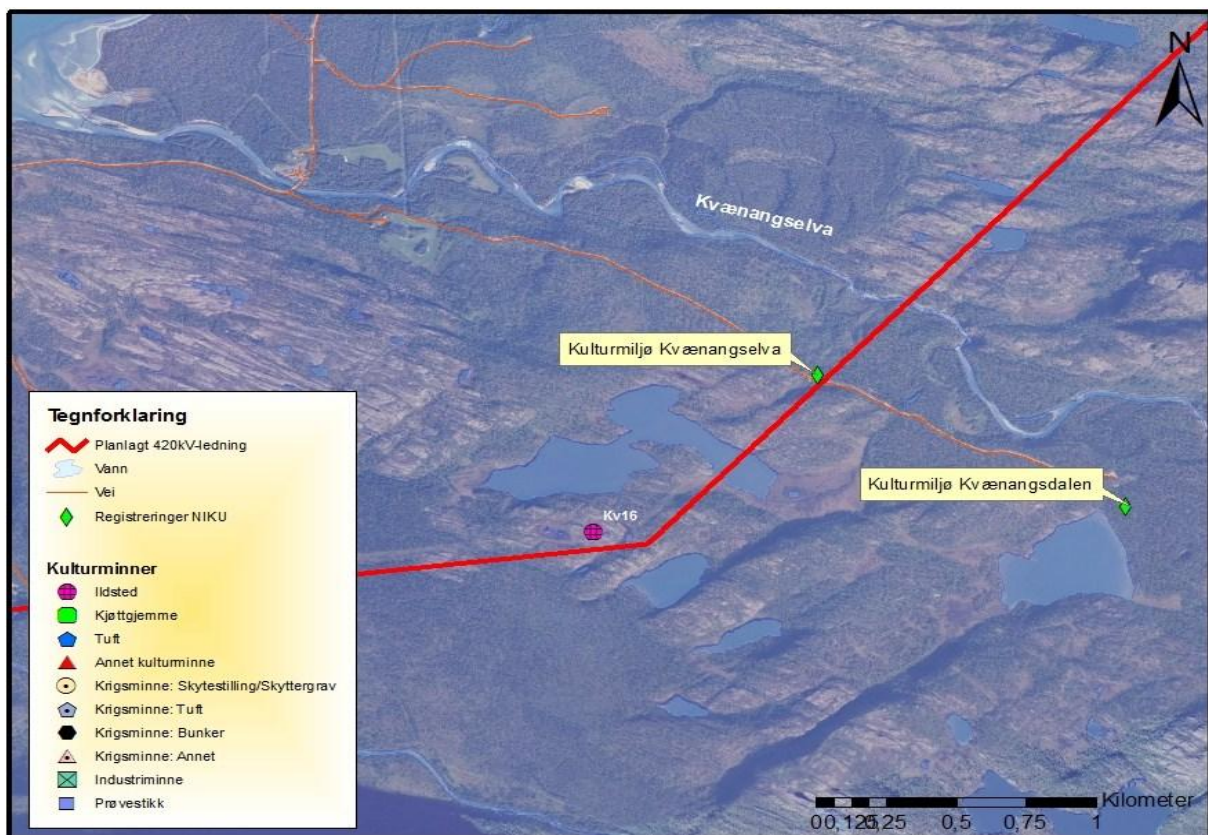
Et ildsted, som er å anse som moderne, ble registrert i området ved Salmijärvi

Kv16 Ildsted av nyere dato. N69 43.162 E22 09.828, 112 m.o.h. i området sør for Kvængselva. Ildstedet ligger rett på berg og måler 0,65 meter i diameter. Det består av 10 steiner på 0,15-0,25 meter i diameter. Ildstedet er bevokst med mose i midten. Vernestatus: ikke fredet.

I området ved Kvængselva er det fra før av registrert en lokalitet som omfatter et ildsted og en teltring; ”kulturmiljø Kvængselva”. Dette kulturminnet kan sies å være representativt for

områdets samiske kulturhistorie. Lokaliteten antas å være automatisk fredet og siden den ligger mellom eksisterende 132 kV-ledning og ny 420 kV-ledning, kan den bli direkte berørt av tiltaket i anleggsfasa (Myrvoll et al. 2009:92-93, 169).

Fra området mellom Salmijärvi og Kjevatnet, fortsetter traséen mot nordøst og Nordbotnelva. Terrenget på denne strekninga er svært kupert med elvejuv og høydedrag. Samtidig er det mange steder fuktig med myr og myrdrag. En struktur ble registrert på sørvestsida av Nordbotnelva og like i nærheten av eksisterende og planlagt kraftlinje.

Kulturminner langs traseen i området rundt Kvænangselva. Ill.: A. Drageset.

Kvænangen. Utsyn langs traseen mot sørvest fra området sør for Gearbetvarri. Foto: A.M. Haugen.

Kulturminne Kv17, en besteskoforma/oval struktur med ukjent funksjon på sørvestsida av Nordbotnelva. Bilde mot sør. Foto: A.M. Haugen

Kvænangen. Utsyn langs traseen mot nordøst og Flintfjellet. Foto: A.M. Haugen

Kv17 Oval/hesteskoforma struktur med ukjent funksjon. Mulig tuft eller sammenrast dyregrav. N69 44.164 E22 13.636, 189 m.o.h. på sørvestsida av Nordbotnelva, ca. 30 meter øst for høyspentmast, og like sørøst for ny trasé, Strukturen ligger på en tørrrygg som strekker seg i øst-vest retning. Sør for tørryggen er det myr, mens Nordbotnelva renner i nord. Strukturen er oval/hesteskoforma og orientert fra nord-nordvest mot sør-sørøst. Innvendig måler strukturen 2,5 x 1,2 meter, mens utvendig mål er 3,5 x 4,5 meter. Det er tydelig volddannelse i sør, øst og vest, mens det er en åpen avslutning i nord. Fra toppen av vollen og til bunnen innvendig, er det ca. 0,7 meter på det meste. Det ligger mye stein i bunnen og i åpninga i nord, i tillegg til at det ligger en del stein på nedsida av vollen i sør-sørøst. Det var ellers lite synlig stein i området. Vollen i strukturen er bevokst med lyng og i vollen i sør vokser det ei lita furu. Vernestatus: uavklart

På hele strekninga fra Naviteidet til Nordbotnelva skal den nye kraftlinja etter planen gå parallelt med eksisterende kraftlinje. Fra Naviteidet til Seljevoll går kraftlinja enkelte steder tett på bosetninga. I all hovedsak gjelder dette ved Seljevoll, mens traséen ligger høyere opp i skråninga

lenger nordvestover og er ikke like synlig fra gårdene. En ny trasé skal også legges lenger vekk fra gårdene enn den eksisterende linja. Siden området allerede er prega av store inngrep med kraftlinjer, rørgate og skogsveier, vil en ny kraftlinje ikke medføre store endringer i landskapet, bortsett fra at det enkelte steder må ryddes store områder med skog.

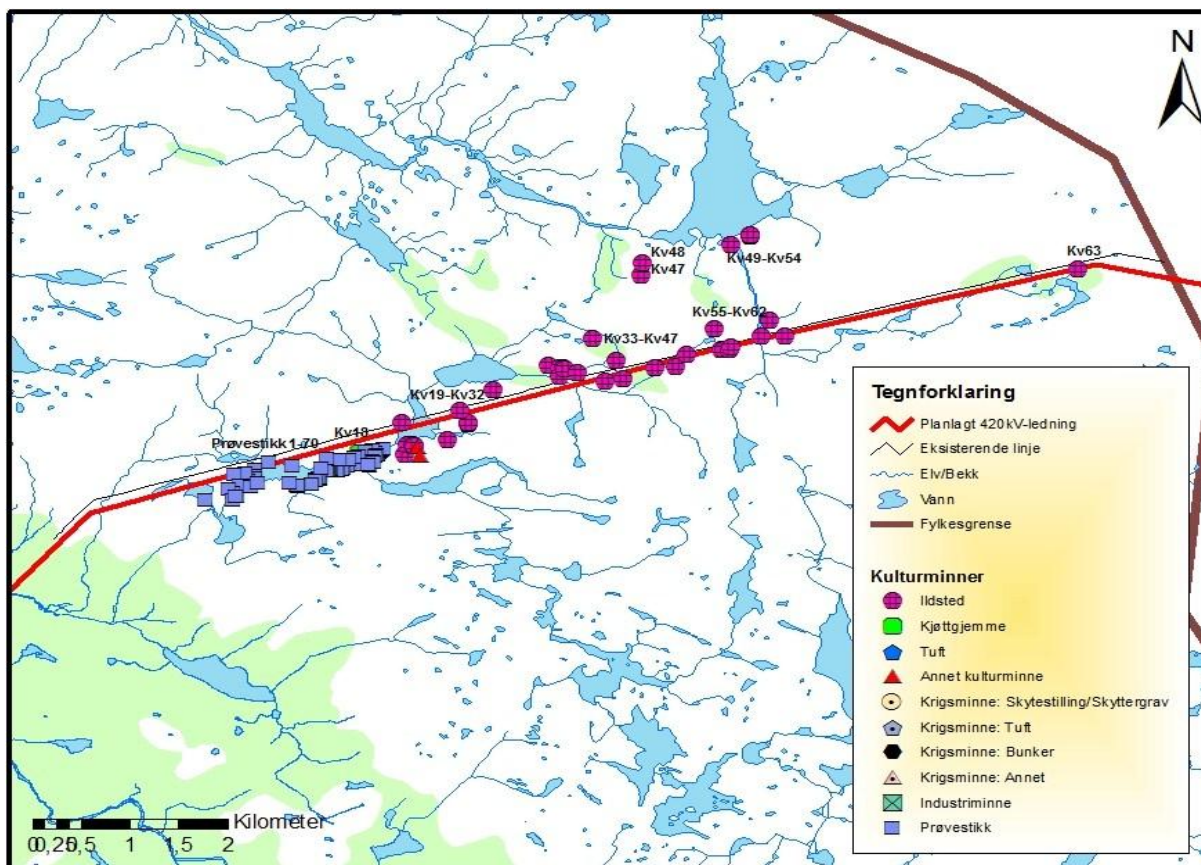
Flintfjellet

Fra Nordbotnelva går traséen i ei svært bratt stigning mot nordøst. På nordvestsida av Oaivvoščohkka endrer traséen retning og går mer mot øst-nordøst, før den skifter retning mot sørøst ca. en halv kilometer før den krysser grensa til Finnmark. Hele denne strekningen skal den nye traséen gå parallelt med den eksisterende linja. Området mellom Kvænangen og Alta kalles Flintfjellet, og dersom man skal bevege seg til fots mellom de indre delene av fjordsystemene i Alta og Kvænangen vil man kunne krysse Flintfjellet forholdsvis enkelt.

Fra Oaivvoščohkka er terrenget kupert med en del høydedrag, men også med store flate områder med myrdrag. Traséen går tett opptil Brottvatna, og i området rundt disse vanna ble det registrert 16 lokaliteter. Av disse var det 11 ildsteder, der ett var et mulig åttetallsildsted og 4 trolig er av nyere dato. Det ble også registrert et ildsted med teltring, et kjøttgjemme, to femsteinersovner og en grop med ukjent funksjon som trolig er av nyere dato.

Kv18 Kjøttgjemme og femsteinersovn. N69 44.842 E22 19.610, 504 m.o.h. i ei ur ved Brottvatna. Kjøttgjemmet er 1 x 1 meter og oppmurt av flate heller. Ei dekkhelle ligger på topp. Femsteinersovnen er ca. 0,6 x 0,7 x 0,4 meter. Kun ei helle står, de andre er falt eller revet over ende. Det er steinforing på utsida av den stående hella. Det finnes trekull på bunnhella og sot på de andre. Vernestatus: automatisk fredet.

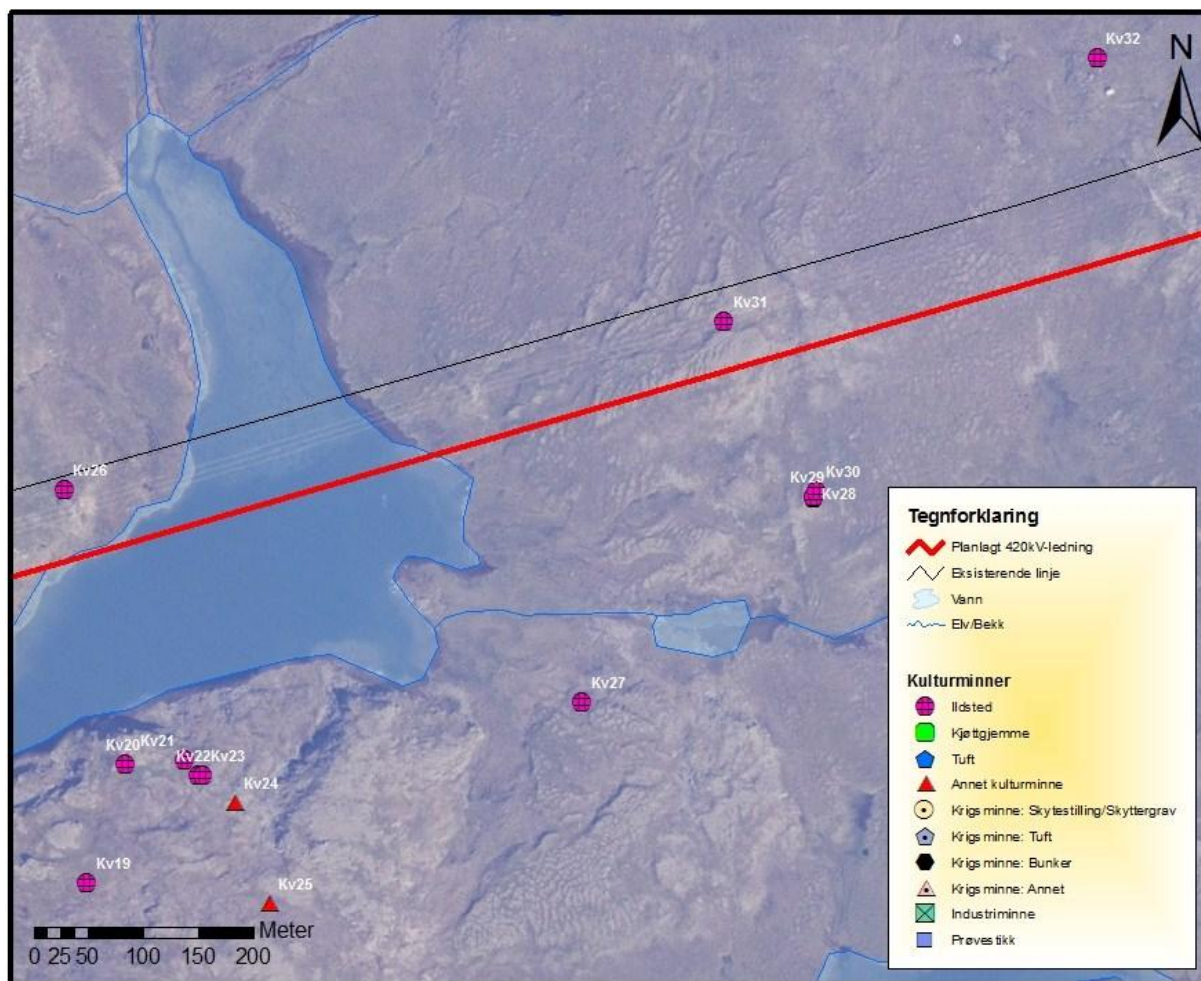
Kv19 Ildsted og teltring. N69 44.812 E22 20.316, 524 m.o.h. ved Brottvatna. Ildstedet er 0,91 x 0,52 meter, og består av åtte hodestore steiner. Til strukturen hører også en boaššustein på 0,3 x 0,25 meter. Omkring ildstedet ligger det ni hodestore steiner med en diameter på 4,8 meter. Disse utgjør teltringen. Vernestatus: uavklart.

Oversikt kulturminner langs traseen på Flintfjellet. Ill.: A. Drageset.

Flintfjellet. Utsyn vestover fra Cuoigalanoaivi/Skilaupfjellet. Foto: A. Hesjedal

Kulturminne Kv19-Kv34 ved Ruossavakkejávrit. Ill.: A. Drageset

Kv20 Ildsted av nyere dato. N69 44.867 E22 20.391, 518 m.o.h. ved Brottvatna. Ildstedet er 0,8 x 0,66 meter, og består av seks til sju hodestore steiner. Vernestatus: ikke fredet.

Kv21 Ildsted. N69 44.865 E22 20.474, 523 m.o.h., på en rygg nord for Givrejávri og sør for Ruossavakkejávrit. Ildstedet ligger 0 – 0,1 meter over bakken og består av seks hodestore steiner. Det er bevokst med mose og lyng. Vernestatus: automatisk fredet.

Kv22 Ildsted. N69 44.857 E22 20.490, 521 m.o.h., på en rygg nord for Givrejávri og sør for Ruossavakkejávrit. Ildstedet er 0,5 x 0,5 meter og består av fem til seks hodestore steiner. Steinene ligger jevnt med bakken. Ildstedet er overgrodd med mose og lyng. Automatisk fredet.

Kv23 Ildsted. N69 44.857 E22 20.496, 522 m.o.h., en rygg nord for Givrejávri og sør for Ruossávakkejávrrit og i samme område som ovn Kv24 og ildsted Kv22. Ildstedet er 1 x 1 meter og består av åtte hodestore steiner. Det er overgrodd av lyng, gress og mose. Vernestatus: automatisk fredet.

Kv19, teltring og ildsted på Flintfjellet. Foto: A. Drageset

Kv24 Femsteinersovn. N69 44.842 E22 20.538, 527 m.o.h. på en rygg nord for Givrejávri og sør for Ruossávakkejávrrit i et område med mye ur. Ytre mål er 1,2 x 1,2 x 0,5 meter (lengde x bredde x høyde). Indre mål er 0,7 x 0,7 x 0,5 meter. Den er lagd av store heller med mye sot på innsida. Toppbella er knekt og har falt inn i ovnen. Sidene og bakveggen er isolert med torv. Det ser ut til at det kan ha vært steinheller på utsida av torvveggene for å stabilisere disse. Vernestatus: automatisk fredet.

Femsteinersovn Kv24. Topphella er knekt og har falt inn i ovnsrommet. Steinhellene i forkant kan ha vært bruket til å dekke åpningen i løpet av steke/bakeprosessen. Foto: A. Hesjedal

Kv25 Grop, trolig av nyere dato. N69 44.791 E22 20.569, 532 m.o.h. ved Brottvatna. Gropa er 2,5 x 2 meter. Det ligger store steiner i gropa, og den har ingen valler. Gropa har ukjent funksjon. Vernestatus: ikke fredet.

Kv26 Ildsted fra nyere tid. N69 45.004 E22 20.351, 518 m.o.h. på tørr rygg nordvest for Brottvatna. Ildstedet er ovalt og 0,7 x 1 meter i diameter. Strukturen består av sju steiner som ligger helt i overflata, men det ser også ut til å være en del steiner som ligger dypere ned i jorda. Ildstedet har derfor trolig blitt gjenbrukt. Vernestatus: ikke fredet.

Kv27 Ildsted. N69 44.870 E22 21.039, 516 m.o.h. på en brink sør for eksisterende linje. Det er 0,6 x 0,6 meter og består av åtte hodestore steiner, 0-0,5 meter. Det er overgrodd av vier, mose og lyng. Vernestatus: automatisk fredet.

Kv28 Ildsted, mulig åttetallsildsted. N69 44.956 E22 21.397, 523 m.o.h. ved Brottvatna. Selve ildstedet er 0,8 x 0,9 meter, og består av seks skjørbrente steiner samt trekull. Ytterligere fire steiner nedenfor disse indikerer at det kan dreie seg om et åttetallsildsted. Hele strukturen er til sammen 2,9 meter lang. Vernestatus: automatisk fredet.

Kv29 Ildsted. N69 44.956 E22 21.398, 522 m.o.h. ved Brottvatna. Ildstedet er 0,51 x 0,6 meter, og består av sju neve- og hodestore steiner, noen skjørbrente. Vernestatus: uavklart.

Kv30 Ildsted. N69 44.958 E22 21.403, 522 m.o.h. ved Brottvatna. Ildstedet er 0,52 x 0,61 meter, og består av fem hodestore steiner. Vernestatus: uavklart.

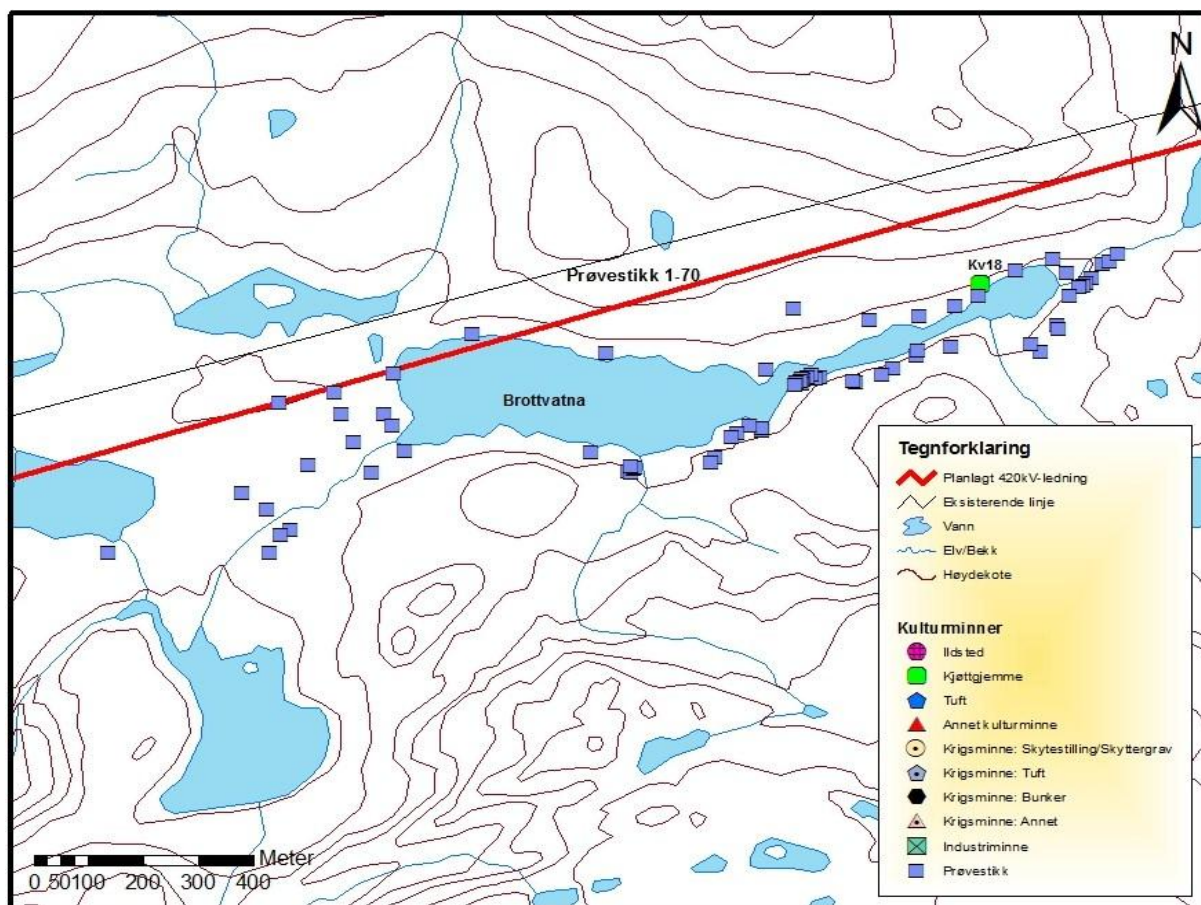
Kv31 ad124 Ildsted, trolig av nyere dato. N69 45.046 E22 21.302, 459 m.o.h. ved Brottvatna. Ildstedet er 0,6 x 0,4 meter, og består av seks hodestore steiner. Vernestatus: ikke fredet.

Kv32 Ildsted. N69 45.152 E22 21.869, 520 m.o.h. like nedenfor Brott vannshytta. Ildstedet er 0,5 x 0,5 meter og består av fem til seks steiner. Ildstedet er bevokst med gress, mose og lyng. Vernestatus: uavklart.

I området rundt Brottvatna, som ligger på ca 500moh ble det også gravd 70 prøvestikk. Det ble prøvestykket på tørre flater nær vannkanten, og ved innløpet og utløpet til vanna. Massene i prøvestikka ble vannsålda. Prøvestikka var 0,4 x 0,4 meter store og mellom 0,1 og 0,4 meter dype og besto av et torvlag, utvaskingslag, og sandholdig grus/sand i bunn. Ingen av prøvestikka var positive.

Mellom Brottvatna og fram mot fylkesgrensa, er terrenget kupert med en svak stigning i østlig retning, og det er mye fuktige områder med elver, myrer og små vann. Området er bevokst med gress, mose og lyng. Det ble registrert en rekke lokaliteter i denne delen av traséen. I alt ble det registrert 41 strukturer. 34 av disse var ildsteder, hvorav seks var åttetallsildsteder og ett rammeildsted. I tillegg ble det også registrert to ildsteder med mulig teltring, to femsteinsovner og en steinsatt firkant med ukjent funksjon. Lokalitetene var for det meste plassert på tørre, forhøya flater og berggrygger. De fleste av de registrerte kulturminna ligger konsentrert i et sammenhengende område fra like øst for Brott vannshytta og fram til 4 kilometer fra fylkesgrensa

mot Finnmark. Kun ett ildsted ble registrert nærmere inn mot grensa enn dette. Åtte av registreringene ble gjort i et område ved Baddervatnet, og vil ikke berøres av kraftlinjetraséen.

Prøvestikk ved Brottvatna. Ill.: A. Drageset

Kv33 Åttetallsildsted. N69 45.262 E22 22.792, 531 m.o.h. noen hundre meter øst for Brottvannshytta. Hele strukturen er 2,2 meter lang og 1,35 meter på det bredeste. Selve ildstedet ligger i nordvest. Armene består av sju steiner som ender i to dørstokksteiner. I dette området finnes det ytterligere tre steiner. Ovenfor den minste sirkelen ligger det en boaššustein med et mål på 0,37 x 0,56 meter. Steinene virker satte og er overgrodd med en del vegetasjon, noe som kan indikere at ildstedet har en viss alder. Vernestatus: automatisk fredet.

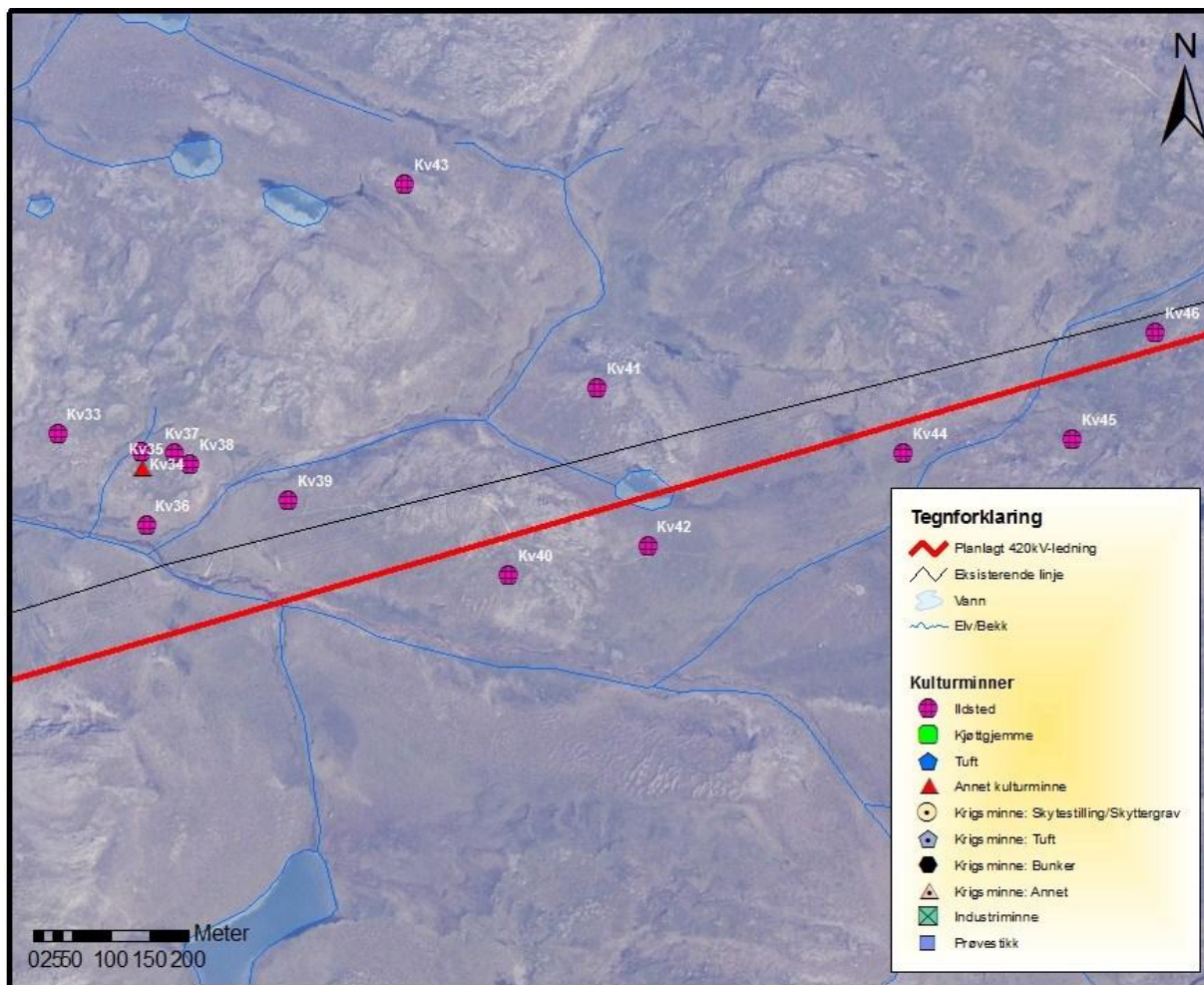

Oversiktsbilde mot vest-sørvest i området mellom Brottvatna og grensa mot Finnmark. Ny trasé kommer til venstre for eksisterende linjer. Midt i bildet er elva som renner inn i Baddervatnet Foto: A.M. Haugen

Kv34 Ildsted. N69 45.242 E22 22.952, 529 m.o.h. noen hundre meter øst for Brott vannshytta. Ildstedet er 0,7 x 0,5 meter, og består av fem hodestore steiner, samt trekull. Vernestatus: uavklart.

Kv35 Steinsatt firkant. N69 45.232 E22 22.952, 528 m.o.h. noen hundre meter øst for Brott vannshytta. Strukturen er en tilnærma kvadratisk firkant på 2,8 x 2,3 meter bestående av steiner. I det sørlige hjørnet strekker det seg ut en halvsirkel av stein som er 0,62 x 0,62 meter. Strukturen har ukjent funksjon. Vernestatus: automatisk fredet.

En liknende firkant ligger også 22 meter vest for Kv33, og vitner om et større aktivitetsområde.

Kulturminne Kv33-Kv46 i Ruossavaggiområdet. Ill.: A. Drageset

Kv36 Ildsted og trolig teltring. N69 45.192 E22 22.946, 510 m.o.h. Ildstedet ligger ca. 0,5 meter over bakkenivå og består av fem hodestore steiner. Det ligger en stor flat stein i sør. Ildstedet er bevokst med mose og gress. Det er omgitt av enkelte stein som sannsynligvis har vært en teltring med en diameter på 5 meter. Vernestatus: automatisk fredet.

Kv37 Ildsted, trolig av nyere dato. N69 45.239 E22 23.019, 531 m.o.h. noen hundre meter øst for Brott vannshytta. Ildstedet er 0,9 x 0,6 meter, og består av fire hodestore steiner, samt trekull. Vernestatus: ikke fredet.

Kv38 Åttetallsildsted. N69 45.230 E22 23.047, 530 m.o.h. noen hundre meter øst for Brott vannshytta. Selve ildstedet er 0,7 x 0,7 meter, og ligger i sør-sørvest. Armene er åpne i nord-nordvest, disse er 1 x 1,7 meter. Ovenfor den minste sirkelen ligger det en

boaššustein med et mål på 0,4 x 0,6 meter. Det ligger noe metallskrot i nærheten av strukturen. Vernestatus: automatisk fredet.

Kv39 Åttetallsildsted. N69 45.197 E22 23.231, 526 m.o.h. på ei tørrflate 30 meter nord for eksisterende kraftlinje, i området ved Ruossavággi. Flata fortsetter ca. 15 meter østover før terrenget stiger. 15 meter vest for ildstedet er det myrlendt. Ildstedet er orientert fra sør-sørvest mot nord-nordøst og er bygd opp av steiner med en størrelse på 0,3-0,5 meter i diameter. Hele strukturen er 2 x 1 meter, med en noe uklar avgrensning i nordøst. Ildstedet er bevokst med mose, lyng og kjerr. Vernestatus: uavklart.

Åttetallsildsted Kv39 som ligger mellom brottvatna og grensa mot Finnmark. Foto: S. Sandness

Kv40 Ildsted. N69 45.128 E22 23.651, 538 m.o.h. på ei flate sørøst for Ruossavákkejávrrit. Ildstedet er sirkulært og måler ca. 0,7 x 0,6 meter i diameter. Det består av fem steiner med en størrelse på ca. 0,2 meter i diameter. Disse er synlige opp i dagen. Steinene ligger forholdsvis dypt og ildstedet er gjengrodd med mose og kjerr. Vernestatus: ikke fredet.

Kv41 Ildsted. N69 45.248 E22 23.870, 546 m.o.h. i samme område som Kv38, men et stykke lenger øst. Strukturen ligger på ei flate ca. 50 meter nord for eksisterende kraftlinje med myr i nord og stigning i øst. Ildstedet er 0,4 x 0,45 meter i diameter, og er bygd opp av fire steiner fra 0,25-0,4 meter i diameter. Det mangler stein i sør, men en stein som kan ha tilhørt ildstedet ligger like utenfor. Steinene ligger forholdsvis høyt opp i torva og ildstedet er bevokst med mose og lyng. Vernestatus: ikke fredet.

Kv42 Ildsted. N69 45.136 E22 23.932, 551 m.o.h., sør for Kv38. Sirkulært ildsted på 0,75 x 0,7 meter i diameter. Ildstedet har sju steiner med en størrelse på ca. 0,3 meter som er synlige i overflata. Steinene ligger ganske dypt i jorda og ildstedet er gjengrodd med mose og kjerr. Vernestatus: uavklart.

Kv43 Ildsted av nyere dato. N69 45.404 E22 23.539, 565 m.o.h. mellom Brott vannshytta og fylkesgrensa. Ildstedet er 0,6 x 0,71 meter, og består av seks neve- og hodestore steiner, samt litt trekull. Vernestatus: ikke fredet.

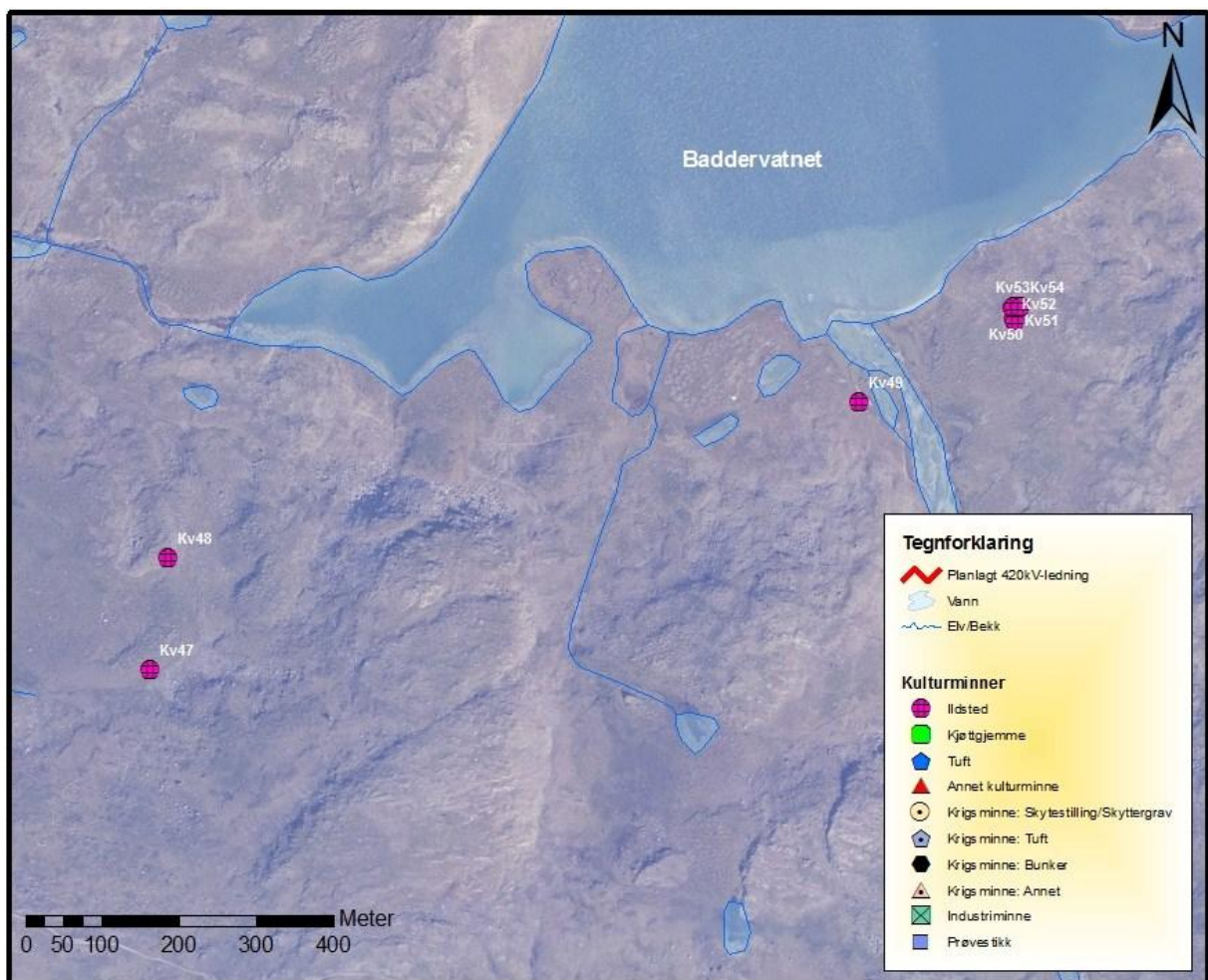
Kv44 Åttetallsildsted. N69 45.178 E22 24.460, 563 m.o.h. i samme område som Kv44. Ildstedet er orientert nord-nordøst mot sør-sørvest og er 2,8 meter langt og 1,3 meter bredt på det meste. En boaššustein ligger utenfor det sirkulære ildstedet i sør-sørvest. Det vokser gress i strukturen, men ildstedet er lite overgrodd og steinene ligger forholdsvis høyt opp i overflata. Dette åttetallsildstedet er dermed trolig av nyere dato enn de andre ildstedene av samme type som ble funnet i det samme området (Kv39 og Kv45). Vernestatus: ikke fredet.

Kv45 Åttetallsildsted. N69 45.173 E22 24.798, 578 m.o.h. på ei tørrflate i området ved Ruossavággi, om lag 60-70 meter sør for eksisterende kraftlinje. Ildstedet er orientert nord-sør. Selve ildstedet er 0,7 meter i diameter og ligger i sør. Hele strukturen er 2,5 meter lang og 1,3 meter bred på det meste. Armene som skrår ut fra sør mot nord er bygd

opp av lange steiner på 0,15 - 0,5 meter. En boaššustein ligger i nordenden av strukturen. Ildstedet er overgrodd med mose, gress og kjerr. Uviss alder. Vernestatus: automatisk fredet.

Kv46 Ildsted, trolig av nyere dato. N69 45.240 E22 24.988, 579 m.o.h. mellom Brott vannshytta og fylkesgrensa. Ildstedet er 0,58 x 0,92 meter, og består av seks til sju hodestore steiner. Vernestatus: ikke fredet.

På sørsiden av Baddervatnet ble det registrert i alt åtte ildsteder (Kv47-Kv54), hvorav ett var et rammeildsted. Vi gjør oppmerksom på at disse kulturminnene ligger langt unna traséen og vil ikke bli forstyrret ved en utbygging. Imidlertid må disse kulturminnene sees i sammenheng med andre kulturminner i samme område og disse registreringene er også med på å bekrefte inntrykket av at Flintfjellet i lang tid har vært brukt.

Kulturminne Kv47-Kv54 sør for Battarjavri/ Baddervatnet. Ill.: A. Drageset

Kv47 Ildsted. N69 45.765 E22 24.444, 588 m.o.h. på ei nordøst-sørvest orientert slette, ca. 200 x 50 meter stor, mellom Roussavággi og Brottvatna. Ildstedet er 0,6 x 0,5 meter og består av fem hodestore steiner som stikker 0-0,05 meter over bakken. Ildstedet er bevokst med mose og litt lyng, og ser ut til å ha en viss alder. Det utgjør en fin teltboplass, nært til snø, nært til vann. Vernestatus: automatisk fredet.

Kv48 Ildsted. N69 45.841 E22 24.505, 584 m.o.h. Det ligger eksponert til på en liten morenerygg mellom Roussavággi og Baddervatnet. Ildstedet er 0,6 x 0,9 meter og består av fem, muligens seks hodestore steiner. Ildstedet er overgrodd av mose og lav og ser ut til å ha en viss alder. Vernestatus: automatisk fredet.

Kv49 Ildsted. N69 45.890 E22 25.926, 558 m.o.h. der elva renner inn helt sør i Baddervatnet. Det er en del av en boplass/aktivitetsområde knytta til reindrift. Vernestatus: automatisk fredet.

Boplassområde, 567 m.o.h. Området ligger langs en tørr rygg som utgjør elva fra Váideluobbalat sin søndre bredd, ca. 20 meter fra skrent som skråner ned mot elva. Det er fine gressletter i sør. Over boplassen ligger et gammelt nedfalt reingjerde. Det ser ut til at det har gått en kraftledning her, og steinfundamenter til master ligger rett nord for gjerdestolpene. Det ligger rester av gamle isolatorer på bakken. Her ble det registrert 5 ildsteder (Kv50-54).

Kv50 Rammeildsted. N69 45.935 E22 26.257, 568 m.o.h. ca. 10 meter øst for reingjerdet, ved utløpet av elv sør i Baddervatnet. Ildstedet består av ni steiner. Overflata på steinene ligger jevnt med bakkenivå og opp til 0,05 meter over. Det er nesten helt overgrodd av mose og lyng. Vernestatus: automatisk fredet.

Kv51 Ildsted. N69 45.934 E22 26.258, 567 m.o.h. under et gammelt og nedfalt reingjerde. Ildstedet er 1 x 1 meter og består av fem til seks hodestore steiner som stikker 0,05 – 0,1 meter over bakken. Det vokser blåbærlyng i ildstedet. Ei flat helle finnes i vest. Vernestatus: automatisk fredet.

Kv52 Ildsted. N69 45.942 E22 26.256, 567 m.o.h. på ei gresslette 15 meter nord for ildsted Kv51. Ildstedet er 0,5 x 0,5 meter og består av fem til seks hodestore steiner.

Steinene ligger fra jevnt med bakken til 0,05 meter over. Det vokser gress og mose i midten. Vernestatus: automatisk fredet.

Kv53 Ildsted. N69 45.943 E22 26.259, 567 m.o.h., 2 meter øst for ildsted Kv52. Ildstedet er 1 x 0,6 meter og består av fem til seks hodestore steiner som ligger 0-0,05 meter over bakkenivå. Ildstedet er begrodd med lyng, vier, mose. Vernestatus: automatisk fredet.

Kv54 Ildsted. N69 45.943 E22 26.273, 567 m.o.h., 10 meter øst for ildsted Kv53. Ildstedet består av fem hodestore steiner som ligger 0 - 0,1 meter over bakken. Det er bevokst av gress og lyng. Vernestatus: automatisk fredet.

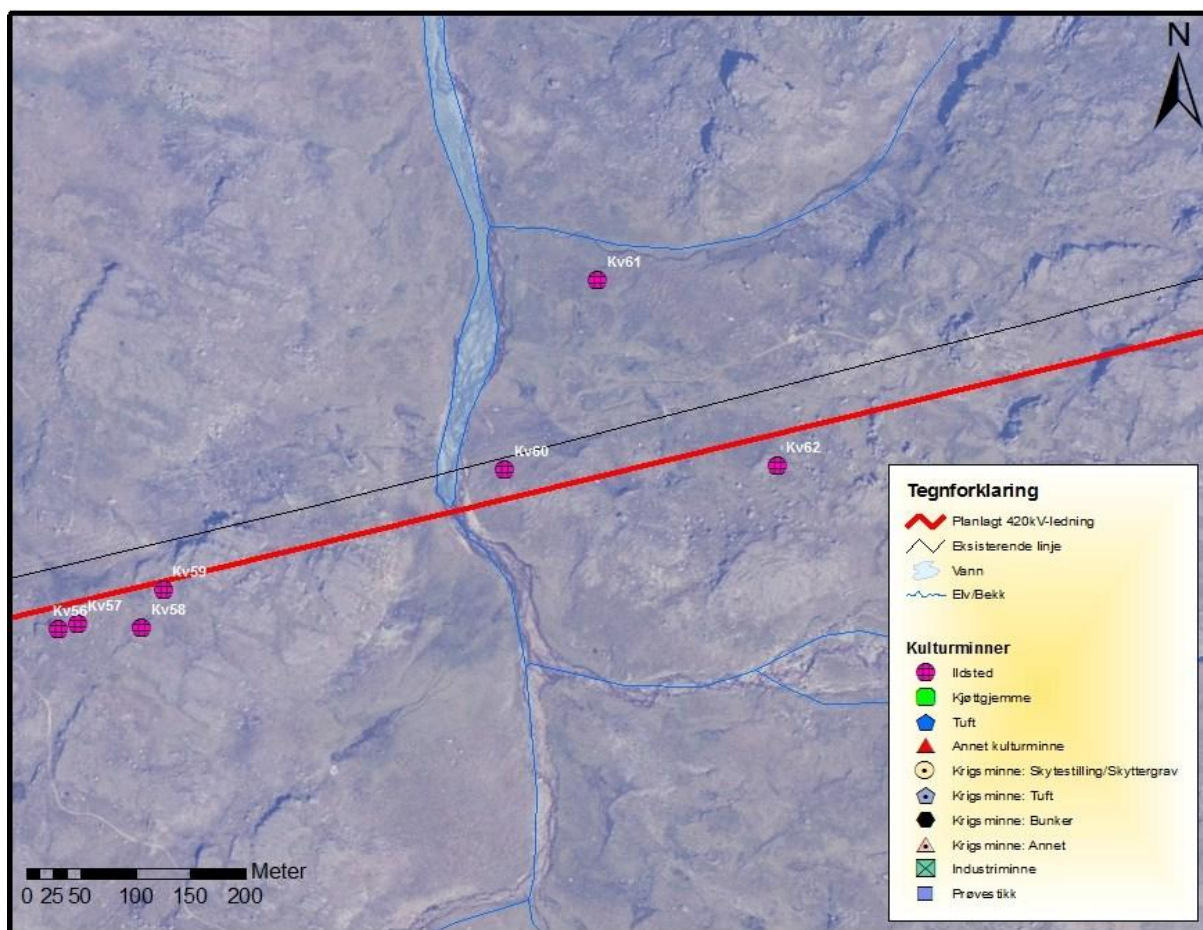
Kv55-Kv62 ligger øst for elva som renner inn i Baddervatnet.

Kv55 Ildsted. N69 45.380 E22 25.496, 611 m.o.h. på ei lita flate, 60-70 meter nord for eksisterende kraftlinje. 50 meter sør for ildstedet er et lite vann. Ildstedet er sirkulært, 1 x 0,9 meter i diameter og består av åtte synlige steiner med en diameter på 0,15-0,35 meter i diameter. Det er overgrodd med gress. Vernestatus: ikke fredet.

Kv56 Ildsted. N69 45.246 E22 25.560, 606 m.o.h. mellom Brott vannshytta og fylkesgrensa. Ildstedet er 1,4 x 0,7 meter. Det består av 10 neve- og hodestore, skjørbrante steiner, samt trekull. Steinene er skjøvet ganske lang ned i bakken og er delvis mosegrodde, det ser ut til å være eldre enn 100 år. Vernestatus: automatisk fredet.

Kv57 Ildsted. N69 45.247 E22 25.589, 604 m.o.h. mellom Brott vannshytta og fylkesgrensa. Ildstedet er 1 x 0,6 meter. Det består av seks neve- og hodestore, skjørbrante steiner, samt trekull. Steinene er skjøvet ganske langt ned i bakken og er delvis mosegrodde, det ser ut til å være eldre enn 100 år. Vernestatus: automatisk fredet.

Kv58 Ildsted. N69 45.242 E22 25.678, 616 m.o.h. Ildstedet er 0,8 x 0,6 meter i diameter og bygd opp av seks hodestore steiner som ligger høyt opp i torva. Det ser imidlertid ut til at noen steiner ligger lavere og dette kan tyde på at det samme ildstedet har blitt gjenbrukt. Nyere tid. Vernestatus: ikke fredet.

Kulturminne Kv56-Kv62 øst for elva som renner inn i Baddervatnet. Ill.: A. Drageset

Kv59 Ildsted av nyere dato. N69 45.260 E22 25.715, 608 m.o.h. mellom Brott vannshytta og fylkesgrensa. Ildstedet er 0,69 x 0,6 meter, og består av fire hodestore steiner i nordvest og sørøst. Vernestatus: ikke fredet.

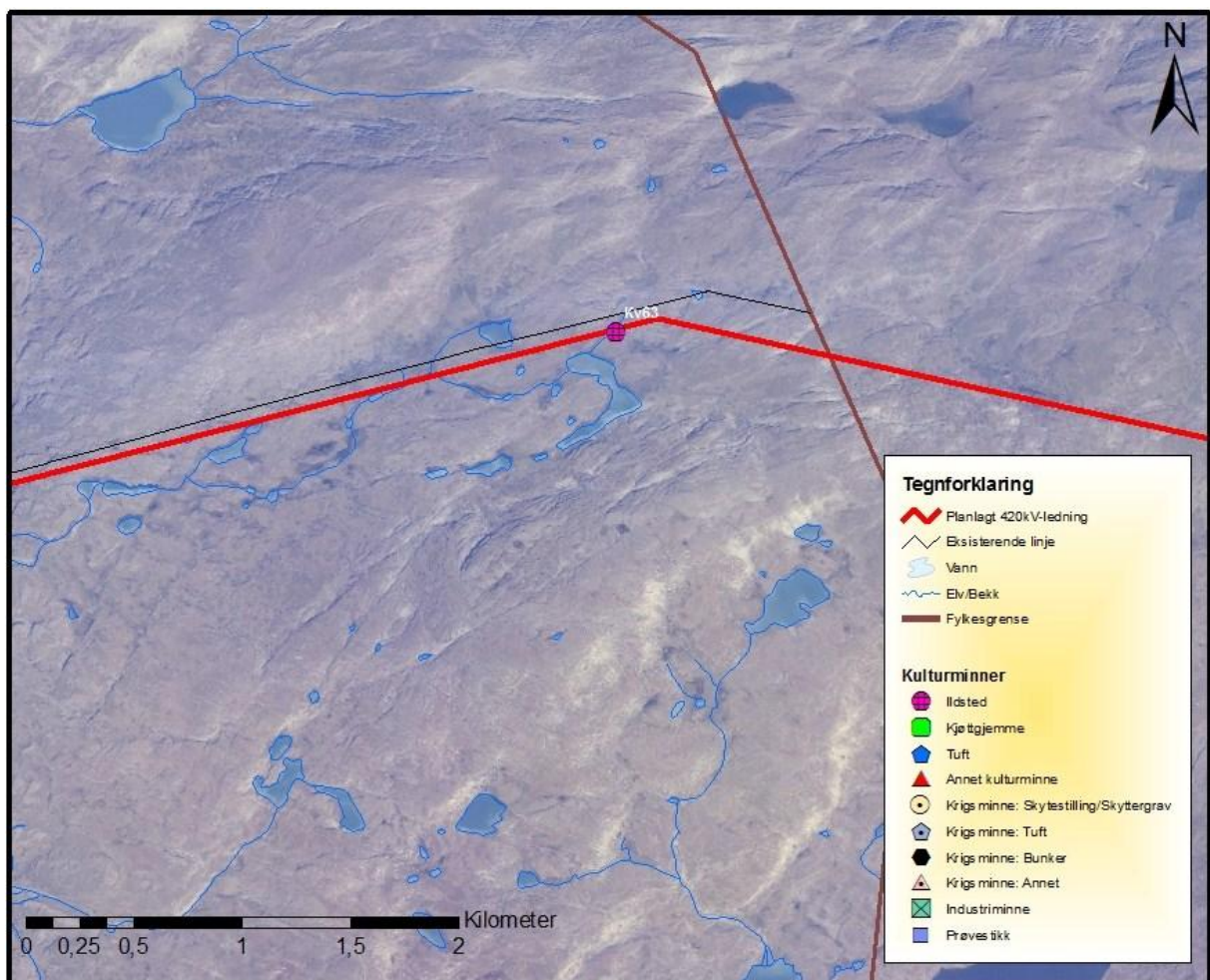
Kv60 Ildsted, trolig av nyere dato. N69 45.302 E22 26.216, 585 m.o.h. mellom Brott vannshytta og fylkesgrensa, ca. 40 meter fra elva som renner ut fra Baddervatnet og like under den eksisterende linja. Ildstedet er 0,8 x 0,75 meter, og består av sju hodestore steiner. Vernestatus: ikke fredet.

Kv61 Ildsted. N69 45.394 E22 26.381, 592 m.o.h. mellom Brott vannshytta og fylkesgrensa, ca. 200 meter øst for elva som renner ut fra Baddervatnet. Ildstedet er 0,7 x 0,7 meter og består av seks neve- og hodestore steiner, samt litt trekull. Ildstedet er ganske overgrodd og kan være eldre enn 100 år. Vernestatus: automatisk fredet.

Kv62 Ildsted av nyere dato. N69 45.287 E22 26.599, 609 m.o.h. mellom Brott vannshytta og fylkesgrensa. Ildstedet er 0,7 x 0,68 meter, og består av fire hodestore steiner, samt en boaššustein. Vernestatus: ikke fredet.

Et ildsted lå for seg selv, om lag 3,1 kilometer øst for Kv62 og 900 meter fra grensa mot Finnmark.

Kv63 Ildsted. N69 45.507 E22 31.361, 675 m.o.h. på ei lita flate 100 meter nord for vann og 20 meter sør-sørøst for eksisterende kraftlinje. Ildstedet er ovalt og 0,85 x 0,65 meter i diameter og består av sju steiner på 0,15-0,30 meter i diameter. Det er begrodd med mose og lyng. Trolig yngre enn 100 år. Vernestatus: ikke fredet.

Ildstedet Kv63 var det siste registrerte kulturminnet langs traseen på Troms-sida av fylkesgrensa. Ill.: A. Drageset

Flintfjellet kan sees på som et stort kulturlandskap, der spor etter ulike aktiviteter tydelig er tilstede i terrenget. Det ble registrert en rekke kulturminner i tilknytning til traséen. Spesielt gjelder dette området rundt Brottvatna og østover mot fylkesgrensa. Ei ny kraftlinje vil komme i direkte konflikt med flere av de registrerte kulturminna. Også i områda både sør og nord for traséen var det mange og tydelige spor etter tidligere tiders aktivitet. Landskapet i området er ellers prega av stor aktivitet i moderne tid med to parallelle kraftlinjer og en sti/traktor (ATV) vei fra Kvænangsbotn til Mattisdalen og Eiby dalen som delvis følger den samme traséen som kraftlinja. Siden den nye kraftlinja skal gå tett opp til de eksisterende linjene, vil en utbygging i området fra Nordbotnelva og inn til fylkesgrensa, ikke medføre store og nye endringer i landskapet, men vil allikevel forsterke graden av inngrep i området.

Vurdering/konklusjon.

I alt ble det gjort 63 registreringer i Kvænangen. Det var få funn i de lavereliggende områdene ned mot fjorden og Kvænangsbotn, mens det ble gjort en rekke registreringer ved Navit og Flintfjellet. En stor del av de registrerte kulturminna er ildsteder, og det ble også registrert flere åttetallsildsteder og et rammeildsted. Ellers ble det funnet to teltringer, to femsteinsovner og et kjøttgjemme, i tillegg til flere strukturer med ukjent datering og funksjon. Selv om den nye linja i Navit og på Flintfjellet skal parallellføres med eksisterende linjer vil den ha en negativ innvirkning på kulturmiljøene langs traseen og dominere landskapet. Fra Naviteidet mot Kvænangsbotn går traseen i relativt utilgjengelig terreng, her ble det heller ikke registrert kulturminner. I Kvænangsbotn går traseen i tett furuskog og kulturmiljøet Kvænangselva vil bli berørt av traseen og kan bli skadet ved anleggsvirksomheten. En ny hogstgate gjennom Kvænangsbotn vil også utgjøre et markant innslag i landskapet.

OPPSUMMERING - KONKLUSJON

Feltsesongene 2010 og 2011 ble strekningen fra Balsfjord transformatorstasjon til Finnmark fylkesgrense registrert. Den befarte delen av traseen strekker seg gjennom fem kommuner, Balsfjord, Storfjord, Gaivuotna/Kåfjord, Nordreisa og Kvænangen.

Traseen går stort sett i innlandet. Kun langs Balsfjorden, ved Oteren og i Kvænangsbotn er traseen nær fjord. Mye av traseen ligger i høyfjellet og den krysser og går også langs flere store dalfører, som Signaldalen, Kitdalen, Skibotndalen, Kåfjorddalen, Reisadalen, Navitdalen og Kvænangsbotn. Største delen av traseen går derfor i gjennom terreng der det har vært få inngrep og derfor også få arkeologiske undersøkelser. En stor del av den nye linja er planlagt å skulle gå parallelt med eksisterende linjer. Unntaket her er Gaivuotna/Kåfjord der det meste av traseen vil gå gjennom områder der det ikke tidligere er kraftledninger.

Det ble som nevnt i innledningen totalt registrert 380 kulturminner. Av disse er 56 automatisk freda, de fleste av disse er samiske. 231 er krigsminner, 5 er industriminne og 284 er sannsynligvis yngre enn fredningsgrensa.

Nedenfor følger et kort sammendrag og en oppsummering av de ulike kommunene.

I **Balsfjord kommune** går traseen stort sett parallelt med eksisterende traseer (om enn i noe varierende avstand). På sørsiden av Balsfjorden går den nye traseen sør for E8 til den møter eksisterende trase sør for Russeneset. På strekningen fra trafostasjonen til Nordkjøsbotn går traseen stort sett i uveisomt terreng, gjennomskåret av dype bekkedaler og i skogsbevokste skråljer. Potensialet for å finne kulturminner her ansees for å være lite og det ble heller ikke registrert kulturminner her. Det nye alternativet, 1.25, som ble befart sommeren 2011, ligger høyere i terrenget enn alternativ 1.0 og potensialet for å finne kulturminner her er sannsynligvis enda dårligere enn langs 1.0. Alternativ 1.25 ligger også lengre vekk fra dagens bebyggelse og fra et kulturminnevernsynspunkt er dette alternativet å foretrekke framfor 1.0.

Fra Nordkjøsbotn til kommunegrensa følger traseen dalføret vestover. Den ligger imidlertid hele veien varierende mellom 80 og 160 meter over dalbunnen opp i dalsiden, og vil være det inngrepet i det trange dalføret som ligger lengst vekk fra bebyggelsen. Den nye linja vil sannsynligvis bli mest synlig der den krysser dalmunningene til Kjusadalen og Tamokdalen. Det er registrert en rekke kulturminner i dalbunnen mellom Nordkjøsbotn og Oteren. Ingen av disse

vil imidlertid bli berørt av den nye traseen da den ligger perifert i forhold til gode områder for bosetning, samferdsel og jordbruk – og også for mulige kulturminner.

Det ble det ikke registrert automatisk freda kulturminner i forbindelse med kraftlinjetraseen. Det er tidligere registrerte automatisk freda kulturminne i traseen i Balsfjord (Id 57577) er avkrefet gjennom nye undersøkelser. De sju kulturminnene som ble registrert er alle krigsminner fra andre verdenskrig eller den kalde krigen og er ikke automatisk freda.

I **Storfjord kommune** fortsetter traseen relativt høyt i dalsiden, runder Oteraksla, krysser munningen av Signaldalen og fortsetter opp Kitdalen og Norddalen. Videre går den i høyfjellsterreng over fjellet til Skibotndalen, og fortsetter herfra nordøstover opp i fjellet til kommunegrensa til Gaivuotna/Kåfjord. I fra Midtdalen og til Luchajavri går den befarte traseen parallelt og nært eksisterende trase. Ved Luchajavri deler traseen seg i to alternativer. Alternativ 1.2/1.19 krysser Skibotndalen sør for Rovvejokka og fortsetter nordøstover opp i fjellet til kommunegrensa til Gaivuotna/Kåfjord. Fra Luchajavrit og til kommunegrensa til Gaivuotna/Kåfjord er det ingen parallellføring langs dette alternativet og den nye linja vil på denne strekninga være et meget synlig naturinngrep. Alternativ 1.23 følger eksisterende linje nordover og bratt ned i Skibotndalen. Kryssinga av dalbunnen fram til Lulleskogen vil bli en helt ny trase. Fra Lulleskogen, gjennom naturreservatet og opp til høyde 354 går traseen igjen parallelt med eksisterende linje. Herfra og videre opp til kommunegrensa mot Gaivuotna/Kåfjord er det slutt på parallellføringa, noe som betyr at linja blir et nytt inngrep i dette området.

Det ble registrert til sammen 252 kulturminner langs traseen i Storfjord. Et av kulturminnene er automatisk freda, 14 har status som uavklart. Seks av kulturminnene er definert som samiske, 234 er krigsminner. Det automatisk freda kulturminnet (S248) er en tuft og ligger på en lokalitet sørøst for Stalonjargajavri. De fire andre kulturminnene som utgjør lokaliteten er gitt vernestatus som enten uavklart (S249 og S250, begge kjøttgjemmer) eller ikke fredet (S246, en oppmuring og S247, et ildsted).

De aller fleste registrerte krigsminnene ligger i Skibotndalen og var en del av Lyngen-linja. Skyttergravene og løpegravene er forholdsvis inntakt, utgjør et større system og viser godt hvordan forsvarslinja benyttet seg av landskapsformasjoner som en del av forsvaret. Opplevelsesverdien av Lyngenlinja i Skibotndalen ansees derfor som stor. Kraftlinjetraseen vil her går rett gjennom en del av de tyske forsvarslinjene. Samme situasjonen har vi på Oteraksla

der de øverste delene av en tysk skyttergravslinje vil kunne bli berørt av traseen. Også i Norddalen går traseen over og igjennom to krigsfangeleirer. Krigsminnene og spesielt krigsfangeleirene kommenteres nærmere nedenfor.

I **Gaivuotna/Kåfjord kommune** vil største delen av kraftlinja utgjøre en ny trase uansett hvilke alternativ som velges. Bortsett fra ved kryssinga av Kåfjorddalen går kraftlinja i høyfjellsterreng og vil bli svært synlig. Fra kommunegrensa går traseen ned til, og krysser Vuopmeggeasjohka øverst i Olmmaiavzi. Den fortsetter så til Magervatn der den deler seg i to alternativer. Sommeren 2010 befarte vi trasealternativ 1.5-1.3 som krysser Kåfjorddalen ved Oterholmen (alt. 1.5) før den går opp i fjellet og møter eksisterende linje ved Njuorjojohka. Alternativ 1.0 krysser dalen lengre sør og fortsetter over Sabasjohka, sneier innom et hjørne av Nordreisa ved Loamijavri før den fortsetter i Gaivuotna/Kåfjord sørøst for Hanskejavit og Boatkajavit, før den går over mot Njuorjo og kommunegrensa mot Nordreisa. Dette strekket ble befart sommeren 2011, og innbefatter også trasejusteringa av alt.1.0.

I Gaivuotna/Kåfjord kommune ble det registrert 40 kulturminner. Av disse er 22 automatisk freda, 8 har status som uavklart, de øvrige er ikke fredet. Fem er industriminne, fire har usikkert opphav og 31 er samiske.

Fra et kulturvernssynspunkt er det særlig tre områder i Gaivuotna/Kåfjord som utpeker seg. Det ene er øverst i Olmmaiavzi. Her vil traseen krysse elva og et reinbeite/kulturlandskap som har vært i bruk i lang tid. I enden av dalføret ligger det et fangstanlegg (automatisk freda kulturminne) som består av en heller og ett, muligens to skyteskjul (Kf2 og Kf3). Kraftlinja vil her bli et dominerende innslag i dette kulturmiljøet som nå framstår som nokså urørt.

Det andre er området ved Moskkugaisi, der kraftledninga vil endre landskapets karakter. Dersom alternativ 1.5-1.3 velges vil linja komme ut av Moskkuvaggi der ledegjerdene Kf14 og Kf15 ligger (automatisk freda kulturminne), gå rett øst for gruveanleggene og industriruinene, krysse den delvis sammenraste taubanen før den krysser elva fra Moskkujavri og går ned i Kåfjorddalen. Linja blir svært synlig fra gruveområdet og det er også fare for at området kan bli direkte berørt, særlig under anleggsfasen.

Det tredje er området ved Magervatnet. Alternativ 1.0 vil være spesielt dominerende da det krysser rett over Magervatnet og vil endre hele landskapsbildet. Dette vil særlig ramme opplevelsesverdien av de kulturminnene som ligger på odden i Magervatnet.

I **Nordreisa kommune** fortsetter linja i høyfjellsterreng østover og ned i Reisadalen. Den krysser Reisaelva rett sør for Sappen og går langs østsida av dalen til Gæirajohka der den går bratt opp i Gæiradalen. Her fortsetter den i høyfjellsterreng over Gæiraskardet og ut mot Kvæningen. Gjennom hele Nordreisa går den nye traseen parallelt med eksisterende kraftlinjer, om enn i noe varierende avstand.

I Nordreisa ble det registrert til sammen 18 kulturminner langs traseen. Sju av disse er automatisk freda, fire har status som uavklart, de resterende er ikke freda. 15 av kulturminnene er samiske, tre har ukjent opphav. Det ble ikke registrert industri eller krigsminner langs denne delen av traseen.

De fleste kulturminnene ligger mellom Lankajavri og Kvæningen. Her ligger blant annet teltringen N6. Denne har fredningsstatus som uavklart. Et mastefeste er delvis markert inne i teltringen og den nye kraftlinja vil derfor ødelegge denne teltringen dersom det ikke flyttes. Ingen andre av de registrerte automatisk freda eller uavklarte kulturminnene i Nordreisa blir direkte berørt, men ildstedet N1 ligger utsatt til i forhold til anleggsfasen.

I **Kvæningen kommune** går traseen ned i Navitdalen og krysser elva ved Navitvuopmi, før den forsetter mot Kvæningsbotn og Flintfjellet. Traseen går parallelt med eksisterende linjer gjennom hele Kvæningen, om enn i noe varierende avstand.

I Kvæningen ble det til sammen registrert 64 kulturminner. 28 av disse er automatisk freda, 14 har status som uavklart mens resten ikke er fredet. 48 av kulturminnene defineres som samiske.

Hovedmengden kulturminner ble registrert i to områder. Det ene området er Navitdalen der det ble registrert 14 kulturminner. Langs elva ble det registrert 10 ildsteder/boplasser og ved Ormvatnet ble det registrert tre ildsteder/boplasser og en steinsirkel. De fleste ligger i så stor avstand at de ikke vil bli direkte berørt av en ny kraftlinje, unntaket er Kv2 og Kv3 som ligger under eksisterende linje og derfor muligens kan bli berørt i anleggsfasen.

På Flintfjellet øst for Brotvatna ble det funnet en rekke kulturminner. De fleste var ildsteder av ulike typer, men det ble også registrert kjøttgjemmer, steinovner og ulike typer steinsettinger. De kulturminner som ligger langs eksisterende og ny trase vil kunne være utsatt under anleggsfasen.

Også i selve Kvænangsbotn ble det registrert noen få kulturminner. Det viktigste her er lokaliteten Kvænangselva som ligger så nært den planlagte linja at den står i fare for å bli forstyrret av evt. anleggsvirksomhet.

Generelt.

Ingen av de registrerte automatisk freda kulturminnene kommer i direkte konflikt med kraftlinja i den forstand at de ligger der det er planlagt mastefester. Imidlertid ligger flere av dem slik til at de vil kunne forstyrres ved anleggsfasen. Særlig gjelder dette kulturminnene som ligger nært eller i traseen i områder der det vil være mulig og eller naturlig å kjøre langs traseen med anleggsmaskiner og der transport av materiell og anleggsutstyr foregår på bakken og ikke med helikopter. Langs store deler av eksisterende linjer er det spor/kjøreveier i traseene og det er tydelig at disse er hyppig brukt. Dette har satt tydelige spor i terrenget og er også en konstant trussel mot kulturminner som ligger i eller langs kraftlinjetraseer. Det er grunn til å anta at motorisert ferdsel også vil foregå i deler av den nye traseen, også ferdsel som ikke er knyttet til anleggsdrift og eller vedlikehold av linja. Eksempler på slike sårbare områder er Flintfjellet i Kvænangen kommune og strekinga kommunegrensa – Reisadalen i Nordreisa kommune. I slike områder må det vises stor aktsomhet i anleggsfasen. Kulturminner som ligger i slike områder må merkes, for eksempel med plastbånd, mens anleggsarbeidet pågår, slik at kulturminnene ikke blir skadet eller ødelagt.

På samme måte er det med de ikke-freda kulturminnene og kulturminner med uavklart vernestatus. Kulturminnene S28 til og med S38 (groper, nedgravninger, ukjent funksjon) er gitt vernestatus uavklart og ligger samlet, nært traseen. Et mastefeste vil kunne komme til å berøre S36, anleggsvirksomhet vil kunne berøre de øvrige. Dette gjelder også for teltringen N6 (vernestatus uavklart) i Nordreisa.

Krigsminnene i Storfjord.

De registrerte krigsminnene i Storfjordkommune står i en særstilling og trenger derfor noen utfyllende kommentarer. Etter å ha trukket seg tilbake fra de framrykkende russiske styrkene og brent det meste av bebyggelsen i Finnmark og Nord-Troms grov de tyske troppene seg ned langs

det frontavsnittet som ble kalt Lyngelinja. Denne må sees i en større sammenheng og kan rent teknisk sees som en del av Østfronten. Lyngelinja ble etablert under relativt kaotiske forhold og det finnes lite dokumentasjon som viser hvor de ulike stillingene og anleggene ble lagt.

Skyttergravsystemene og de ulike anleggene er derfor ikke kartlagt og dokumentert, i historisk arkivmateriale og er heller ikke tidligere kartfestet gjennom kulturhistoriske registreringer. Særlig gjelder dette anlegg som ligger vekk fra kysten. Den delen av Lyngelinja som ble registrert feltsesongen 2010 har derfor ikke tidligere vært kartfestet. Det samme gjelder fangeleirene i Norddalen. Selv om man her har visst hvor leirene var har man ikke hatt oversikt over de ulike bygningsrestene og anleggene i leirene og disse har heller ikke vært kartfestet før nå. Det har vært lite aktivitet i de områdene der disse kulturminnene ligger, slik at restene etter anleggene framstår nokså uforstyrret, noe som gir kulturminnene stor pedagogisk og opplevelsesmessig verdi i tillegg til at de framstår som unik i nasjonal sammenheng. Det er flere grunner til dette, leirene er både relativt godt bevart, de inngikk et i et system av i alt åtte leirer som ligger i et begrenset område, og de ligger nær Lyngelinja, som krigsfangene skulle bygge og forsterke.

Alle leirene ble ironisk nok oppkalt etter vintersportssteder i Alpene, de to berørte leirene ble kalt Gastein og Mallnitz. Mallnitz gikk også under navnet "Dødsleiren" da fanger som ikke lengre var i stand til å arbeide på Lyngelinja ble sendt hit for å dø. I 1945 ble det funnet fire massegraver nær Mallnitzleiren med omlag 150 døde. I 1986 ble ytterligere en grav med 16 fanger funnet.

Gjengroing, erosjon og menneskelig aktivitet tærer på kulturminnene og at det er viktig å få kartfestet og dokumentert denne type kulturminner før de forsvinner og ikke lengre kan gjenfinnes.

De registrerte (og de fremdeles uregistrerte!) kulturminnene fra andre verdenskrigs er viktige på flere måter og har et stort potensial, både historisk og som utgangspunkt for refleksjoner over våre egne liv og vår egen samtid. Vi vil spesielt trekke fram følgende punkter:

1. Kulturminnene er, og minner oss på, en viktig men underkommunisert del av den norske krigshistorien. Nasjonalt har fokuset vært på krigen i sør, krigen i nord har av ulike grunner blitt stemoderlig behandlet i de nasjonale framstillingene av andre verdenskrig. Lyngelinja er en del av historien om tvangsevakueringa og ødeleggelsen av de fleste bygninger og mesteparten av infrastrukturen i Finnmark og Nord-Troms, omtalt av kong

Olav som ”den verste hendelsen i Norge etter Svartedauden”. Det er viktig både for norsk historie og for landsdelen at dette ikke glemmes.

2. Kulturminnene knytter inngrep i det lokale landskapet til globale hendelser. Andre verdenskrig er ofte omtalt som den største globale menneskeskapt katastrofen noensinne. Krigsminnene i Troms må derfor sees i sammenheng med samtidige kulturminner og hendelser både nasjonalt og internasjonalt. De har derfor en kulturell og historisk verdi som rekker langt ut over lokalsamfunnene kulturminnene ligger i. Kulturminnene minner oss også på hvor uforutsigbar og ustabil tilværelsen kan være, også her hos oss i nær fortid. Lyngenlinja ble ikke etablert som resultat av langvarig planlegging men er et eksempel på en ad hoc situasjon frambrakt av uforutsette hendelser. Krigsminnenes betydning forsterkes av at man etter krigen valgte å legge den norske forsvarslinja, den såkalte Frøy-linja, mot de tidligere allierte russerne i de samme områdene som Lyngenlinja. Dette kan igjen kobles til regjeringens planer fra 1951, planer som først ble offentlige i 2005. Ved et eventuelt Sovjetisk angrep på Norge fra nord skulle infrastruktur og bygningsmasse Finnmark og Nord-Troms ødelegges på samme måte som i 1944. Fienden skulle stoppes ved Lyngen.
3. Kulturminnene representerer den problematiske og onde historien. Ofte velger man å framheve kulturminner som tolkes i et positivt lys og som kan bidra til å styrke folks identitet, tilhørighet og stolthet. Krigsminnene det her er snakk om har et potensial som går langt ut over dette. Særlig gjelder det fangeleirene. Leirene tilknyttet Lyngenlinja var sannsynligvis de verste og mest brutale fangeleirene som fantes på norsk territorium. Da de tyske troppene trakk seg tilbake måtte 200 000 soldater med 20 000 kjøretøy og 60 000 hester komme seg ut av Sovjet og Finland på dette frontavsnittet. I tillegg var det flere tusen krigsfanger, mange av disse ble brukt som slavearbeidere både i tilbaketrekingen og ved etablering av de nye forsvarslinjene, der Lyngenlinja utgjorde en viktig del. Fangeleiren øverst i Norddalen er et godt eksempel på et slikt kulturminne som viser hvordan ondskap og brutalitet kan settes i system.

Særlig de tyske krigsfangeleirene i Norddalen, kanskje spesielt den øverste, er utsatt ved etableringa av en ny kraftlinje, og det vil i nær fremtid bli vurdert om dette leiområdet skal fredes. Traseen går rett gjennom begge leirene og i den øverste leiren var et mastefeste planlagt til å bli satt i restene etter en av fangeboligene. Etter befaring med Statnett ble dette mastepunktet

flyttet noe lengre vest og også opp i lia for å unngå direkte konflikt med kulturminner.

Leirområdet er allerede delvis ødelagt av den eksisterende linja og en ny linje med nye stolpefester i leirområdet vil gjøre stor skade på et viktig og uerstattelig kulturminne. Det er rapportert om funn av menneskebein i veien som går opp til leiren. Det er derfor grunn til å anta at det kan ligge begravde russiske krigsfanger veimassene og også muligens i leirområdet, noe som er med på å bekrefte kulturminnets verdi.

Også skyttergravsanlegget ved Oterbakken vil være utsatt under anleggsfasen, særlig de øverste skyttergravene som ligger nærmest traseen. De øverste skyttergravene ligger ca 15m fra et mastepunkt. Statnett oppgir bredden (ryddegata) på traseen til 40m. Skyttergravene vil derfor ligge inne i traseen og vil stå i fare for å bli berørt. Adkomsten til denne delen av traseen er også lettest opp fra Oterbakken langs en eksisterende tursti som går rett gjennom og langsmed hele skyttergravssystemet. Det er viktig at det ikke kjøres med ATV eller andre maskiner langs stien da dette vil føre til at kulturminnene vil bli skadet.

Det samme gjelder krigsminnene i Skibotndalen. Traseen vil gå rett over den sørligste delen av de registrerte skyttergravssystemene og et mastefeste er plassert svært nær en skytestilling. Denne delen av skytefeltet vil ligge i traseen og ryddegata. Kjøring med anleggsmaskiner/ATV her vil kunne skade denne delen av skyttergravssystemet.

Begge disse anleggene vil egne seg for skilting og for besøk av publikum. Langs Oteraksla går det som nevnt en tursti midt i og langs skyttergravssystemet ved Oterbakken. I Skibotndalen er det anlagt en stor parkeringsplass i forbindelse med utsiktspunktet ved fossen i Rovvejohka.

Parkeringsplassen vil være det naturlige startpunktet for de som måtte ønske å se nærmere på restene etter denne delen av Lyngelinja og det vil bli satt i gang et arbeid for å skilte her slik at man viser anleggenes beliggenhet og formidler deler av krigshistorien, Lyngelinjas historie og eventuelt historien til Frøy-linja.

Landskapsvurdering.

Ut fra et landskapsvern hensyn er det Gaivuotna/Kåfjord som vil bli mest påvirket av den nye kraftlinja. I fra vestsida av Skibotndalen og nord-østover er det her er snakk om en helt ny linje som skal inn i landskap der det ikke før er kraftlinjer og der det også er sparsomt med andre moderne naturinngrep. Linja vil gå i åpent landskap i høyfjellsområder og framstå som ruvende og dominerende. Enkelte steder vil den være synlig på flere kilometers avstand. Ved

fangstanlegget øverst i Olmmaiavzi/Olmmaivaggi vil avstanden til traseen være ca 500m. I tillegg ligger dette kulturminnet og det tilhørende kulturlandskapet i et område definert som et INON sone1 område, noe som er med på å øke kulturminnets verdi. Ved Magervannet vil avstanden mellom traseen og de registrerte kulturminnene, være ca.650m. Begge stedene vil den nye kraftlinja forringe kulturminnenes og landskapets verdi.

I de andre kommunene det stort sett snakk om en parallellføring med eksisterende linjer, om enn i noe varierende avstand. Parallellføringa vil være med på å redusere inngrepets påvirkning på landskapet. Landskapets opplevelsesverdi forringes i større grad ved nyetablering av kraftlinjer i relativt ”uberørte” landskap, slik som i Gaivuotna/Kåfjord, enn når man parallellfører nye linjer med eksisterende linjer. Det går allerede en linje gjennom Gaivuotna/Kåfjord som ligger lenger vest. Denne er imidlertid ikke vurdert som trasealternativ. Vurdert ut fra et landskapsmessig og kulturvernmessig standpunkt burde dette vært et alternativ for ny trase. Prinsipielt bør parallellføring foretrekkes i den grad det er mulig.

LITTERATURLISTE

Berg-Hansen, I. M. 2009. Steinalderregistrering. Metodologi og forskningshistorie i Norge 1900-2000 med en feltstudie fra Lista i Vest-Agder. *Varia* 75. Oslo.

Figenschau, M. 2008. Bollmanns-/Russeveien. Storfjord kommune. Lastet ned fra: <http://www.storfjord.kommune.no/bollmanns-russeveien.4502515-104776.html>

Myrvoll, E. R., Myrvoll, M., Thuestad, A. 2009: Konsekvensutredning for 420kV-ledning Balsfjord-Hammerfest. Kulturminner og kulturmiljø samt samisk utmarksbruk. NIKU Oppdragsrapport 21/2009.

Olsen, B. 1994 Bosetting og samfunn i Finnmarks forhistorie. Universitetsforlaget

Quigstad, J. 1926: Lappische Opfersteine und heilige Berge in Norwegen. *Oslo Etnografiske Museums Skrifter Bind 1 Hefte 5*. A.W. Brøggers boktrykkeri AS. Oslo.

Storfjord kommune. Velkommen til Tervetuola – Welcome Bollmannsveien/Russeveien – en del av Lyngenlinja. [Brosjyre].